

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

พรรณไม้บนดอยง่าม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Plant Survey on Doi Ngam,

Mae Fah Luang University

โดย

นางสาวมัชฌิมา

นราดิศร

นางสาวจันทารักษ์

โตวรานนท์

นายประทีป

ต่ายใหญ่เที่ยง

นางสาวธัญพร

ธนะเพทย์

นายพยอม

วรรณชัย

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร. มนต์

วัฒนาศักดิ์

รองศาสตราจารย์ ยุทธนา สมิตะสิริ

สนับสนุนทุนวิจัยโดย

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มีนาคม 2545

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณป่าไม้เขตเชียงรายที่ให้ความอนุเคราะห์ข้าราชการในสังกัด ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านป่าไม้ คือ คุณจุมพล วนธารกุล นักวิชาการป่าไม้ 7ว และคุณบัญชา งามศิริ นักวิชาการป่าไม้ 5 เพื่อสนับสนุนการสำรวจและจำแนกพรรณไม้บนดอยแจ่ม

ขอขอบคุณ คุณสรรัชชา สุริยกุล ณ อยุธยา ที่ให้คำแนะนำ และความอนุเคราะห์ประสานงานต่าง ๆ จนทำให้การดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการวิจัย รศ.ดร. มนัส วัฒนาศักดิ์ และ รศ. ยุทธนา สมิตะสิริ สำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และการส่งเสริมให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

คณะผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ดอยง่อม จัดอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยถ้ำผาตอง ป่าดอยสันป่าก้อย และป่าน้ำแม่งาม รวมทั้งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งมีทรัพยากรป่าไม้ที่มีความสำคัญ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้บนดอยง่อมพบเพียงการศึกษาของบริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด ที่ได้ดำเนินการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2545 เพื่อประกอบการขออนุญาตใช้พื้นที่ดอยง่อมในกิจการของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และยังไม่พบว่ามีผลการดำเนินการสำรวจเพิ่มเติมในภายหลังจากหน่วยงานใด ๆ งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจพรรณไม้บนดอยง่อม เพื่อศึกษาศึกษาชนิด ปริมาณ ความหนาแน่น และการแพร่กระจายของพรรณไม้ โดยใช้การสำรวจตามเส้นทางเดิน ร่วมกับวิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะทำให้การวางแผนสำรวจชั่วคราวแบบวงกลมในลักษณะ Line Plot System จากทิศเหนือ-ใต้ จำนวน 10 แปลง รวมเนื้อที่แปลงตัวอย่างทั้งหมด 10,000 ตารางเมตร หรือร้อยละ 1.77 ของพื้นที่ศึกษา

ผลการสำรวจพบพรรณไม้จำนวน 101 ชนิด จำแนกได้ 37 วงศ์หลัก 3 วงศ์ย่อย 78 สกุล แบ่งออกเป็น ไม้ยืนต้น (Tree) 80 ชนิด ไม้พุ่ม (Shrub) 4 ชนิด ไม้ล้มลุก (Herb) 5 ชนิด พืชตระกูลหญ้า (Gramineae) 7 ชนิด ไม้เถา (Climber) 4 ชนิด และ พืชประเภทเฟิร์น (Fern) 1 ชนิด โดยมีไม้เด่น ได้แก่ โมกมัน (*Wrightia arborea* (Dennst.) Mabb.) ไม้ซาง (*Dendrocalamus strictus* (Roxb.) Nees) ปอຍາບ (*Colona flagrocarpa* (C.B. Clarke) Craib) กางเขิน (*Albizia odoratissima* (L.f.) Benth.) และผ้าเสียน (*Vitex canescens* Kurz.) สำหรับไม้ใหญ่มีความหนาแน่นเฉลี่ย 503 ต้นต่อเฮกเตอร์ ความสูงส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3 – 10 เมตร และมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกระหว่าง 4.5 – 75 เซนติเมตร ซึ่งไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็นไม้ขนาดเล็กที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกอยู่ระหว่าง 10-30 เซนติเมตร ส่วนไม้ขนาดกลาง (DBH 30-60 เซนติเมตร) และขนาดใหญ่ (DBH > 60 เซนติเมตร) พบในปริมาณน้อย ทั้งนี้ ไม้ใหญ่ที่มีความหนาแน่นและการแพร่กระจายมากที่สุด คือ โมกมัน พบ 93 ต้นต่อเฮกเตอร์ และพบทุกแปลงสำรวจ ส่วนไม้หนุมมีความหนาแน่นเฉลี่ย 278 ต้นต่อเฮกเตอร์ โดยไม้ซางมีความหนาแน่นสูงสุด คือ 186 กอต่อเฮกเตอร์ หรือ 3,784 ลำต่อเฮกเตอร์ คิดเป็นจำนวนลำเฉลี่ย 20.43 ลำต่อกอ และพบมีการแพร่กระจายทุกแปลงสำรวจ ขณะที่ลูกไม้มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,860 ต้นต่อเฮกเตอร์ โดยโมกมันมีความหนาแน่นสูงสุด คือ 670 ต้นต่อเฮกเตอร์ และมะเมีสายมีการแพร่กระจายมากที่สุด คือ จำนวน 6 แปลง ส่วนโมกมันพบมีการแพร่กระจายในแปลงสำรวจเพียง 4 แปลง

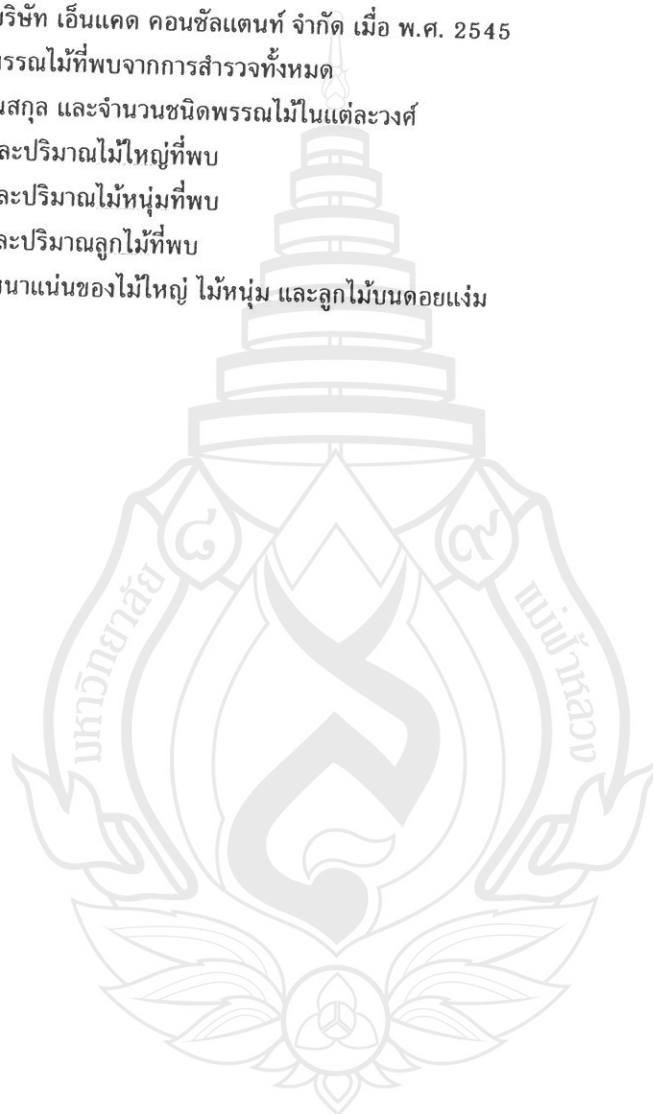
สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูปภาพ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1-1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1-2
1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1-2
1.4 ขอบเขตการศึกษา	1-2
1.5 ข้อจำกัดในการศึกษา	1-2
1.6 นิยามคำศัพท์ที่ใช้	1-2
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	2-1
2.1 พื้นที่ดอยแจ่ม	2-1
2.2 พรรณไม้บนดอยแจ่ม	2-4
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	3-1
3.1 วัสดุและอุปกรณ์	3-1
3.2 ขั้นตอนการศึกษา	3-1
บทที่ 4 ผลการศึกษา	4-1
4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	4-1
4.2 ชนิดของพรรณไม้	4-2
4.3 ปริมาณ ความหนาแน่น และการแพร่กระจายของพรรณไม้	4-1 1
บทที่ 5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	5-1
เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 ชนิดและลักษณะทางเภสัชวิทยาของพรรณไม้ที่พบบนดอยงำม จากการสำรวจ ของ บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2545	2-5
ตารางที่ 4-1 ชนิดพรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้งหมด	4-2
ตารางที่ 4-2 จำนวนสกุล และจำนวนชนิดพรรณไม้ในแต่ละวงศ์	4-10
ตารางที่ 4-3 ชนิดและปริมาณไม้ใหญ่ที่พบ	4-12
ตารางที่ 4-4 ชนิดและปริมาณไม้หนุมที่พบ	4-13
ตารางที่ 4-5 ชนิดและปริมาณลูกไม้ที่พบ	4-13
ตารางที่ 4-6 ความหนาแน่นของไม้ใหญ่ ไม้หนุม และลูกไม้บนดอยงำม	4-14

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2.1	ดอยแจ่มหรือพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1B ที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
รูปที่ 2.2	สภาพป่าบนดอยแจ่มจากการสำรวจของ บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด
รูปที่ 2.3	Profile diagram (ก) and Crown cover (ข) ของต้นไม้บนดอยแจ่ม
รูปที่ 3.1	ลักษณะการวางแผนตัวอย่างชั่วคราวแบบวงกลมซ้อนกัน 3 วง
รูปที่ 4-1	สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของดอยแจ่ม

บทที่ 1 บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

ภายหลังจากมีมติของคณะกรรมการกลั่นกรองงานฝ่ายสังคมในรัฐบาลสมัย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี มอบหมายให้ทบวงมหาวิทยาลัยจัดตั้งมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ของภาคเหนือตอนบน พื้นที่บริเวณดอยง่อม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จึงเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับเลือกให้เป็นสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และมีมติอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ให้ใช้พื้นที่บริเวณดอยง่อม จำนวน 4,997 ไร่ เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งต่อมาได้รับการก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2541 แล้วนั้น ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวได้รับการจัดสรรการใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังการเปิดดำเนินการของมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการในปี 2542 ลักษณะของพื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่สูงสลับซับซ้อน ประกอบด้วยภูเขา เนินเขา ร่องเขาหรือหุบเขาที่ค่อนข้างราบเรียบ (ไพทรี และคณะ, 2543) โดยตอนกลางของพื้นที่มหาวิทยาลัยจะเป็นที่ตั้งของภูเขาสูง 2 ลูกอยู่เคียงกัน มีเนื้อที่ 353 ไร่ (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548) คิดเป็นร้อยละ 7.06 ของพื้นที่ทั้งหมด เรียกว่า “ดอยง่อม” อันเนื่องมาจากลักษณะของภูเขาที่คล้ายแยกออกจากกัน ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเรียกโดยรวมของพื้นที่รอบ ๆ ภูเขาลูกนี้

ดอยง่อม มีความสูงประมาณ 600-700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง จัดอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น IB และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยถ้ำผาตอง ป่าดอยสันป่าก้อย และป่าแม่จาม รวมทั้งจัดอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามการแบ่งเขตการใช้ที่ดินของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง สภาพป่าโดยทั่วไปเป็นป่าเบญจพรรณเสื่อมโทรมที่มีไม้ไผ่ขึ้นปกคลุมทดแทนป่าดั้งเดิมที่ถูกทำลายจากการบุกรุกและไฟไหม้ป่า โดยพรรณพืชที่ปกคลุมภูเขาในระดับล่างประมาณหนึ่งในสามของความสูงส่วนใหญ่เป็นหญ้าและวัชพืชใบกว้าง เช่น หญ้าไย้ง ไมยราบเถา และกล้วยป่า ส่วนในระดับสูงจนถึงยอดเขาหรือประมาณสองในสามของความสูงเป็นสังคมป่าเบญจพรรณที่ประกอบด้วยไม้ป่าเป็นพันธุ์ไม้หลัก หรือประมาณร้อยละ 90 ของสังคมป่า และจะมีต้นไม้ใหญ่ขึ้นปะปนกันอยู่ในลักษณะกระจัดกระจาย สำหรับพื้นล่างของป่าไผ่พบการเติบโตของพรรณไม้ไม่มากนักเนื่องจากการเติบโตและแตกใบของไผ่อย่างหนาแน่นในฤดูฝนทำให้ปิดกั้นแสงที่จะส่องถึงพื้นป่า และในฤดูแล้งต้นไม้มีการทิ้งใบทำให้ป่ามีสภาพโปร่งและแห้ง ไม้ไผ่และกล้วยไม้จึงเจริญเติบโตได้ดี ประกอบกับมีไฟป่าเกิดขึ้นเป็นประจำ จึงทำให้พรรณพืชพื้นล่างของป่าแห้งและตาย (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548) ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้บนดอยง่อมพบเพียงการศึกษาของบริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด ที่ได้ดำเนินการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2545 เพื่อประกอบการขออนุญาตใช้พื้นที่ดอยง่อมซึ่งได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ IB จากสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และยังไม่มีการดำเนินการสำรวจเพิ่มเติมในภายหลังเพื่อปรับปรุงข้อมูลดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสถานะภาพของทรัพยากรป่าไม้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่อาจเปลี่ยนแปลงไป และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้บนพื้นที่ดอยง่อมในอนาคต รวมถึงการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา อาจารย์ หรือผู้สนใจทั่วไป

ดังนั้น การสำรวจพรรณไม้บนดอยง่อมในครั้งนี้จึงได้ใช้วิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับการสำรวจตามเส้นทางเดิน เพื่อศึกษาชนิด ปริมาณ ความหนาแน่น และการแพร่กระจายของพรรณไม้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาชนิด ปริมาณ ความหนาแน่น และการแพร่กระจายของพรรณไม้ที่พบบนดอยง่อม

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้ทราบถึงสถานะภาพของทรัพยากรป่าไม้บนดอยง่อม ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

1.3.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากร หรือพัฒนาพื้นที่บนดอยง่อม รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา อาจารย์ และผู้สนใจทั่วไป

4. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาชนิดและปริมาณของพรรณไม้ รวมถึงความหนาแน่น และการแพร่กระจายของไม้ใหญ่ (Tree) ไม้หนุม (Sapling) และลูกไม้ (Seedling) บนดอยง่อม ที่ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ต.ท่าสุด อ.เมือง จ.เชียงราย ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 โดยการสำรวจตามเส้นทางเดิน และการใช้วิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้

5. ข้อจำกัดในการศึกษา

พื้นที่ดอยง่อมด้านที่อยู่ติดกับอ่างเก็บน้ำมีความลาดชันสูง ประกอบกับมีความยากลำบากในการเข้าถึง ทำให้ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการสำรวจได้

6. นิยามคำศัพท์ที่ใช้

6.1 ดอยง่อม หมายถึง ภูเขาสูง 2 ลูกที่ตั้งอยู่ตอนกลางของพื้นที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งได้รับการจัดให้เป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ตามการแบ่งเขตการใช้ที่ดินของมหาวิทยาลัยฯ รวมทั้งจัดอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น IB ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 และเป็นส่วนหนึ่งของเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยถ้ำผาตอง ป่าดอยสันป่าก้อย และป่าน้ำแม่งาม มีพื้นที่ทั้งหมด 353 ไร่ หรือ 564,800 ตารางเมตร

6.2 ดอยลูกที่หนึ่ง หมายถึง ดอยง่อมที่อยู่ทางขวามือของทางแยกขึ้นดอย

6.3 ดอยลูกที่สอง หมายถึง ดอยง่อมที่อยู่ทางซ้ายมือของทางแยกขึ้นดอย

6.4 เส้นผ่าศูนย์กลางระดับอก (Diameter at Breast Height: DBH) หมายถึง ความโตของต้นไม้เมื่อวัดจากระดับความสูงบนพื้นดิน 1.30 เมตร จากระดับความสูงด้านบนของความลาดเอียง

6.5 ความสูงทั้งหมด (Total Height) หมายถึง ความสูงของต้นไม้จากระดับพื้นดินถึงปลายยอดของต้นไม้

6.6 ไม้ใหญ่ (Tree) หมายถึง ต้นไม้ที่มีความสูงทั้งหมดมากกว่า 1.30 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกมากกว่าหรือเท่ากับ 4.5 เซนติเมตร

6.7 ไม้หนุม (Sapling) หมายถึง ต้นไม้ที่มีความสูงทั้งหมดมากกว่า 1.30 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกน้อยกว่า 4.5 เซนติเมตร

6.8 ลูกไม้ (Seedling) หมายถึง ต้นไม้ที่มีความสูงทั้งหมดน้อยกว่า 1.30 เมตร

6.9 สภาพภูมิประเทศ (Topography) หมายถึง ลักษณะความลาดชันของพื้นที่ศึกษาหรือแปลงตัวอย่าง ซึ่งมีเกณฑ์ในการแบ่งชั้นความลาดชัน ดังนี้

รหัส	สภาพความลาดชัน	รายละเอียด
1	สูงมาก (Very steep)	มีความลาดชันตั้งแต่ 26 องศา หรือ 49% ขึ้นไป
2	สูง (Steep)	มีความลาดชันระหว่าง 19-26 องศา หรือ 34-49%
3	ปานกลาง (Moderate)	มีความลาดชันระหว่าง 11-19 องศา หรือ 19-34%
4	ต่ำ/ราบ (Flat to Undulating)	มีความลาดชันระหว่าง 0-11 องศา หรือ 0-19%

6.10 ทิศด้านลาด (Aspect) หมายถึง ทิศทางความลาดเทของพื้นที่จากจุดศูนย์กลางของแปลงตัวอย่าง ได้แก่ ทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ทิศตะวันตกเฉียงใต้

6.11 ความหนาแน่น (Density) หมายถึง จำนวนต้นไม้ทั้งหมดที่พบต่อพื้นที่แปลงตัวอย่าง หรือจำนวนแปลงตัวอย่าง ในการศึกษานี้มีหน่วยเป็น ต้นต่อเฮกแตร์

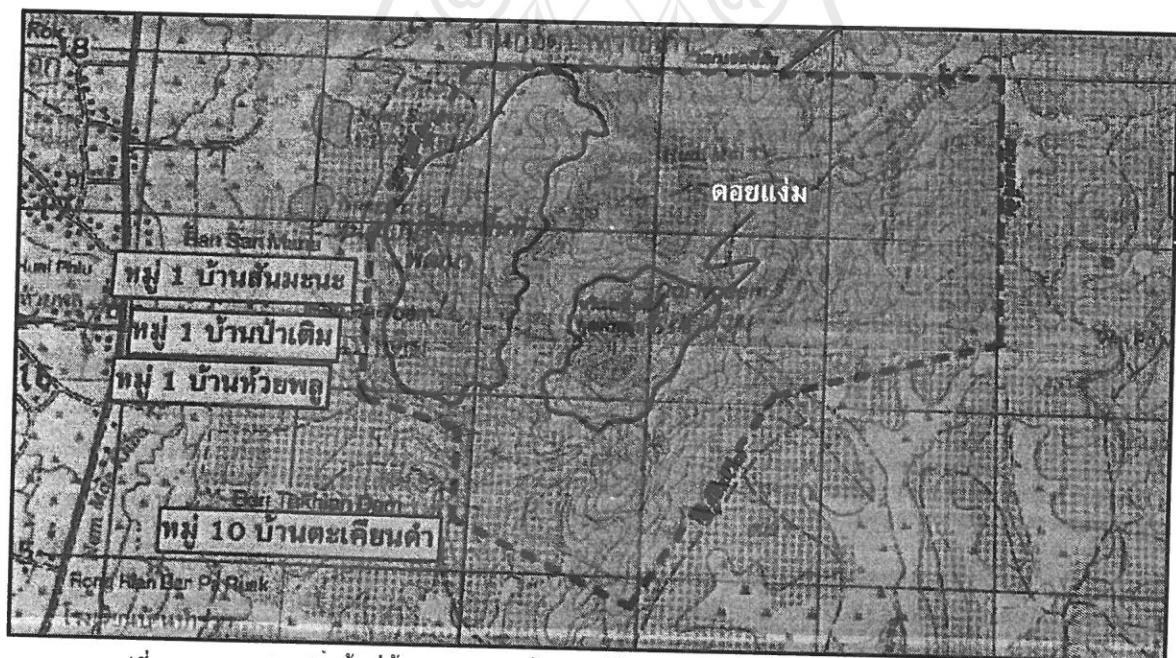
6.12 การแพร่กระจาย หมายถึง ความถี่ในการพบพรรณไม้ชนิดนั้น ๆ จากแปลงสำรวจทั้งหมด 10 แปลง ในพื้นที่มีหน่วยเป็น แปลง

บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 พื้นที่ดอยแจ่ม

2.1.1 ลักษณะทั่วไป

ดอยแจ่ม เป็นภูเขาสูงตั้งอยู่ตอนกลางของพื้นที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (รูปที่ 2.1) ประกอบด้วยภูเขา 2 ลูกอยู่เคียงกัน มีพื้นที่ทั้งสิ้น 353 ไร่ หรือ 564,800 ตารางเมตร แบ่งออกเป็น ป่าเบญจพรรณ 241.04 ไร่ (385,658 ตารางเมตร) อยู่ตอนกลางของดอยแจ่ม และไร่ร้าง 111.96 ไร่ (179,142 ตารางเมตร) ซึ่งอยู่บริเวณรอบพื้นที่ป่าเบญจพรรณ ดอยแจ่มมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 600-700 เมตร จัดอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2538 และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยถ้ำผาตอง ป่าดอยสันป่าก้อย และป่าน้ำแม่มงาม (เขตป่าอนุรักษ์ โซน C) รวมทั้งจัดอยู่ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามการแบ่งเขตการใช้ที่ดินของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548) นอกจากนี้ ดอยแจ่มยังเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยไม้ตัว ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็นลำน้ำสายสั้น ๆ ยาวประมาณ 4 กิโลเมตร ไหลลงสู่ห้วยม่องโค้ง บริเวณห้วยทรายขาว ก่อนจะไหลลงสู่แม่น้ำกกที่บ้านปางลาว รวมระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร นอกจากนี้ ในฤดูฝนน้ำที่ไหลจากดอยแจ่มจะไหลลงสู่ร่องเขาแคบ ๆ ที่มีความลาดชันน้อยบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย (ไพฑูรย์ และคณะ, 2543)

รูปที่ 2.1 ดอยแจ่มหรือพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 1B ที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

(ที่มา : ดัดแปลงจาก บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548)

การเดินทางขึ้นดอยแจ่ม มีถนนที่ใช้เป็นทางเดินขึ้นซึ่งเป็นเส้นทางที่ประชาชนใช้สำหรับเดินขึ้นไปหาของป่า ความกว้างประมาณ 2 เมตร ระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร จากถนนสายหลักที่อยู่ในบริเวณพื้นที่

มหาวิทยาลัยฯ จนถึงบริเวณยอดดอย สภาพนิเวศบริเวณริมถนนทั้งสองฝั่งปกคลุมด้วยวัชพืชและป่าไผ่ ลักษณะการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดอยแม่ของชาวบ้านที่อยู่โดยรอบ ส่วนใหญ่เพื่อหาของป่า ร้อยละ 28.65 รองลงมา คือ ตัดไม้เพื่อปลูกต่อเติมและซ่อมแซมบ้าน ร้อยละ 11.35 หาพืช ร้อยละ 5.41 ลำสัตว์ ร้อยละ 5.41 และเดินเที่ยวป่า ร้อยละ 4.32 ส่วนกิจกรรมของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่มีการดำเนินการบนพื้นที่ดอยแม่ ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาวิจัย กิจกรรมการปลูกป่า และกิจกรรมการรับน้องขึ้นดอย (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548)

2.1.2 สภาพภูมิอากาศและอุตุนิยมวิทยา

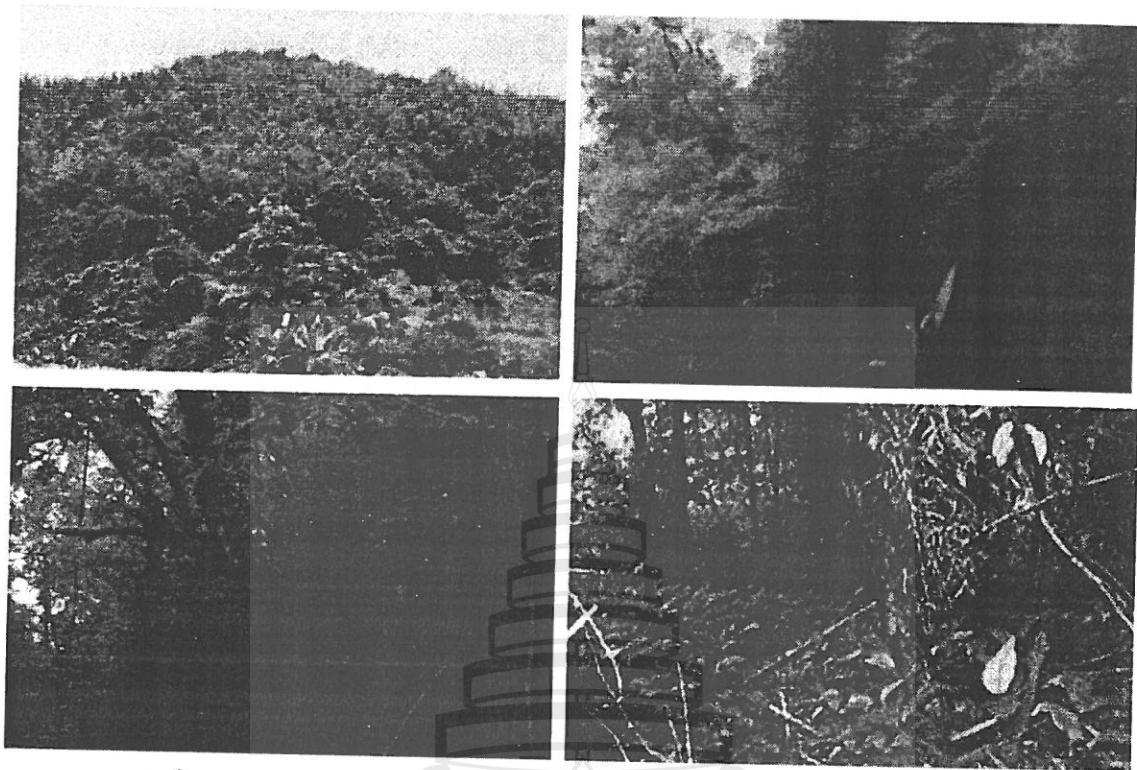
มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 24.2 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน อยู่ระหว่างกลางเดือนกุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากทะเลอันดามัน นอกจากนี้ในช่วงเดือนมิถุนายน-กันยายน ยังได้รับอิทธิพลของพายุไต้ฝุ่นและพายุดีเปรสชันที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ ทำให้มีฝนตกกระจายทั่วไป ฤดูหนาว ระหว่างเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดมาจากประเทศจีน ทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้ง (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548)

2.1.3 ทรัพยากรดิน

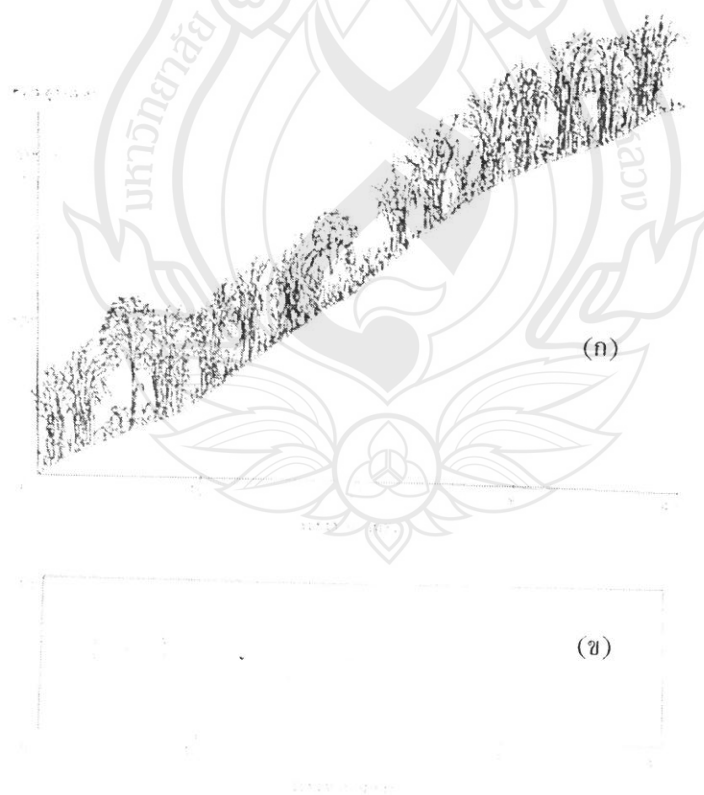
ดินบริเวณดอยแม่จัดอยู่ในชุดดินที่ 50 ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ภูเขา ความลาดชันมากกว่า 35% มีทั้งดินลึกและดินตื้น ลักษณะเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ประกอบด้วยอนุภาคดินทราย 46% ดินเหนียว 31% และดินทรายแป้ง 23% มีคุณสมบัติเป็นกรด ($\text{pH} = 5.9$) และมีปริมาณอินทรีย์วัตถุอยู่ในระดับสูง (4.5%) ส่วนธาตุอาหาร ได้แก่ ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมพบในปริมาณต่ำ ขณะที่แคลเซียมและแมกนีเซียมพบในปริมาณสูง ค่าระดับการชะล้างพังทลายส่วนใหญ่อยู่ในระดับรุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 75.93 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 16.79 ระดับรุนแรง ร้อยละ 5.69 และระดับรุนแรงมาก ร้อยละ 1.59 ค่าดัชนีความคงทนต่อการชะล้างพังทลายอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เช่นเดียวกับอัตราการซาบซึมน้ำของดินทั้งชั้นบนและชั้นล่างจัดอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การนำน้ำของดินขณะอิ่มตัว (K_s) ของดินชั้นบน 3.9753 เซนติเมตร/ชั่วโมง และดินชั้นล่าง 0.1388 เซนติเมตร/ชั่วโมง (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548)

2.1.4 ทรัพยากรป่าไม้

สภาพป่าโดยทั่วไปของดอยแม่เป็นป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Forest) เสือโคร่งที่ถูกล่าลายจากการบุกรุก และไฟไหม้ป่า จึงพบไม้ป่าขึ้นปกคลุมโดยทั่วไปและเป็นพืชเด่นเพียงชนิดเดียว (Monodominant species) หรือเรียกอีกอย่างว่า ป่าไผ่ (Bamboo Forest) ส่วนไม้ยืนต้นที่พบขึ้นแทรกอยู่บ้าง เช่น กางเขมอด ช่อย เพกา เป็นต้น แต่มีจำนวนและความหนาแน่นน้อยมาก บริเวณพื้นที่ป่าจะพบไม้พื้นล่าง เช่น กระตือ ข่าป่า กระชายป่า เป็นต้น นอกจากนี้จะพบหญ้าชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่หนาแน่นโดยเฉพาะบริเวณช่องว่างที่มีไม้ล้มโค่นหรือตาย สภาพป่าบนดอยแม่แสดงในรูปที่ 2.2 ทั้งนี้สภาพป่าบนดอยแม่มีความแตกต่างของระดับชั้นเรือนยอด และเปอร์เซ็นต์การปกคลุมเรือนยอดที่ค่อนข้างต่ำ โดยป่าเบญจพรรณประกอบด้วยเรือนยอดเพียงชั้นเดียว มีความสูงประมาณ 7-12 เมตร (รูปที่ 2.3)

รูปที่ 2.2 สภาพป่าบนดอยแจ่มจากการสำรวจของ บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด

รูปที่ 2.3 Profile diagram (ก) and Crown cover (ข) ของต้นไม้บนดอยแจ่ม

สำหรับความหลากหลายชนิดของพรรณพืชบนดอยง่ามมีจำนวน 86 ชนิด จำแนกเป็น ไม้ยืนต้น 37 ชนิด ไม้พุ่ม 6 ชนิด ไม้ล้มลุก 15 ชนิด พืชตระกูลหญ้า 6 ชนิด ไม้เถา 18 ชนิด และพืชที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ (Epiphyte) และเฟิร์น 4 ชนิด ไม้ยืนต้น ส่วนใหญ่เป็นไม้ขนาดเล็ก กระจายอยู่ห่างกันและมักแทรกตัวอยู่ระหว่างกอ ไม้ เช่น กางเขมอด มะกล่ำต้น มะเฒ่า เสี้ยวดอกขาว เปล้าใหญ่ ฉนวน ประดู่ พลับพลา ตะคร้อ มะกอก กาสามปึก ผ่าเสี้ยน ตีนนก ช่อย ทองหลวงป่า และกระพี้จั่น เป็นต้น ไม้พุ่ม พบขึ้นกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน และพบในปริมาณ น้อย เช่น ตะครอง กาทอง เครือเขาหนัง แสงพัน อีเหนียว และเข็มป่า เป็นต้น ไม้ล้มลุก ชนิดที่ขึ้นกระจายห่าง ๆ กัน ได้แก่ เอื้องหมายนา บุค บุคคางคก และเปราะหอม ชนิดที่มักขึ้นรวมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ได้แก่ มะพร้าวคนคู่ กระทือ ไพล ข่าป่า และดอกดิน ชนิดที่พบรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ตามบริเวณร่องเขา (Gully) คือ กล้วยป่า ส่วนพืชตระกูลหญ้าชนิดที่ขึ้นรวมกันเป็นผืนโดยเฉพาะบริเวณชายป่า คือ หญ้าใบไผ่ และหญ้ากาบไผ่ ไม้เถา ชนิดที่มีเนื้อไม้ ได้แก่ แสงพันเถา เถาพันชาย ต้าง ปอเจียน เสี้ยวป่า เครือปี ขาวครั้ง และโมกเครือ ส่วนชนิดที่มีขนาดเล็กเลื้อยทอดไปตามพื้นดิน หรือเลื้อยพันไม้พื้นล่าง ได้แก่ หอนตายหยาก และเถาประสงค์ พืชที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ ได้แก่ กระแตไต่ไม้ และจุโรหิณี พืชจำพวกเฟิร์น ได้แก่ หญ้าเยาเยา และหญ้าหอนเปื้อน

ทั้งนี้ ป่าเบญจพรรณบนดอยง่ามมีความหลากหลายของชนิด (Species diversity) ความหนาแน่นของต้นไม้ (Tree density) การสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ (Natural regeneration) และปริมาตรไม้ (Timber Volume) อยู่ในระดับต่ำกว่าป่าเบญจพรรณในพื้นที่อื่น ๆ ของภาคเหนือ โดยไม้ไม่มีความหนาแน่นเฉลี่ย 17,500 ลำ/เฮกแตร์ หรือ 2,800 ลำ/ไร่ ขณะที่ไม้ใหญ่มีความหนาแน่นเฉลี่ย 24 ต้น/เฮกแตร์ หรือ 2.60 ต้น/ไร่ และส่วนใหญ่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกอยู่ระหว่าง 10-20 เซนติเมตร ซึ่งจัดเป็นไม้ขนาดเล็ก ค่าดัชนีความหลากหลายของชนิด (Fisher's index of diversity / α) เท่ากับ 2.17 ส่วนความหนาแน่นของไม้หนุมและลูกไม้ ซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ย 72 ต้น/เฮกแตร์ (11.52 ต้น/ไร่) และ 148 ต้น/เฮกแตร์ (23.68 ต้น/ไร่) ตามลำดับ ไม้ที่พบสามารถจัดอยู่ในกลุ่มไม้ที่ 2 และ กลุ่มไม้ที่ 6 ตามการจำแนกกลุ่มไม้ของท้องที่ภาคเหนือ ในปี พ.ศ. 2545 โดยไม้กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ประดู่ เกิดดำ เกิดแดง มะค่าโมง ชิงชัน พยุง ส่วนไม้กลุ่มที่ 6 ได้แก่ ไม้ชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มไม้ที่ 1-5 รวมปริมาตรไม้ทั้ง 2 กลุ่ม เฉลี่ย 1.997 ลูกบาศก์เมตร/เฮกแตร์ (0.319 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่) ซึ่งไม้ในกลุ่มที่ 6 มีปริมาตรเฉลี่ยสูงสุด 1.751 ลูกบาศก์เมตร/เฮกแตร์ (0.28 ลูกบาศก์เมตร/ไร่) หรือคิดเป็นร้อยละ 87.68 ของปริมาตรไม้ทั้งหมด สำหรับการแบ่งชั้นความสูงตามแนวตั้ง (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548)

2.2 พรรณไม้บนดอยง่าม

จากการสำรวจความหลากหลายชนิดของพรรณไม้บนพื้นที่ดอยง่าม โดย บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2545 เพื่อประกอบการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการขอใช้พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B เพื่อกิจการของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พบพรรณไม้ทั้งสิ้น 86 ชนิด แบ่งออกเป็น ไม้ยืนต้น (Tree) 37 ชนิด ไม้พุ่ม (Shrub) 6 ชนิด ไม้ล้มลุก (Herb) 15 ชนิด พืชตระกูลหญ้า (Gramineae) 6 ชนิด ไม้เถา (Climber) 18 ชนิด และ พืชที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้และเฟิร์น (Epiphyte and Fern) 4 ชนิด (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548) ดังแสดงในตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 ชนิดและลักษณะทางเภสัชวิทยาของพรรณไม้ที่พบบนดอยง่อม จากการสำรวจของ
บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2545

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะทางเภสัชวิทยา
ไม้ยืนต้น (Tree)			
1	กางเขน	<i>Albizia odoratissima</i> Benth.	-
2	มะกล่ำต้น	<i>Ananthera pavoniana</i> Linn.	เมล็ดแก้ริดสีดวงทวารหนัก
3	มะเฒ่า	<i>Antidesma leucocladon</i> Hook.	รากขับปัสสาวะ แก้พิษ
4	เสี้ยวดอกขาว	<i>Bauhinia variegata</i> Linn.	-
5	จันทน์	<i>Bombax anceps</i> Pierre.	รากขับปัสสาวะ เป็นยาบำรุง
6	ปอกระสา	<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent.	ใบพอกแผลแมลงมีพิษกัดต่อย
7	กระโดน	<i>Careya arborea</i> Roxb.	เปลือกต้นแก้เคล็ดขัดยอก แก้ปวดเมื่อย
8	ชัยพฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> Linn.	ดอกรักษาโรคกระเพาะอาหาร
9	ตัวขาว	<i>Cratoxylum formosum</i> Dyer.	-
10	เปล้าใหญ่	<i>Croton oblongifolius</i> Roxb.	ใบแก้ลมจุกเสียด แก้กระหาย
11	ฉนวน	<i>Dalbergia nigrescens</i> Kurz.	-
12	ลำไยใหญ่	<i>Dillenia obovata</i> Hoogl.	-
13	ลำไยเล็ก	<i>Dillenia ovata</i> Wall. Ex Hook.f & Th.	ต้นเป็นยาฆ่าพยาธิ แก้ท้องเสีย
14	หว่า	<i>Eugenia cumini</i> (L.) Druce	เมล็ดแก้โรคเบาหวาน อหิวาตกโรค
15	มะเดื่อปล้อง	<i>Ficus hispida</i> Linn.f.	รากแก้ประดง เม็ดฝิ่นคันตามผิวหนัง
16	ประดู่	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz.	ใบพอกแผล แก้ผดผื่นคัน
17	มะขามป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> Linn.	ผลแก้ไอ แก้เสมหะ ลดไข้
18	พลับพล	<i>Grewia paniculata</i> Roxb.	-
19	ข้าวตาก	<i>Grewia tomentosa</i> Juss.	-
20	เขว้า	<i>Haldina cordifolia</i> Ridsd.	-
21	อุโลก	<i>Hymenodictyon excelsum</i> Wall.	รากแก้พิษไข้ แก้ร้อนในกระหายน้ำ
22	ตะคร้อ	<i>Schleichera oleosa</i> Merr.	เปลือกเป็นยาสมานท้อง แก้ท้องร่วง
23	มะกอก	<i>Spondias pinnata</i> Kurz.	ผลแก้เลือดออกตามไรฟัน
24	ตะคร้ำ	<i>Garuga pinnata</i> Roxb.	ผลเป็นยาบำรุงธาตุ
25	ยมหอม	<i>Toona ciliata</i> M. Roem.	-
26	ยมหิน	<i>Chukrasia velutina</i> Wight & Arm.	-
27	ตีนนก	<i>Vitex pinnata</i> Linn.	เปลือกต้นแก้ปวดในทางเดินปัสสาวะ

ตารางที่ 2-1 ชนิดและลักษณะทางเภสัชวิทยาของพรรณไม้ที่พบบนดอยง่อม จากการสำรวจของ
บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2545 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะทางเภสัชวิทยา
28	กาสามปึก	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	ใบแก้ไข้ ไข้จับสั่น
29	ผ้าเสียน	<i>Vitex canescens</i> Kurz.	-
30	โมกมัน	<i>Wrightia tomentosa</i> Roem. & Schult.	ใบแก้ท้องมาน แก้ตับพิการ
31	ช้อย	<i>Streblus aspers</i> Lour.	ผลขับลมจุกเสียด แก้กษัย
32	ทองหลางป่า	<i>Erythrina subumbrans</i> Merr.	ดอกขับโลหิต ระดู
33	กระพี้จั่น	<i>Millettia brandisiana</i> Kurz.	-
34	ถ่อน	<i>Albizia procera</i> Benth.	รากแก้ปวดหลัง ปวดเอว เส้นตึง
35	เก็ดดำ	<i>Dalbergia assamica</i> Benth.	-
36	หมีเหม็น	<i>Litsea glutinosa</i> C.B. Robinson	-
37	ทองกวาว	<i>Butea frondosa</i> Roxb.	ดอกถอนพิษไข้ ขับปัสสาวะ
ไม้พุ่ม (Shrub)			
1	ตะครอง	<i>Zizyphus cambodiana</i> Pierre.	เนื้อไม้แก้เส้นเอ็นแข็งตึง
2	กาหลง	<i>Bauhinia acuminata</i> Linn.	ดอกแก้ปวดศีรษะ ลดความดันโลหิต
3	เครือเขาหนัง	<i>Bauhinia bassacensis</i> Pierre.	รากแก้ไข้ ไข้จับสั่น
4	แสงพัน	<i>Bauhinia binata</i> Blanco.	-
5	อีเหนียว	<i>Desmodium gangeticum</i> DC.	ทั้งต้นแก้ไข้ ดับพิษตานซาง
6	เข็มป่า	<i>Ixora cibdela</i> Craib	-
ไม้ล้มลุก (Herb)			
1	สาบแร้งสาบกา	<i>Ageratum conyzoides</i> Linn.	ใบแก้ไข้ แก้ไข้หวัด แก้ปวดตามข้อ
2	เอื้องหมายนา	<i>Costus Speciosus</i> Smith.	เหง้าขับปัสสาวะ ฆ่าพยาธิ
3	สาบเสือ	<i>Eupatorium odcratum</i> Linn.	ใบพอกแผล รักษาโรคผิวหนัง
4	น้ำมันราชสีห์	<i>Euphorbia hista</i> Linn.	ทั้งต้นแก้โรคผิวหนัง ทวาร แก้น้ำตาขโมย
5	ฉัตรพระอินทร์	<i>Hyptis brevipes</i> Poit.	ใบแก้ไข้ แก้ปวดข้อ
6	เปราะหอม	<i>Kaempferia galanga</i> Linn.	หัวแก้ไข้ แก้หวัด
7	มะพร้าววันกลุ่ม	<i>Molineria capitulata</i> Lour.	รากแก้ลมชัก อักเสบ
8	บุก	<i>Amorphophallus campanulatus</i> Bl. Ex Dence.	ทั้งต้นแก้เสมหะ กัดเถาตาน
9	บุกคางคก	<i>Amorphophallus rex</i> Prain ex Hook. f.	-
10	กระเทียม	<i>Zingiber zerumber</i> Smith.	รากแก้แน่นหน้าอก จุกเสียด
11	ข่าป่า	<i>Catimbum malaccensis</i> (Burm. f.) Holtt.	-

ตารางที่ 2-1 ชนิดและลักษณะทางเภสัชวิทยาของพรรณไม้ที่พบบนดอยง่อม จากการสำรวจของ
บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2545 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะทางเภสัชวิทยา
12	ดอกดิน	<i>Aeginetia indica</i> Roxb.	-
13	กล้วยป่า	<i>Musa acuminata</i> Colla.	-
14	กระชาย	<i>Boesenbergia pandurata</i> Holtt.	รากช่วยขับลมแก้ท้องอืด ช่วยให้อาหาร
15	ไพล	<i>Zingiber cassumunar</i> Roxb.	เหง้าช่วยสมานแผล
พืชตระกูลหญ้า (Gramineae)			
1	หญ้าใบไม้	<i>Acroceras munroanum</i> Henr.	หัวแก้พิษ ปวดเคืองตา
2	หญ้าคา	<i>Imperata cylindrica</i> (L.) Beauv.	รากขับปัสสาวะ
3	หญ้างาบไม้	<i>Setaria palmifolia</i> (Wild.) Stapf.	-
4	หญ้าพง	<i>Saccharum spontaneum</i> Roxb.	เมล็ดขับปัสสาวะ
5	แขม	<i>Phragmites karka</i> (Retz.) Trin. Ex Steud.	รากแก้โรคผิวหนังบางชนิด
6	ไม้ป่า	<i>Bambusa arundinacea</i> Willd.	ใบแก้ลมชักอีกเสบ
ไม้เถา (Climber)			
1	แสลงพันเถา	<i>Bauhinia pulla</i> Craib.	เถาขับฟอกโลหิต ระดู
2	เถาพันช้าง	<i>Spatholobus parviflorus</i> Ktze.	น้ำในลำต้นแก้กระหาย
3	คนทา	<i>Harrisonia perforata</i> Merr.	ทั้งต้นแก้บิด ท้องเสีย
4	ตำ	<i>Hoya kerrii</i> Craib.	-
5	ปอเจียน	<i>Bauhinia bracteata</i> Bak.	เถาแก้ผื่นคันตามผิวหนัง
6	เลี้ยวป่า	<i>Bauhinia yunnanensis</i> Franch.	-
7	เครือปี่	<i>Dalbergia velutina</i> Benth.	-
8	กวาวเครือ	<i>Millettia auriculata</i> Bak.	หัวแก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย
9	มันกลอย	<i>Discorea hispida</i> Dennst.	หัวแก้ปวดเมื่อยตามข้อ ขับปัสสาวะ
10	ขางครั่ง	<i>Dunbaria longeracemosa</i> Craib	-
11	โมกเครือ	<i>Aganosma marginata</i> G. Don.	ใบแก้ริดสีดวง
12	มะแปบป่า	<i>Pueraria colletti</i> Prian.	-
13	ไมยราบเลื้อย	<i>Mimosa diplotricha</i> C. Wright ex. Sauv.	ใบแก้ปวดบวม แผล ฝีหนอง
14	หนอนตายหยาก	<i>Stemona tuberosa</i> Lour.	รากแก้ไข ขับปัสสาวะ รักษาวัณโรค
15	เถาประสงค์	<i>Streptocaulon juvenas</i> Merr.	-
16	เล็บเหยี่ยว	<i>Zizyphus oenoplia</i> Mill.	ลูกแก้เสมหะ แก้ไอ ทำให้ชุ่มคอ
17	หนามหัน	<i>Acacia megaladena</i> Desv.	-

ตารางที่ 2-1 ชนิดและลักษณะทางเภสัชวิทยาของพรรณไม้ที่พบบนดอยง่อม จากการสำรวจของ
บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด เมื่อ พ.ศ. 2545 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ลักษณะทางเภสัชวิทยา
18	หนามไข่กุ้ง	<i>Rubus ellipticus</i> J.E.Smith.	-
พืชที่เกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ (Epiphyte) และ เฟิร์น (Fern)			
1	กระแตไต่ไม้	<i>Drynaria quercifolia</i> Linn.	เหง้าแก่มีเรงในปอด ปอดพิการ
2	จุกรโหรี	<i>Dischidia raffesiana</i> Wall.	ทั้งต้นแก้ปวดท้อง
3	หญ้ายายเภา	<i>Lygodium flexuosum</i> Sw.	ทั้งต้นรักษาโรคหทัยเส้น
4	หญ้านอนเบือ	<i>Selaginella bisulcata</i> Spring	-

ที่มา : บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548

จากข้อมูลข้างต้นสามารถจัดจำแนกวงศ์ และสกุลของชนิดพรรณไม้ที่พบได้จำนวน 35 วงศ์ 70 สกุล
ดังนี้

1. ANACARDIACEAE (1 สกุล)

1.1 Spondias (1 ชนิด)

Spondias pinnata Kurz. -- มะกอก

2. APOCYNACEAE (2 สกุล)

2.1 Aganosma (1 ชนิด)

Aganosma marginata G. Don. -- โมกเครือ

2.2 Wrightia (1 ชนิด)

Wrightia tomentosa Roem. & Schult. -- โมกมัน

3. ARACEAE (1 สกุล)

3.1 Amorphophallus (2 ชนิด)

Amorphophallus campanulatus Bl. Ex Dence. -- บุค

Amorphophallus rex Prain ex Hook.f. -- บุคคางคก

4. ASCLEPIADACEAE (3 สกุล)

4.1 Dischidia (1 ชนิด)

Dischidia raffesiana Wall. -- จุกโรหรี

4.2 Hoya (1 ชนิด)

Hoya kerrii Craib. -- ด่าง

4.3 Streptocaulon (1 ชนิด)

Streptocaulon juvenas Merr. -- เถาประสงค์

5. BOMBACACEAE (1 สกุล)

5.1 Bombax (1 ชนิด)

Bombax anceps Pierre. -- จั้วป่า

6. BURSERACEAE (1 สกุล)

6.1 Garuga (1 ชนิด)

Garuga pinnata Roxb. -- ตะคร้ำ

7. COMPOSITAE (2 สกุล)

7.1 Ageratum (1 ชนิด)

Ageratum conyzoides Linn. -- สาบแร้งสาบกา

7.2 Eupatorium (1 ชนิด)

Eupatorium oderatum Linn. -- สาบเสือ

8. COSTACEAE (1 สกุล)

8.1 Costus (1 ชนิด)

Costus Speciosus Smith. -- เอื้องหมายนา

9. DILLENIACEAE (1 สกุล)

9.1 Dillenia (2 สกุล)

Dillenia obovata Hoogl. -- ส้านใหญ่

Dillenia ovata Wall. Ex Hook f & Th. -- ส้านใบเล็ก

10. DIOSCOREACEAE (1 สกุล)

10.1 Dioscorea (1 ชนิด)

Dioscorea hispida Dennst. -- มันกลอย

11. EUPHORBIACEAE (4 สกุล)

11.1 Antidesma (1 ชนิด)

Antidesma leucocladon Hook. -- มะเฒ่า

11.2 Croton (1 ชนิด)

Croton oblongifolius Roxb. -- เปล้าใหญ่

11.3 Euphorbia (1 ชนิด)

Euphorbia hista Linn. -- น้ำนมราชสีห์

11.4 Phyllanthus (1 ชนิด)

Phyllanthus emblica Linn. -- มะขามป้อม

12. GRAMINEAE (5 สกุล)

12.1 Acroceras (1 ชนิด)

Acroceras munroanum Henr. -- หญ้าใบไม้

12.2 Bambusa (1 ชนิด)

Bambusa arundinacea Willd. -- ไม้ป่า

12.3 Imperata (1 ชนิด)

Imperata cylindrica (L.) Beauv. -- หญ้าคา

12.4 Saccharum (1 ชนิด)

Saccharum spontaneum Roxb. -- หญ้าพง

12.5 Phragmites (1 ชนิด)

Phragmites karka (Retz.) Trin. Ex Steud. -- แสม

13. GUTTIFERAE (1 สกุล)

13.1 Cratoxylum (1 ชนิด)

Cratoxylum formosum Dyer. -- ตั้วขาว

14. HYPOXIDACEAE (1 สกุล)

14.3 Molineria (1 ชนิด)

Molineria capitulata Lour. -- มะพร้าววนกุ่ม

15. LABIATAE (2 สกุล)

15.1 Hyptis (1 ชนิด)

Hyptis brevipes Poit. -- จัตรพระอินทร์

15.2 Vitex (3 ชนิด)

Vitex canescens Kurz. -- ฝ้ายเสี้ยน

Vitex peduncularis Wall. ex Schauer -- กาสามปีก

Vitex pinnata Linn. -- ตีนนก

16. LAURACEAE (1 สกุล)

16.1 Litsea (1 ชนิด)

Litsea glutinosa C.B. Robinson -- หมี่เหมี้น

17. LECYTHIDACEAE (1 สกุล)

17.1 Careya (1 ชนิด)

Careya arborea Roxb. -- กระโดน

18. LEGUMINOSAE

18.1 CAESALPINIOIDEAE (3 สกุล)

18.1.1 Bauhinia (7 ชนิด)

Bauhinia acuminata Linn. -- กาหลง

Bauhinia bassacensis Pierre. -- เครือเขาหนั่ง

Bauhinia binata Blanco. -- แสงพัน

Bauhinia bracteata Bak. -- ปอเจียน

Bauhinia pulla Craib. -- แสงพันเถา

Bauhinia variegata Linn. -- เสี้ยวดอกขาว

Bauhinia yunnanensis Franch. -- เสี้ยวป่า

18.1.2 Cassia (1 ชนิด)

Cassia fistula Linn. -- ชัยพฤกษ์

18.1.3 Setaria (1 ชนิด)

Setaria palmifolia (Wild.) Stapf. -- หญ้ากาบไผ่

18.2 MIMOSOIDEAE (3 สกุล)

18.2.1 Acacia (1 ชนิด)

Acacia megaladena Desv. -- หนามหัน

18.2.2 Albizia (2 ชนิด)

Albizia odoratissima Benth. -- กางขี้มอด

Albizia procera Benth. -- ถ่อน

19.3 Ananthera (1 ชนิด)

Ananthera pavoniana Linn. -- มะกล่ำต้น

18.3 PAPILIONOIDEAE (9 สกุล)

18.3.1 Butea (1 ชนิด)

Butea frondosa Roxb. -- ทองกวาว

18.3.2 Dalbergia (3 ชนิด)

Dalbergia assamica Benth. -- เก็ดดำ

Dalbergia nigrescens Kurz. -- ฉนวน

Dalbergia velutina Benth. -- เครือปี

18.3.3 Desmodium (1 ชนิด)

Desmodium gangeticum DC. -- อีเหนียว

18.3.4 Dunbaria (1 ชนิด)

Dunbaria longeracemosa Craib -- ขางครั่ง

18.3.5 Erythrina (1 ชนิด)

Erythrina subumbrans Merr. -- ทองกลางป่า

18.3.6 Millettia (2 ชนิด)

Millettia auriculata Bak. -- กวาวเครือ

Millettia brandisiana Kurz. -- กระพี้จั่น

18.3.7 Pterocarpus (1 ชนิด)

Pterocarpus macrocarpus Kurz. -- ประดู่

18.3.8 Pueraria (1 ชนิด)

Pueraria colletti Prian. -- มะแปบป่า

18.3.9 Spatholobus (1 ชนิด)

Spatholobus parviflorus Ktze. -- เถาพันซ้าย

19. MELIACEAE (2 สกุล)

19.1 Chukrasia (1 ชนิด)

Chukrasia velutina Wight & Arm. -- ยมหิน

19.2 Toona (1 ชนิด)

Toona ciliata M. Roem. -- ยมหอม

20. MORACEAE (3 สกุล)

20.1 Broussonetia (1 ชนิด)

Broussonetia papyrifera Vent. -- ปอกระสา

20.2 Ficus (1 ชนิด)

hispida Linn. f. -- มะเดื่อปล้อง

20.3 Streblus (1 ชนิด)

Streblus aspers Lour. -- ช่อย

21. MUSACEAE (1 สกุล)

21.1 Musa (1 ชนิด)

Musa acuminata Colla. -- กล้วยป่า

22. MYRTACEAE (1 สกุล)

22.1 Eugenia (1 ชนิด)

Eugenia cumini (L.) Druce -- หว้า

23. OROBANCHACEAE (1 สกุล)

23.1 Aeginetia (1 ชนิด)

Aeginetia indica Roxb. -- ดอกดิน

24. OXALIDACEAE (1 สกุล)

24.1 Mimosa (1 ชนิด)

Mimosa diplotricha C.Wright ex. Sauv. -- ไมยราบเลื้อย

25. POLYPODIACEAE (1 สกุล)

25.1 Drynaria (1 ชนิด)

Drynaria quercifolia Linn. -- กระแตไต่ไม้

26. RHAMNACEAE (1 สกุล)

26.1 Zizyphus (2 ชนิด)

Zizyphus cambodiana Pierre. -- ตะครอง

Zizyphus oenoplia Mill. -- เล็บเหยี่ยว

27. ROSACEAE (1 สกุล)

27.1 Rubus (1 ชนิด)

Rubus ellipticus J.E.Smith. -- หนามไข่กุ้ง

28. RUBIACEAE (3 สกุล)

28.1 Haldina (1 ชนิด)

Haldina cordifolia Ridsd. -- เขว้า

28.2 Hymenodictylon (1 ชนิด)

Hymenodictylon excelsum Wall. -- อูโลก

28.3 Ixora (1 ชนิด)

Ixora cibdela Craib -- เข็มป่า

29. SAPINDACEAE (1 สกุล)

29.1 Schleicheria (1 ชนิด)

Schleicheria oleosa Merr. -- ตะคร้อ

30. SCHIZAEACEAE (1 สกุล)

30.1 Lygodium (1 ชนิด)

Lygodium flexuosum Sw. -- หญ้ายายเภา

31. SELAGINELLACEAE (1 สกุล)

31.1 Selaginella (1 ชนิด)

Selaginella bisulcata Spring. -- หญ้าหนอนเขี้ยว

32. SIMAROUBACEAE (1 สกุล)

32.1 Harrisonia (1 ชนิด)

Harrisonia perforata Merr. -- คนทา

33. STEMONACEAE (1 สกุล)

33.1 Stemona (1 ชนิด)

Stemona tuberosa Lour. -- หนอนตายหยาก

34. TILIACEAE (1 สกุล)

34.1 Grewia (2 ชนิด)

Grewia paniculata Roxb. -- พลับพลา

Grewia tomentosa Juss. -- ข้าวตาก

35. ZINGIBERACEAE (4 สกุล)

35.1 Boesenbergia (1 ชนิด)

Boesenbergia pandurata Holtt. -- กระชาย

35.2 Catimbium (1 ชนิด)

Catimbium malaccensis (Burm.f.) Holtt. -- ข่าป่า

35.3 Zingiber (2 ชนิด)

Zingiber cassumunar Roxb. -- ไพล

Zingiber zerumber Smith. -- กระเทียม

35.4 Kaempferia (1 ชนิด)

Kaempferia galanga Linn. -- เปราะหอม

วงศ์ที่พบชนิดพรรณไม้สูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่

1. LEGUMINOSAE	จำนวน	15	สกุล	25	ชนิด
2. GRAMINEAE	จำนวน	5	สกุล	5	ชนิด
ZINGIBERACEAE	จำนวน	4	สกุล	5	ชนิด
3. EUPHORBIACEAE	จำนวน	4	สกุล	4	ชนิด
LABIATAE	จำนวน	2	สกุล	4	ชนิด
4. ASCLEPIADACEAE	จำนวน	3	สกุล	3	ชนิด
MORACEAE	จำนวน	3	สกุล	3	ชนิด
RUBIACEAE	จำนวน	3	สกุล	3	ชนิด
5. ASCLEPIADACEAE	จำนวน	3	สกุล	3	สกุล
MORACEAE	จำนวน	3	สกุล	3	สกุล
RUBIACEAE	จำนวน	3	สกุล	3	สกุล

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

การดำเนินการสำรวจพรรณไม้บนดอยง่อม ที่ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง การเลือกและวางแผนการสำรวจ การสำรวจในพื้นที่ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลข้อมูล และสรุปผล โดยมีวัสดุอุปกรณ์และขั้นตอนการสำรวจในพื้นที่ดังต่อไปนี้

3.1 วัสดุและอุปกรณ์

- แผนที่ภูมิประเทศ มาตราส่วน 1:50000
- เครื่องวัดพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GPS 12 channel) ยี่ห้อ GARMIN
- ตลับเทป ความยาว 30 เมตร (Fiberglass Measuring Tape, Model DMI-404 Komelon®)
- เชือกฟาง
- มีดถากป่า และมีดพก
- กล้องส่องทางไกลแบบสองตา (Binocular)
- คู่มือจำแนกพรรณไม้
- แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล

3.2 ขั้นตอนการศึกษา

3.2.1 การวางแผนสำรวจและเก็บข้อมูลในภาคสนาม

แบ่งการสำรวจออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การสำรวจตามเส้นทางเดิน และ (2) การใช้วิธีการทางการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้ได้ข้อมูลพรรณไม้ที่ครอบคลุมในพื้นที่มากที่สุด เนื่องจากการสำรวจตามเส้นทางเดินทำได้สะดวกและรวดเร็ว ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปจัดทำแผนป่าให้มีความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ที่พบตามเส้นทางเดิน แต่ผลที่ได้อาจไม่ใช่ตัวแทนของพรรณไม้ที่พบในพื้นที่ศึกษา เพราะตามเส้นทางเดินจะถูกรบกวนจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลชนิดพรรณไม้มากกว่าหรือน้อยกว่าความเป็นจริง ขณะที่การนำวิธีการสำรวจทางทรัพยากรป่าไม้มาใช้ในการสำรวจร่วมด้วย จะทำให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือและเป็นตัวแทนของพื้นที่ศึกษา

(1) การสำรวจตามเส้นทางเดิน ทำการบันทึกชนิดและจำนวนพรรณไม้ที่พบตามเส้นทางเดิน และที่อยู่ในระยะสายตามองเห็น ไม่เกิน 1.50 เมตร

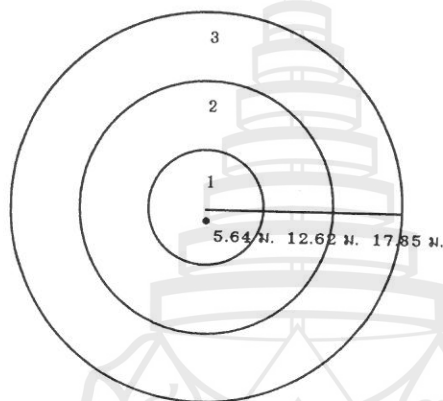
(2) การใช้วิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Technique) และวางแผนสำรวจแบบ Line Plot System ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ก. วางแปลงตัวอย่างชั่วคราวแบบวงกลมในแนวทิศเหนือ – ใต้ จากยอดดอยลูกที่หนึ่ง ไปยังยอดดอยลูกที่สอง จำนวนทั้งสิ้น 10 แปลง คิดเป็นพื้นที่แปลงตัวอย่างทั้งหมด 1 เฮกตาร์ (10,000 ตารางเมตร) หรือ ร้อยละ 1.77 ของพื้นที่ศึกษา กำหนดระยะห่างระหว่างแปลงตัวอย่างจากจุดศูนย์กลางแปลงเท่ากับ 50 เมตร แต่ละแปลงตัวอย่างจะมีแปลงวงกลมซ้อนกันอยู่ภายใน 3 วง (Concentric sample plot) (สถิติ, 2525) (รูปที่ 3.1) สำหรับศึกษาไม้ใหญ่ ไม้หนุม และลูกไม้ โดยมีขนาดต่าง ๆ ดังนี้

- วงกลมที่ 1 รัศมี 5.64 เมตร มีเนื้อที่ 0.01 เฮกตาร์ สำหรับศึกษาชนิดและปริมาณของลูกไม้ที่มีความสูงน้อยกว่า 1.30 เมตร เพื่อพิจารณาการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ (Natural regeneration)

- วงกลมที่ 2 รัศมี 12.62 เมตร มีเนื้อที่ 0.05 เฮกตาร์ สำหรับศึกษาชนิดและปริมาณไม้หนุ่มที่มีความสูงทั้งหมดมากกว่า 1.30 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับน้อยกว่า 4.5 เซนติเมตร เพื่อพิจารณาการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ (Natural regeneration)
- วงกลมที่ 3 รัศมี 17.85 เมตร มีเนื้อที่ 0.10 เฮกตาร์ สำหรับศึกษาชนิดและปริมาณไม้ใหญ่ ที่มีความสูงทั้งหมดมากกว่า 1.30 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับน้อยกว่า 4.5 เซนติเมตร เนื่องจากไม้ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับนี้ขึ้นไปถือว่ารอดตายจากสาเหตุ ๆ ได้ดีแล้ว โดยเฉพาะไฟป่า

รูปที่ 3.1 ลักษณะการวางแผนตัวอย่างชั่วคราวแบบวงกลมซ้อนกัน 3 วง

ข. ศึกษาชนิดและปริมาณของไม้ใหญ่ ไม้หนุ่ม และลูกไม้ รวมทั้งเส้นผ่าศูนย์กลางระดับ (DBH) ของไม้ใหญ่และไม้หนุ่ม ในแต่ละแปลงตัวอย่างทั้ง 10 แปลง บันทึกข้อมูลดังกล่าวลงในแบบสำรวจพรรณไม้ (ภาคผนวก ก) พร้อมทั้งรายละเอียดทางกายภาพของแปลงตัวอย่างที่ทำการสำรวจ ได้แก่ ตำแหน่งหรือพิกัดในระบบ UTM ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ลักษณะภูมิประเทศ และทิศทางลาดลงของแปลง

3.2.2 การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล

(1) จัดทำบัญชีรายชื่อพรรณไม้ทั้งหมดที่พบ โดยแยกเป็น ไม้ยืนต้น (Tree) ไม้พุ่ม (Shrub) ไม้ล้มลุก (Herb) พืชตระกูลหญ้า (Gramineae) ไม้เถา (Climber) และ พืชประเภทเฟิร์น (Fern)

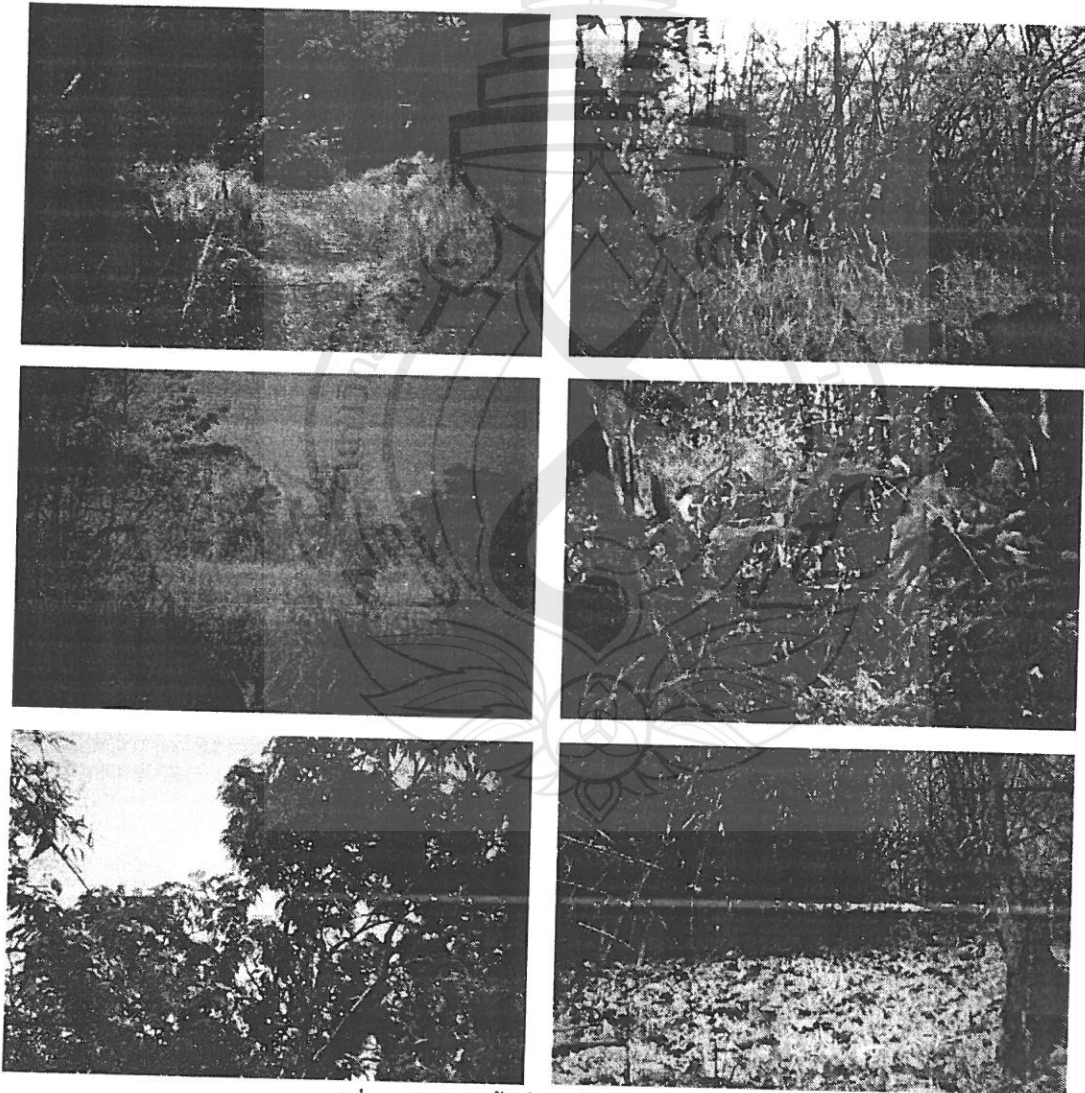
(2) จำแนกข้อมูลเชิงปริมาณของไม้ใหญ่ ไม้หนุ่ม และลูกไม้ที่ได้จากแปลงตัวอย่างทั้ง 10 แปลง ได้แก่ ความถี่ของชนิด เส้นผ่าศูนย์กลางระดับ และความสูงทั้งหมดของต้นไม้ รวมทั้งคำนวณความหนาแน่นของไม้ใหญ่ ไม้หนุ่ม และลูกไม้ และพิจารณาการแพร่กระจาย

$$\text{ความหนาแน่น (Density)} = \frac{\text{จำนวนต้นไม้ทั้งหมดที่พบในแปลงตัวอย่าง}}{\text{พื้นที่แปลงตัวอย่างทั้งหมดที่ทำการสำรวจ}}$$

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

ดอยง่อม ประกอบด้วย ภูเขาสองลูกติดกัน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ยอดดอยลูกที่หนึ่งและสองมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 673 และ 694 เมตร ตามลำดับ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่มีความลาดชันสูงระหว่าง 19 - 26 องศา การเดินทางขึ้นสู่ยอดดอยมีทางขึ้นทางเดียว และเป็นเส้นทางที่ประชาชนใช้สำหรับการขึ้นไปหาของป่า ลักษณะเป็นทางวนขึ้นไป และมีทางแยกขึ้นสู่ยอดดอยทั้ง 2 ลูก สามารถเดินทางโดยวิธีการเดินเท้า หรือใช้พาหนะ เช่น รถกระบะหรือโฟล์ควอล์ก มอเตอร์ไซด์ สภาพสองข้างทางปกคลุมด้วยไฟ มีไม้ยืนต้นและไม้ล้มลุกขึ้นแทรก บนยอดดอยลูกที่หนึ่ง เป็นพื้นที่ราบโล่ง มีหญ้าขึ้นปกคลุมเป็นบริเวณกว้าง พบไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ คือ ต้มแต่น หรือลำพูป่า ส่วนบนยอดดอยลูกที่สอง สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบ มีไม้ยืนต้นขึ้นประปราย พื้นดินปกคลุมด้วยใบไม้จำนวนมาก (รูปที่ 4 -1)

รูปที่ 4-1 สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของดอยง่อม

4.2 ชนิดพรรณไม้ที่พบทั้งหมด

ในการศึกษาชนิดพรรณไม้บนดอยแจ่ม ด้วยวิธีการสำรวจตามเส้นทางเดิน และวิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ พบพรรณไม้รวมทั้งสิ้น 101 ชนิด แบ่งออกเป็น ไม้ยืนต้น (Tree) 80 ชนิด ไม้พุ่ม (Shrub) 4 ชนิด ไม้ล้มลุก (Herb) 5 ชนิด พืชตระกูลหญ้า (Gramineae) 7 ชนิด ไม้เถา (Climber) 4 ชนิด และ พืชประเภทเฟิร์น (Fern) 1 ชนิด (ตารางที่ 4-1) รายละเอียดพรรณไม้แต่ละชนิดแสดงใน ภาคผนวก ข ทั้งนี้ พรรณไม้ที่พบจากการสำรวจตามเส้นทางเดินมีจำนวน 77 ชนิด ส่วนที่พบจากการสำรวจด้วยวิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้มีจำนวน 60 ชนิด โดยทั้งสองวิธีจะมีพรรณไม้จำนวน 36 ชนิดที่พบเหมือนกัน ซึ่งชนิดพรรณไม้ที่พบในแต่ละวิธีมีดังนี้

พรรณไม้ที่พบเฉพาะในการสำรวจตามเส้นทางเดิน มีจำนวน 41 ชนิด ได้แก่ กระท่อมหนู กล้วยป่า กอม กางหลวง กาสะลองคำ กาสามปึก แคม แคราย จ้าว จั่ว จำปีป่า ทองกง ทองเต้า ตะแบกเกรียบ ตีนตั่ง ปอกระสา ปอขาว ปอแดง เปล้าทองแตก ใบบง ใบัว ใบก พืชในวงศ์ชิงช้า โปบาย มะกล่ำต้น มะน้อย ไมยราบ ยมมะกอก ยมหอม รวงจืด เลา เสียง ส้มกบ สมอไทย ส้านช้าง สدابเสือ เสี้ยนน้อย หนุ่ยยายเกา หนาด แหนเครือ และอินทนิลบก

พรรณไม้ที่พบเฉพาะในการสำรวจด้วยวิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ มีจำนวน 24 ชนิด ได้แก่ เกิดดำ แควขาว แคล้อย แควหัวหมู ทองแตบ ตะคร้ำ ตะแบกเปลือกบาง ตาเป็ดตาไก่ เน้าใน ปอยาบ เปล้าหลวง มะกอกป่า มะตูก มะยมป่า รักขาว ลำไยป่า เสียงมัน ส้าน ส้านใบเล็ก เสี้ยวป่า หว้าใบใหญ่ เหมือด อบเชย และอ้อยช้าง

พรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้ง 2 วิธี คือ การสำรวจตามเส้นทางเดิน และการใช้วิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ มีจำนวน 36 ชนิด ได้แก่ กระพี้จั่น กางขี้มอด เกิดแดง คนทา คุณ แควหางค่าง ตะขบป่า ตะคร้อ ตะเคียนหนู ตะแบก ตัวเกลี้ยง ตีนนก ตุ่มแต่น ทองหลวงป่า ประดู่ ปอแดง เปล้าใหญ่ ผ่าเสี้ยน ใบบาง พังแหงใหญ่ เพกา มะกอก มะกอกเกลื่อน มะกอกพรวน มะกอกคัต มะขามป้อม มะเดื่อปล้อง มะแฟน มะม่วงป่า มะเฒ่าสาย มะหวด มะหาด โมกมัน โมกหลวง สมอพิเภก และเสลาเปลือกบาง

ตารางที่ 4-1 ชนิดพรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้งหมด

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
ไม้ยืนต้น (Tree)		
1	กระท่อมหนู ⁽¹⁾	<i>Mitragyna brunonis</i> Craib
2	กระพี้จั่น ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Millettia brandisiana</i> Kurz
3	กอม ⁽¹⁾	<i>Microcos paniculata</i> L.
4	กางขี้มอด ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Albizia odoratissima</i> (L.f.) Benth.
5	กางหลวง ⁽¹⁾	<i>Albizia chinensis</i> Merr.
6	กาสะลองคำ ⁽¹⁾	<i>Radermachera ignea</i> Steenis
7	กาสามปึก ⁽¹⁾	<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer
8	เกิดดำ ⁽²⁾	<i>Dalbergia assamica</i> Benth.
9	เกิดแดง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble

ตารางที่ 4-1 ชนิดพรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้งหมด (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
10	คูณ ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Cassia fistula</i> Linn.
11	แคขาว ⁽²⁾	<i>Dolichandrone serrulata</i> (DC.) Seem.
12	แคทราย ⁽¹⁾	<i>Stereospermum neuranthum</i> Kurz
13	แคฝอย ⁽²⁾	<i>Stereospermum fimbriatum</i> (Wall. ex G. Don) A.DC.
14	แคหัวหมู ⁽²⁾	<i>Markhamia stipulata</i> Seem.
15	แคหางค่าง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Fernandoa adenophylla</i> (Wall. ex G. Don) Steenis
16	จ้าว ⁽¹⁾	<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>cambodiense</i> Robyns
17	จ้าว ⁽¹⁾	<i>Bombax ceiba</i> Linn.
18	จำปีป่า ⁽¹⁾	<i>Paramichelia baillonii</i> Hu
19	ตองแตบ ⁽²⁾	<i>Macaranga denticulata</i> (Blume) Meull. Arg.
20	ตะคร้อ ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken
21	ตะคร้า ⁽²⁾	<i>Garuga pinnata</i> Roxb.
22	ตะเคียนหนู ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Anogeissus acuminata</i> (Roxb. ex DC.) Guill. & Perr. var. <i>lanceolata</i> C.B. Clarke
23	ตะแบก ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Lagerstroemia cochinchinensis</i> Pierre ex Gagnep.
24	ตะแบกเกรียบ ⁽¹⁾	<i>Lagerstroemia balansae</i> Kochne
25	ตะแบกเปลือกบาง ⁽²⁾	<i>Lagerstroemia duperreana</i> Pierre ex Gagnep
26	ดาเบ็ดตาไก่ ⁽²⁾	<i>Ardisia polycephala</i> Wall.
27	ตัวเกลี้ยง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Cratoxylum cochinchinense</i> (Lour.) Blume
28	ตีนนก ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Vitex pinnata</i> L.
29	ตุ้มแต้น ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Duabanga grandiflora</i> Walp.
30	ทองหลางป่า ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Erythrina subumbrans</i> (Hassk.) Merr.
31	เนาโน ⁽²⁾	<i>Ilex umbellulata</i> Loes.
32	ประดู่ ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Pterocarpus macrocarpus</i> Kurz
33	ปอกระสา ⁽¹⁾	<i>Broussonetia papyrifera</i> Vent.
34	ปอขาว ⁽¹⁾	<i>Sterculia pexa</i> Pierre
35	ปอแดง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Sterculia gutta</i> Roxb.
36	ปอแดง ⁽¹⁾	<i>Colona elobata</i> Craib
37	ปอยาบ ⁽²⁾	<i>Colona flagrocarpa</i> (C.B. Clarke) Craib
38	เปล้าหลวง ⁽²⁾	<i>Croton roxburghii</i> N. P. Balakr
39	เปล้าใหญ่ ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Mallotus macrostachyus</i> Muell. Arg.

ตารางที่ 4-1 ชนิดพรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้งหมด (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
40	ผ้าเสี้ยน ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Vitex canescens</i> Kurz.
41	พังแหรใหญ่ ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Trema orientalis</i> (L.) Blume
42	เพกา ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz
43	โพบาย ⁽¹⁾	<i>Sapium baccatum</i> Roxb.
44	มะกล่ำต้น ⁽¹⁾	<i>Adenanthera pavonina</i> Linn.
45	มะกอก ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Spondias pinnata</i> (L.f.) Kurz
46	มะกอกเกลื้อน ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin
47	มะกอกป่า ⁽²⁾	<i>Spondias bipinnata</i> Airy Shaw & Forman
48	มะกอกพราน ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Turpinia pomifera</i> (Roxb.) D.C.
49	มะกายคัต ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Mallotus philippensis</i> Muell.Arg
50	มะขามป้อม ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Phyllanthus emblica</i> L.
51	มะดุก ⁽²⁾	<i>Siphonodon celastreus</i> Griff.
52	มะเดื่อปล้อง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Ficus hispida</i> L.f.
53	มะน้อด ⁽¹⁾	<i>Ficus prostrata</i> Wall.
54	มะแฟน ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Protium serratum</i> Engl.
55	มะม่วงป่า ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Mangifera caloneura</i> Kurz
56	มะเฒ่าสาย ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Antidesma sootepense</i> Craib
57	มะยมป่า ⁽²⁾	<i>Ailanthus triphysa</i> (Dennst.) Alston
58	มะหวด ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.
59	มะหาด ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Artocarpus lacucha</i> Roxb.
60	โมกมัน ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Wrightia arborea</i> (Dennst.) Mabb.
61	โมกหลวง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Holarrhena pubescens</i> Wall. ex. G.Don
62	ยมมะกอก ⁽¹⁾	<i>Chisocheton siamensis</i> Craib
63	ยมหอม ⁽¹⁾	<i>Toona ciliata</i> M. Roem.
64	รักขาว ⁽²⁾	<i>Semecarpus cochinchinesis</i> Engl.
65	ลำไยป่า ⁽²⁾	<i>Dimocarpus longan</i> Lour. subsp. <i>longan</i> var. <i>longan</i>
66	เลียง ⁽¹⁾	<i>Berrya mollis</i> Wall. ex Kurz
67	เลียงมัน ⁽²⁾	<i>Berrya cordifolia</i> (Willd.) Burret
68	ส้มกบ ⁽¹⁾	<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb
69	สมอไทย ⁽¹⁾	<i>Terminalia chebula</i> Retz.

ตารางที่ 4-1 ชนิดพรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้งหมด (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
70	สมอพิเภก ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.
71	ลั่น ⁽²⁾	<i>Dillenia aurea</i> Smith.
72	ลั่นช้าง ⁽¹⁾	<i>Dillenia pentagyna</i> Roxb.
73	ลั่นใบเล็ก ⁽²⁾	<i>Dillenia ovata</i> Wall. ex Hook.f. & Thomson
74	เสลาเปลือกบาง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Lagerstroemia venusta</i> Wall.
75	เสี้ยวป่า ⁽²⁾	<i>Bauhinia saccocalyx</i> Pierre
76	หว้าใบใหญ่ ⁽²⁾	<i>Syzygium pergamentaceum</i> (King) Chantar. & J. Parn.
77	เหมือด ⁽²⁾	<i>Symplocos racemosa</i> Roxb.
78	อบเชย ⁽²⁾	<i>Cinnamomum bejolghota</i> (Buch.-Ham.) Sweet
79	อ้อยช้าง ⁽²⁾	<i>Lanea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.
80	อินทนิลบก ⁽¹⁾	<i>Lagerstroemia macrocarpa</i> Wall.
ไม้พุ่ม (Shrub)		
1	ตองเต้า ⁽¹⁾	<i>Mallotus barbatus</i> Muell. Arg.
2	ตะขบป่า ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.
3	เปล้าตองแตก ⁽¹⁾	<i>Baliospermum siamense</i> Craib
4	เสี้ยนน้อย ⁽¹⁾	<i>Bauhinia hirsuta</i> Weinm.
ไม้ล้มลุก (Herb)		
1	กล้วยป่า ⁽¹⁾	<i>Musa acuminata</i> Colla
2	พืชในวงศ์ขิงข่า ⁽¹⁾	<i>Kaempferia</i> spp.
3	ไมยราบ ⁽¹⁾	<i>Biophytum sensitivum</i> DC.
4	สาบเสือ ⁽¹⁾	<i>Eupatorium odoratum</i> Linn.
5	หนาด ⁽¹⁾	<i>Inula polygonata</i> DC.
พืชตระกูลหญ้า (Gramineae)		
1	แขม ⁽¹⁾	<i>Saccharum arundinaceum</i> Retz.
2	ตองกง ⁽¹⁾	<i>Thysanolaena maxima</i> Ktze.
3	ไผ่ซาง ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Dendrocalamus strictus</i> (Roxb.) Nees
4	ไผ่บง ⁽¹⁾	<i>Bambusa natans</i> Wall.
5	ไผ่ไร่ ⁽¹⁾	<i>Gigantochloa albociliata</i> Munro
6	ไผ่หก ⁽¹⁾	<i>Dendrocalamus hamiltonii</i> Nees & Arn. ex Munro
7	เลา ⁽¹⁾	<i>Saccharum spontaneum</i> Linn.

ตารางที่ 4-1 ชนิดพรรณไม้ที่พบจากการสำรวจทั้งหมด (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์
ไม้เถา (Climber)		
1	คนทา ⁽¹⁾⁽²⁾	<i>Harrisonia perforata</i> (Blanco) Merr.
2	ตีนตุ้ง ⁽¹⁾	<i>Desmos dumosus</i> Safford
3	แห่นครือ ⁽¹⁾	<i>Combretum deciduum</i> Coll. & Hemsl.
4	รางจืด ⁽¹⁾	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.
พืชประเภทเฟิร์น (Fern)		
1	หญ้ายายเภา ⁽¹⁾	<i>Lygodium flexuosum</i> Sw.

(1) พบเฉพาะการสำรวจตามเส้นทางเดิน

(2) พบเฉพาะการสำรวจด้วยวิธีสำรวจทรัพยากรป่าไม้

(1)(2) พบทั้งจากการสำรวจตามเส้นทางเดิน และการสำรวจด้วยวิธีสำรวจทรัพยากรป่าไม้

สำหรับพรรณไม้ที่พบทั้งหมดสามารถจำแนกเป็น 37 วงศ์หลัก 3 วงศ์ย่อย 78 สกุล ดังนี้

1. วงศ์ ACANTHACEAE

1.1 สกุล *Thunbergia* (1 ชนิด) -- รางจืด

2. วงศ์ ANACARDIACEAE

2.1 สกุล *Lannea* (1 ชนิด) -- อ้อยช้าง

2.2 สกุล *Mangifera* (1 ชนิด) -- มะม่วงป่า

2.3 สกุล *Semecarpus* (1 ชนิด) -- รักขาว

2.4 สกุล *Spondias* (2 ชนิด) -- มะกอกป่า มะกอก

3. วงศ์ ANNONACEAE

3.1 สกุล *Desmos* (1 ชนิด) -- ตีนตุ้ง

4. วงศ์ APOCYNACEAE

4.1 สกุล *Holarrhena* (1 ชนิด) -- โมกหลวง

4.2 สกุล *Wrightia* (1 ชนิด) -- โมกมัน

5. วงศ์ AQUIFOLIACEAE

5.1 สกุล *Ilex* (1 ชนิด) -- เน่าใน

6. วงศ์ BIGNONIACEAE

6.1 สกุล *Dolichandrone* (1 ชนิด) -- แดขาว

6.2 สกุล *Fernandoa* (1 ชนิด) -- แดหางค่าง

- 6.3 สกุล Markhamia (1 ชนิด) -- แคหัวหมู
- 6.4 สกุล Oroxylum (1 ชนิด) -- เพกา
- 6.5 สกุล Radermachera (1 ชนิด) -- กาสะลองคำ
- 6.6 สกุล Stereospermum (2 ชนิด) -- แคฝอย แคทราย

7. วงศ์ BOMBACACEAE

- 7.1 สกุล Bombax (2 ชนิด) -- จ้าว จ้าว

8. วงศ์ BURSERACEAE

- 8.1 สกุล Canarium (1 ชนิด) -- มะกอกเกลื้อน
- 8.2 สกุล Garuga (1 ชนิด) -- ตะคร้ำ
- 8.3 สกุล Protium (1 ชนิด) -- มะแฟน

9. วงศ์ CELASTRACEAE

- 9.1 สกุล Siphonodon (1 ชนิด) -- มะตุ๊ก

10. วงศ์ COMBRETACEAE

- 10.1 สกุล Anogeissus (1 ชนิด) -- ตะเคียนหนู
- 10.2 สกุล Combretum (1 ชนิด) -- แหนเครือ
- 10.3 สกุล Terminalia (2 ชนิด) -- สมอพิเภก สมอไทย

11. วงศ์ COMPOSITAE

- 11.1 สกุล Eupatorium (1 ชนิด) -- สาบเสือ
- 11.2 สกุล Inula (1 ชนิด) -- หนาด

12. วงศ์ DILLENIACEAE

- 12.1 สกุล Dillenia (3 ชนิด) -- ส้าน ส้านช้าง ส้านใบเล็ก

13. วงศ์ EUPHORBIACEAE

- 13.1. สกุล Antidesma (1 ชนิด) -- มะเฒ่าสาย
- 13.2 สกุล Baliospermum (1 ชนิด) -- เปล้าตองแตก
- 13.3 สกุล Balakata (1 ชนิด) -- โปบาย
- 13.4 สกุล Croton (1 ชนิด) -- เปล้าหลวง
- 13.5 สกุล Macaranga (1 ชนิด) -- ตองแตบ
- 13.6 สกุล Mallotus (3 ชนิด) -- ตองเต้า เปล้าใหญ่ มะกายคัต
- 13.7 สกุล Phyllanthus (1 ชนิด) -- มะขามป้อม

14. วงศ์ FLACOURTIACEAE

- 14.1 สกุล Flacourtia (1 ชนิด) -- ตะขบป่า

15. วงศ์ GRAMINEAE

- 15.1 สกุล Bambusa (1 ชนิด) -- ไผ่บง
- 15.2 สกุล Dendrocalamus (2 ชนิด) -- ไผ่หก ไผ่ซาง
- 15.3 สกุล Gigantochloa (1 ชนิด) -- ไผ่ไร่
- 15.4 สกุล Saccharum (2 ชนิด) -- แคม เล่า
- 15.5 สกุล Thysanolaena (1 ชนิด) -- ทองกง
- 16. วงศ์ GUTTIFERAE
 - 16.1 สกุล Cratoxylum (1 ชนิด) -- ตัวเกลี้ยง
- 17. วงศ์ LABIATAE
 - 17.1 สกุล Vitex (3 ชนิด) -- ผำเลี่ยน กาสามปีก ตีนนก
- 18. วงศ์ LAURACEAE
 - 18.1 สกุล Cinnamomum (1 ชนิด) -- อบเชย
- 19. วงศ์ LEGUMINOSAE
 - 19.1 วงศ์ย่อย CAESALPINIOIDEAE
 - 19.1.1 สกุล Bauhinia (2 ชนิด) -- เสี้ยวน้อย เสี้ยวป่า
 - 19.1.2 สกุล Cassia (1 ชนิด) -- คูณ
 - 19.2 วงศ์ย่อย MIMOSOIDEAE
 - 19.2.1 สกุล Adenanthura (1 ชนิด) -- มะกล่ำต้น
 - 19.2.2 สกุล Albizia (2 ชนิด) -- กางหลวง กางขี้มอด
 - 19.3 วงศ์ย่อย PAPILIONOIDEAE
 - 19.3.1 สกุล Dalbergia (2 ชนิด) -- เก็ดดำ เก็ดแดง
 - 19.3.2 สกุล Millettia (1 ชนิด) -- กระพี้จั่น
 - 19.3.3 สกุล Pterocarpus (1 ชนิด) -- ประดู่
- 20. วงศ์ LYTHRACEAE
 - 20.1 สกุล Lagerstroemia (5 ชนิด) -- ตะแบก ตะแบกเกรียบ ตะแบกเปลือกบาง
เสลาเปลือกบาง และอินทนิลบก
- 21. วงศ์ MAGNOLIACEAE
 - 21.1 สกุล Michelia (1 ชนิด) -- จำปีป่า
- 22. วงศ์ MELIACEAE
 - 22.1 สกุล Chisocheton (1 ชนิด) -- ยมมะกอก
 - 22.2 สกุล Toona (1 ชนิด) -- ยมหอม
- 23. วงศ์ MORACEAE
 - 23.1 สกุล Artocarpus (1 ชนิด) -- มะหาด
 - 23.2 สกุล Broussonetia (1 ชนิด) -- ปอกระสา
 - 23.3 สกุล Ficus (2 ชนิด) -- มะเดื่อปล้อง มะนอต

24. วงศ์ MUSACEAE
- 24.1 สกุล Musa (1 ชนิด) -- กล้วยป่า
25. วงศ์ MYRTACEAE
- 25.1 สกุล Ardisia (1 ชนิด) -- ตาเปิดตาไก่
- 25.2 สกุล Syzygium (1 ชนิด) -- หว้าใบใหญ่
26. วงศ์ OXALIDACEAE
- 26.1 สกุล Biophytum (1 ชนิด) -- ไมยราบ
27. วงศ์ RUBIACEAE
- 27.1 สกุล Hymenodictyon (1 ชนิด) -- ส้มกบ
- 27.2 สกุล Mitragyna (1 ชนิด) -- กระต้อมหนู
28. วงศ์ SAPINDACEAE
- 28.1 สกุล Dimocarpus (1 ชนิด) -- ลำไยป่า
- 28.2 สกุล Lepisanthes (1 ชนิด) -- มะหาด
- 28.3 สกุล Schleicheria (1 ชนิด) -- ตะคร้อ
29. วงศ์ SCHIZAEACEAE
- 29.1 สกุล Lygodium (1 ชนิด) -- หญ้ายายเภา
30. วงศ์ SIMAROUBACEAE
- 30.1 สกุล Ailanthus (1 ชนิด) -- มะยมป่า
- 30.2 สกุล Harrisonia (1 ชนิด) -- คนทา
31. วงศ์ SONNERATIACEAE
- 31.1 สกุล Duabanga (1 ชนิด) -- ตุ่มแต่น / ลำพูป่า
32. วงศ์ STAPHYLEACEAE
- 32.1 สกุล Turpinia (1 ชนิด) -- มะกอกพราน
33. วงศ์ STERCULIACEAE
- 33.1 สกุล Sterculia (2 ชนิด) -- ปอแดง ปอขาว
34. วงศ์ SYMPLOCACEAE
- 34.1 สกุล Symplocos (1 ชนิด) -- เหมือด
35. วงศ์ TILIACEAE
- 35.1 สกุล Berrya (2 ชนิด) -- เลียงมัน เลียง
- 35.2 สกุล Colona (2 ชนิด) -- ปอแดง ปอยาบ
- 35.3 สกุล Microcos (1 ชนิด) -- กอม

36. วงศ์ ULMACEAE

36.1 สกุล Trema (1 ชนิด) -- พังแหรใหญ่

37. วงศ์ ZINGIBERACEAE

37.1 สกุล Kaempferia -- พืชในวงศ์ขิงข่า

เมื่อพิจารณาจำนวนสกุล และจำนวนชนิดในแต่ละวงศ์ ดังแสดงในตารางที่ 4.2 พบว่า

- ก. วงศ์ที่มีความหลากหลายของสกุลสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ วงศ์ถั่ว (LEGUMINOSAE) วงศ์เปล้า (EUPHORBIACEAE) วงศ์ปืป/แคหางค่าง (BIGNONIACEAE) วงศ์หญ้า (GRAMINEAE) และวงศ์มะม่วง (ANACARDIACEAE)
- ข. วงศ์ที่มีความหลากหลายของชนิดสูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ วงศ์ถั่ว (LEGUMINOSAE) วงศ์เปล้า (EUPHORBIACEAE) วงศ์ปืป/แคหางค่าง (BIGNONIACEAE) และ วงศ์หญ้า (GRAMINEAE) วงศ์มะม่วง (ANACARDIACEAE) และ วงศ์ไม้ลาย (TILIACEAE) วงศ์ตะแบก (LYTHRACEAE) วงศ์สมอ (COMBRETACEAE) และ วงศ์มะเดื่อ (MORACEAE)

ตารางที่ 4.2 จำนวนสกุล และจำนวนชนิดพรรณไม้ในแต่ละวงศ์

ที่	ชื่อวงศ์ภาษาอังกฤษ	ชื่อวงศ์ภาษาไทย	สกุล	ชนิด
1	ACANTHACEAE	วงศ์เหงือกปลาหมอ	1	1
2	ANACARDIACEAE	วงศ์มะม่วง	4	5
3	ANNONACEAE	วงศ์กระดังงา	1	1
4	APOCYNACEAE	วงศ์โมก, วงศ์ลั่นทม	2	2
5	AQUIFOLIACEAE	วงศ์เฒ่าใน	1	1
6	BIGNONIACEAE	วงศ์ปืป, วงศ์แคหางค่าง	6	7
7	BOMBACACEAE	วงศ์จี้ว, วงศ์นุ่น	1	2
8	BURSERACEAE	วงศ์มะแฟน	3	3
9	CELASTRACEAE	วงศ์กระทูลาย, วงศ์มะตูม	1	1
10	COMBRETACEAE	วงศ์สมอ	3	4
11	COMPOSITAE	วงศ์ทานตะวัน, วงศ์ดาวเรือง	2	2
12	DILLENIACEAE	วงศ์ลั่น	1	3
13	EUPHORBIACEAE	วงศ์เปล้า	7	9
14	FLACOURTIACEAE	-	1	1
15	GRAMINEAE	วงศ์หญ้า	5	7
16	GUTTIFERAE	วงศ์กระทิง, วงศ์มังกุด	1	1
17	LABIATAE	วงศ์กะเพรา	1	3
18	LAURACEAE	วงศ์อบเชย	1	1

ตารางที่ 4.2 จำนวนสกุล และจำนวนชนิดพรรณไม้ในแต่ละวงศ์ (ต่อ)

ที่	ชื่อวงศ์ภาษาอังกฤษ	ชื่อวงศ์ภาษาไทย	สกุล	ชนิด
19	LEGUMINOSAE	วงศ์ถั่ว	8	11
	- CAESALPINIOIDEAE		2	3
	- MIMOSOIDEAE		2	3
	- PAPILIONOIDEAE		4	5
20	LYTHRACEAE	วงศ์ตะแบก	1	5
21	MAGNOLIACEAE	วงศ์จำปา	1	1
22	MELIACEAE	วงศ์เสี้ยน, วงศ์กรทอน	2	2
23	MORACEAE	วงศ์มะเดื่อ	3	4
24	MUSACEAE	-	1	1
25	MYRTACEAE	วงศ์ชมพู	1	1
26	OXALIDACEAE	วงศ์กระเทียมยอด	1	1
27	RUBIACEAE	วงศ์เข็ม, วงศ์ยอ	3	3
28	SAPINDACEAE	วงศ์ลำไย	3	3
29	SCHIZAEACEAE	-	1	1
30	SIMAROUBACEAE	-	2	2
31	SONNERATIACEAE	วงศ์ลำพู	1	1
32	STAPHYLEACEAE	วงศ์มะกอกพรวน	1	1
33	STERCULIACEAE	วงศ์จำปาเทศ	1	2
34	SYMPLOCACEAE	วงศ์กำยาน, วงศ์เหมือด	1	1
35	TILIACEAE	วงศ์ไม้ลาย	3	5
36	ULMACEAE	วงศ์พังแหร	1	1
37	ZINGIBERACEAE	วงศ์ขิง	1	1
			78	101

4.3 ปริมาณ ความหนาแน่น และการแพร่กระจายของพรรณไม้

4.3.1 ปริมาณของพรรณไม้

จากวิธีการสำรวจทรัพยากรป่าไม้ โดยวางแผนสำรวจพรรณไม้ชั่วคราวแบบวงกลมในลักษณะ Line Plot System จากทิศเหนือ-ใต้ จำนวน 10 แปลง ดังมีตำแหน่งของแปลงสำรวจแสดงในภาคผนวก ค รวมเนื้อที่แปลงตัวอย่างทั้งหมด 10,000 ตารางเมตร (1 เฮกเตอร์) พบพรรณไม้ทั้งไม้ใหญ่ ไม้หนุม และลูกไม้ จำนวนทั้งสิ้น 60 ชนิด โดยชนิดที่พบมากที่สุด คือ โมกมัน (วงศ์ APOCYNACEAE) จำนวน 172 ต้น รองลงมา ได้แก่ ไผ่ซาง (วงศ์ GRAMINEAE) 93 กอ ปอຍາບ (วงศ์ TILIACEAE) 88 ต้น กางขี้มอด (วงศ์ LEGUMINOSAE) 71 ต้น และผ่าเสี้ยน (วงศ์ LABIATAE) 55 ต้น

สำหรับชนิดที่พบสูงสุด 5 ลำดับแรกของไม้แต่ละประเภท มีดังนี้

- ไม้ใหญ่ ได้แก่ โมกมัน กางขี้มอด ปอยาบ ผ่าเสี้ยน และตะเคียนหนู (ตารางที่ 4-3)
- ไม้หนุ่ม ได้แก่ ไม้ซาง โมกมัน ผ่าเสี้ยน ตะคร้อ และตะเคียนหนู (ตารางที่ 4-4)
- ลูกไม้ ได้แก่ โมกมัน ปอยาบ มะเฒ่าสาย กางขี้มอด และตะเคียนหนู (ตารางที่ 4-5)

ตารางที่ 4-3 ชนิดและปริมาณไม้ใหญ่ที่พบ

ลำดับ	ชนิด	ความถี่	ลำดับ	ชนิด	ความถี่
1	โมกมัน	93	27	ตัวเกลี้ยง	3
2	กางขี้มอด	59	28	อ้อยช้าง	3
3	ปอยาบ	49	29	แคหางค่าง	2
4	ผ่าเสี้ยน	41	30	มะกอกพรวาน	2
5	ตะเคียนหนู	36	31	มะกายคัต	2
6	สมอพิเภก	28	32	มะขามป้อม	2
7	ตะคร้อ	17	33	มะตูก	2
8	มะแฟน	17	34	มะยมป่า	2
9	เก็ดแดง	16	35	ลำไยป่า	2
10	เพกา	11	36	เหมือด	2
11	มะเฒ่าสาย	11	37	คนทา	1
12	เก็ดดำ	10	38	แคขาว	1
13	ตะแบกเปลือกบาง	10	39	ตองแตบ	1
14	ประดู่	9	40	ตะแบก	1
15	ส้านใบเล็ก	7	41	ตุ้มแต่น	1
16	กระพี้จั่น	6	42	ทองหลางป่า	1
17	ตีนนก	6	43	น้ำใน	1
18	ปอแดง	5	44	เปล้าใหญ่	1
19	พังแหรใหญ่	5	45	มะกอก	1
20	มะกอกเกลื่อน	5	46	มะกอกป่า	1
21	โมกหลวง	5	47	มะเดื่อปล้อง	1
22	แคฝอย	4	48	มะม่วงป่า	1
23	ตะคร้า	4	49	รักขาว	1
24	เปล้าหลวง	4	50	เลียงมัน	1
25	เสลาเปลือกบาง	4	51	หว่าใบใหญ่	1
26	คูณ	3	52	อบเชย	1

ตารางที่ 4-4 ชนิดและปริมาณไม้หนุ่มที่พบ

ลำดับ	ชนิด	ความถี่	ลำดับ	ชนิด	ความถี่
1	ไผ่ซาง	93	10	ตะแบก	1
2	โมกมัน	12	11	ตะแบกเปลือกบาง	1
3	ผ้าเสียน	10	12	มะกายคัต	1
4	ตะคร้อ	4	13	มะเฒ่าสาย	1
5	ตะเคียนหนู	4	14	ลำไยป่า	1
6	ปอยาบ	3	15	สมอพิเภก	1
7	มะแฟน	3	16	ลำน	1
8	กระพี้จั่น	1	17	เสลาเปลือกบาง	1
9	กางขี้มอด	1			

ตารางที่ 4-5 ชนิดและปริมาณลูกไม้ที่พบ

ลำดับ	ชนิด	ความถี่	ลำดับ	ชนิด	ความถี่
1	โมกมัน	67	12	เก็ดแดง	2
2	ปอยาบ	36	13	แคหัวหมู	2
3	มะเฒ่าสาย	23	14	ตะขบป่า	2
4	กางขี้มอด	11	15	ดินนาก	2
5	ตะเคียนหนู	8	16	มะกายคัต	2
6	มะหวด	7	17	แคฝอย	1
7	ตะคร้อ	5	18	ตาเปิดตาไก่	1
8	ผ้าเสียน	4	19	มะตูก	1
9	เก็ดดำ	3	20	มะหวด	1
10	เพกา	3	21	สมอพิเภก	1
11	มะแฟน	3	22	เสียวป่า	1

4.3.2 ความหนาแน่น และการแพร่กระจายของพรรณไม้

ไม้ใหญ่ทั้งหมดมีความหนาแน่นเฉลี่ย 503 ต้นต่อเฮกเตอร์ โดยพรรณไม้ที่มีความหนาแน่นมากที่สุด คือ โมกมัน (93 ต้นต่อเฮกเตอร์) รองลงมา ได้แก่ กางขี้มอด ปอยาบ ผ้าเสียน และตะเคียนหนู มีความหนาแน่นเท่ากับ 59, 49, 41 และ 36 ต้นต่อเฮกเตอร์ ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม้ใหญ่ที่พบมีความสูงส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 3 – 10 เมตร มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกระหว่าง 4.5 – 75 เซนติเมตร และไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็นไม้ขนาดเล็กที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางระดับอกอยู่ระหว่าง 10-30 เซนติเมตร ส่วนไม้ขนาดกลาง (DBH 30-60 เซนติเมตร) และขนาดใหญ่ (DBH > 60 เซนติเมตร) พบในปริมาณน้อย (ตารางที่ 4-6) เมื่อพิจารณาการแพร่กระจายของไม้ใหญ่ พบว่า ไม้ใหญ่ที่มีแพร่กระจายมากที่สุด ได้แก่ โมกมัน กางขี้มอด และผ้าเสียน ซึ่งพบทุกแปลงที่ทำการ

สำรวจ จำนวน 10 แปลง รองลงมา ได้แก่ ปอยาบ และสมอพิเภก พบจำนวน 9 แปลง ตะเคียนหนู เกิดแดง และ เพกา พบจำนวน 7 แปลง ตะคร้อและมะแฟน พบจำนวน 6 แปลง มะเฒ่าสายและปอแดง พบจำนวน 5 แปลง

สำหรับไม้หนุ่มและลูกไม้ มีความหนาแน่นเฉลี่ย 278 และ 1,860 ต้นต่อเฮกเตอร์ ตามลำดับ โดยไม้ซางซึ่งจัดเป็นไม้หนุ่ม และไม้เด่นรองจากโมกมันมีความหนาแน่นเฉลี่ย 186 กอต่อเฮกเตอร์ หรือ 3,784 ลำ ต่อเฮกเตอร์ คิดเป็นจำนวนลำเฉลี่ย 20.43 ลำต่อกอ ทั้งนี้ ความหนาแน่นของจำนวนลำที่พบอยู่ระหว่าง 2 – 45 ลำต่อกอ ส่วนลูกไม้ที่มีความหนาแน่นสูงสุด คือ โมกมัน มีความหนาแน่น 670 ต้นต่อเฮกเตอร์

เมื่อพิจารณาการแพร่กระจายของไม้หนุ่ม และลูกไม้ พบว่า ไม้หนุ่มที่พบมีการแพร่กระจายมากที่สุด คือ ไม้ซาง พบทุกแปลงสำรวจ จำนวน 10 แปลง รองลงมาได้ แก่ โมกมัน พบจำนวน 4 แปลง ตะคร้อและ ตะเคียนหนู พบจำนวน 3 แปลง ผ่าเสี้ยน ปอยาบ และมะแฟน พบจำนวน 2 แปลง โดยไม้หนุ่มที่เหลือ พบเพียง 1 แปลง ส่วนลูกไม้ที่พบการแพร่กระจายมากที่สุด คือ มะเฒ่าสาย พบจำนวน 6 แปลง จากจำนวนแปลงสำรวจทั้งหมด 10 แปลง รองลงมา ได้แก่ กางเขมอด พบจำนวน 5 แปลง โมกมัน พบจำนวน 4 แปลง ปอยาบ ตะเคียนหนู และ ตะคร้อ พบจำนวน 3 แปลง มะแฟน แดหัวหมู และตะขบป่า พบจำนวน 2 แปลง ทั้งนี้ ลูกไม้ที่เหลือพบเพียง 1 แปลง

ตารางที่ 4-6 ความหนาแน่นของไม้ใหญ่ ไม้หนุ่ม และลูกไม้บนดอยง่อม

ประเภทไม้	ความหนาแน่น (ต้น/เฮกเตอร์)
1. ไม้ใหญ่	
1.1 DBH 4.5 - 10 cm.	187
1.2 DBH 10 - 30 cm.	244
1.3 DBH 30 - 60 cm.	65
1.4 DBH > 60 cm.	7
รวม	503
2. ไม้หนุ่ม	278
3. ลูกไม้	1,860
4. ไม้ไผ่	3,784
	(ลำ/เฮกเตอร์)

บทที่ 5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 อภิปรายผล

จากการสำรวจพรรณไม้บนดอยงำมครั้งนี้ ได้ยังคงเป็นพรรณไม้เด่นเช่นเดียวกับผลการสำรวจของบริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด (บริษัท) เมื่อ พ.ศ. 2545 เนื่องจากได้เป็นพรรณไม้เบิกนำ (Pioneer species) ที่เจริญเติบโตได้ในพื้นที่ที่ถูกบุกรุก พื้นที่โล่ง หรือพื้นที่ที่มีไฟไหม้ป่าเป็นประจำ โดยอาศัยเหง้าที่อยู่ใต้ดิน และความชุ่มชื้นในฤดูฝน ประกอบกับไฟในประเทศไทยมีการแตกเหง้าแบบ Sympodium ทำให้แผ่ขยายปกคลุมพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วกว่าพรรณไม้ชนิดอื่น (บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด, 2548) อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจยังคงมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ส่วน ได้แก่

- จำนวนชนิด สกุล และวงศ์ของพรรณไม้ทั้งหมดที่พบในครั้งนี้นั้นมากกว่าที่สำรวจโดยบริษัทฯ โดยเฉพาะชนิดของพรรณไม้ที่พบมากกว่าถึง 25 ชนิด ซึ่งประเภทของพรรณไม้ที่พบในการสำรวจครั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นไม้ยืนต้นที่พบมากถึง 80 ชนิด ขณะที่การสำรวจของบริษัทฯ พบเพียง 37 ชนิด ขณะที่พรรณไม้ประเภทอื่น ได้แก่ ไม้พุ่ม ไม้ล้มลุก ไม้เถา และพืชประเภทเฟิร์น พบจำนวนชนิดน้อยกว่าที่สำรวจโดยบริษัทฯ
- วงศ์ของพรรณไม้ที่ไม่พบในการสำรวจครั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจของบริษัทฯ ได้แก่ วงศ์บอน (ARACEAE) วงศ์สลิค (ASCLEPIADACEAE) วงศ์ COSTACEAE วงศ์กลอย (DIOSCOREACEAE) วงศ์มะพร้าววงศ์ (HYPOXIDACEAE) วงศ์หูกวาง (LECYTHIDACEAE) วงศ์ POLYPODIACEAE วงศ์พุทรา (RHAMNACEAE) วงศ์กุหลาบ (ROSACEAE) วงศ์ SELAGINELLACEAE และ วงศ์ STEMONACEAE
- ความหนาแน่นเฉลี่ยของไม้ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางระดับอกตั้งแต่ 10 เซนติเมตรขึ้นไป ที่พบในการสำรวจครั้งนี้ (316 ต้นต่อเฮกเตอร์) มีมากกว่าที่สำรวจโดยบริษัทฯ (24 ต้นต่อเฮกเตอร์) รวมทั้งพบไม้ขนาดกลาง (DBH 30-60 เซนติเมตร) และขนาดใหญ่ (DBH > 60 เซนติเมตร) ขณะที่ผลการสำรวจของบริษัทฯ ไม่พบ เช่นเดียวกับความหนาแน่นของไม้หนุ่มและลูกไม้ก็มากกว่าที่สำรวจโดยบริษัทฯ ขณะที่ความหนาแน่นเฉลี่ยของไม้ไฟที่พบ (3,784 ลำต่อเฮกเตอร์) จะน้อยกว่าที่สำรวจโดยบริษัทฯ (17,500 ลำต่อเฮกเตอร์)

ทั้งนี้ ความแตกต่างดังกล่าวข้างต้นอาจเป็นผลจากช่วงระยะเวลาที่สำรวจ วิธีการสำรวจ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตหรือการอยู่รอดของพรรณไม้ เช่น ไฟป่า สัตว์ป่า มนุษย์ เป็นต้น ในกรณีของการเกิดไฟป่าในพื้นที่สำรวจจะส่งผลให้พรรณไม้ประเภทไม้ล้มลุก ไม้เถา และพืชเกาะอาศัยอยู่บนต้นไม้ตายหรือมีโอกาสน้อยที่จะสามารถฟื้นตัวกลับมาเจริญเติบโตได้อีก โดยเฉพาะหากมีการเกิดไฟป่าในพื้นที่เป็นประจำ

เมื่อพิจารณาความสามารถในการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติ (Natural regeneration) ไม้ใหญ่ชนิดที่พบปริมาณมากส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะพบไม้หนุ่มและลูกไม้ชนิดนั้นในปริมาณมากด้วยเช่นเดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้ โมกมัน (*Wrightia arborea* (Dennst.) Mabb.) เป็นไม้ยืนต้นที่สำรวจพบปริมาณมากที่สุด รวมทั้งมีไม้หนุ่ม และลูกไม้ที่พร้อมจะเจริญเติบโตเป็นไม้ใหญ่ในปริมาณมากเช่นกัน นั่นคือ โมกมัน มีความสามารถในการสืบพันธุ์ตามธรรมชาติเป็นอย่างดี ส่วนพรรณไม้บางชนิด เช่น ปอแยบ พบปริมาณไม้หนุ่มต่ำกว่าลูกไม้ค่อนข้างมาก ขณะที่สมอพิเภก พบปริมาณไม้ใหญ่ถึง 28 ต้น แต่พบไม้หนุ่มและลูกไม้เพียงอย่างละ 1 ต้น เท่านั้น ดังนั้น พรรณไม้ที่พบ

ปริมาณไม้หนุ่มหรือลูกไม้มีผลต่อการสืบพันธุ์ของพืชชนิดนั้น ๆ ในอนาคต นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ปริมาณลูกไม้ที่พบสูงสุด 5 ลำดับแรก แตกต่างกับปริมาณไม้หนุ่มชนิดนั้นที่พบอย่างชัดเจน ซึ่งอาจมีปัจจัยที่ส่งผลให้ลูกไม้เหล่านั้นไม่สามารถเจริญเติบโตเป็นไม้หนุ่มได้อย่างเต็มที่ เช่น ไฟป่า หรืออาจเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ผ่านมามีผลต่อการเจริญเติบโตของลูกไม้มากกว่าไม้หนุ่ม

สำหรับการแพร่กระจายของไม้ใหญ่ และไม้หนุ่มมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางเดียวกับปริมาณที่พบ กล่าวคือ ไม้ใหญ่และไม้หนุ่มชนิดที่พบปริมาณมากจะมีการแพร่กระจายสูงกว่าชนิดที่พบในปริมาณน้อย ขณะที่ลูกไม้ชนิดที่พบปริมาณมาก เช่น โมกมัน หรือปอยาบ มีการแพร่กระจายต่ำ หรือกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีไม้ใหญ่ชนิดนั้นเจริญเติบโตอยู่เป็นจำนวนมาก

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 สำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

- (1) สำรวจพรรณไม้บนดอยง่อมให้ครอบคลุมทุกฤดูกาล (ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว) และอย่างต่อเนื่อง โดยอาจวางแผนตัวอย่างแบบถาวร หรือทำเครื่องหมายแสดงจุดสำรวจในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของพรรณไม้บนดอยง่อมอย่างครบถ้วน และเป็นจุดสำรวจเดียวกัน
- (2) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชนิดและปริมาณพรรณไม้บนดอยง่อม
- (3) การศึกษาและอนุรักษ์พรรณไม้ที่พบในปริมาณน้อย

5.2.2 สำหรับการใช้ประโยชน์

เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้บนพื้นที่ดอยง่อมในอนาคต รวมถึงการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา อาจารย์ หรือผู้สนใจทั่วไป เช่น การจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือพรรณไม้ตามเส้นทางเดิน การจัดสร้างสวนพฤกษศาสตร์ดอยง่อม การอนุรักษ์พรรณพืชสำคัญ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ประเภทสิ่งพิมพ์

- กรมป่าไม้. ต้นไม้ พรรณไม้น้ำจืด. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.; 2545
- กองกานดา ชยามฤต. คู่มือจำแนกพรรณไม้. กรุงเทพฯ: บริษัท ไดมอนด์ พรินติ้ง; 2541.
- กองกานดา ชยามฤต. ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2548.
- กองกานดา ชยามฤต. สมุนไพรไทย ตอนที่ 6. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.; 2540.
- คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. สารานุกรมไทย เล่ม 2 สยามโภชนาการ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง; 2538.
- ชวลิต นิยมธรรม และคณะ. พันธุ์ไม้ในป่าสาละ-บาลา. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2543.
- ไซมอน การ์ดเนอร์, พินดา สิทธิสุทร, วิไลวรรณ อนุสารสุนทร. ต้นไม้เมืองเหนือ : คู่มือศึกษาพรรณไม้ยืนต้นในป่าภาคเหนือ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ; 2543
- เต็ม สมิตินันท์. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.; 2544.
- ธงชัย เปาอินทร์, นิวัตร เปาอินทร์. ต้นไม้น้ำจืด. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท เพรส; 2544.
- ธวัชชัย รัตนชล, เจมส์ เอฟ. แมกซ์เวล. รายชื่อพืชที่มีรายงานพบในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เวิร์คเพรส; 2540.
- บริษัท เอ็นแคด คอนซัลแตนท์ จำกัด. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (รายงานฉบับหลัก) โครงการขอใช้พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1B เพื่อกิจการของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ตำบลท่าสุด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: เอ็นแคด คอนซัลแตนท์; 2548.
- ไพฑูรย์ คดีธรรม, พิมพ์ลัย นวลละออง. แผนการใช้ที่ดิน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พื้นที่ดอยอ่างม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: ม.ป.ท.; 2543
- วงศ์สถิตย์ ฉั่วสกุล และคณะ. บรรณาธิการ. สารานุกรมสมุนไพร เล่ม 5 สมุนไพรพื้นบ้านอีสาน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2548.
- วิทย์ เทียงบุญธรรม. พจนานุกรมสมุนไพรไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1997); 2542.
- สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. ผักพื้นบ้านภาคเหนือ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2542.
- สถิตย์ วิชรกิตติ. การสำรวจทรัพยากรป่าไม้. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2525.
- สมจิตร พงศ์พจน์, สุภาพ ภูประเสริฐ. พืชกินได้และพืชมีพิษในป่าเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์; 2534.
- สวนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้. พรรณไม้ต้นของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไดมอนด์ พรินติ้ง; 2542.
- องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินติ้ง เฮาส์; 2539.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 3.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์; 2540.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 4. กรุงเทพฯ:

โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์; 2540.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 5. กรุงเทพฯ:

โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์; 2541.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี. สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์; 2539.

เอี่ยมพร วิสมหมาย, ทยา เจนจิตติกุล. พฤกษาพัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอช เอน กรุ๊ป; 2544.

ประเภทสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้

กอม	http://www.rspg.thaigov.net/plants_data/plantdat/tiliacea/mpanic_2.htm
เก็ดดำ	http://www.uru.ac.th/~botany/
แคขาว	http://www.walai.msu.ac.th/CDB/question.asp?QID=76 และ www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
แคฝอย	http://www.rspg.org/palace/chitralada/cld6-2_09.htm
ตองแตบ	http://www.nationaalherbarium.nl/ThaiEuph/ThMspecies/ThMacarangaT.htm
ตะคร้ำ	www.dnp.go.th/.../ไม้เอนกประสงค์/ตะคร้ำ/ตะคร้ำ.htm http://203.151.217.76/news.php?section=agriculture03&content=3941
ตะแบกเปลือกบาง	http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
ตาเป็ดตาไก่	http://www.plantgenetic-rspg.org/herbs/herbs_02_8.htm
ตีนตั้ง	http://kanchanapisek.or.th/kp14/project_dev/project_area/Ratburi/
เนาใน	http://www.rspg.org/rare_plants/scien_name_i1.htm
ปอยาบ	http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/vol.2/
เปล้าหลวง	http://www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=291 http://www.walai.msu.ac.th/cdb/question.asp?QID=97
พังแหรใหญ่	http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
เพกา	http://www.plantgenetic-rspg.org/herbs/herbs_07_7.htm และ http://www.rspg.thaigov.net/plants_data/use/color1-3.htm
มะกอกป่า	http://www.rspg.org/rare_plants/scien_name_s16.htm http://www.oknation.net/blog/ION/2008/02/23/entry-1
มะกายคัต	http://www.nationaalherbarium.nl/ThaiEuph/images/ThImageM/Mallphil-habit.gif http://www.nationaalherbarium.nl/ThaiEuph/images/ThImageM/Mallphil-flowerfruit.gif http://www.dnp.go.th/botany
มะดุก	www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/120มะดุก.pdf , http://thaiherb.most.go.th/plantdetail.php?id=161
มะยมป่า	www.dnp.go.th/.../ป่าบก/มะยมป่า/มะยมป่า.htm
มะหวด	http://www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=143

โมกมัน	www.dnp.go.th/EPAC/province_plant/rachburi.htm
โมกหลวง	http://www.plantgenetic-rspg.org/herbs/herbs_07_10.htm
รักขาว	http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
รางจืด	http://www.dnp.go.th/EPAC/Herb/26rangjeed.htm
ลำไยป่า	http://www.rspg.org/rare_plants/scien_name_d12.htm , http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
ล้าน	http://www.walai.msu.ac.th/cdb/question.asp?QID=13
ล้านใบเล็ก	www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/159ล้านใบเล็ก.pdf
สาบเสือ	http://www.doa.go.th/botany/eupodo.html , http://www.samunpri.com/modules.php?name=Herbs&file=sor&func=sor26
เลี้ยวป่า	http://www.ndk.ac.th/seaw/seaw1.htm
หญ้ายายเภา	http://www.saluang.cmru.ac.th/
เหมือด	http://www.walai.msu.ac.th/cdb/question.asp?QID=38
อบเชย	http://www.dnp.go.th/EPAC/Herb/29aobchey.htm
อ้อยช้าง	www.uru.ac.th/~botany/ , http://www.samunpri.com/modules.php?name=Herbs&file=or&func=or4
อ้อยช้าง	www.uru.ac.th/~botany

ข้อมูลเกี่ยวกับรูปภาพพรรณไม้

กระท่อมหนู	http://www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=16
กระพี้จั่น	http://www.panmai.com/PvTree/tr_44.shtml
กล้วยป่า	www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/013กล้วยป่า.pdf
กอม	http://www.nbids.org/tpp/photogallery/dicots/slides/Microcos%20paniculata%20L.htm
กางเขมอด	http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook1.htm
กางหลวง	http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
กาสะลองคำ	http://www.th.wikipedia.org/wiki/ปีบทอง
กาสามปีก	http://thaiherb.most.go.th/plantdetail.php?id=515
เก็ดดำ	http://www.uru.ac.th/~botany/
เก็ดแดง	http://www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=329 , http://web.ku.ac.th/nk40/nk/data/02/ching.htm
แซม	http://www.rspg.thaigov.net/plants_data/use/crop_2.htm
คนทา	http://thaiherb.most.go.th/plantdetail.php?id=485
คูณ	http://www.panmai.com/Direction/Tree_SW_2.shtml
แคขาว	http://www.uru.ac.th/~botany/
แคฝอย	http://www.rspg.org/palace/chitralada/cld6-2_09.htm
แคหัวหมู	www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/045แคหัวหมู.pdf , www.palungjitrescuedisaster.com/wiki/index.php/แคหัวหมู
แคหางค่าง	www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/046แคหางค่าง.pdf

- จ้าว <http://www.rmuti.ac.th/support/nongrawiang/index01/index9/จ้าว.jpg>
- จั่ว <http://www.skn.ac.th/skl/tree/t66p2.htm>
- จำปีป่า www.dnp.go.th/.../ป่าบก/จำปีป่า/จำปีป่า.htm
- ตองกง www.saluang.cmru.ac.th/editweb/
- ตองเต้า www.nationaalherbarium.nl/ThaiEuph/ThMspecies/ThMallotus.htm#Mallotus_barbatus
- ตะขบป่า www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/061ตะขบป่า.pdf
- ตะคร้อ www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/062ตะคร้อ.pdf
- ตะคร้ำ <http://www.ku.ac.th/AgrInfo/plant/plant2/p22.gif>
- ตะเคียนหนู www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/1.PERMIT_files/COMBRETACEAE.htm
- ตะแบก http://www.sc.chula.ac.th/thaiplants/RU/proj_Sichang.htm
- ตะแบกเปลือกบาง http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
- ตาเป็ดตาไก่ http://www.plantgenetic-rspg.org/herbs/herbs_02_8.htm,
http://prathom.swu.ac.th/panmai/show_img.asp?ID=7-10110-002-274.2
- ตัวเกลี้ยง www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/067ตัวเกลี้ยง.pdf
- ตีนนก www.dnp.go.th/Pattani_botany/พันธุ์ไม้/ป่าบก/ตีนนก/ตีนนก.htm
- ตุ้มแต่น dnp6ptn.no-ip.org/ptn/ptn/field_unit/narabotany/tree/forest/ลำพูป่า/ลำพูป่า.htm,
www.saluang.cmru.ac.th/
- ทองหลวงป่า www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/079ทองหลวงป่า.pdf
- น่านใน http://www.rspg.org/rare_plants/scien_name_i1.htm
- ประดู่ <http://thaiherb.most.go.th/plantdetail.php?id=410>
- ปอกระสา http://www.dongdib.com/kp_bot_garden/kpb_20-6.htm
- ปอขาว http://www.sc.chula.ac.th/thaiplants/RU/wild_plants.htm,
<http://www.sarapad.com/026/flower.asp?mytext=namethai>
- ปอยาบ http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/vol.2/.... Page_153.pdf
- ปอยาบ <http://www.siamensis.org/oldboard/4141.html>
- เปล้าทองแดง www.nationaalherbarium.nl/thaieuph/ThBspecies/ThBaliospermum.htm
- เปล้าใหญ่ <http://thaiherb.most.go.th/plantdetail.php?id=237>
- เปล้าใหญ่ <http://www.nationaalherbarium.nl/ThaiEuph/ThMspecies/ThMallotus.htm>
- ผ่าเสี้ยน www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=336,
www.dnp.go.th/.../ป่าบก/ผ่าเสี้ยน/ผ่าเสี้ยน.htm
- ไผ่ซาง www.palungjitrescuedisaster.com/wiki/index.php/ไผ่ซาง
- ไผ่บง www.palungjitrescuedisaster.com/wiki/index.php/ไผ่บง
- ไผ่ไร่ www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/106ไผ่ไร่.pdf
- ไผ่หก www.palungjitrescuedisaster.com/wiki/index.php/ไผ่หก
- พังแหรใหญ่ <http://www.saluang.cmru.ac.th>
- เพกา http://www.dongdib.com/kp_bot_garden/kpb_04.htm
- โพบาย www.dnp.go.th/Pattani_botany/พันธุ์ไม้/ป่าบก/โพบาย/โพบาย.htm,
<http://www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=221>
- มะกล่ำต้น http://www.panmai.com/PvTree/tr_64.shtml
- มะกอก www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/177มะกอก.pdf

- มะกอกเกลื้อน www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/114มะกอกเกลื้อน.pdf
- มะกอกป่า http://www.rspg.org/rare_plants/scien_name_s16.htm
- มะกอกพรวน www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook1.htm
- มะกาคัด <http://www.dnp.go.th/botany>
- มะขามป้อม www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/117มะขามป้อม.pdf
- มะตอก www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/120มะตอก.pdf
- มะเดื่อปล้อง www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/121มะเดื่อปล้อง.pdf
- มะแฟน www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook1.htm
- มะม่วงป่า www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/125มะม่วงป่า.pdf
- มะม่วงป่า www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/125มะม่วงป่า.pdf
- มะยมป่า www.dnp.go.th/.../ป่าบก/มะยมป่า/มะยมป่า.htm
- มะหาด www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/128มะหาด.pdf
- มะหาด www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/173หาด.pdf
- โมกมัน www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/134โมกมัน.pdf
- โมกหลวง http://www.dongdib.com/kp_bot_garden/kpb_01-14.htm
- ไมยราบ http://www.rspg.thaigov.net/plants_data/plantdat/oxalidac/bsensi_1.htm
- ยมหอม <http://www.wangtakrai.com/panmai/detail.php?id=343>
- รักขาว http://www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/handbook/handbook2.htm
- รางจืด <http://www.dnp.go.th/EPAC/Herb/26rangjeed.htm>
- ลำไยป่า http://www.dongdib.com/kp_bot_garden/kpb_29-2.htm
- เลา http://singburi.doae.go.th/acri/www/Native_veg/v385.htm
- ส้มกบ www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/146ส้มกบ.pdf
- สมอไทย www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/152สมอไทย.pdf
- สมอทิเพก www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/153สมอทิเพก.pdf
- ล้าน <http://www.walai.msu.ac.th/cdb/picpost/0020.jpg>
- ล้านช้าง www.thaimisc.com/freewebboard/php/vreply.php?user=maipradab&topic=7039
- ล้านใบเล็ก www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/159ล้านใบเล็ก.pdf
- สาบเสือ http://data.schq.mi.th/~afed/history_www/tree174.htm
- เสลาเปลือบบาง http://www.dongdib.com/kp_bot_garden/kpb_14.htm
- เสี้ยวป่า <http://web.sut.ac.th/gradbio/florat/pt22a.html>
- หญ้ายายเภา www.tistr.or.th/sakaerat/Plant%20in%20Sakaerat/plant%20list/165หญ้ายายเภา.pdf
- หนาด <http://www.saluang.cmru.ac.th/editweb/page.php?spid=36&tid=20&type=3&start=0>
- เหมือด <http://www.walai.msu.ac.th/cdb/picpost/0025.jpg>
- อบเชย <http://www.dnp.go.th/EPAC/Herb/29aobchey.htm>
- อ้อยช้าง www.uru.ac.th/~botany
- อินทนิลบก www.dnp.go.th/wffp/research/database_plant/1.PERMIT_files/LYTHRACEAE.htm

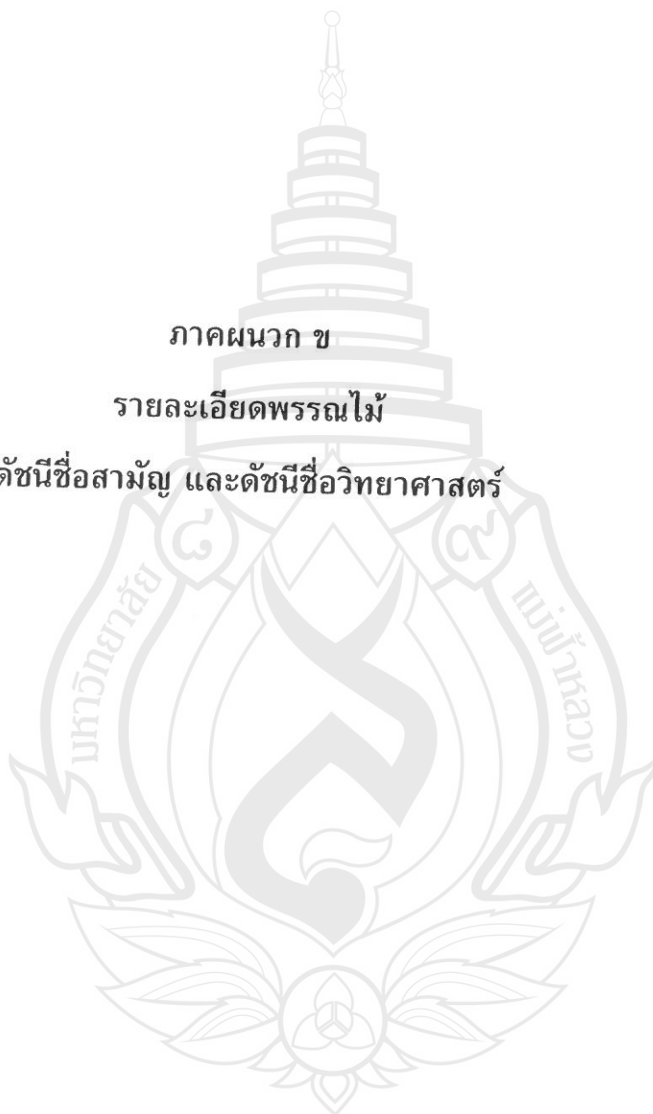
ข้อมูลอื่น ๆ

ตารางเทียบชื่อวงศ์ไทย <http://www.panmai.com/Family/FamilyTable.shtml>

ภาคผนวก ข
รายละเอียดพรรณไม้
ดัชนีชื่อสามัญ และดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์

กระท่อมหนู

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mitragyna brunonis* Craib
ชื่อวงศ์ : RUBIACEAE
ชื่อสามัญ : กระท่อมหนู
ชื่ออื่น : กระท่อมเนิน (ราชบุรี) แก่นเหลือง (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ผลัดใบ สูง 8–20 เมตร ลำต้นเปลา เปลือกนอกสีเทาอ่อน ขรุขระเป็นรอยแตกตามยาวเล็กน้อย ตกสะเก็ดเป็นแผ่นบางๆ หลุดร่วงได้ง่าย คงเหลือแต่รอยแผลหลุมตื้นๆ เปลือกในสีน้ำตาลหรือชมพูเรื่อๆ เรือนยอดเป็นพุ่มกลมหรือรูปเจดีย์คว่ำ แตกกิ่งต่ำ กิ่งอ่อนเป็นสันสี่เหลี่ยมตามยาวและมีขนนุ่ม

ใบ เป็นใบเดี่ยว ติดตรงข้าม ขอบใบเรียบ ฐานใบอยู่ระหว่างก้านใบของใบที่ติดตรงข้ามกันและมักเชื่อมติดกัน

ดอก ออกเป็นช่อกระจุกแน่นทรงกลม หรือเป็นช่อแยกแขนง เป็นดอกสมบูรณ์เพศ สมมาตรรัศมี มีชั้นละ 4-5 กลีบ

ผล ลักษณะแห้งแตก มีเมล็ดจำนวนมาก เนื้อเมล็ดแข็ง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

ในประเทศไทย พบขึ้นปะปนอยู่ตามป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าทุ่ง ตามภาคต่างๆ ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 80–400 เมตร จัดเป็นพรรณไม้เบิกนำที่ขึ้นชนิดหนึ่ง

ในต่างประเทศ พบที่อินเดีย เขมร ลาว พม่า มาเลเซีย เวียดนาม

ประโยชน์

เนื้อไม้ แปรรูป ใช้ทำกระดานพื้น ฝาเครื่องบน เครื่องตกแต่งบ้าน เรือชุด ลังใส่ของ หีบบุหรี แกะสลัก ฟานท่าย ปั่นและรางปั่น ตำมปากกา กระสวยทอผ้า เครื่องกลึง หีบใส่ของ

สรรพคุณ

เปลือก รักษาบาดแผลที่มีเชื้อ แก้แผลคุชตะราด แก้บิดมูกเลือด แก้พยาธิ โรคมะเร็ง โรงฉิวหนังทุกชนิด ใบ ทำให้คลื่นเหียน อาเจียน คอแห้ง กระจายน้ำ แก้ท้องร่วง ปวดมวน แก้บิด มูกเลือด ท้องร่วง

กระพี้จั่น

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Millettia brandisiana* Kurz
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE – PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ : กระพี้จั่น
ชื่ออื่น : กระพี้ / บ้าง / ป้าง (ภาคเหนือ) กระพี้จั่น / กระพี้
นางนวล / กระพี้เหลือง (พิษณุโลก) กระพี้เหลือง
(เพชรบูรณ์) กระลิงปิงป่า (ราชบุรี) เค็ดขาว (เชียงใหม่) ประดู่ตาเหลน (สุโขทัย) อี
เม้งใบเล็ก (อุดรธานี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ผลัดใบ สูง 8 - 20 เมตร เรือนยอดทรงกลม โคนต้นเป็นพูพอน เปลือกสีน้ำตาลหรือน้ำตาลเทาแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ตามกิ่งมีรอยแผลทั่วไป
ใบ ใบประกอบรูปขนนก ออกเวียนสลับ มีใบย่อย 7 - 21 ใบ แผ่นใบย่อยรูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 1 - 3 เซนติเมตร ยาว 3 - 7 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลม โคนมนหรือแหลม แผ่นใบบาง
ดอก รูปออกถั่ว สีขาวปนม่วง ออกตามกิ่งและง่ามใบ
ผล เป็นฝักแบน โคนแคบกว่าปลาย กว้าง 2 - 2.5 เซนติเมตร ยาว 9 - 12 เซนติเมตร เปลือกเกลี้ยงหนาคล้ายแผ่นหนัง ขอบเป็นสัน เมล็ดสีน้ำตาลดำ 1 - 4 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม - พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม - กรกฎาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน พบตามป่าเบญจพรรณและป่าแดงทั่วทุกภาคของประเทศไทย

ประโยชน์

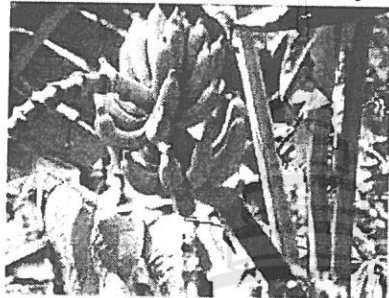
ไม้ทำเยื่อกระดาษ ต้มเครื่องมือนี ของเล่นเด็ก ทำดอกไม้ประดิษฐ์

สรรพคุณ

ในฟิลิปปินส์ ราก ต้มกินแก้โรคหนองในและโรคผิวหนัง น้ำดี ทั้งต้น ต้มกินแก้โรคเบาหวาน ในประเทศไทย ทั้งต้น ต้มน้ำกินแก้ไข้ตัวร้อน ต้นและใบ ตำพอกฝี

กล้วยป่า

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Musa acuminata* Colla
ชื่อวงศ์ : MUSACEAE
ชื่อสามัญ : กล้วยป่า
ชื่ออื่น : กล้วยไข่ (ภาคกลาง) กล้วยเดือน / กล้วยเดือนน้ำมัน (ภาคใต้) กล้วยป่า / กล้วยขิง (อุตรดิตถ์) กล้วยหม่น (เชียงใหม่) ปิซังอุตัน (มลายู-ปัตตานี)

ลักษณะทั่วไป

ต้น เป็นไม้ล้มลุก ทุกส่วนมียาง มีเหง้าแตกหน่อได้ มีลำต้นเทียมสูง 2 – 5 เมตร กาบลำต้นด้านนอกมีปื้นดำมีนวล เล็กน้อย ด้านในสีแดง มักขึ้นเป็นกลุ่ม
ใบ ชูขึ้นค่อนข้างตรง ก้านใบสีเขียวอมแดงมีจุดดำมีครีบกั้นกลางใบสีเขียว
ดอก ดอกหรือหัวปลีออกเป็นช่อห้อยลง มีกาบหุ้มสีแดงม่วงอัดแน่นเป็นชั้น ๆ ด้านบนสีม่วงอมแดง
ผล ลักษณะกลมโค้งงอ บางชนิดไม่โค้งงอ ขนาดเล็ก มีเนื้อน้อย สีขาว รสหวาน มีเมล็ดจำนวนมาก สีดำ ผนังหนา แข็ง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

ป่าดงแล้ง ริมลำธาร หรือป่าดงสภาพ

ประโยชน์

ใจกลางที่เป็นลำต้น (หยวก) หัวปลี และลูกอ่อน ใช้เป็นอาหาร

กอม

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Microcos paniculata* L.
ชื่อวงศ์ : TILIACEAE
ชื่อสามัญ : กอม
ชื่ออื่น : กะผล้า / ก่อออม / จุกขวด / พลับพลา / พลา
(ภาคใต้) ขนาน / คอม (ภาคตะวันตกเฉียงใต้)
คอนส้ม / ลาย (ภาคตะวันออกเฉียงใต้) คอม /
หลาย (ภาคกลาง) ผ้าออม (ภาคตะวันออก) ตา
ปลา / คอม / ปอกุ่ม / ผ่า / มะค่อม / มะก้อม /
หมากค่อม / ให้คอย (ภาคเหนือ, ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ขนาดเล็กถึงขนาดกลาง

ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปขอบขนาน เกือบรี ปลายเรียวแหลม กว้าง 4-8 ซม. ยาว 8-17 ซม. ขอบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย เส้นแขนงใบข้างละ 4-8 เส้น เส้นใบย่อยเป็นแบบเส้นชั้นบันได เห็นได้ชัดทางด้านล่าง ก้านใบยาว 0.5-1 ซม.

ช่อดอก ออกตามง่ามใบและปลายกิ่ง ยาว 3-15 ซม. ดอกอ่อนกลมหรือป้อม กลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีอย่างละ 5 กลีบ ด้านนอกของกลีบเลี้ยงมีขน ด้านในกลีบเลี้ยง ส่วนกลีบดอกเกลี้ยงทั้ง 2 ด้าน ขนาดกลีบดอกจะสั้นกว่ากลีบเลี้ยงประมาณเท่าตัวและร่วงง่าย เมื่อดอกบานเต็มทีกลีบจะแยกเป็นอิสระ เกสรเพศผู้มีจำนวนมากและล้อมรอบรังไข่ ผิวรังไข่และผิวของผลเกลี้ยง

ผล กลมหรือรูปไข่กลับ กว้างประมาณ 1 ซม. ยาวประมาณ 1.5 ซม. เมื่อแก่สีเหลือง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน - มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : เมษายน - มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

ป่าเบญจพรรณ ป่าแดง และป่าดิบแล้ง สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 100-600 เมตร

ประโยชน์

ผลแก่ กินได้ เส้นใยจากเปลือก ใช้ทำเชือกหยาบๆ

กางขี้มอด

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Albizia odoratissima* (L.f.) Benth.
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE
ชื่อสามัญ : กางขี้มอด
ชื่ออื่น : กางแดง หรือ คางแดง (แพร่) จันทน์ (ตาก)
มะขามป่า (น่าน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 30 เมตร เปลือกต้นสีเทาแก่ แตกเล็กน้อย หลุดออกเป็นชั้นๆ เปลือกชั้นในสีแดง
ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก ก้านใบชั้นที่หนึ่งมี 8-16 คู่ ใบย่อยปลายใบป้าน ขนาดกว้าง 0.6-1.2 เซนติเมตร ยาว 1-3.5 เซนติเมตร เส้นใบหลักไม่สมมาตร ใบด้านล่างมีขนเล็กน้อย ก้านใบย่อยมีต่อมรูปถ้วย หูใบแคบ และแหลมยาวน้อยกว่า 2.5 มิลลิเมตร หลุดร่วงไว
ดอก เป็นช่อกลม ยาว 4-6 เซนติเมตร สีขาวหรือครีม ช่อดอกแตกแขนง ยาว 12-30 เซนติเมตร ก้านช่อยาว 12-30 เซนติเมตร ดอกย่อยไม่มีก้าน หลอดกลีบดอกยาว 5-7 มิลลิเมตร เกสรตัวผู้ยาวน้อยกว่า 15 มิลลิเมตร ดอกย่อยตรงกลางแตกต่างจากดอกรอบนอก
ผล เป็นฝัก ขนาด (7)10-22 × 2-3.5 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้ม ปลายสันแหลม แคบลงที่ฐาน แตกออกได้ มี 8-12 เมล็ด สีน้ำตาล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม - มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : ตุลาคม - กุมภาพันธ์

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากอินเดีย ศรีลังกา พม่า จนถึงคาบสมุทรมอินโดจีน พบทั่วไปตามที่โล่งแจ้งและชื้น

ประโยชน์

ไม้ สีน้ำตาลเข้ม แข็ง ลายไม้ชัดกัน เหมาะสำหรับทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์ เครื่องตกแต่ง ลากลึงปืน
เปลือก ทำสีย้อมสีน้ำตาล ยาเบื่อปลา ใบ ใช้เป็นอาหารสัตว์เลี้ยงได้ดี

ทางหลวง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Albizia chinensis* Merr.
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE
ชื่อสามัญ : ทางหลวง
ชื่ออื่น : สารคำ (เหนือ) ค้างสูง (ช่อนแก่น) ป้อ ป้อเกาะ
(กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) สารเงิน (เชียงใหม่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 25 เมตร เรือนยอดโปร่ง ด้านบนแบน กิ่งก้านแผ่กว้าง

เปลือกต้น สีเทาอ่อน มีรอยย่นตามขวางและรูอากาศมาก เมื่ออายุมากเปลือกจะแตกเป็นร่องตามยาว เปลือกชั้นในสีชมพู มักมีเส้นสีขาวสลับ มียางสีแดง

ใบ ก้านใบชั้นที่หนึ่ง 6(10)-16 คู่ ก้านยาวสุดมีใบย่อย 15-30 คู่ ใบย่อยเล็ก 0.6-1 × 0.2-0.3 เซนติเมตร มักจะโค้งปลายแหลม เส้นใบหลักไม่สมมาตรทอดไปตามแนวขอบบนของใบย่อย ยอดอ่อนมีหูใบเป็นแผ่นใหญ่ 2-3 เซนติเมตร

ดอก ช่อกลม 2.5-5.5 เซนติเมตร สีขาวหรือเหลืองอ่อน ช่อแตกแขนงเป็นกลุ่มในวอกใบหรือปลายกิ่ง ยาว 10-18 เซนติเมตร ดอกย่อยไม่มีก้าน ก้านช่อย่อย 1-3 เซนติเมตร ช่อกลิบบดอก 4-10 มิลลิเมตร ยาวกว่าช่อกลิบบเลี้ยง 2-3 เท่า เกสรตัวผู้ 10-25 มิลลิเมตร เชื่อมเป็นหลอดที่ฐาน ดอกย่อยตรงกลางต่างจากดอกรอบนอก โดยมีเกสรตัวผู้สั้นและหนากว่า

ผล เป็นฝักแบนมาก ขนาด 7-15 × 1.5-2 เซนติเมตร ไม่แตก เมื่อแห้งเป็นสีเหลืองทองหรือน้ำตาลอ่อน เมล็ด ± 0.7 เซนติเมตร แบน สีน้ำตาลเป็นมัน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน - พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : มกราคม - มีนาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในเขตร้อนของทวีปเอเชีย ในประเทศไทยพบมากทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามป่ากึ่งดงดิบและป่าผลัดใบที่ระดับความสูงถึง 1,800 เมตร

ประโยชน์

เป็นไม้โตเร็ว นิยมนำมาปลูกเป็นพืชเบิกนำ ช่วยคืนสภาพป่าได้รวดเร็ว ทางภาคเหนือนิยมปลูกเป็นไม้ให้ร่มในสวนชาและสวนกาแฟ

กาสะลองคำ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Radermachera ignea* Steenis
ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ : กาสะลองคำ
ชื่ออื่น : กากี (สุราษฎร์ธานี) แคเป๊าะ / ลำเภอลามตัน
(ลำปาง) จางจิต (เชียงใหม่) สะเกา / อ้อยช้าง
(ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบหรือกึ่งผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร เรือนยอดแคบและโปร่ง กิ่งก้านเรียวเล็กห้อยลู่ลง เปลือกต้น สีน้ำตาลออกครีม เปลือกนุ่มหนา มีรอยแตกละเอียด ใบ 18-50 เซนติเมตร ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้นหรือ 3 ชั้น ใบย่อย 4-12 × 2-4.5 เซนติเมตร รูปไข่หรือมนรี สอบลาย ฐานแหลม ขอบใบเรียบ ใบแก่เรียบ ด้านบนเป็นมัน ด้านล่างสีอ่อนกว่า มีต่อมสีเขียวแก่ประปราย ก้านใบรวมและก้านใบข้างพองออกที่ฐาน ที่ซอกมักจะมีแต้มสีแดง ดอก 4.5-7.5 เซนติเมตร สีส้มสดใส บานตอนเช้า ช่อละ 2-5 ดอก ออกบนกิ่งก้านแก่ ๆ หรือลำต้น ก้านดอก 1-1.7 เซนติเมตร มีขนละเอียด หลอดกลีบเลี้ยง 1.5-2 เซนติเมตร เป็นหลอดปลาย 5 แฉก หลอดแยกลงครึ่งหนึ่งของหลอดเพียงด้านเดียว หลอดกลีบดอกทรงกระบอกกว้างสุดตรงกลาง พูกลีบ 5 กลีบสั้น ๆ ผล เป็นฝักยาว 30-45 เซนติเมตร เรียวเล็กและบิดเป็นเกลียวเล็กน้อย แตกออกตามยาวเป็น 2 ซีก เมล็ดติดตามแนวแกนกลางหลายแถว เมล็ด 1-1.5 เซนติเมตร แบน มีปีกแคบ ๆ ทั้ง 2 ด้าน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : ตุลาคม – ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ประเทศไทย พบในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงใต้ ขึ้นตามป่าเบญจพรรณชื้น และชายป่าดิบแล้ง ตามเชิงเขา จนถึงพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,000 เมตร พบทั่วไปตามเขาหินปูนที่ชุ่มชื้น ต่างประเทศ พบที่พม่า จีนตอนใต้ ลาว และเวียดนามตอนเหนือ

ประโยชน์

เป็นไม้เบิกนำ โตเร็ว ให้ดอกสวยงาม ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับได้ดี

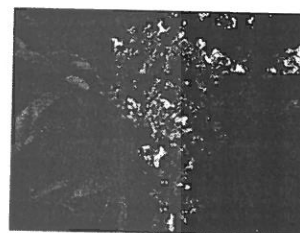
สรรพคุณ

ลำต้นผสมสมุนไพรตำรับที่ 58 ฝนน้ำกินแก้เซา เปลือกต้นต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสียใบตำคั้นน้ำทาหรือพอก
ใช้รักษาแผลสด, แผลถลอก, ห้ามเลือด สารสกัดด้วยแอลกอฮอล์มีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ HIV - I reverse
transcriptase

กาสามปึก

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Vitex peduncularis* Wall. ex Schauer
ชื่อวงศ์ : LABIATAE
ชื่อสามัญ : กาสามปึก
ชื่ออื่น : กาจับลัก (ภาคกลาง-เชียงใหม่) กาสามปึก /
ตีนกา (ภาคกลาง) แคตีนนก (กาญจนบุรี) ตีนนก
/ สมอตีนเป็ด / สมอหอง (ชลบุรี) ตีนนกผู้ /
มะยาง / ห้าชั้น (เชียงใหม่) ปะถังมิ / เปอต้อเห
มะ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ หรือ กึ่งผลัดใบ สูงถึง 25 เมตร แต่ขนาดมักจะเล็กกว่านี้ เปลือกต้นสีเทาอ่อน เกลี้ยงหรือแตกตื้นๆ
หลุดออก เปลือกชั้นในสีส้มอ่อนหรืออมครีม

ใบ ใบประกอบ 3 ใบ ใบย่อย 8-17 เซนติเมตร ใบแกว่ง ด้านล่างเกลี้ยงหรือมีขนห่างๆ และมีจุดสีเหลือง
(ต่อมยาง) ก้านใบย่อยด้านข้าง 0.5-1.5 เซนติเมตร ก้านใบรวม 5-9 เซนติเมตร มักจะมีปีกในต้นที่ยังอ่อน แต่ไม่มี
ปีกในต้นแก่

ดอก 0.7-1 เซนติเมตร สีขาว มีแต้มสีเหลืองหรือม่วง ช่อดอกแตกแขนงแคบๆ ออกในซอกใบหรือหลังใบ ช่อ
ยาว 10-25 เซนติเมตร ก้านดอก 2-6 มิลลิเมตร ก้านเรียวมีก้านเล็กๆ ช่อกลิบลี้นและกลีบดอกมีขน และมีจุด
เหลืองมัน ๆ ด้านนอก ช่อกลิบลี้น ± 2 มิลลิเมตร หลอดกลีบดอก ± 4 มิลลิเมตร ปากกลีบยาวกว่าหลอดกลีบ

ผล ขนาด 0.5-0.8 เซนติเมตร สีเขียวอมเหลือง สีแดงเข้มอมม่วงถึงดำ มีเนื้อและชั้นหุ้มเมล็ดแข็ง ภายในมี 4
เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – พฤศจิกายน

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

ในประเทศ พบตามป่าเบญจพรรณชื้น และป่าดิบแล้งทั่วทุกภาคที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล 50-400
เมตร หนาแน่นตามป่าชายหาด

ในต่างประเทศ พบที่ปากีสถาน อินเดีย เนปาล อัสมัม พม่าตอนเหนือ บังกลาเทศ และคาบ-สมุท
จีน พบทั่วไปในป่ากึ่งโล่งแจ้ง และป่าชื้นที่ส่อง

ประโยชน์

ใบและผล กินได้

สรรพคุณ

เปลือก แก้ไข้ ใบ แก้ปวดกล้ามเนื้อ

เก็ดดำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dalbergia assamica* Benth.
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ : เก็ดดำ
ชื่ออื่น : -

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 25 เมตร เป็นไม้ผลัดใบ เปลือกสีน้ำตาลเรียบหรือแตกเป็นสะเก็ดตื้น ๆ เปลือกในสีน้ำตาลแดง เนื้อไม้สีน้ำตาลอ่อน แก่นสีม่วง มีเส้นสีจางและน้ำตาลเข้มสลับ

ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 5-10 คู่ ขนาด 2.5-3.5×1-3 เซนติเมตร ปลายกลม ด้านล่างมีขนเล็กน้อย โคนใบสอบเป็นรูปลิ้นหรือมนกลมเล็กน้อย ใบแก่เกลี้ยงหรือเกือบเกลี้ยง

ดอก สีขาวอมชมพูอ่อน ๆ เกิดบนช่อดอกเชิงประกอบสั้น ๆ ตามง่ามใบใกล้ยอด คล้ายเป็นกระจุก ดอกขนาด 7-8 มิลลิเมตร พูกลิบล้างของหลอดกลีบเลี้ยงยาวเป็น 2 เท่าของกลีบอื่น กลีบดอกบนสุดกลม เกสรตัวผู้เป็น 2 มัด

ผล เป็นฝักรูปขอบขนาน ปลายและโคนฝักจะมน มีขนาด 5.5-8 × 2-2.5 เซนติเมตร ใน 1 ฝัก มี 1-2 เมล็ด ขนาด 10×5 มิลลิเมตร อยู่กลางฝัก โดยฝักแก่หลังออกดอก 2 เดือน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ - เมษายน

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม - ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

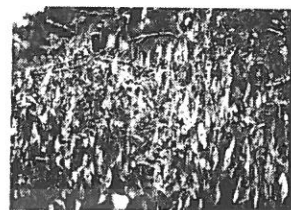
ประโยชน์

ใช้ทำเครื่องเรือน เครื่องใช้ เครื่องแกะสลัก ต้มเครื่องมือต่าง ๆ

เกิดแดง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dalbergia oliveri* Gamble
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE – PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ : เกิดแดง
ชื่ออื่น : กระซิบ / ประดู่สับ (สุราษฎร์ธานี) เกิด / เกิดดำ (เชียงใหม่) เกิดแดง (เชียงใหม่) กำพืดัน (เพชรบูรณ์) ตูสะแดน (ภาคเหนือ) ชิงชัน / ประดู่ชิงชัน (ภาคกลาง) พะยุงเกลบ (สระบุรี) พะยุงแดง (พิษณุโลก) พะยุงหิน / อัญชัน (เพชรบูรณ์) ยูน (เพชรบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร (มีจำนวนน้อยที่จะถึง 30 เมตร) ใบบอบบาง เมื่อต้นแก่เรือนยอดกว้างและโปร่ง เปลือกต้น สีเทาเข้มค่อนข้างหนา เป็นเกล็ดและหลุดออกเป็นชิ้นเล็ก ๆ เปลือกชั้นในสีเหลือง แก่นไม้สีแดงแก่ ใบ 15-30 เซนติเมตร ใบย่อย 5-7(1) คู่ ขนาด 3-8 × 1-3 เซนติเมตร ใบอ่อนสีชมพูอ่อนมีขนคล้ายไหม ใบแก่สีเขียวออกเทาเข้ม ผิวบางเรียบเกลี้ยง ดอก ± 1.2 เซนติเมตร ดอกตูมสีม่วง เมื่อบานจะมีสีม่วงอ่อนหรือขาว ช่อยาว 10-15 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 4-5 เซนติเมตร สีม่วงหม่น พูกลิบล้างยาวกว่าพูกลิบบน กลีบดอกกลีบบนกลมยาวเท่ากับความกว้าง กลีบล่างสั้นกว่าเล็กน้อย เกสรตัวผู้เป็น 2 มัด ผล เป็นฝัก ขนาด 9-14 × 2.5-4 เซนติเมตร ฝักแคบและแหลมทั้ง 2 ด้าน มักจะมี 1 บางครั้ง 2 หรือ 3 เมล็ด ขนาด 12 × 9 มิลลิเมตร สีน้ำตาลออกแดง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในป่าเบญจพรรณทั่วไป ในพื้นที่ที่มีความสูงใกล้เคียงระดับน้ำทะเล จนถึง 500 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ สีน้ำตาลอ่อนอมเหลือง มีเส้นแตรกลสีดำ เนื้อละเอียดปานกลาง แข็งและเหนียวมาก เลื่อยผ่า ตากแห้งยาก แต่ขัดชักเงาได้ดีมาก ใช้ทำเครื่องเรือน ด้ามเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ได้สวยงามและทนทาน

แซม

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Saccharum arundinaceum* Retz.
ชื่อวงศ์ : GRAMINEAE
ชื่อสามัญ : แซม
ชื่ออื่น : ตะโป (แม่ฮ่องสอน) แตรัง (เขมร-สุรินทร์) ปง (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุกข้ามปีชนิดยืนต้น

ลำต้น ตั้งตรงมีข้อปล้อง ความสูง 1-3 เมตร ภายในลำต้นฟ้าม กลวง และมักขึ้นเป็นกอ

ใบ รูปไข่ยาวรี ปลายใบแหลม ขอบใบขนานเรียบ กว้าง 5.2 เซนติเมตร ยาว 10-20 เซนติเมตร สีเขียวออกฟ้า มีกาบใบหุ้มต้น

ดอก เป็นช่อดอกออกตามปลายยอด ก้านช่อดอกยาว มีดอกขนาดเล็ก สีขาวนวล อยู่บนช่อดอกแขนงจำนวนมาก

เมล็ด มีขนาดเล็ก ปูชนติดปลายเมือด ปลิวตามลมได้ง่าย

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นได้ทั่วไป ทนแล้ง และน้ำขังได้ดี

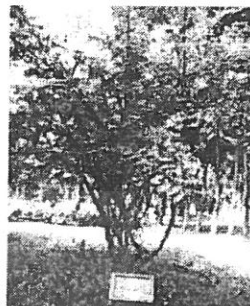
ประโยชน์

ยอดอ่อน ใช้แกง ลวกจิ้มแจ่วกับลาบ ลำต้นแก่ ฝาดากแห้ง นำมาสานขัดแตะทำผนังขี้ข้าว

คนทา

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Harrisonia perforata* (Blanco) Merr.
ชื่อวงศ์ : SIMAROUBACEAE
ชื่อสามัญ : คนทา
ชื่ออื่น : กะลันทา / สีฟัน / สีฟันคนตาย / สีฟันคนทา
(ภาคกลาง) จี้ / จี๋หนาม / สีเตาะ / หนามจี๋
(ภาคเหนือ) ชีต๋าตา (เชียงใหม่) มีชี (ภาคกลาง-
แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม มีกิ่งก้านออกไม่เป็นระเบียบ มีหนามใหญ่และสั้น

ใบ 6-20 เซนติเมตร ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อยออกตรงกันข้าม 3-5 คู่ ใบย่อยขนาด $1.3 \times 0.5 - 1.5$ เซนติเมตร ขอบใบเป็นซี่เล็กน้อย ด้านล่างเรียบหรือมีขนบาง ๆ ก้านแผ่เป็นปีกแคบ ๆ ก้านใบย่อยน้อยกว่า 2 มิลลิเมตร ไม่มีหูใบ

ดอก 1.5 เซนติเมตร ดอกสมบูรณ์เพศขนาดเล็กออกเป็นกลุ่มในอากใบต้นบน ๆ หรือปลายกิ่ง กลีบดอก 4-5 กลีบบานออกปลายแหลม ผิวด้านนอกสีแดงเข้ม ด้านในสีเขียวยาว เกสรตัวเมีย 8-10 อัน ติดที่ขอบหมอนรองดอกที่เป็นรูปจาน ก้านชูเกสรตัวเมีย 4-5 อัน ยาว 5-8 มิลลิเมตร ปลายสุดเป็นปุ่ม

ผล 2-2.5 เซนติเมตร กลม เป็นพูเล็กน้อย มีเมล็ด 3-5 เมล็ดแบน ๆ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน - พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : กันยายน - ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นกระจายตั้งแต่จีนตอนใต้ ลงไปถึงมาเลเซีย พบตามที่โล่งในป่าผลัดใบ ป่าละเมาะและป่าเขาหินปูน ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลจนถึง 900 เมตร

สรรพคุณ

เปลือกต้น และ ราก มีรสขม ใช้เป็นยาแก้ไข้ แก้โรคทางเดินลำไส้และท้องร่วง สารสกัดจาก ใบและกิ่ง มีฤทธิ์ต้านเชื้อมาลาเรียในหลอดทดลองได้

คุณ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cassia fistula* Linn.
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อสามัญ : คุณ
ชื่ออื่น : ราชพฤกษ์ (ภาคกลาง) กุเพยะ (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) ชัยพฤกษ์ (ภาคกลาง) ปิ๋อ / ปุโย / เปอโซ / มะเหล้าหู้ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ลมแล้ง (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร เรือนยอดแคบและยาว กิ่งก้านเรียวเล็กและห้อยลง เปลือกต้นสี-น้ำตาลอ่อน เรียบเกลี้ยง หรือมีรอยแตกเล็กน้อย

ใบ ขนาด 30-40 เซนติเมตร ใบย่อย 3-8 คู่ ขนาด 7-12(17) × 4-8 เซนติเมตร รูปไข่ขอบขนาน ใบอ่อนมีขนนุ่มปกคลุม ใบแก่เกลี้ยง ไม่มีต่อม หูใบเล็กหลุดร่วงง่าย

ดอก เส้นผ่าศูนย์กลาง 3.5-5 เซนติเมตร สีเหลืองสด เป็นช่อห้อยลง ช่อยาว 20-40 เซนติเมตร ดอกออกก่อนจะผลัดใบใหม่ เกสรตัวผู้ยาว 3 เซนติเมตร จำนวน 3 อัน ที่เหลี่ยวยาว 5-10 มิลลิเมตร ก้านเกสรตรงกลางพองออก อับเรณูเกลี้ยง ก้านเกสรตัวเมียและรังไข่มีขนยาวคล้ายไหม

ผล เป็นฝักขนาด 20-60 × 1.5-2 เซนติเมตร เรียบเกลี้ยงสีน้ำตาล มักห้อยลงตรงๆ ฝักไม่แตกแต่จะหลุดร่วงทั้งฝัก และแตกออกเป็นชิ้นเล็กๆ บนดิน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม - พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์

การกระจายและนิเวศวิทยา

ถิ่นกำเนิดน่าจะมาจากศรีลังกา อินเดีย พม่า และอินโดจีน แต่นำไปปลูกในจีน ตะวันออกกลาง และอียิปต์ เป็นเวลานานแล้ว เป็นพรรณไม้ที่มีความงามมาก พบทั่วไปในป่าผลัดใบ และนำมาปลูกกันแพร่หลายเนื่องจากมีดอกสีเหลืองทองสดใส เป็นไม้ที่โตช้าแต่ให้ดอกไว

ประโยชน์

ไม้ หนัวย แข็ง และทนทานมาก ใช้สร้างสิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์การเกษตร เปลือก มีแทนนินมาก ใช้เป็นสีย้อม ใบอ่อน ใช้กินสด ต้นไม้ใช้ปลูกมากตามท้องถนน เพราะทนต่อมลพิษทางอากาศ พุ่มต้นสวยงาม

สรรพคุณ

เมล็ด มีฤทธิ์เป็นยาถ่าย ทุกส่วนของพืชใช้แก้โรคกระเพาะ รุมตึก โรคผิวหนัง

แคขาว

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dolichandrone serrulata* (DC.) Seem.
ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ : แคขาว
ชื่ออื่น : แตเก็ดถวา / แคขาว (เชียงใหม่) แคทราย
(นครราชสีมา) แคแ่น / แคฝอย (ภาคเหนือ) แค
ป่า (ร้อยเอ็ด ลำปาง) แคพุด (ลำปาง) แคยอด
ดำ (สุราษฎร์ธานี) แคยาว / แคขาว (ปราจีนบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 25 เมตร เรือนยอดแคบทรงกระบอก กิ่งก้านเรียวเล็ก

เปลือกต้น สีน้ำตาลอ่อน เรียบหรือล่อนหลุดเล็กน้อย

ใบ เป็นใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ยาวถึง 43 เซนติเมตร ใบย่อย 3-5 คู่ ขนาด $5-14 \times 3-6$ เซนติเมตร มนรี ปลายสอบ ฐานใบไม่สมมาตร ขอบใบหยักเป็นซี่ประปราย ใบอ่อนจับแล้วรู้สึกเหนียว ใบแก่มีแผงขนระหว่างเส้นใบ และต่อมใหญ่ ๆ บนเส้นกลางใบ ก้านใบย่อย 0.5-1.3 เซนติเมตร

ดอก ขนาด 12-21 เซนติเมตร สีขาวบริสุทธิ์ บานตอนกลางคืน ช่อดอกสั้นไม่แตกแขนง ช่อละ 3-7 ดอก ออกที่ปลายกิ่ง ยาว 3-5 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 1.8-3.8 เซนติเมตร หลอดกลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน มีต่อมหลายต่อม ด้านหนึ่งแยกกลีบลงปกคลุมกาบรองดอก หลอดกลีบดอกเป็นหลอดแคบปลายบนผายเป็นรูปกรวย พูกลิบบานแผ่ออก หยักเป็นคลื่น เกสรตัวผู้อยู่ภายในหลอด

ผล ขนาด 85×1.8 เซนติเมตร ปลายแหลมบิดเป็นเกลียว เมล็ด ขนาด $2.2-2.8 \times 0.5-0.8$ เซนติเมตร รูปสี่เหลี่ยมมีปีกใส

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน - พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : กรกฎาคม - กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบได้ทั่วไปตามป่าเบญจพรรณในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 50-600 เมตร

ประโยชน์

ดอก กินเป็นผัก ใช้ประกอบอาหารหรือลวกกินกับน้ำพริก เนื้อไม้ ใช้ในการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน เช่น ทำเสา กระดาน พื้น ฝาเพดาน ฯลฯ ต้านอนุมูลอิสระ ตัวยับยั้งการเกิดมะเร็ง แก้วม ดกเลือดแก้พยาธิ แก้ฝี ราก แก้ริดสีดวงอก

สรรพคุณ

ใบ ตำพอกบาดแผล ต้มเอาน้ำบ้วนปาก ดอก ขับเสมหะโลหิตและลม ขับลม เปลือก แก่ท้องเฟ้อ ไข้กับสตรีหลังคลอด เมล็ด แก่ปวดประสาท แก่โรคชัก ราก แก่เสมหะและลม บำรุงโลหิต

แคทราย

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Stereospermum neuranthum* Kurz
ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ : แคทราย
ชื่ออื่น : แคก้อง (เชียงใหม่) แคแดง (เพชรบุรี) แคฝอย
(ภาคเหนือ) แคหันแห่ (ลำปาง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 25 เมตร เรือนยอดมีกิ่งก้านมาก ลำต้นสัน
เปลือกต้น สีน้ำตาลออกครีม หลุดลอกเล็กน้อย
ใบ ยาว 25-45 เซนติเมตร เป็นใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 11-18 × 5-11 เซนติเมตร รูปไข่หรือรูปไข่
กลับกว้างปลายป้าน มีขนละเอียดด้านล่าง ก้านใบ 0.1-0.5 เซนติเมตร
ดอก 2.5-3.5 เซนติเมตร สีขาวอมเขียว มีเส้นสีม่วงเข้ม ช่อดอกยาว 5-14 เซนติเมตร ก้านดอกมีขนเล็กน้อย
หลอดกลีบเลี้ยง 0.9-1.5 เซนติเมตร พูของหลอดกลีบดอกด้านในปิดบางส่วนของปากกรวย ด้านในไม่มีขน
ผล ขนาด 35-50 × 0.6-0.9 เซนติเมตร มีสันบาง ๆ ไม่มีขน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤษภาคม - มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : พฤศจิกายน - มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายอยู่ในป่าเบญจพรรณถึงโล่งแจ้ง และป่าเต็งรังที่ระดับสูง 1,200 เมตร

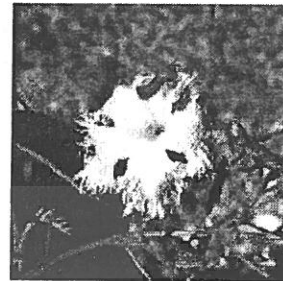
ประโยชน์

ดอกและยอดอ่อน รับประทานได้ เนื้อไม้ สีน้ำตาลอ่อน เนื้อหยาบ ใช้ทำเสา กระดานพื้น ฝา คาน
เกวียน

แคฝอย

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Stereospermum fimbriatum</i> (Wall. ex G.Don) A.DC.
ชื่อวงศ์	:	BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ	:	แคฝอย
ชื่ออื่น	:	แคทราย (เชียงใหม่) แคฝอย (กระบี่, ภาคเหนือ, ปัตตานี) แคยอดดำ (สุราษฎร์ธานี) จีจา (มลายู-นราธิวาส) จีจา (มลายู-ปัตตานี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบระยะสั้น สูงถึง 35 เมตร เรือนยอดแคบ กิ่งก้านทอดขึ้นชันจากลำต้นซึ่งเรียวเล็ก ฐานเป็นพุ่มเปลือกต้น สีเทาอ่อนหรือสีน้ำตาลครีม หลุดออกเล็กน้อย

ใบ ขนาด 25-60 เซนติเมตร ใบกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 2-4 คู่ เรียงตรงกันข้าม ขนาด 6-15×2.5-6 เซนติเมตร รูปไข่แคบหรือรูปหอก ปลายสอบยาว ฐานกลมไม่สมมาตร ขอบใบเรียบ ใบอ่อนสีม่วง ใบแก่สีเหลือง-เขียวอ่อน มีขนสีน้ำตาลอ่อน ก้านใบย่อย 5-8 มิลลิเมตร

ดอก 5-8 เซนติเมตร สีขาวหรือสีชมพูอ่อน ช่อดอกออกที่ปลายกิ่งหรือซอกใบ ช่อยาว 8-30 เซนติเมตร ดอกมักจะออกก่อนผลใบใหม่ ก้านดอกมีขนเหนียวสีเหลือง หลอดกลีบเลี้ยง 0.8-1.7 เซนติเมตร ปลายมี 5 พู่สั้น ๆ มีขนหนาแน่นด้านนอก หลอดกลีบดอกเป็นรูปกรวย ปลายพู่แตกเป็นฝอยแผ่บานออก ดอกบานตอนกลางวัน และหลอดกลีบดอกจะหลุดร่วงที่โคนต้นในตอนเช้า

ผล ขนาด 30-60 × 0.8-1 เซนติเมตร ม้วนเป็นเกลียวหลวม ๆ จะเห็นเป็นเหลี่ยมถ้าตัดฝักตามขวาง เมล็ด 2-3 เซนติเมตร มีปีกแคบ ๆ 2 ด้านเมล็ดเรียงอยู่ภายในร่องพูของแกนผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม – มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

ชอบขึ้นในป่าดิบชื้น ที่ราบทางภาคใต้ และป่าเบญจพรรณทางภาคเหนือ

ประโยชน์

เนื้อไม้ ค่อนข้างแข็ง เหมาะใช้ทำพื้น ฝากระดาน ต้มเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

แคหัวหมู

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Markhamia stipulata* Seem.
ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ : แคหัวหมู
ชื่ออื่น : แควาว (นครราชสีมา) ชูย / แคว (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) แคซอน / แคหางค่าง (เลย) แคปุมหมู (เชียงใหม่) แคยอดคำ (ภาคใต้) แคหมากลิ้ม (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 15 เมตร เรือนยอดโปร่ง กิ่งก้านระเกะระกะ เปลือกต้น สีครีมออกน้ำตาล มีรอยตามแนวยาวเล็กน้อย เปลือกชั้นในมีสีส้มอ่อนกับส้มแก่สลับกัน ใบ 25-55 เซนติเมตร ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ใบย่อย 2-5 คู่ มักมีใบปลายที่ก้านยาว ขอบใบมีซี่ละเอียดค่อนข้างแหลม ด้านล่างของใบแก้มขนสีน้ำตาลอ่อนที่หลุดออกง่าย และต่อมที่จมในผิวใบใกล้ฐานใบ ก้านใบย่อยด้านข้างยาว 3-5 เซนติเมตร ใบย่อยคู่ล่างกลมและเล็กกว่าใบอื่น ๆ มาก ยาว 1.5-3 เซนติเมตร ดอกคล้ายหูใบ ดอก 7-10 เซนติเมตร สีครีมหรือน้ำตาลเหลือง ช่อดอกแคบไม่แตกแขนงออกปลายกิ่ง ยาว 14-33 เซนติเมตร หลอดกลีบเลี้ยง 3.5-5.5 เซนติเมตร หลอดแยกออกด้านข้างหนึ่งและปลายโค้งไปด้านหลัง ไม่มีพูหรือซี่หัก หลอดกลีบดอกรูปกรวยกว้าง มีตุ่มนูน (2-3 มิลลิเมตร) หลายตุ่มด้านนอก ผล 45-70 เซนติเมตร ตรงหรือโค้งเล็กน้อยไปหาปลาย ไม่มีสัน แตกได้ตามยาวเป็น 2 ซีก เมล็ด ± 3.5 เซนติเมตร รูปเหลี่ยม มีปีกใสทั้งสองด้าน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ธันวาคม – มกราคม

ระยะเวลาออกผล : ธันวาคม – มีนาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ขึ้นในที่โล่งแจ้ง ป่าเบญจพรรณหรือป่าดิบ ถึงระดับ 1,600 เมตร

ประโยชน์

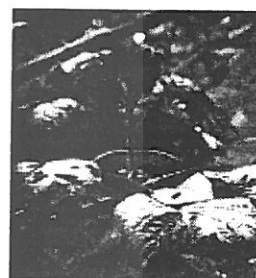
ยอดอ่อน และช่อดอก รับประทานได้

ແຫງຄ້າງ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Fernandoa adenophylla* (Wall. ex G. Don)
Steenis
ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ : แคนหางค่าง
ชื่ออื่น : แคนขน / แคนบิต (ภาคเหนือ) แคร้ว / แคลว / แคล
พอง (สุราษฎร์ธานี) แคนหัวหมู (นครราชสีมา)
แสลงป่า (จันทบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มผลัดใบ สูงถึง 15 (25) เมตร เรือนยอดโปร่ง กิ่งก้านระเกะระกะ

เปลือกต้น สีครีมออกน้ำตาล มีรอยแตกตามยาวเล็กน้อย เปลือกชั้นในมีชั้นสีส้มอ่อนกับส้มแก่สลับกัน

ใบ ขนาด 25-55 เซนติเมตร ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ใบย่อย 2-5 คู่ มักมีใบที่ก้านยาว ขอบใบมีซี่ละเอียด
ค่อนข้างแหลม ด้านล่างของใบแก่มีขนสีน้ำตาลอ่อนที่หลุดออกง่าย และมีต่อมที่จมในผิวใบใกล้ฐานใบ ก้านใบย่อย
ด้านข้างยาว 3-5 เซนติเมตร ใบย่อยคู่ล่างกลมและเล็กกว่าใบอื่น ๆ มาก ยาว 1.5-3 เซนติเมตร ดูล้วนหยาบ

ดอก 7-10 เซนติเมตร สีครีมหรือน้ำตาลออกเหลือง ช่อดอกแคบไม่แตกแขนงออกที่ปลายกิ่ง ยาว 14-33
เซนติเมตร หลอดกลีบเลี้ยงยาว 5-5.5 เซนติเมตร หลอดแยกออกข้างหนึ่งและปลายโค้งไปด้านหลัง ไม่มีพูหรือซี่
หยัก หลอดกลีบดอกรูปกรวยกว้าง มีตุ่มบนขนาด 2-3 มิลลิเมตร หลายตุ่มด้านนอก

ผล 5-70 เซนติเมตร ตรงหรือโค้งเล็กน้อยไปหาปลายไม่มีสัน แตกได้ตามยาวเป็น 2 ซีก เมล็ด ± 3.5 เซนติเมตร
รูปสี่เหลี่ยม มีปีกใสทั้งสองด้าน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม - พฤศจิกายน

ระยะเวลาออกผล : มกราคม - พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ประเทศไทย พบขึ้นในป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าหญ้า ในภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตก และภาคใต้ ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100-800 เมตร
ต่างประเทศ พบที่อัสมัน บังคลาเทศ พม่า อินเดีย อินโดจีน มาเลเซีย-พินิสูลาร์

ประโยชน์

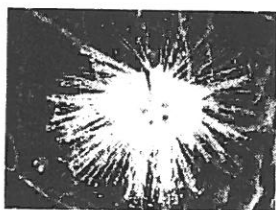
เป็นพืชเบิกนำ ดอก ใช้เป็นอาหารได้

จ้าว

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Bombax anceps* Pierre var. *cambodiense* Robyns
ชื่อวงศ์ : BOMBACACEAE
ชื่อสามัญ : จ้าว
ชื่ออื่น : เกีย (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ไก้ (กะเหรี่ยง-ภาคเหนือ) จ้าว / จ้าวป่า (ภาคกลาง) จ้าวผา (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ขนาดกลาง ผลัดใบ สูง 8-15 เมตร ลำต้นสีเทา เปลาดตรง มีหนามตามลำต้นและกิ่งก้าน ใบ เป็นช่อ ติดเรียงเวียนกันเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง โคนใบสอบแคบ ปลายใบเรียวแหลม ดอก ออกเดี่ยวๆ สีขาว ขนาด 6-8 เซนติเมตร ฐานรองดอกเป็นรูปถ้วย แข็ง กลีบดอกมี 5 กลีบ สีครีมอมม่วง เมื่อบานเต็มที่ ปลายกลีบจะพับออกด้านนอก เผยให้เห็นเกสรผู้จำนวนมาก เรียงกันเป็นกลุ่ม ส่วนโคนติดอยู่กับฐานโคนกลีบดอกด้านใน หลอดท่อรังไข่ มีหลอดเดียว จะยาวพันกลุ่มเกสรผู้ขึ้นมา ผล รูปกระสวย ทรงกระบอก กว้าง 4 เซนติเมตร ยาว 10-12 เซนติเมตร ผิวแข็ง ผลแก่จะแตกอ้าตามรอยประสาน เมล็ดเล็ก รูปทรงกลม สีดำ มีจำนวนมาก ห่อหุ้มด้วยปุยฝ้ายสีขาว

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นตามป่าเบญจพรรณและเขาหินปูน ตามที่เป็ดเชิงเขาและไหล่เขาทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคตะวันตกเฉียงใต้ ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 400-1,000 เมตร

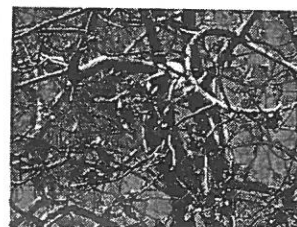
ประโยชน์

เนื้อไม้อ่อน ใช้ทำหีบและลังใส่ของได้

จ้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Bombax ceiba</i> Linn.
ชื่อวงศ์	:	BOMBACACEAE
ชื่อสามัญ	:	จ้าว
ชื่ออื่น	:	จ้าวแดง (กาญจนบุรี) จ้าวปง / จ้าวปงแดง / สะเน่ม ระกา (ซอง-จันทบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 35 เมตร ในต้นอ่อนกิ่งข้างจะตรงและขนานกับพื้น ออกเป็นวง ทำให้เห็นเรือนยอดเป็นชั้น ๆ ในต้นแก่ฐานเป็นพุ่ม กิ่งก้านจะโค้งตั้งตรงขึ้นมีขนาดใหญ่เกือบจะเท่า ๆ กับลำต้น

เปลือกต้น สีเทาอ่อนหรือสีครีม ในต้นอ่อนมีหนามแข็งทั่วไป เมื่อต้นแก่ผิวเปลือกจะเรียบเกลี้ยง

ใบ ใบย่อย 8-15 × 4.5 เซนติเมตร มนรีแคบหรือรูปหอก ปลายทั้ง 2 ข้างสอบเข้า ผิวเรียบเกลี้ยง ก้านใบย่อย 1.5-2.5 เซนติเมตร ก้านรวม 10-19 เซนติเมตร

ดอก 8-10 เซนติเมตร สีส้มแดงสดใส ดอกออกขณะที่ใบแก่หลุดร่วงไป กลีบเลี้ยง 1.5-2 เซนติเมตร เขียวสด รูปถ้วยปลายแยก 5 แฉกสั้น ๆ กลีบดอกหนาอ้วน น้ำบานแผ่ออก เกสรตัวผู้สีส้มอ่อนมากกว่า 50 อัน เรียงเป็น 2 วง เชื่อมกันเป็น 10 มัด ล้อมรอบก้านเกสรตัวเมียสีแดงเข้มที่ยาวเรียว ปลายแยกเป็น 5 แฉก โดสีชมพูแกมเลือดหมูที่เป็นสีทองหายาก มีกลิ่นหอมเย็น ออกเป็นกระจุกหรือเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 ดอก

ผล ขนาด 10-17 × 4-6 เซนติเมตร รูปขอบขนาน ผลตรงไม่มีสัน แต่มักมีร่องตื้น ๆ 5 ร่อง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นในที่ราบและป่าเบญจพรรณ ตามเชิงเขาและไหล่เขาที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100-600 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ เป็นไม้เนื้ออ่อน ใช้ทำหีบและลังใส่ของ ไม้จักสาน และทำเอื่อกระดาช น้ำมันจากเมล็ด ใช้ปรุงอาหาร ทำสบู่ เปลือกใช้ย้อมผ้าเชือก

สรรพคุณ

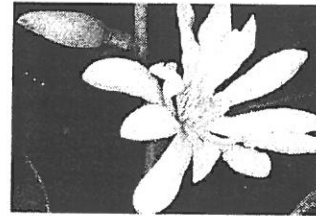
ใบ ตำเป็นผงทาภายนอกแก้ฟกช้ำ ฝนกับน้ำทาแก้ต่อมอักเสบ เปลือก มีน้ำฝาด ใช้แก้ท้องเสีย แก้บิด ราก ขับปัสสาวะ เป็นยากระตุ้น ยาบำรุง รากและเปลือก ทำให้อาเจียน ยาง เป็นยากระตุ้นความต้องการทางเพศ ห้ามเลือดภายใน ฝาดสมาน บำรุง ขับน้ำเหลืองเสีย แก้ท้องร่วง แก้บิด และแก้ระดูตกมากเกินไป ดอกแห้ง ทำยาแก้ น้ำร้อนลวก แก้ปวด แก้ก้น แก้พิษไข้ บางแห่งใช้ผสมกับเมล็ดฝิ่น นำนมแพะและน้ำตาล แก้วริดสีดวง ดอกและผล แก้พิษงู

จำปีป่า

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Paramichelia baillonii* Hu
ชื่อวงศ์ : MAGNOLIACEAE
ชื่อสามัญ : จำปีป่า
ชื่ออื่น : จุมปี (เชียงใหม่) จำปา (นครศรีธรรมราช) จำปาป่า (เลย)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น สูงถึง 35 ม. เรือนยอดเป็นพุ่มทรงสูง ลำต้นเปลาตรง เปลือกต้นสีน้ำตาลเทา แตกเป็นร่องตามยาวของลำต้น หรือหลุดลอกออกเป็นแผ่น เปลือกชั้นในสีเหลือง ยอดอ่อนมีหูใบหุ้ม กิ่งอ่อนมีรูระบายอากาศ ส่วนต่างๆ มีขนสีขาว หรือน้ำตาลปกคลุม

ใบ เดี่ยว เรียงสลับ แผ่นใบรูปรีแกมขอบขนาน ถึงรูปใบหอก กว้าง 5-8 ซม. ยาว 15-22 ซม. ปลายใบแหลม โคนใบมนสอบ เส้นแขนงใบ 12-20 คู่ ก้านใบยาว 2.5-3.5 ซม.

ดอก เดี่ยว ออกตามง่ามใบ ก้านดอกยาว 5-10 มม. กลีบดอกสีขาวนวล 14-18 กลีบ กลีบชั้นนอกรูปขอบขนานรี ยาว 2.5 ซม. กว้าง 0.5 ซม. กลีบดอกชั้นในสั้นและแคบกว่าชั้นนอก เกสรเพศผู้มีจำนวนมาก รังไข่รวมกันเป็นแท่ง ผล ออกรวมกันแน่นเป็นกลุ่ม รูปไข่แกมขอบขนาน กว้างประมาณ 4 ซม. ยาว 10 ซม. มีรูระบายอากาศกระจายทั่วไป เมื่อแก่เปลือกผลจะแตกออก ปล่อยให้เมล็ดสีแดงหลุดร่วงไปเหลือแต่แกนผล รูปคล้ายกังปาลาติดอยู่กับขั้วผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มิถุนายน - กรกฎาคม

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม - ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ในประเทศไทย พบในป่าดิบเขาและป่าดิบแล้งทั่วทุกภาคของประเทศ ยกเว้นภาคใต้ ที่ความสูงจากระดับทะเลปานกลาง 600-1,200 เมตร

ในต่างประเทศพบที่อินเดีย พม่า จีน เวียดนาม ลาว และกัมพูชา

ประโยชน์

เนื้อไม้ ใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือน และเครื่องใช้ต่างๆ

ตองกง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Thysanolaena maxima* Ktze.
ชื่อวงศ์ : GRAMINEAE
ชื่อสามัญ : ตองกง
ชื่ออื่น : ก้ง (ภาคเหนือ) คัยหลา (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน)
เลาแล้ง (สุโขทัย) หญ้ากาบไฟใหญ่ (เลยป) หญ้า
ไม้กวาด / หญ้ายุง (ยะลา)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ล้มลุก จำพวกหญ้า อายุหลายปี สูงประมาณ 4 เมตร ต้นกลม

ใบ ค่อนข้างกว้าง กว้าง 4-7 เซนติเมตร ยาว 30-55 เซนติเมตร ปลายใบแหลม โคนใบป้าน ขอบใบจักละเอียด เนื้อใบค่อนข้างหนา กาบใบเกลี้ยง ยกเว้นตามขอบตอนบนมีขนสั้น กาบใบกลมตอนปลายเป็นก้านสั้นๆ ซึ่งมีสีแดงเข้ม เส้นใบระหว่างรอยต่อด้านในของกาบใบและแผ่นใบเป็นเยื่อบางๆ ยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร ปลายตัด ดอก ออกเป็นช่อกระจาย มีขนาดใหญ่ ปลายช่อโค้งลง ยาวประมาณ 50 เซนติเมตร ช่อดอกย่อยมีก้าน มักอยู่เป็นคู่ กาบช่อดอก 2 อันคล้ายกัน รูปไข่ อันบนยาวและบางกว่าอันล่าง แต่ละช่อมีดอกย่อย 2 ดอก พบน้อยที่มี 3 ดอก

ผล รูปไข่ ยาวประมาณ 0.6 มิลลิเมตร สีน้ำตาลแดง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก :

ระยะเวลาออกผล :

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นตามเชิงเขา หรือบนเขาสูง 300 – 1,300 เมตร

ประโยชน์

ดอก ช่อดอกใช้ทำไม้กวาด

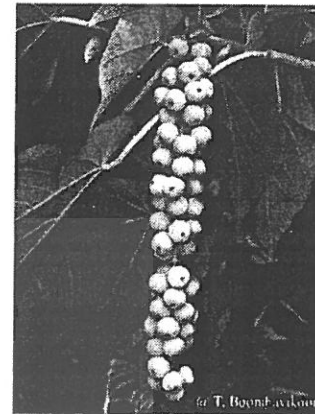
สรรพคุณ

ราก น้ำต้มใช้หมักแล้วคั่วเมื่อมีไข้

ตองเต้า

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Mallotus barbatus</i> Muell. Arg.
ชื่อวงศ์	:	EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ	:	ตองเต้า
ชื่ออื่น	:	ขี้เถ้า / เต้าชน / ปอเต้า (ภาคเหนือ) กระรอกชน (ชุมพร) กะลอชน / กะลอยายทาย (ภาคใต้) บาและ อางิง (มลายู-นราธิวาส) ปอหุน (ประจวบคีรีขันธ์) สละป้าง / สละป้างใบใหญ่ (จันทบุรี) หญ้าขี้ทูต (สกลนคร) หูช้าง (เพชรบูรณ์)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มไม้ผลัดใบ หรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูงถึง 8 เมตร ทรงพุ่มขยายกว้าง

ใบ 10-34 x 8-26 เซนติเมตร รูปไข่กว้างหรือกลม มักจะหยักเป็นพูๆ ปลายแหลมสั้นๆ ฐานใบกลมหรือรูปหัวใจ ก้านใบติดด้านหลังใบ ขอบใบมีซี่หยักตื้นๆ ยอดอ่อนมีขนยาวสีเหลืองรูปดาว ซึ่งจะยังคงอยู่ในใบแก่อย่างน้อยบนเส้นในด้านล่าง เส้นใบที่ฐาน 7-9 เส้น ก้านใบ 5-22 เซนติเมตร มีหูใบเป็นสันแคบ ± 7 มิลลิเมตร

ดอก ช่อยาวเรียว มักจะเป็นกลุ่มแตกกิ่งก้าน ดอกตัวผู้ยาว 15-30 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงรูปหอก 4-6 กลีบ โค้ง กลีบ ± 3.5 มิลลิเมตร มีขนด้านนอก ด้านในมีต่อม เกสรตัวผู้ 50-85 อัน ช่อดอกตัวเมียยาวถึง 10 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงเริ่ม 2 พู ต่อมาแยกเป็น 4 พู ± 3 มิลลิเมตร รังไข่สีแดง มีก้านเกสรสีเหลือง 4(3-5) อัน ยาว $\pm 3.5-4.5$ มิลลิเมตร

ผล 1.5-2 เซนติเมตร มีขนยาวสีน้ำตาลอ่อนหนาแน่น ผลเป็นกลมออกเป็นแถวยาวถึง 30 เซนติเมตร แตกออกได้เป็น 4-6 เสี้ยว เมล็ดสีดำเป็นมัน ขนาด 4-6 มิลลิเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : กรกฎาคม – ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากอินเดีย กัมพูชา ลาว จีน ฟิลิปปินส์ คาบสมุทรมลายู ชวา ถึงสุมาตรา

ประโยชน์

ไม้ ทนต่อปลวกและแมลง ค่อนข้างอ่อน ใช้ทำกระดาดและฟืน เปลือกไม้ เป็นใย ใช้ทำเชือกขนนกเทียม

สรรพคุณ

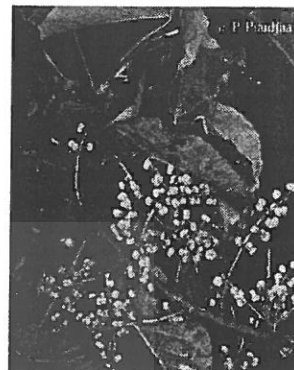
เปลือกและราก มีคุณสมบัติเป็นยา ใบ ตำรวมกับพริกไทยดำ ขิง และข้าวหัก พอกที่ท้องแก้ท้องขึ้น

ทองแตบ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Macaranga denticulata* (Blume) Müll.Arg.
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : ทองแตบ
ชื่ออื่น : กะลอ / กะลอเกลี้ยง / สะลอเกลี้ยง / หลอ (ใต้)
กะหล่ำป้าง / สลาป้าง (ตราด) ทองเต้า
(ภาคเหนือ) ทองม่อม (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) เต้า
แม้ว / ป่อซี้แฮด (เชียงใหม่) ป่อหมั่น (แพร่) ปะ
ตะ / แหล่ทะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบขนาดเล็ก สูงถึง 18 เมตร เรือนยอดโปร่ง ลำต้นตรง สอปลาย

เปลือกต้น สีเทาอ่อน ต้นอ่อนเรียบเกลี้ยง มีสันเป็นรูปตัวยูล และมีรอยแผลของใบเป็นรูปโล่เหลี่ยม เปลือกชั้นในเป็นเส้น
ใย มีน้ำสีออกชมพู

ใบ ขนาด 14-34 × 10-28 เซนติเมตร ก้านใบติดที่หลังใบ ขอบใบมักจะมีซี่หยักตื้น ๆ หรือเกือบไม่มีหยัก ใบแก่บาง
เกลี้ยง ด้านบนสีออกเขียวแกมน้ำเงิน ด้านล่างสีขาวออกเทา มีเส้นใบใหญ่หลายเส้นออกจากก้านใบ เส้นใบย่อยสาน
คล้ายใยแมงมุม ก้านใบ 5-18 เซนติเมตร พองอกทั้ง 2 ด้าน หูใบ 7-10 มิลลิเมตร แคบและแหลม หลุดร่วงง่าย กิ่ง
ก้านอ่อนมีรู

ดอก เล็กสีเขียว แยกเพศแยกต้น ช่อดอกตัวผู้มีก้านรูปพืระมิต ยาว 7-12 เซนติเมตร ดอกไม่มีก้านชูอยู่ในชอก
ของการรองดอกที่เป็น 3 พู เล็ก ๆ กลีบเลี้ยง 3-4 พู ± 1 มิลลิเมตร ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 9-18 อัน ดอกตัวเมีย
เป็นกลุ่มในชอกใบบน ๆ ช่อยาว 5-10 เซนติเมตร คล้ายดอกตัวผู้แต่มีก้านเกสรตัวเมียสั้น ๆ สีแดง 2-3 อัน รังไข่มี
ต่อมสีเหลือง

ผล 0.5-0.8 เซนติเมตร สีเขียวมีผงสีเหลืองเหนียว ๆ สุกสีดำ ผลกลมมี 2 พู ตื้น ๆ แตกออกได้เป็น 2 ซีก แตก
ออกได้เป็น 2 ซีก มีแกนตรงกลาง เมล็ด ± 2.5 มิลลิเมตร สีดำ มีเนื้อสีส้มบาง ๆ หุ้ม

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน - มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน - ตุลาคม

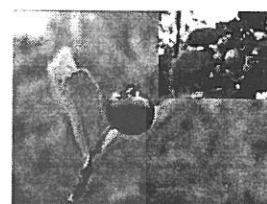
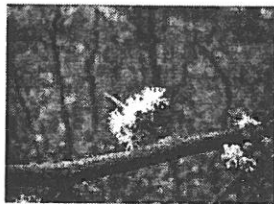
การกระจายและนิเวศวิทยา

เป็นไม้เบิกนำ ขึ้นทั้งในที่ชุ่มชื้น ที่เปิดโล่ง และในป่าขั้นที่สองและในช่องว่างของป่าดิบ

ตะขบป่า

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Flacourtia indica* (Burm.f.) Merr.
ชื่อวงศ์ : FLACOURTIACEAE
ชื่อสามัญ : ตะขบป่า
ชื่ออื่น : ตานเลี่ยน / มะเกว๋นบก / มะเกว๋นป่า (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม หรือ ไม้ต้นผลัดใบขนาดเล็ก สูงถึง 12 เมตร ลำต้นคดงอ เรือนยอดตระเถะระกะ เปลือกต้นสีน้ำตาลอ่อน มีหนามคมยาว ออกเป็นคู่ๆ

ใบ 2.5-5 x 1.5-3 เซนติเมตร ในระนาบ จัดระยะเท่าๆ กันในกิ่งอ่อน ในกิ่งแก่มักจะออกเป็นกลุ่มแน่น ใบรูปไข่กลับ มักจะมีปลายป้านหรือมีติ่งเล็ก ขอบใบเป็นซี่ห่างๆ ผิวเรียบหรือมีขนกระจาย ใบอ่อนสีแดง เปลี่ยนเป็นเขียวสดและเป็นมันภายหลัง มีเส้นใบข้าง 4-6 คู่ หักโค้งมาก คู่อ้างจะชิดกับฐานใบ ก้านใบ 0.3-0.5 เซนติเมตร

ดอก เล็กสีเขียวอ่อน เป็นช่อและถูกใบปกคลุมในซอกใบ กลีบเลี้ยง 4-6 อัน $\pm$ 1.5 มิลลิเมตร ไม่มีกลีบดอก ดอกตัวผู้มีเกสรสีขาวหลายอัน มีขนที่ฐาน ดอกตัวเมียมีก้านเกสรตัวเมีย 5-6 อัน แผ่กระจายและมักติดกันที่ฐาน

ผล ขนาด 0.8-1.7 เซนติเมตร สีแดงสด กลม มีรอยรูปดาวที่ปลาย เมล็ด 4-7 เรียงเป็นรูปดาว ผลกินได้แต่ค่อนข้างเปรี้ยว

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

ปลูกทั่วไปในแอฟริกาเขตร้อน อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และโพลินีเซีย

ประโยชน์

ไม้ เนื้อแข็งแต่มักงอ ส่วนมากใช้ทำด้านอุปกรณ์ต่างๆ ผลและยอดอ่อน กินได้

สรรพคุณ

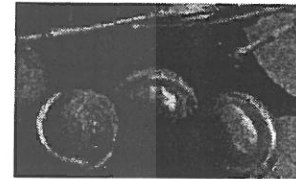
ผลและเนื้อไม้ เป็นยาถ่ายพยาธิตัวกลม ใบใช้แก้งูกัด เปลือกไม้ รักษาโรครุมตึก เกาท์ และโรคทาง
ผิวหนัง

ตะคร้อ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Schleichera oleosa* (Lour.) Oken
ชื่อวงศ์ : SAPINDACEAE
ชื่อสามัญ : ตะคร้อ
ชื่ออื่น : กาซ้อ / ค้อย (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) กาซ้อง / ค้อ
(กาญจนบุรี) คอส้ม (เลย) เคาะ (นครพนม,
พิษณุโลก) เคาะจ๊ก / มะเคาะ / มะจ๊ก / มะจ๊าก
(ภาคเหนือ) สะอู่เสก (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)
ตะคร้อไข่ (ภาคกลาง) ปั้นร้ว (เขมร-สุรินทร์) ปั้น
โรง (เขมร-บุรีรัมย์)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 25 เมตร ลำต้นสั้น แผ่กิ่งก้านกว้าง เปลือกต้นสีครีมถึงน้ำตาล หลุดลอกออกได้เล็กน้อย เมื่ออายุงานมากขึ้น ผิวเปลือกสีเทาเข้ม รอยแตกจะลึกลง เปลือกชั้นในสีครีมหรือชมพูเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่อถูกตัด ใบ ขนาด 25-46 เซนติเมตร ใบย่อย 1-4 คู่ ใบย่อยคู่บนใหญ่กว่าคู่ล่าง ขนาด 7-30 x 4-11 เซนติเมตร รูปไข่หรือรูปไข่กลับกว้าง ฐานใบมักจะไม่เท่ากัน ใบอ่อนมีขนนุ่ม สีแดงม่วงเข้มแล้วเปลี่ยนเป็นเขียวอ่อนอย่างรวดเร็ว ใบแก่บาง ผิวเรียบหรือมีต่อมที่มีขน ในซอกของเส้นใบ เส้นใบข้าง 10-21 คู่ ไม่จรดกันหรือจรดกันเฉพาะปลายใบ ก้านใบรวมยาว 5-17 เซนติเมตร

ดอก ขนาด 0.5 เซนติเมตร สีเขียวอ่อนหรือเขียวเหลือง ช่อดอกยาวเรียว เป็นกลุ่มออกในซอกใบ ยาวถึง 19 เซนติเมตร ก้านดอกย่อย 0.3 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 4-6 อัน รูปสามเหลี่ยมที่ไม่เท่ากัน มีขนสีขาวด้านนอก ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 5-9 อัน ยาวเป็น 3 เท่าของกลีบเลี้ยง มักจะมีขนเล็กน้อย หมอรองดอกบางและหยักปลาย เกสรตัวเมีย 3-4 พู มีทั้งดอกสมบูรณ์เพศและดอกตัวผู้ที่มีกพบแยกกัน

ผล ขนาด 1.5-2.5 เซนติเมตร สีเขียวสด เปลี่ยนเป็นน้ำตาล ผลกลมปลายเป็นติ่งแหลม ผิวเกลี้ยงไม่แตก บางมีเนื้อใสๆ หรือสีเหลืองคล้ายวุ้นห่อหุ้มเมล็ดสีน้ำตาล 1-2 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม - เมษายน

ระยะเวลาออกผล : กรกฎาคม - ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายทั่วไปตั้งแต่ศรีลังกา อินเดีย กัมพูชา ลาว เวียดนาม ชาว หมูเกะซุนดาน้อย สุลาวัส และโมลุกกะ บางครั้งจะเป็นพรรณไม้ชนิดเด่นอันดับสองในป่าผลัดใบที่มีไผ่ มีการปลูกเป็นเวลานาน แต่ไม่รู้ถิ่นกำเนิดที่แท้จริง

ประโยชน์

ไม้ หนักและทนทาน ทำลื้อเกวียน ชีคราด ไม้แป้ง ถ่าน เปลือก ใช้ทำสีย้อม และมีคุณสมบัติทางเภสัช มีส่วนระงับอาการระคายเคืองผิวหนังและไหม้ ใบอ่อนและผล กินได้ น้ำมันเมล็ด ใช้ประกอบอาหาร เป็นยาของชาวอินเดีย

สรรพคุณ

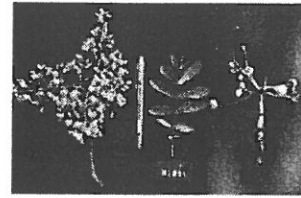
เปลือก มีคุณสมบัติทางเภสัช มีส่วนระงับอาการระคายเคืองผิวหนังและไหม้ น้ำมันเมล็ด เป็นยาของชาวอินเดีย

ตะคร้ำ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Garuga pinnata* Roxb.
ชื่อวงศ์ : BURSERACEAE
ชื่อสามัญ : ตะคร้ำ
ชื่ออื่น : กะตึบ / แขนงเต้า / ค้ำ / หวัด (ภาคเหนือ) ตะคร้ำ
(ภาคกลาง ภาคเหนือ) ปี่ชะออง (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) อ้อยน้ำ (จันทบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20(30) เมตร โคนลำต้นแผ่ขยายออก
เปลือกต้น สีเทาออกชมพูหรือเทาน้ำตาล มีรอยแตกตื้น ๆ เปลือกต้นในสีครีม มีเส้นริ้วสีชมพูแลมีน้ำยางสีชมพู
ใบ 30-45 เซนติเมตร มีใบย่อย 3(6)-10 คู่ ขนาด 5-10 × 2-4 เซนติเมตร ขอบขนานหรือรูปหอก ฐานใบสองข้างไม่
เท่ากัน ยอดอ่อนมีขนปกคลุมหนาแน่น ใบย่อยที่แก่มีขนสีขาวสั้น ๆ โดยเฉพาะด้านล่าง ก้านของใบย่อยด้านข้างสั้น
มาก <0.2 เซนติเมตร ไม้พุ่มหรือไม้ยาง
ดอก 0.6-1.0 เซนติเมตร สีเหลืองอ่อน หรือชมพู ก้านดอกยาว 0.1-0.3 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 2-6
เซนติเมตร ดอกจะออกก่อนใบอ่อนชุดใหม่ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 5 ปลายแหลม เกสรตัวผู้ 10 อัน ติดอยู่
ที่ยอดของฐานรองดอกรูปทรงกระบอก ที่ตอนบนใหญ่กว่าฐานเล็กน้อย ก้านเกสรตัวเมียแยกเป็น 5 พู รังไข่มีขนปก
คลุม
ผล 2-2.5 เซนติเมตร สีเขียวเหลือง รูปร่างกลมมน ภายในฉ่ำน้ำ และมีเมล็ดแข็ง 2-5 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ - เมษายน

ระยะเวลาออกผล : เมษายน - สิงหาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นตามป่าดิบแล้ง ในที่ ๆ ค่อนข้างราบและใกล้ลำห้วยทั่ว ๆ ไป และตามป่าเบญจพรรณขึ้น ที่สูงจาก
ระดับน้ำทะเลประมาณ 50-800 เมตร

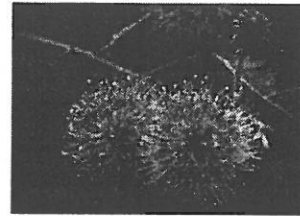
สรรพคุณ

เปลือกต้น ตำพอก หรือต้มน้ำอาบ แก้อักเสบหรือบวมเพราะติดเชื้อ แผลเป็นหนอง ฝี หรือตุ่ม ต้มดื่ม
แก้บิด แก้ท้องร่วง ตำทาห้ามเลือด แขน้ำใช้ล้างแผลเรื้อรังดีมาก ใบ ตำละเอียดคั้นเอาเฉพาะน้ำหยอดตา แก้น้ำมูก
เนื่องจากเชื้อตาอักเสบ ผล กินเป็นยาบำรุงธาตุ

ตะเคียนหนู

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Anogeissus acuminata</i> (Roxb. ex DC.) Guill. & Perr. var. <i>lanceolata</i> C.B. Clarke
ชื่อวงศ์	:	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	:	ตะเคียนหนู
ชื่ออื่น	:	ขี้หมากเปี้ยก / หมากเปี้ยก (นครราชสีมา) เบน

(พิจิตร, ประจวบคีรีขันธ์) เปอเยอ / สะเร้า / สำเราะ (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่) เทว / เทียว (เหนือ) เทว (ภาคใต้) เอ็นมอญ (ร้อยเอ็ด) เอ็นลีน (นครศรีธรรมราช)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ สูงถึง 35 เมตร เรือนยอดแคบ ลำต้นตรงยาว กิ่งก้านลู่ลง

เปลือกต้น สีเทาเข้ม มีร่องเล็ก ๆ ตามยาว ต้นที่อ่อนจะมีหนาม

ใบ ขนาด 3-8 × 1.5-4 เซนติเมตร มักอยู่ในระนาบ ใบอ่อนสีเงินมีขนยาวคล้ายไหมคลุม ใบแก่ด้านล่างมีขนประปราย ก้านใบ 0.2-0.6 เซนติเมตร

ดอก 0.7-0.8 เซนติเมตร สีเขียวเหลืองเป็นช่อกลมในซอกใบอ่อน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2-1.8 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงเชื่อมเป็นหลอดเรียวยาว มีปีก 2 ปีกที่ฐาน ปลายแยก 5 พู ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 10 อัน เป็น 2 วง ยาวกว่าชั้นกลีบเลี้ยงมาก

ผล เรียงเป็นวงกลมแน่น เส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร แต่ละผลขนาด 0.4-0.5 เซนติเมตร มีปีกกว้าง 2 ปีก และหลอดกลีบเลี้ยงที่ยังคงอยู่ปลายบน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายทั่วไป ตามป่าเบญจพรรณชื้นและป่าดิบแล้งใกล้ชายห้วยตามภาคต่างๆ ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100-500 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ ชัดเงาได้ดี ใช้ทำพื้น ฝา เครื่องเรือน ด้านเครื่องมือเกษตร เปลือก ให้น้ำฝาดสำหรับฟอกหนัง

ตะแบก

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Lagerstroemia cochinchinensis</i> Pierre ex Gagnep
ชื่อวงศ์	:	LYTHRACEAE
ชื่อสามัญ	:	ตะแบก
ชื่ออื่น	:	กระแบก (ระนอง, สุราษฎร์ธานี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ขนาดใหญ่ สูงถึง 43 เมตร ลำต้นยาวปลายสอ กิ่งก้านเรียวเล็ก โคนต้นเป็นร่องลึก

เปลือกต้น สีน้ำตาลครีมอ่อน เรียบหลุดลอกเป็นแผ่นกลมบาง

ใบ ขนาด 6-9 × 2-4.5 เซนติเมตร รูปไข่แคบ ปลายแหลม ฐานกลม ใบอ่อนมีขนรูปดาวสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น และขนยังคงมีในใบแก่อย่างน้อยด้านล่าง เส้นใบข้างโค้ง 8-12 คู่ เส้นใบย่อยละเอียด สานกันคล้ายชั้นบันได เส้นใบด้านบนจมลงจากผิวใบ ก้านใบ 0.3-0.7 เซนติเมตร

ดอก 3.5-5 เซนติเมตร สีชมพูม่วง เป็นช่อยาว 9-16 เซนติเมตร ก้านช่อมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ส่วนล่างมีใบเล็กรูปไข่ ใต้ออกรูปกรวยปลายแบนและเป็นติ่งแหลม ช่อกลิบลี้นไม่มีสัน 5-6 กลีบ รูปสามเหลี่ยมปลายโค้งแหลมคล้ายเข็ม 1-2 มิลลิเมตร มีขนสีน้ำตาลด้านนอกและปลายกลีบด้านใน กลีบดอกกลมหรือรูปไข่ มีก้านกลีบแคบ เกสรตัวผู้ขนาดใหญ่ 5-6 อัน ขนาดเล็กมากมาย ก้านเกสรตัวเมีย 2.5-3 เซนติเมตร รังไข่มีขนหนาแน่น

ผล ยาว 0.9-1.1 เซนติเมตร รูปไข่มีขน มีชั้นกลีบเลี้ยงคลุม 1/3 ของผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม - กันยายน

ระยะเวลาออกผล : กันยายน - ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่าชื้นผลัดใบ

ตะแบกเกรียบ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lagerstroemia balansae* Koehne
ชื่อวงศ์ : LYTHRACEAE
ชื่อสามัญ : ตะแบกเกรียบ
ชื่ออื่น : โคะกางแอ้ (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่) ตะแบกเกรียบ
แดง (ราชบุรี) เปื่อยกะแอ้ง (สุโขทัย) เปื่อยแดง /
เปื่อยเปลือบบาง / เปื่อยแมว (ภาคเหนือ) เปื่อยล
อกเปลือก / เปื่อยลั่วะ (แพร่) ลิงอ้อ (จันทบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ขนาดกลาง สูงถึง 10 เมตร ลำต้นยาวปลายสอบ กิ่งก้านเรียวเล็ก โคนต้นเป็นร่องลึก เปลือกต้นสีน้ำตาล
ครีมอ่อน เรียบหลุดลอกเป็นแผ่นกลมบาง

ใบ รูปไข่แคบ ปลายแหลม ฐานกลม กว้าง 4-6 เซนติเมตร ยาว 10-15 เซนติเมตร มีขนห่างๆ เส้นใบย่อย
นูนขึ้น

ดอก ขนาด 3.5-5 เซนติเมตร สีชมพูม่วงและมีขนสีเหลือง และมีใบแหลมที่ส่วนล่างของช่อดอก ช่อดอกยาว
ประมาณ 9-16 เซนติเมตร

ผล ยาว 1.3-1.5 เซนติเมตร รูปไข่มีขน มีชั้นกลีบเลี้ยงคลุม 1/3 ของผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม – กันยายน

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นประปรายในที่โล่งแจ้งในป่าชื้นผลัดใบ

สรรพคุณ

เปลือก ใช้ปรุงเป็นยาแก้บิด ลงแดง ถ่ายเป็นมูกเลือด

ตะแบกเปลือกบาง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lagerstroemia duperreana* Pierre ex Gagnep
ชื่อวงศ์ : LYTHRACEAE
ชื่อสามัญ : ตะแบกเปลือกบาง
ชื่ออื่น : ตะแบกไข่ (ตราด) ตะแบกใหญ่ (นครราชสีมา, ราชบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นผลัดใบ สูงถึง 30 เมตร เรือนยอดกลม ค่อนข้างทึบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกนอกสีน้ำตาล หลุดลอกเป็นแผ่น เปลือกในสีขาว กระพี้สีเหลืองอ่อน

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเยื้องเล็กน้อย แผ่นใบรูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปรี ปลายแหลม โคนสอบ ขอบเรียบ ผิวเกลี้ยงทั้งสองด้าน ก้านใบมีตาสีน้ำตาลขนาดใหญ่

ดอก ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงที่ปลายยอด โคนกลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 5-6 แฉก ปลายแฉกแหลม โคนกลีบเลี้ยงนอกมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น กลีบดอก 5-6 กลีบ รูปไข่กลีบเกือบกลม โคนกลีบเรียว เล็กคล้ายก้านสีชมพู เนื้อกลีบยับย่น สีม่วงหรือขาว เกสรเพศผู้จำนวนมาก

ผล แห้งแตกกลางพู รูปไข่ ปลายเป็นติ่งแหลม ผิวมีขนสีน้ำตาล มีกลีบเลี้ยงติดทนที่โคนผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

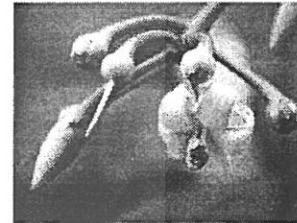
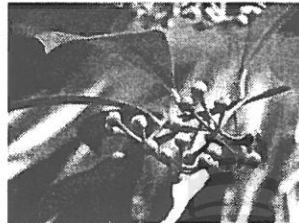
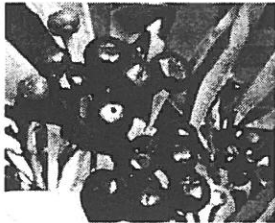
ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในป่าเบญจพรรณ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางถึง 600 เมตร

ตาเปิดตาไก่

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ardisia polycephala* Wall.
ชื่อวงศ์ : MYRTACEAE
ชื่อสามัญ : ตาเปิดตาไก่
ชื่ออื่น : ดินจ่า (เลย) ผักจ่า ผักจ่าแดง (เชียงใหม่, เชียงราย) พิลังกาสา

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูงถึง 8 เมตร

เปลือกต้น สีน้ำตาลเข้ม เกลี้ยงและบาง

ใบ ขนาด 12-20 × 4-8.5 เซนติเมตร ขอบใบเรียบ ไม่มีต่อม เส้นใบข้าง 12-20 คู่ ระหว่างคู่มีเส้นสั้น ๆ โค้งจรดกัน ห่างจากขอบใบ ใบแก่หนาและเหนียว เรียบเกลี้ยง ไม่มีขนหรือเกล็ด ด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีอ่อนกว่า มีจุดดำเล็ก ๆ ประปราย ก้านใบ 1-2 เซนติเมตร ก้านอวบสั้นเป็นสี่เหลี่ยม มีรอยแผลของใบ

ดอก สีชมพู เป็นช่อแน่น ก้านดอก 1-1.5 เซนติเมตร ก้านช่อ 3-10 เซนติเมตร อดอกรูปกรวย 0.8-1 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง ±5 มิลลิเมตร ช้อนกัน ปลายโค้งไปด้านหลัง ด้านนอกมีขนและต่อมเป็นจุด ๆ หลอดกลีบดอกสั้น พูกลิบบิดซ้อนไปทางขวาในดอกตูม เกสรตัวผู้สั้น อับเรณูแคบแหลม ±5 มิลลิเมตร ข้างหนึ่งมีจุดสีดำ ก้านเกสรตัวเมียเรียวเล็ก

ผล 0.7-0.9 เซนติเมตร สีแดงหรือดำ มีจุดหนาแน่น เนื้อบางมีชั้นหุ้มเมล็ดแข็งภายใน 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ตุลาคม - พฤศจิกายน

ระยะเวลาออกผล : ธันวาคม - กุมภาพันธ์

การกระจายและนิเวศวิทยา

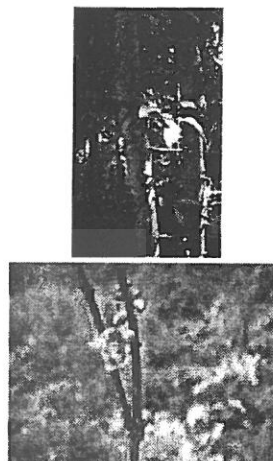
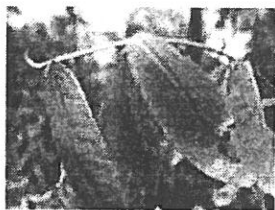
ขึ้นประปรายทั้งในป่าผลัดใบและป่าดิบ ที่ระดับสูงถึง 900 เมตร

สรรพคุณ

ใบ แก้โรคตับพิการ แก้ท้องเสีย แก้ไอ แก้ลม ดอก ฆ่าเชื้อโรค แก้พยาธิ เมล็ด แก้ลมพิษ ราก แก้กามโรค และหนองใน พอกปิดแผล ถอนพิษงู ต้น แก้โรคผิวหนัง โรคเรื้อน

ตัวเกลี้ยง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cratoxylum cochinchinense* (Lour.) Blume
ชื่อวงศ์ : GUTTIFERAE
ชื่อสามัญ : ตัวเกลี้ยง
ชื่ออื่น : กุ่มช่องบ้าง (กะเหรี่ยง-ลำปาง) ขี้ตัว / ตัวเกลี้ยง /
ตัวใบเลื่อม(ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ คล้าย *C. formosum* ขนาดเล็ก สูงถึง 12 เมตร เรือนยอดโปร่ง กิ่งก้านเรียวเล็ก

เปลือกต้น สีเทาเข้ม แตกล่อนออกเป็นชิ้นเล็กๆ เปลือกชั้นในมีน้ำยางสีน้ำตาล ต้นที่มีขนาดเล็กจะมีหนามยาว
ใบ ขนาด 5-14 x 3-5 เซนติเมตร ใบเดี่ยวออกตรงกันข้าม มักจะอยู่ในระนาบ ลักษณะรูปไข่หรือมนรีปลาย
แหลมเล็กน้อย ฐานป้านหรือกลม ขอบใบเรียบ ใบสีเขียวออกเทาอ่อน เส้นใบข้างเห็นรางๆ โคนใบจรดกัน ก้าน
ใบยาวน้อยกว่า 0.3 เซนติเมตร

ดอก สีแดง กลุ่มละ 3-5 ดอก กลีบดอก 5 กลีบ บานขยายออก 1.2 เซนติเมตร ไม่มีต่อมที่กลีบดอก แต่
ระหว่างกลุ่มเกสรตัวผู้มีต่อมสีเหลืองแทรก

ผล ขนาด 0.8-1.2 เซนติเมตร สีน้ำตาล กลีบเลี้ยงเจริญขึ้นมาปกคลุม 2/3 ของผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ธันวาคม – มกราคม

ระยะเวลาออกผล : เมษายน – พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ในประเทศไทย พบในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณขึ้นทั่วไป ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 20-500 เมตร
ทนต่อความแห้งแล้ง และเป็นพรรณไม้เบิกนำที่ดี

ในต่างประเทศ พบในพม่า จีน ฮองกง เกาะไหหลำ ภูมิภาคอินโดจีน และภูมิภาคมาเลเซีย

ประโยชน์

เปลือก ใช้เป็นสีย้อม ให้สีน้ำตาล ยอดและใบอ่อน กินได้เหมือนผัก เนื้อไม้คงทน

สรรพคุณ

เปลือก ทำยารักษาโรคได้ ยาง บรรเทาโรคหืด ใบ ผสมกับน้ำมันมะพร้าวใช้รักษาโรคผิวหนัง

ตีนตั้ง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Desmos dumosus* Safford
ชื่อวงศ์ : ANNONACEAE
ชื่อสามัญ : ตีนตั้ง
ชื่ออื่น : ตีนตั้งตัวผู้ (ภาคเหนือ) กรูด (สุราษฎร์ธานี) ข้าวตอกแตก (ภาคกลาง) งวงซุม (ขอนแก่น) งวงสุม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) งวงสุมขาว / เมียง / เมียงชะนวนไฟ / สังขยาขาว (พิษณุโลก, สุโขทัย) ดวงสุม (อุบลราชธานี) ดอกโรค (เลย) ตะกรุด (นครศรีธรรมราช) ตาโน๊ะ (มาเลเซีย-ยะลา) เถาวัลย์นวบ (ราชบุรี) ประโยด (ตราด) มันเครือ (นครราชสีมา) มันแดง (กระบี่) หน่วยสุด (ภาคใต้)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มเลื้อย ขนาดใหญ่ กิ่งอ่อนมักเป็นสันสี่เหลี่ยม มีขนสีน้ำตาลแกมแดงปกคลุม

ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกตรงข้ามกัน รูปรีหรือรูปไข่ กว้าง 2-7 เซนติเมตร ยาว 6-17 เซนติเมตร ใบด้านล่างมีขนสีน้ำตาลอ่อนแน่น ก้านใบยาว 1 เซนติเมตร

ดอก สีเขียวแกมเหลือง ออกเป็นช่อใหญ่ ยาว 10-40 เซนติเมตร ดอกย่อยมีกลีบรองดอก 5 กลีบ ส่วนโคนเชื่อมกันเป็นหลอด ปลายเป็นถ้วย มี 5 แฉก ภายในมีขนยาว 4 มิลลิเมตร ไม่มีกลีบดอก เกสรผู้จำนวน 10 อัน เรียงเป็นสองวงๆ ละ 5 อัน

ผล รูปรีคล้ายเมล็ดข้าวเปลือก มีสันตามยาว 5 สัน ที่ปลายมีกลีบรองดอก เจริญเป็นปีก 5 ปีก มี 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากอินเดียไปจนถึงอินโดนีเซีย พบตามป่าเบญจพรรณและริมฝั่งน้ำ

ประโยชน์

ใบ เป็นยาเจริญอาหาร ขับพยาธิ และแก้อาการจุกเสียด ปวดท้อง ตำผสมกับเนยรักษาแผลเรื้อรัง
ภายนอก

ตีนนก

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Vitex pinnata* L.
ชื่อวงศ์ : LABIATAE
ชื่อสามัญ : ตีนนก
ชื่ออื่น : กะพุน / ตะพุน (จันทบุรี) กานน / สมอกานน (ราชบุรี, ประจวบคีรีขันธ์) กาสามปึก (ภาคเหนือ) ไข่เนา (นครราชสีมา, ลพบุรี) โคนสมอ (ภาคตะวันออก) ตะพุน / ตะพุนทอง / ตะพุ่ม (ตราด) นน / สมอตีนเป็ด (ภาคใต้) นน เต็น (ปัตตานี) เน่า (ลพบุรี) ลือแม (มลายู-นราธิวาส) สมอตีนนก (ราชบุรี) สมอม่วง (ภาคกลาง) สมอป่า / สมอหิน (ประจวบคีรีขันธ์) สวองหิน (นครราชสีมา)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 17 เมตร

เปลือกต้น สีน้ำตาลอมเทา บาง แตกเล็กน้อยและลอกออก

ใบ เป็นใบประกอบ 3 ใบย่อย ใบย่อยขนาด 7-25 × 2.5-8.5 เซนติเมตร ขอบใบเรียบหรือมีซี่หยักตื้น ๆ ประปราย ยอดอ่อนมีขนคล้ายกำมะหยี่ ใบแก่บางแต่แข็ง ด้านล่างมีขนสั้นนุ่มสีน้ำตาล มักจะมีต่อมน้ำยางเป็นมัน ใบย่อยไม่มีก้านใบ ก้านใบรวม 5-10 เซนติเมตร เป็นปีกกว้างมากกว่า 1 เซนติเมตร ทั้งในต้นที่โตเต็มที่

ดอก 0.4-0.6 เซนติเมตร สีขาวและสีคราม เป็นช่อแคบที่ปลายกิ่งและซอกใบบน ๆ ยาวถึง 30 เซนติเมตร ก้านดอกสั้นมีขนหนา แบ่งเป็นกลุ่มแน่นปกคลุม ± 7 มิลลิเมตร ช่อกลิบลี้น 2-3 มิลลิเมตร มีขนคล้ายกำมะหยี่

ผล สีม่วงเข้มถึงดำ กลม มีแผงขนสีน้ำตาลอมแดงที่ปลาย และที่ฐานมีขนกลีบเลี้ยงติดอยู่

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม – กันยายน

ระยะเวลาออกผล : ตุลาคม – ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงฟิลิปปินส์และนิวไวกินี ในประเทศไทยพบตามป่าเบญจพรรณในระดับต่ำที่ความสูงไม่เกิน 200 เมตร จากระดับน้ำทะเล ทั้งใบช่วงสั้น ๆ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน

ประโยชน์

เนื้อไม้ แปรรูป ใช้ทำฝาน้ำวน เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องกลึงและแกะสลัก เครื่องใช้ทางเกษตร ไม้
หมอนรองรางรถไฟ หลักเข็ม เสากระดาน เป็นต้น ใช้ทำฟืนชนิดต่างๆ ให้ค่าความร้อน 5,117 แคลอรี/กรัม

สรรพคุณ

ไม้ระบุส่วนที่ใช้ ใช้แก้ปัสสาวะดำ หรือปัสสาวะเป็นเลือด

ตุ้มแต่น

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Duabanga grandiflora* Walp.
ชื่อวงศ์ : SONNERATIACEAE
ชื่อสามัญ : ตุ้มแต่น
ชื่ออื่น :

กระดังงาป่า (กาญจนบุรี) กาปลอง (ชอง-จันทบุรี)
กาลา / คอเหนียง (เชียงใหม่) กู / ชังกะ (กะเหรี่ยง-
แม่ฮ่องสอน) โก (กะเหรี่ยง-กำแพงเพชร และแม่
ฮ่องสอน) ขาเขียด (ชุมพร) ตะกาย / โปรง / ลำพู
ป่า (ภาคใต้) ตะกุกา (จันทบุรี) ตุ้มแต่น / ตุ้มบก /
ตุ้มกลาง / ตุ้มอ้า / เต็น / ลูกกลาง / อ้า (ภาคเหนือ)
เบญจมา (มลายู-นราธิวาส) บ่อมะะ (มลายู-ยะลา)
ลั่นควาย (ปราจีนบุรี) ลำพูขี้แมว (ระนอง) ลำพูควน (ปัตตานี) ลำแพน (ตรัง) ลำแพน
เขา (ยะลา) สะบันงาช้าง (แพร่) หงอนไก่ (ประจวบคีรีขันธ์)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ ขนาดใหญ่ สูงถึง 40 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางถึง 200 เซนติเมตร เปลือกต้นสีเทาอ่อน เป็นตุ่มๆ แต่
ไม่แตกลอก หลุดออกเป็นชิ้นๆ ในต้นแก่

ใบ 4-10 × 10-27 เซนติเมตร เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงกันข้ามในระนาบ ขอบใบเรียบ ก้านใบสีเขียวเข้ม
ด้านล่างมีขนสีเขียวยาวออกเทา เส้นใบข้าง 12-28 คู่ โค้งขนานกันและจรดกันที่ขอบ ก้านใบยาว 0.2-0.7 เซนติเมตร
มีหูใบเล็กๆ กิ่งก้านสีเหลี่ยม มีสันเล็กๆ 4 สัน ซึ่งจะบิดไปมาระหว่างคู่ใบ

ดอก วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7.5 เซนติเมตร สีขาวช่อใหญ่และหนัก มีดอก 20-30 ดอก ออกที่ปลายกิ่ง ชั่นกลับ
เลี้ยงสีเขียวอ่อนยาว 1.2-3 เซนติเมตร รูปประฆังกว้างปลายแยก 4-7 พู กลีบหนาไม่มีสัน กลีบดอก 5-7 กลีบ รูป
ไข่กลับปลายกลม ฐานแคบ กลีบยื่นและบอบบาง ร่วงหลุดในตอนเช้า เกสรตัวผู้มีมากกว่ากลีบดอก ก้านเกสร
ตัวเมีย 1 อัน ปลายเป็นพู

ผล ขนาด 2.7-4.5 เซนติเมตร รูปไข่กว้าง ที่ฐานมีขนกลีบเลี้ยงรูปดาวรองรับ เริ่มสีเขียวสดแล้วเปลี่ยนเป็นสี
น้ำตาลเข้มและแข็ง แตกได้เป็น 5 เลี้ยว มีเมล็ดเล็กๆ คล้ายเส้นด้ายมากมาย

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : เมษายน – มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตามริมลำธารของป่าทั่วภาคเหนือ มักจะพบว่าเป็นไม้ขนาดใหญ่ที่สุดในป่าทางภาคตะวันตกของ
ประเทศไทย

ประโยชน์

เนื้อไม้ นิยมนำไปทำวัสดุที่ต้องการน้ำหนักเบา เช่น กล้อง ไม้พาย เรือแคนู และก้านร่ม เป็นต้น นอกจากนี้ยังใช้ทำไม้อัด ทำแบบหล่อคอนกรีต

สรรพคุณ

เมล็ด แก้ปวดท้อง อาหารไม่ย่อย อาหารเป็นพิษ โรคกระเพาะ

ทองหลวงป่า

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Erythrina subumbrans* (Hassk.) Merr.
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ : ทองหลวงป่า
ชื่ออื่น : ทองเดือนห้า / ทองเหลือง (ภาคเหนือ) ทองหลวง
ป่า (เชียงใหม่) ทองหนาม (เลย)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ ขนาดใหญ่ สูงถึง 35 เมตร มีกิ่งทอดขึ้นสูงชัน เรือนยอดค่อนข้างโปร่ง

เปลือกต้น สีครีมอ่อน เปลือกนุ่มคล้ายไม้ก๊อก ต้นที่อายุน้อยมีหนามแหลมที่โคนต้น ต้นแก่บางครั้งจะมีลำต้นเรียบเกลี้ยง แต่จะมีหนามบ้างบนกิ่งก้าน

ใบ เป็นใบประกอบ 3 ใบย่อย ใบกลาง 8-12 เซนติเมตร รูปไข่กว้าง มีเส้นใบใหญ่ 3 เส้น ก้านใบกลาง 2.5-3 เซนติเมตร ก้านใบข้าง ± 0.5 เซนติเมตร ก้านใบรวม 5-10 เซนติเมตร

ดอก ขนาด 3.5-4 เซนติเมตร สีแดงเลือดนก เป็นช่อที่มีดอกออกด้านเดียว ดอกล่างใหญ่สุดและบานก่อน กลีบเลี้ยงยาว 0.6-1.2 เซนติเมตร สีม่วงแก่ กลีบเชื่อมติดกันที่ฐาน ปลายกลีบแหลมยาวออกไปด้านหนึ่ง กลีบดอกกลีบบนจะเห็นชัดเจน สีแดงสด กลีบตรงและแคบ ปลายแหลม กลีบล่างสีเขียวอ่อนหรือขาว ยาวเป็นครึ่งหนึ่งของกลีบดอกและโค้งปิดเกสรตัวผู้ กลีบดอก 2 กลีบด้านข้างยาวน้อยกว่า 4 มิลลิเมตร ซ่อนอยู่ใต้กลีบอื่น ๆ

ผล ขนาด 5-10 เซนติเมตร แบนและปลายทั้งสองแหลม มีเมล็ด 1-3 เมล็ด อยู่ห่างเท่า ๆ กันในฝัก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ธันวาคม – กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปทั้งในป่าที่ชื้นและแห้งแล้ง แต่จะขยายพันธุ์ได้ดีในป่าที่เปียก มีดอกสีแดงสดดึงดูดให้นกหลายชนิดเข้ามาที่ต้น

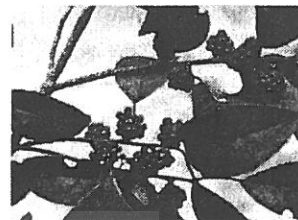
ประโยชน์

ยอดอ่อนและใบอ่อน รับประทานเป็นผักสด ไม้ ทำเครื่องใช้ภายในบ้าน ดอก ใช้ทำสีย้อมผ้า เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาในประเทศอินเดีย

เน่าใน

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Ilex umbellulata</i> Loes.
ชื่อวงศ์	:	AQUIFOLIACEAE
ชื่อสามัญ	:	เน่าใน
ชื่ออื่น	:	แก้มอัน ไคร้มด ห้าขาว ตานขโมย บอระเพ็ด

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ สูงถึง 24 เมตร

เปลือกต้น สีครีมหรือน้ำตาล-เทา เปลือกบาง เปลือกด้านในมีลายเป็นริ้ว ๆ จาง ๆ

ใบ ขนาด 5-15 × 3-6 เซนติเมตร ด้านบนสีเขียวแก่เป็นมัน ก้านใบ 1-1.8 เซนติเมตร

ดอก สีขาว หรือสีเขียวอ่อน ออกเป็นกระจุกแน่นในซอกใบบน ๆ หรือด้านล่างของใบ ก้านดอกย่อย < 0.2 เซนติเมตร ก้านร่วม 1.5-2.5 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงติดกัน ปลายแยก 5 แฉก กลีบดอกเป็นหลอดปลาย 5 แฉก ช่อดอก ดอกตัวผู้มีเกสรที่ติดกับหลอด กลีบดอกตัวเมียมีปลายเกสร 4-5 อัน

ผล 0.6-0.8 เซนติเมตร สีเขียวอ่อนเปลี่ยนเป็นแดง ผลกลมหรือรูปไข่ มี 4-8 ร่อง ด้านบนมีกลีบเลี้ยงที่ยังคงอยู่ เนื้อสีเหลืองมีชั้นหุ้มเมล็ดแข็ง 4-8 หน่วย

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – สิงหาคม

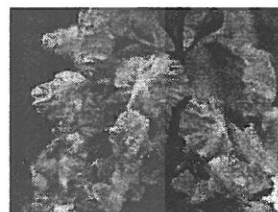
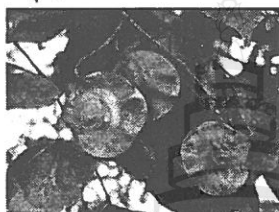
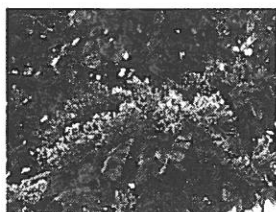
การกระจายและนิเวศวิทยา

ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ ภาคกลาง และภาคใต้ของไทย
ต่างประเทศพบที่อินเดีย (อัสสัม) บังคลาเทศ จีน (ยูนนาน) และพม่า ขึ้นห่าง ๆ ในป่าเต็งรัง ป่าเต็งรัง-สนเขา ป่า
ก่อ และชายป่าดิบเขา ระดับความสูง 200-1,400 เมตร

ประดู่

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Pterocarpus macrocarpus* Kurz
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE - PAPILIONOIDEAE
ชื่อสามัญ : ประดู่
ชื่ออื่น : จิตอก (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) ฉะนอง (เชียงใหม่) ตู่ / ตู่ป่า (ภาคเหนือ) ตะเลอ / เตอะเลอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ประดู่ / ประดู่ป่า (ภาคกลาง) ประดู่เสน (ราชบุรี, สระบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบขนาดใหญ่ สูงถึง 30 เมตร หรือสูงกว่า เรือนยอดเป็นรูปกรวย

เปลือกต้น สีน้ำตาลอ่อน มีร่องตามยาวเล็กน้อย เมื่ออายุมากขึ้นสีจะเข้มและเปลือกแตกเป็นเกล็ด เปลือกชั้นในเป็นเยื่อใยสีน้ำตาลแดง มีหยดของยางสีแดง

ใบ 15-25 เซนติเมตร ใบย่อย 3-6(9) คู่ ใบย่อย 4-7.5 × 2-3.5 เซนติเมตร รูปไข่ มักมีขนสีน้ำตาลบนก้านใบ และเส้นใบด้านล่าง เมื่อแห้งเป็นสีเทา เส้นใบข้าง 11-17 คู่

ดอก 1.4-1.7 เซนติเมตร สีเหลืองสด เป็นช่อที่ก้านช่อไม่แตกแขนง ออกในซอกใบ ช่อยาว 5-9 เซนติเมตร หลอดกลีบเลี้ยง ± 7 มิลลิเมตร รูปประฆังแยก 5 แฉก มีขนปกคลุมหลอดกลีบ ดอกคล้ายดอกถั่ว มี 4 กลีบที่มีรอยยับย่น เกสรตัวผู้ 10 อัน เป็น 2 มัด รังไข่มีขนปกคลุมหนาแน่น มีก้านชูสั้น

ผล 4-7(10) เซนติเมตร กลมมีปีกเป็นคลื่นรอบส่วนกลางที่มี 1-2 เมล็ด ปลายผลเป็นติ่งเล็ก ผลไม่แตก ผลอ่อนมีขนเล็ก ๆ สีน้ำตาลอ่อนหรือสีขาวปกคลุม

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – พฤศจิกายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรังทั่วไป ยกเว้นในภาคใต้ ในระดับความสูงจากน้ำทะเล 100-600 เมตร

ประโยชน์

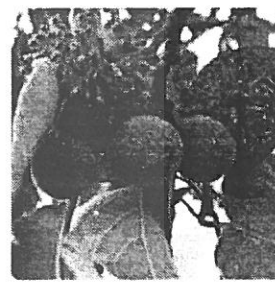
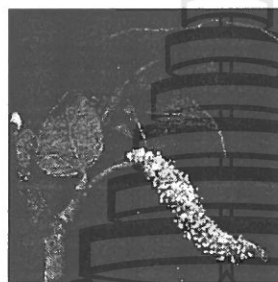
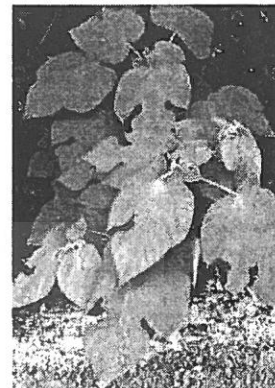
เนื้อไม้ แข็ง สีขาวอมเหลือง แก่นสีน้ำตาลแกมแดง มีลวดลายสวยงาม ทนทาน ไซกบ ตกแต่ง และ
ชักเงาได้ดี ใช้ในการก่อสร้าง ทำพื้นบ้าน เสา รอด ทำเกวียน เครื่องเรือน และด้านเครื่องมือเครื่องใช้ เปลือก
และแก่น ให้สีน้ำตาลใช้ย้อมผ้า และให้น้ำฝาดสำหรับฟอกหนัง

ปอกระสา

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Broussonetia papyrifera* Vent.
ชื่อวงศ์ : MORACEAE
ชื่อสามัญ : ปอกระสา
ชื่ออื่น : จำปา / ชำสา (นครศรีธรรมราช) ชะตะโ (กะเหรี่ยง-
กำแพงเพชร) เซงชะ (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) ปอ
ฝ้าย (ภาคใต้) สำเหล้งเจ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)
สายแล (เงี้ยว-ภาคเหนือ) หมอมี่ / หมูพี (ภาค
กลาง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ขนาดกลาง สูง 6-10 เมตร กิ่งอ่อนเปราะ
ลำต้น เปลือก เปลือกสีน้ำตาลอ่อน ลอกออกได้เป็นเส้นยาว
ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่กว้าง ผิวใบสากคาย ขอบจัก ใบแก่จะเว้าลึกใกล้โคนใบ ปลายใบแหลม
โคนใบมนหรือเว้า ขนาดกว้าง 5-15 เซนติเมตร ยาว 7-20 เซนติเมตร ก้านใบยาว 4-13 เซนติเมตร
ดอก ออกดอกเป็นแกนช่อ ห้อยลง สีขาว ยาว 4-8 เซนติเมตร (ถ้าเป็นปอกระสาเพศเมีย ดอกจะมีลักษณะเป็น
ก้านกลมสีแดงแกมเหลือง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2-4 เซนติเมตร)
ผล มีลักษณะเป็นทรงกลมสีแดงสด
เมล็ด ขนาดเล็ก มีจำนวนมาก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม - เมษายน

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม - มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

มีถิ่นกำเนิดในประเทศจีนและญี่ปุ่น ทางตอนเหนือของพม่าและไทย ชอบขึ้นตามริมแม่น้ำและที่ชื้น ใน
ป่าที่ค่อนข้างโปร่ง ในประเทศไทยพบได้ทั่วไปในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ความสูง 50-800 เมตร
จากระดับน้ำทะเล

ประโยชน์

เปลือก ใช้ทำกระดาษสา ใช้ในงานศิลปะต่างๆ เมล็ด เป็นอาหารของนกและกระรอกได้ดี

ปอขาว

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Sterculia pexa* Pierre
ชื่อวงศ์ : STERCULIACEAE
ชื่อสามัญ : ปอขาว
ชื่ออื่น : จ้อย / ชะกอ / ซอ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน) ปอตับแตก (นครศรีธรรมราช) ปอกง (ภาคกลาง, ภาคเหนือ) ปอป่าน / ปอเผือก (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร ขณะที่ต้นยังเล็กกิ่งก้านจะแตกเป็นวงรอบ ต้นที่มีอายุมากเรือนยอดจะกลม

เปลือกต้น สีครีมอ่อนหรือเทาอ่อน ผิวเรียบหรือมีรอยแตกตื้น ๆ เปลือกชั้นในสีครีม มีแถบสีส้ม

ใบ เป็นแบบนิ้วมือ ใบย่อย 7-9 ใบ ขนาด 11-22 × 3.5-8.5 เซนติเมตร ใบอ่อนสีชมพู ใบแก่มีขนสั้น ๆ สีขาวอ่อนนุ่มด้านล่าง ก้านใบรวมยาว 20-30 เซนติเมตร พองอกที่ปลายทั้ง 2 ด้าน

ดอก 0.7-1.0 เซนติเมตร สีเหลืองสด ส้มหรือแดง กลีบสั้น เป็นรูปประฆัง ปลาย 5 พู ซึ่งจะโค้งเข้าหากกลางดอกมาจรดกัน

ผล 6-7 เซนติเมตร ออกเป็นกลุ่มรูปดาว กลุ่มละ 3-5 ผล คล้ายผลกล้วย มีก้านผลยาวห้อยลง และขนยาวหนาแน่น ซึ่งถ้าสัมผัสจะคัน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ตุลาคม – ธันวาคม

ระยะเวลาออกผล : กุมภาพันธ์ – เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตั้งแต่อินเดียนจนถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จนถึงคาบสมุทรลาอู ในประเทศไทยพบทุกภาคตามป่าผลัดใบ ที่ระดับความสูง 300-1,400 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ ใช้ทำเครื่องเรือนในร่ม และทำไม้อัด

ปอแดง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Sterculia gutta* Roxb.
ชื่อวงศ์ : STERCULIACEAE
ชื่อสามัญ : ปอแดง
ชื่ออื่น : ปอขนุน (ภาคกลาง, ภาคใต้) ปอพาน / ปอฝาน
(เชียงใหม่) หมากนก (ภาคใต้)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรง สูง 8-15 เมตร เปลือกเรียบ

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับที่ปลายกิ่ง รูปรีแกมขอบขนาน กว้าง 8-10 เซนติเมตร ยาว 15-18 เซนติเมตร
ก้านใบยาว 2.5 เซนติเมตร

ดอก สีเหลืองถึงสีแสด ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง แกนช่อยาว 5-13 เซนติเมตร มีขนทั่วไป ดอกย่อยกลีบรองดอก
รูปกรวย ก้านดอกยาว 0.2-0.3 เซนติเมตร ปลายแยก 5 แฉก ไม่มีกลีบดอก เกสรผู้จำนวน 10 อัน

ผล สีน้ำตาลรูปกระสวยโค้ง กว้าง 2.5-3.5 เซนติเมตร ยาว 7-8 เซนติเมตร ผลแก่จะแตกมีเมล็ดสีดำ รูปรี
จำนวน 4-6 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากอินเดีย ศรีลังกา ถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยพบตามป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง ที่ระดับ
ความสูง 100-500 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ เหนียว ดอกตะปูง่าย ใช้ทำไม้แบบหล่อคอนกรีต ลังใส่ของได้ดี

ปอแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Colona elobata</i> Craib
ชื่อวงศ์	:	TILIACEAE
ชื่อสามัญ	:	ปอแดง
ชื่ออื่น	:	-

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 10 เมตร เปลือกต้นสีน้ำตาลอ่อนหรือสีเทา เปลือกเรียบและบาง

ใบ ขนาด 8-15 x 4.5-8.5 เซนติเมตร ออกในระนาบ รูปร่างไม่แน่นอน ปลายแยกเป็น 3 แฉก ฐานไม่สมมาตร ขอบใบหยักซี่เป็นคู่ๆ มีขนรูปดาวห่างๆ ปกคลุมทั้ง 2 ด้าน มีเส้นใบจากฐาน 5 เส้น ก้านใบ 0.5-1.5 เซนติเมตร หูใบร่วงไว

ดอก กลีบดอกขนาด 3 x 2 มิลลิเมตร สีเหลืองมีแต้มจุดสีแดง ออกเป็นช่อสั้นๆ กลีบมีขนเหนียวปกคลุมหนาแน่นเช่นเดียวกับรังไข่

ผล ขนาด 3-4.5 เซนติเมตร มี 4 ปีก ปีกกว้างมากกว่า 1/2 ของส่วนกลางผล สีแดงเมื่อสุก ผลไม่แตก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบที่ จ.พิษณุโลก

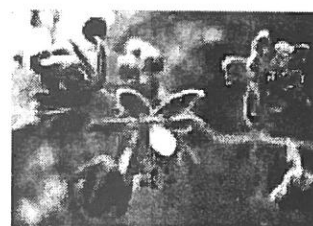
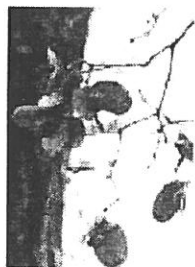
ประโยชน์

เนื้อไม้ ใช้ทำตู้

ปอยาบ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Colona flagrocarpa* (C.B. Clarke) Craib
ชื่อวงศ์ : TILIACEAE
ชื่อสามัญ : ปอยาบ
ชื่ออื่น : ปอปลา / ลิเบลที (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) มนเขา (สระบุรี) ยาบ / เทา (ภาคเหนือ) ยาบน้อย / ยาบใบยาว (ภาคเหนือ) แผลอั่ว (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นผลัดใบ สูง 5 – 10 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลม เปลือกนอกเรียบ สีน้ำตาลเทา ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว แผ่นใบรูปไข่แกมรูปใบหอก ขนาด 2.5-9 × 10-22 เซนติเมตร ปลายเรียวแหลม โคนเบี้ยว ขอบเรียบ ผิวด้านบนหยาบ สีเขียว ด้านล่างมีขน สีน้ำตาล ขอบจักฟันเลื่อยถึงเกือบเรียบ เส้นใบออกจากฐานใบ 3 เส้น เส้นแขนงใบข้างละ 4-5 เส้น ดอก ออกเป็นช่อแบบช่อแยกแขนงที่ง่ามใบ และปลายกิ่ง ยาว 5-15 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ 5 กลีบ รูปขอบขนาน ปลายแหลม ผิวด้านบนมีขนนุ่มสีขาว หนาแน่น กลีบเลี้ยงสีชมพู กลีบดอกสีเหลืองประแดง มีเกสรเพศผู้จำนวนมาก ผล แห้ง รูปไข่กว้างหรือไข่กลับกว้าง มีปีกตามยาว 3 ปีก ขนาด 0.6-0.8 × 1.3-2.0 เซนติเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปตามป่าเบญจพรรณทางภาคเหนือ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 400-1,000 เมตร

เปล้าตองแตก

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Baliospermum siamense</i> Craib
ชื่อวงศ์	:	EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ	:	เปล้าตองแตก
ชื่ออื่น	:	-

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม ขนาดเล็ก ลำต้นโตประมาณ 1 เซนติเมตร หรืออาจจะเล็กกว่านี้ ลำต้นสีเขียวสูงประมาณ 1-2 เมตร เป็นพรรณไม้ที่มีอายุอยู่ได้นานและทนทาน

ใบ ออกใบเดี่ยว ใหญ่เท่าฝ่ามือ ปลายใบแหลม ขอบใบจักห่างๆ บางใบจะจักแตกข้างเดียวบ้าง สองข้างบ้าง แต่ส่วนมากจะไม่ค่อยมีแตก มีสีเขียว ใบกว้างประมาณ 2-4 นิ้ว ยาว 3-8 นิ้ว

ดอก ขนาดเล็ก ออกเป็นช่อๆ สีขาวเหลือง

ผล ขนาดเท่านิ้วก้อย แบ่งออกเป็น 3 พู ลักษณะคล้ายกับเมล็ดสลอดหรือเมล็ดสบู่ มีสีเขียว ส่วนโคนของผลจะมีสีเขียวเข้มกว่าตอนปลาย ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก :

ระยะเวลาออกผล :

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นตามที่รกร้างทั่วไป

สรรพคุณ

ราก มีรสขมเล็กน้อย ใช้เป็นยาถ่าย แต่ไม่ร้ายแรงนัก ใช้เป็นยาถ่ายแก้อาการบวมน้ำ แก้น้ำดีข่าน ถ่ายเสมหะเป็นพิษ แก้ฟกบวม และทำลายพิษอุจจาระให้ตก

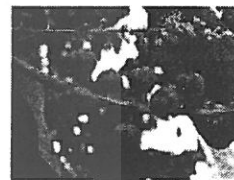
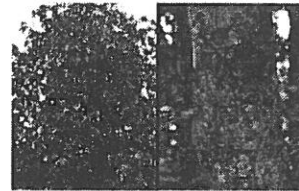
ใบ นำมาต้มกับน้ำทาน เป็นยาแก้โรคหืด

เมล็ด เป็นยาถ่ายอย่างแรงมาก แรงกว่าราก และถ้าใช้ภายนอก ให้นำเมล็ดมาบดแล้วทาเพื่อช่วยกระตุ้นให้เลือดมาเลี้ยงบริเวณที่ทา ภายในเมล็ดมีน้ำมันซึ่งเป็นยาถ่ายอย่างแรงถึงกับเป็นน้ำ และนำมาทาแก้ปวดตามข้อได้

เปลือก ใช้เป็นยาถ่าย

เปล้าหลวง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Croton roxburghii* N. P. Balakr
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : เปล้าหลวง
ชื่ออื่น : เปาะ (กำแพงแสน) เปล้าใหญ่

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มผลัดใบ หรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงถึง 12 เมตร กิ่งก้านแตกเป็นวงรอบ

เปลือกต้น สีน้ำตาลเทา บางเรียบหรือมีรอยแตกเล็กน้อย เปลือกชั้นในสีออกแดง

ใบ ขนาด 10-30 × 4-10 เซนติเมตร ขอบใบมีซี่หยักชิดกันแต่ไม่สม่ำเสมอ ใบอ่อนสีน้ำตาลออกชมพู มีเกล็ดเล็ก ๆ สีเหลือง ใบแก่สีเขียวหม่นด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างเกลี้ยงหรือมีขนเล็กน้อย เส้นใบข้าง 13-19 คู่ ก้านใบ 1-7 เซนติเมตร ด้านบนพองออกมีต่อมกลม ๆ 1 คู่

ดอก ± 0.7 เซนติเมตร สีขาวออกเขียวมีกลิ่นเล็กน้อย ช่อดอกแคบ ยาวถึง 36 เซนติเมตร เป็นดอกตัวผู้ทั้งหมด หรือดอกตัวเมียอยู่ใต้ดอกตัวผู้ ก้านดอกยาวมีเกล็ดหนาแน่นตอนอ่อน เปลี่ยนเป็นเรียบเกลี้ยง ก้านดอกย่อย 2-5 มิลลิเมตร มีเกล็ดหนาแน่น ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยงรูปไข่ ± 3 มิลลิเมตร กลีบดอก ± 3 มิลลิเมตร เกสรตัวผู้ 10-12 อัน อับเรณูสีเหลือง ดอกตัวเมียมีกลีบเลี้ยงที่มีเกล็ดขนาดเล็ก ๆ ปกคลุม กลีบดอก ± 2 มิลลิเมตร (บางครั้งไม่มี) ปลายเกสรตัวเมีย 3 อัน 3-4 มิลลิเมตร

ผล 0.6-0.8 เซนติเมตร ผลกลม มีร่องหรือ 3(2) พู เหนียว มีเกล็ดเล็ก ๆ ห่าง ๆ ก้านผล 3-5 มิลลิเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปทั่วภาคเหนือ ในที่โล่งแจ้งและป่าชื้นสองและในที่กึ่งโล่งแจ้ง ระดับถึง 650 เมตร

สรรพคุณ

ใบ รักษาโรคผิวหนัง ต้มอาบแก้ผดผื่นคัน หรืออยู่กรรม แก้ลม จุก เสียด บำรุงธาตุ ดอก ขับพยาธิ ผล ใช้ตองสุรา ต้มหลังคลอด เปลือก ลดไข้ แก้ตับอักเสบ แก้ปวดข้อ ช่วยย่อยอาหาร เปลือกต้นและกระพี้ ช่วยเจริญอาหาร เปลือกต้นและใบ แก้ท้องเสีย บำรุงโลหิต แก่น เป็นขับพยาธิไส้เดือน ราก ช่วยขับเสมหะ แก้โรคผิวหนังผื่นคัน น้ำเหลืองเสียได้ ต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง ถายเป็นมูกเลือด ต้น ผสมกับรากส้มลม ต้มเล็บแมว ต้มต้บเต้าโคก ต้มมะดุก ต้มมะเตี๋ยุมพร ต้มกำจาย ต้มกำแพงเจ็ดชั้น และต้นกระเจียน ต้มน้ำดื่ม แก้ปวดเมื่อยเมสันต์ เป็นยาถ่าย

เปล้าใหญ่

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mallotus macrostachyus* Muell. Arg.
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : เปล้าใหญ่
ชื่ออื่น : ควะวู (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) เปล้าหลวง
(ภาคเหนือ) เซ่งเค่คัง / สะกาว่า / ลำกั่วะ
(กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) เปาะ (กำแพงเพชร) เปล้า
หลวง (ภาคเหนือ) ห้าเอียง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มผลัดใบ หรือ ไม้ต้นขนาดเล็ก สูงถึง 12 เมตร กิ่งก้านแตกเป็นวงรอบ เปลือกต้นสีน้ำตาลเทา บางเรียบ หรือมีรอยแตกเล็กน้อย เปลือกชั้นในสีออกแดง

ใบ ขนาด 10-30 x 4-10 เซนติเมตร ขอบใบมีซี่หยักชิดกันแต่ไม่สม่ำเสมอ ใบอ่อนสีน้ำตาลออกชมพูมีเกล็ดเล็กๆ สีเหลือง ใบแก่สีเขียวหม่นด้านบนเกลี้ยง ด้านล่างเกลี้ยงหรือมีขนเล็กน้อย เส้นใบข้าง 13-19 คู่ ด้านบนพองออก มีต่อมกลมๆ 1 คู่

ดอก ขนาด ± 0.7 เซนติเมตร สีขาวออกเขียว มีกลิ่นเล็กน้อย ช่อดอกแคบ ยาวถึง 36 เซนติเมตร เป็นดอกตัวผู้ทั้งหมดหรือดอกตัวเมียอยู่ใต้ดอกตัวผู้ ก้านดอกยาวมีเกล็ดหนาแน่นตอนอ่อน และเปลี่ยนเป็นเรียบเกลี้ยง ก้านดอกย่อย 2-5 มิลลิเมตร มีเกล็ดหนาแน่นดอกตัวผู้กลีบเลี้ยงรูปไข่ ± 3 มิลลิเมตร เกสรตัวผู้ 10-12 อัน อับเรณูสีเหลือง ดอกตัวเมียมีกลีบเลี้ยงที่มีเกล็ดขนาดเล็ก ๆ ปกคลุม กลีบดอก ± 2 มิลลิเมตร (บางครั้งไม่มี) ปลายเกสรตัวเมีย 3 อัน ยาว 3-4 มิลลิเมตร

ผล ขนาด 0.6-0.8 เซนติเมตร ผลกลม มีร่องหรือ 3 พู เหนียว มีเกล็ดเล็กๆ ห่างๆ ก้านผลยาว 3-5 มิลลิเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากอินเดีย พม่า ลาว ถึงเวียดนาม ในประเทศไทย พบทั่วไปในภาคเหนือในที่โล่งแจ้งและป่าชั้นสอง และในที่กึ่งโล่งแจ้ง สูงถึง 650 เมตร จากระดับน้ำทะเล

ประโยชน์

ต้น ใช้สำหรับเลี้ยงผึ้ง ปลูกตามรั้วเป็นไม้โตเร็ว ไม้ ค่อนข้างอ่อน ลายไม้หยาบ ใช้ทำฟืน

สรรพคุณ

ใบและแก่นไม้ มีคุณสมบัติเป็นยา เมล็ด กินเป็นยาถ่าย สกัดให้น้ำมันเป็นยาถ่ายอย่างแรงและเป็นพิษ
เปลือก ต้มน้ำเป็นยาลดไข้ แก้ตับอักเสบ ปวดข้อ และปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

ผ่าเสี้ยน

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Vitex canescens* Kurz.
ชื่อวงศ์ : LABIATAE
ชื่อสามัญ : ผ่าเสี้ยน
ชื่ออื่น : กานนหลวง / ข้องแลง (ภาคใต้) กำจิง (พัทลุง) ชี้
เหิน (สระบุรี) คำปอน / คำปาน / ช้อเสี้ยน
(ภาคเหนือ) จงอว / โจงอวตัน (เลย) จัง
(นครศรีธรรมราช) ชังอา (อุตรดิตถ์) เปะ (นคร
ราชสีมา) ฝั่เสี้ยน (แพร่) พะหวัง
(กำแพงเพชร) มะกระ (จันทบุรี) ลีสุโพติ (ภาค
กลาง-แม่ฮ่องสอน) สมอกานน (ภาคตะวันตก
เฉียงใต้) สมอดินเปิด (ประจวบคีรีขันธ์) สมอง
หยวก (สระบุรี) สะดางตัน (เลย) สามใบ
(จันทบุรี) หมากเล็กหมากน้อย (กาญจนบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 12 เมตร เปลือกต้นสีครีมอมน้ำตาล แตกเล็กน้อย และหลุดลอก เปลือกชั้นในสีเหลืองอ่อนมักมี
แต่มลึ้ม

ใบ ใบประกอบ 3 ใบย่อย หรือรูปนิ้วมือ 3-5 ใบย่อย ขนาด 5-16 x 2-7 เซนติเมตร ยอดอ่อน มีขนนุ่ม สีเทา
อมเหลือง ใบแก่บาง ด้านล่างมีขนละเอียด ก้านใบย่อยด้านข้างยาว 0.5-1.2 เซนติเมตร ก้านใบย่อยที่ปลายยาว
กว่ามาก ก้านใบรวม 3-8 เซนติเมตร

ดอก 2-4 มิลลิเมตร สีขาวหรือเหลืองอ่อน มีประสีชมพู ช่อดอกออกที่ปลายกิ่ง และซอกของใบที่ร่วงไป ช่อยาว
ถึง 15 เซนติเมตร ก้านดอกเรียว มีขน ไม่มีกาบรองดอก ช่อกลิบลี้อยู่ ± 2 มิลลิเมตร ช่อกลิบลี้อยู่ ± 4 มิลลิเมตร
ทั้งคู่มียอดด้านนอก

ผล 0.6-1.5 เซนติเมตร สุกสีเหลืองถึงดำ รูปไข่ถึงรูปคล้ายลูกข่าง มีชั้นกลีบเลี้ยงแบนๆ ที่ฐาน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน – กรกฎาคม

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม – ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายในอัสสัม พม่าตอนเหนือ และจีนตอนใต้ (ยูนาน)

ประโยชน์

ลำต้น เมื่อโตเต็มที่แล้ว นำมาใช้ทำโต๊ะขนาดเล็กได้

สรรพคุณ

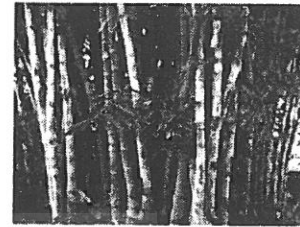
เปลือกต้น แก้ก้องเสีย แก่เด็กถ่ายเป็นฟอง แก่บิด แก่ไข้ แก่ตาลขโมย (โรคพยาธิในเด็กมีอาการเบื่อ
อาหาร ผอมแห้ง อ่อนเพลีย ชูบซัด ท้องเดิน พุงโร กันปอด) ราก แก้ก้องเสีย เจริญอาหาร

ไผ่ซาง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dendrocalamus strictus* (Roxb.) Nees
ชื่อวงศ์ : GRAMINEAE
ชื่อสามัญ : ไผ่ซาง
ชื่ออื่น : นวล / ไผ่ดำดำ (กาญจนบุรี) แพน (แม่ฮ่องสอน)
วะมิเลอร์ / วะแมปรี (กะเหรี่ยง - กาญจนบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไผ่ผลัดใบ ความสูงตั้งแต่ 6-18 เมตร โตเส้นผ่าศูนย์กลาง 3-9 เซนติเมตร เมื่อยังอ่อนลำจะมีสีเขียว นวล พอแก่จะมีสีเขียวด้านหรือเขียวอมเหลือง ข้อจะพองเล็กน้อย ปล้องยาวประมาณ 15-50 เซนติเมตร ลำปล้องมีเนื้อหนาหรือแข็ง ลำตอนโคนมักจะมีปล้องหนาเกือบตัน

กาบหุ้มลำ เปลี่ยนแปลงไปบ้าง กาบหุ้มลำในปล้องต่ำๆ จะสั้น ประมาณ 8-30 เซนติเมตร ข้างนอกกาบจะมีขนแข็งสีน้ำตาลเหลืองเต็ม ในพื้นที่ที่แห้งแล้งอาจจะไม่มีขน ขณะที่ยังอ่อน กาบหุ้มลำจะมีสีเขียวอมเหลือง ครีบกาบเล็กหรือไม่มี กระจังกาบแคบ หยัก ใบยอดกาบตรงเป็นรูปสามเหลี่ยมแคบๆ

ใบ รูป Linear หรือ Linear-lanceolate ปลายใบเรียวแหลม โคนใบเป็นมุมป้านหรือคล้ายๆ กัน ขนาดใบยาว 12-30 เซนติเมตร กว้าง 1.0-2.5 เซนติเมตร ลักษณะใบท้องใบ มีขนอ่อนแน่น เส้นลายใบ 2-6 เส้น เส้นลายใบย่อย 5-7 เส้น ขอบใบสากคม ก้านใบแบน ยาว 0.2-0.5 เซนติเมตร ครีบบนไม่ค่อยเห็น กระจิง-ใบโค้งเข้า ปลายรูปมนหรือกลม มีหยัก กาบใบข้างนอกไม่มีขน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก :

ระยะเวลาออกผล :

การกระจายและนิเวศวิทยา

ไผ่ชนิดนี้มีการกระจายพันธุ์ตั้งแต่อินเดีย พม่า ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นไม้โตเร็ว และเป็นไม้เอนกประสงค์ที่มีประโยชน์มาก ในประเทศไทย พบทั่วไป แต่พบมากทางภาคกลางและภาคเหนือของประเทศ โดยเฉพาะบริเวณป่าที่มีความชุ่มชื้นสูง เช่น ในบริเวณหุบเขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และลำปาง

ประโยชน์

หน่อ ใช้รับประทานได้ หน่อมีรสดีกว่าหน่อไผ่ตง แต่มีขนาดเล็กกว่า ใบ เป็นอาหารสัตว์พวกวัว ควาย ม้า ส่วนของลำต้นที่อ่อนเป็นอาหารของช้าง ไม้ ใช้ทำเหลน หลาว ทำไม้ถ่อ เสาคานหรือค้ำอ้อย ทำรั้ว เก้าอี้ เก้าอี้ยาว ทำหลังคา มุงหลังคา ทำกระบอกใส่น้ำ น้ำมัน หรือของเหลวต่างๆ ทำบวบสำหรับล่องแพ ทำถ่านในการถลุงเหล็ก หรือทำเครื่องเคลือบดินเผา

ไผ่บง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Bambusa natans* Wall.
ชื่อวงศ์ : GRAMINEAE
ชื่อสามัญ : ไผ่บง
ชื่ออื่น : -

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไผ่ขนาดกลาง มีลำต้นเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 - 8 เซนติเมตร ขึ้นเป็นกอแน่นและมีการแตกกิ่งปลายยอดของลำ กิ่งใหญ่จะแตกตั้งได้ฉากกับลำบริเวณข้อของลำในส่วนที่ใกล้โคน จะมีรากฝอยแตกออกมาโดยรอบ เนื่องจากการแตกกิ่งจำนวนมาก ลำของไผ่บงจึงแลดูคดงอเป็นส่วนใหญ่ ผิวของลำไม่เรียบจะเห็นเป็นลักษณะคล้ายขนสีนวลหรือเทา บางครั้งจะมีลักษณะคล้ายแปงติดอยู่ที่ลำ โดยเฉพาะตรงส่วนของโคนลำ จึงทำให้ลำมีสีเขียวเข้มอมเทา

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในป่าเบญจพรรณ ขึ้นอยู่ทั่วไป ตามดอย ตามหมู่บ้านชายป่า ฯลฯ ขึ้นได้ดีทั้งตามเชิงดอยและที่ราบทั่วไป

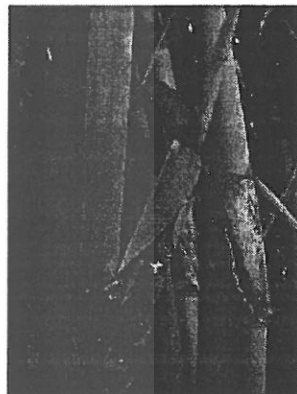
ประโยชน์

หน่อ ใช้รับประทาน ลำ ใช้ในการก่อสร้างและจักสาน ไม้ไผ่นำมาสานนั้น เป็นไม้ไผ่หลักๆ ของการทำจักสาน

ไผ่ไร่

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Gigantochloa albociliata* Munro
ชื่อวงศ์ : GRAMINEAE
ชื่อสามัญ : ไผ่ไร่
ชื่ออื่น : ไส้ (ภาคเหนือ) ไผ่ซอ (เลย)

ลักษณะทั่วไป

ไผ่ไร่อาจจะมีใบสีเขียวตลอดปีถ้าอยู่ในป่าดงดิบ และทิ้งใบเมื่ออยู่ในป่าเบญจพรรณผสม ลำขึ้นแน่นเป็นกอ ลำมีสีเขียวแกมเทาและโค้ง 7-10 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5-3.0 เซนติเมตร ขอบเห็นได้ชัด ปล้องยาว 15-40 เซนติเมตร มีขนสั้นๆ ทั่วทั้งปล้อง ลำหนา 0.5-1.0 เซนติเมตร กิ่งเรียวยาว

กาบหุ้มลำ ยาว 10-20 เซนติเมตร กว้าง 15 เซนติเมตร ขณะยังอ่อนอยู่ ขนสีน้ำตาลคลุมอยู่แน่นทางผิวด้านนอก เมื่อแก่ก็ร่วงหลุดไป ปลายกาบเรียบ ขอบล่างจะโค้งงอเข้า และมีลักษณะคล้ายหนัง ครีบกาบเล็กและโค้ง กระจุกกาบยาว 1.2-2.5 เซนติเมตร ขอบหยัก ปลายตัด ใบยอดกาบยาว บางครั้งยาวกว่าตัวกาบ มีรูปเป็นรูปหอก (lanceolate) ปลายเรียวแหลม โคนกว้าง กลม และอาจมีปีกออกไปด้วย

ใบ รูป Linear-lanceolate ขนาดยาว 15-20 เซนติเมตร กว้างประมาณ 2.0-2.5 เซนติเมตร ปลายใบเล็กเรียว โคนใบกลม เส้นลายใบมี 6-8 คู่ ท้องใบไม่มีขน ส่วนหลังใบมักจะสากและคาย ก้านใบสั้น ยาว 0.2-0.3 เซนติเมตร กระจิงใบค่อนข้างยาว มีขนยาว กาบหุ้มใบเรียบ มีขนแข็งบ้าง ปลายตัว

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

เป็นไม้ไผ่ที่ขึ้นอยู่ในธรรมชาติของประเทศไทยและประเทศพม่า ขึ้นอยู่ในป่าดงดิบแล้ง และป่าเบญจพรรณผสม

ประโยชน์

หน่อ หน่อไผ่ไร่เป็นอาหารที่นิยมกันมาก เมื่อต้มแล้วหน่อไผ่ไร่จะมีรสหวาน หน่อและยอดของไผ่ไร่กินได้เป็นระยะเวลาอันยาวนานของปี แตกต่างจากไผ่ชนิดอื่นๆ จึงเป็นที่ต้องการของชาวชนบทเป็นอย่างมาก ไม่ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องจักสาน เครื่องมือทำการกสิกรรม ใช้ประกอบการสร้างบ้านในชนบท

ไผ่หก

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Dendrocalamus hamiltonii</i> Nees & Arn. Ex Munro
ชื่อวงศ์	:	GRAMINEAE
ชื่อสามัญ	:	ไผ่หก
ชื่ออื่น	:	นวลใหญ่ (กาญจนบุรี) เฝียว (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไผ่ขนาดใหญ่ ขึ้นเป็นกอ ปกติจะมีลำตรง บางครั้งอาจจะโค้ง ลำใหญ่ยาว 15-20 เมตร หรืออาจถึง 25 เมตร ลำโต 10-18 เซนติเมตร ปล้องยาว 30-50 เซนติเมตร เนื้อไม้หนา 0.8-1.2 เซนติเมตร กิ่งจะมีตามข้อตอนปลายๆ ลำตอนโคนจะเปลาไม่มีกิ่ง เมื่อยังอ่อนลำมีสีเทา มีขนอ่อนปกคลุมอย่างหนาแน่น เมื่อแก่ลำปล้องจะมีสีเขียวด้านๆ ตามข้อ จะมีร่องรอยของรากติดอยู่

กาบหุ้มลำ ยาวและแข็ง มีขนาดเปลี่ยนแปลงไปได้ต่างๆ ถ้าลำใหญ่ กาบอาจจะมีขนาดยาว 40-45 เซนติเมตร กว้าง 20 เซนติเมตร ไม่มีขน ด้านในเป็นเงาสี ขรุขระหรือไม่มีขน ปลายกาบบ้าน ด้านนอกอาจจะมีขนห่างๆ ก็ได้ ครีบกาบเล็ก กระงะก้างประมาณ 0.5 เซนติเมตร กลี้ยง ขอบเรียบ ใบยอดกาบรูป ovate-lanceolate ข้างในตอนโคนของใบยอดกาบอาจจะมีขน ปลายใบแหลม ขอบมนเข้าข้างใน

ใบ มีลักษณะแปรเปลี่ยนไปได้ต่างๆ เมื่อโต ใบปลายๆ ลำ มีขนาดเล็ก ชณะลำอ่อน ใบใหญ่อาจจะยาวถึง 38 เซนติเมตร กว้าง 6 เซนติเมตร ใบแต่ละครั้งจะไม่เท่ากัน โคนใบกลม ก้านใบสั้น หนา เส้นลายใบ มี 6-17 คู่ ขอบใบสาก คายและคม ครีบบใบไม่มี ก ระงังใบเห็นได้ชัดมาก กาบหุ้มใบมีขนสีขาวด้านนอก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบแหล่งธรรมชาติอยู่ในอินเดีย พม่า ลาว เวียดนาม และไทย เป็นไม้ที่ชอบขึ้นอยู่ในระดับสูง ไผ่หกชอบอยู่ในบริเวณที่ชุ่มชื้น ดินดี ในป่าดงดิบชื้น

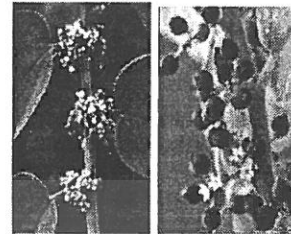
ประโยชน์

หน่อ หน่ออ่อนกินได้ เชื้อในของกาบหุ้มลำ ชาวพม่าชอบใช้ฆวนบุรี ไผ่หกสามารถ ไม้ ใช้กันทั่วไป ในชนบทที่อยู่ใกล้ป่าดิบชื้น ใช้ประโยชน์ได้ทั่วไปในการสร้างบ้านในชนบท ใช้ทำฟาก สานเสื่อ ทำเครื่องจักสาน ทำบวบแพ หรือทำกระดาษ

พังแหรใหญ่

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Trema orientalis* (L.) Blume
ชื่อวงศ์ : ULMACEAE
ชื่อสามัญ : พังแหรใหญ่
ชื่ออื่น : กิกะชะชา (มลายู-นราธิวาส) ขางปอยป่า / ปอ
แฮก (ภาคเหนือ) ตะคาย (ภาคกลาง) พังแหร
ใหญ่ (ยะลา) ปะดั่ง (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน) ปอ
(เชียงใหม่) พังแหร (แพร่) ตายไม้ทันเฒ่า
(ยะลา)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ไม้ผลัดใบ สูงถึง 15 เมตร เรือนยอดกลม แผ่กว้าง ค่อนข้างโปร่ง แตกกิ่งต้งฉากกับลำต้น ลำต้นเปลาตรง เปลือกนอกเรียบหรือแตกเป็นสะเก็ด มีช่องระบายอากาศกระจายทั่วไปสีเทาหรือน้ำตาล เปลือกในสีแดงอิฐ ใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว แผ่นใบรูปใบหอกหรือรูปไข่ ขนาด 4 – 10 × 10 – 17 เซนติเมตร ปลายเรียวแหลม โคนรูปหัวใจกึ่งเบี้ยว ขอบจักฟันเลื่อยถี่ ยอดอ่อนผิวหยาบมีขนสีเงินหนาแน่น ใบแก่เกือบเกลี้ยงหรือมีขนหยาบหนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณเส้นใบ ด้านล่างใบเส้นใบหลักออกจากโคนใบ 3 – 5 เส้น เส้นแขนงใบข้างละ 4 – 8 เส้น ก้านใบเป็นร่อง และมีขนหนาแน่น ดอก แยกเพศอยู่ร่วมต้น มักออกเป็นช่อ แบบช่อแยกแขนงหรือช่อกระจุกแยกแขนงที่ง่ามใบ แยกเป็นช่อเพศผู้และช่อดอกเพศเมีย กลีบรวม 5 กลีบ แยกอิสระ รูปขอบขนาน ขอบและปลายงุ้มเข้าด้านในสีขาว ผิวด้านนอกมีขนสีขาวยาวหนาแน่น เกสรเพศผู้ 5 อัน อยู่ตรงข้ามกับทุกกลีบเลี้ยงดอกเพศเมีย ก้านเกสรตัวเมีย 2 อัน ผล ผลสด เมล็ดเดี่ยวแข็ง ขนาด 0.3 – 0.7 เซนติเมตร มีชั้นกลีบเลี้ยงติดทนที่ฐานผล และมีปลายเกสรเพศเมียติดทนที่ปลายผล ผลสุกสีดำ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบบริเวณที่โล่งในป่าดิบชื้น ริมห้วยทั่วทุกภาคของประเทศไทย ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางต่ำกว่า 1,000 เมตร

สรรพคุณ

เปลือก แก้ปากเปื่อย แก่นและราก เป็นยาเย็น แก้ร้อนใน กระหายน้ำ

พืชวงศ์ขิงข่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Kaempferia spp.</i>
ชื่อวงศ์	:	ZINGIBERACEAE
ชื่อสามัญ	:	พืชวงศ์ขิงข่า
ชื่ออื่น	:	-

ลักษณะทั่วไป

ลำต้น เป็นลำต้นใต้ดินแบบ Rhizome หรือ Tuber หรือ Fascicular ขนาดใหญ่ แตกหน่อได้ง่าย

ใบ เป็นใบเดี่ยวขนาดใหญ่ปานกลาง ก้านใบยาว โคนก้านใบแผ่ออกเป็นกาบหุ้มรวมกันเป็นลำ ช่วงต่อระหว่างก้านใบกับแผ่นใบจะมีเยื่อบาง ๆ รูปสามเหลี่ยมชาวยธ ติดเป็นติ่งอยู่ข้างก้านใบ เยื่อบางนี้เรียกว่า ligule

ช่อดอก เป็นแบบ spike หรือ raceme มีกลีบประดับเป็นกระจุกโค้งรองรับดอกย่อยแต่ละดอกไว้ บางชนิดเป็นดอกเดี่ยว ดอกย่อยมีเพศครบ รูปทรงดอกเป็นแบบ irregular กลีบรองมี 3 กลีบ เชื่อมติดกับกลีบดอกสีเขียว กลีบดอกมี 3 กลีบ มีสีขาวหรือสีอื่น ๆ เกสรตัวผู้มี 5 อัน แต่สมบูรณ์เพียง 1 อัน ที่เหลือมักแปลงรูปเป็น petaloid staminode ซึ่งมักมีอยู่ 2 อัน ที่แปลงรูปเป็นแผ่นแบนกว้างห้อยลงมาเรียกว่า labellum เกสรตัวเมีย รังไข่เป็นแบบ inferior ภายในมี 3 ห้องเชื่อมติดกัน แต่ละห้องมีเมือไข่มาก การติดกันของไข่เป็นแบบ axile placentation หรือ pariet placentation

ผล เป็นแบบ capsule หรือ berry เมล็ดขนาดปานกลาง มักมีเยื่อหุ้ม ต้นอ่อนตรง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มิถุนายน - กันยายน

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน - กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

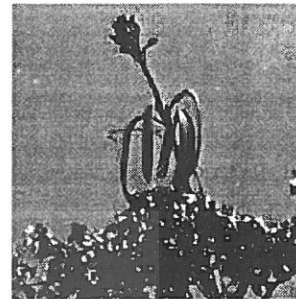
เจริญงอกงามดีในเขตร้อนชื้น และเขตกึ่งร้อน

ประโยชน์

เป็นอาหาร และเครื่องเทศสำหรับปรุงแต่งรสอาหาร เป็นยาสมุนไพร บางชนิดสามารถใช้เป็นไม้ดอกไม้ประดับ

เพกา

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Oroxylum indicum* (L.) Kurz
ชื่อวงศ์ : BIGNONIACEAE
ชื่อสามัญ : เพกา
ชื่ออื่น : กาโต้ง (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี) ดอกกะ / ต้อกกะ /
ตุ๊ก (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) เบโก (มาเลย์-
นราธิวาส) มะลิดไม้ / มะลันไม้ / ลิดไม้
(ภาคเหนือ) ลันฟ้า (เลย) หมากลันก้าง / หมากลันช้าง (เงี้ยว-เหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้กึ่งผลัดใบหรือไม่ผลัดใบ สูงถึง 10 เมตร ต้นที่อายุน้อยมีกิ่งใหญ่ตรงกลางกิ่งเดียว มีใบเป็นกลุ่มตรงกลาง
คล้ายต้นปาล์ม ภายหลังจากออกดอกลำต้นจะแยกเป็นกิ่งระเกะระกะ

เปลือกต้น สีน้ำตาลครีมอ่อน หรือเทาอ่อน มีรอยแตกละเอียด และแผลของใบยาวถึง 150 เซนติเมตร

ใบ ใบประกอบแบบขนนก 3-4 ชั้น ก้านใบบนสุดแยกออก 1 ครั้ง ก้านใบกลางแยก 2 ครั้ง และก้านใบล่างแยก 3
ครั้ง ทำให้เห็นใบทั้งหมดเป็นสามเหลี่ยม ใบย่อย 5-10 เซนติเมตร รูปไข่กลับหรือรูปไข่กว้าง ปลายยาว ขอบใบเรียบ
ใบเกลี้ยงหรือมีขนสีขาวสั้น ๆ ด้านล่าง ก้านใบย่อย 5-8 มิลลิเมตร ก้านใบข้างและก้านใบร่วมโค้งพองออกที่ฐานและ
ที่ข้อ

ดอก 8-12 เซนติเมตร สีน้ำตาลแดงหรือม่วงด้านนอก ด้านในสีขาวออกเทาหรือสีครีม ช่อดอกตั้งขึ้น ยาว 60-180
เซนติเมตร มักจะมีดอกและผลในกิ่งเดียวกัน หลอดกลีบดอก 2-4 เซนติเมตร ไม่มีพูหรือพูไม่เท่ากัน หลอดกลีบ
ดอกรูปแตร หนาและย่น มีต่อมกระจายอยู่ด้านนอก ด้านในมีขนหนาแน่น เกสรตัวผู้ 5 อัน

ผล 30-120 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้ม แบน โค้งเล็กน้อยที่ฐาน มีสันเล็ก ๆ ที่ด้านข้าง ผลแข็งแตกออกได้เป็น 2 ซีก
ตามยาว เมล็ด 4-8 เซนติเมตร แบน มีปีกกว้างเกือบใส

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม – ธันวาคม

ระยะเวลาออกผล : มกราคม – พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ในประเทศไทยมีการกระจายพบขึ้นได้ทั่วไปบริเวณชายป่าดิบ ที่โล่ง และไร่ร้าง ที่ระดับต่ำจนถึงความ
สูง 800 เมตร

ประโยชน์

เปลือก ให้สีเขียวตองอ่อน ใช้สำหรับย้อมผ้า ใบอ่อน ยอดอ่อน ดอก ฝักอ่อน ใช้เป็นอาหารได้

สรรพคุณ

ราก มีรสฝาดเย็น ขมเล็กน้อย ใช้บำรุงธาตุ ทำให้เกิดน้ำย่อยอาหาร เจริญอาหาร แก้ท้องร่วง แก้บิด
แก้ไข้สันนิบาต ใช้ภายนอก รากฝนกับน้ำปูนใส ทาแก้อาการอักเสบ ฟกบวม

เปลือกราก แก้ปวดท้อง ฝาดสมาน ยาบำรุง แก้บิด แก้ท้องเสีย ขับเหงื่อ

ลำต้น แก้แมลงป่องต่อย

ใบ ต้มน้ำดื่มแก้ปวดท้อง เจริญอาหาร แก้ปวดข้อ

ฝักอ่อน รับประทานเป็นผัก ช่วยในการขับถ่าย บำรุงธาตุ

เมล็ด ใช้เป็นยาถ่าย เมล็ดแก้ไข้เป็นยาระบาย แก้ไอ ขับเสมหะ

เปลือกต้น รสฝาดเย็น และขมเล็กน้อย เป็นยาสมานแผล ทำน้ำเหลืองให้เป็นปกติ ขับน้ำเหลืองเสีย ขับ
เลือดดับพิษโลหิต บำรุงโลหิต แก้เสมหะจุกคอ ขับเสมหะ แก้บิด แก้อาการจุกเสียด นอกจากนี้เปลือกเพกา ใช้
ร่วมกับสมุนไพรอื่น แก้เบาหวาน แก้โรคมาน้ำ เปลือกต้มรวมกับสมุนไพรหลายชนิด แยกเอาน้ำมันมาทา แก้ก
สูตร ริตสีดวงทวารหนัก ทวารเบา ฟกบวม แก้ก้น

- เปลือกต้นตำผสมกับสุรา

- ใช้เป็นยากวาดประสะพิษของเด็กชนิดเม็ดเหลือง
- แก้ละอองขึ้นในปาก คออักเสบ แก้ละอองไข
- ใช้ฉีดยาตามตัวคนคลอดบุตรที่ทนการอยู่ไฟไม่ได้ ทำให้ผิวหนังชา
- ทารอบ ๆ ฝี แก้ปวดฝีทาแก้อาการฟกบวมอักเสบ

- เปลือกต้นสดตำผสมกับน้ำส้ม ซึ่งได้จากรังมดแดงหรือเกลือสินเธาว์

- รับประทานขับลมในลำไส้ แก้จุกเสียด แก้บิด แก้ท้องเสียไม่หยุด
- รับประทานแก้เสมหะจุกคอ (ขับเสมหะ) ขับเลือดเน่าในเรือนไฟ บำรุงโลหิต

เพกาทั้ง 5 คือการใช้ส่วนราก ใบ ดอก ผล ต้น รวมกันจะมีรสฝาดเย็น มีสรรพคุณสมานแผล แก้อักเสบบวม
แก้ท้องร่วง บำรุงธาตุ แก้ น้ำเหลืองเสีย แก้ไข้เพื่อลม เพื่อเลือด

โพบาย

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Balakata baccata* (Roxb.) Esser
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : โพบาย
ชื่ออื่น : กระดาด / ข้าวเย็น (แพร่) เคลอเปาะ (กำเหริยง-แม่ฮ่องสอน) โพบาย (สุราษฎร์ธานี) มะดีควาย / สลัด / สลีนก (เชียงใหม่) มะมะ / มะมู / แม่เมะ (มลายู-ปัตตานี) มักหมัก / มามะ (มลายู-ยะลา) เมียงนกค้อ (อุดรธานี) เหยื่อจง (ตรัง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ ขนาดใหญ่ สูงถึง 35 เมตร เรือนยอดกลม แผ่กว้าง กิ่งก้านหนาทอดขึ้นบน ปลายกิ่งห้อย ลำต้นอ้วนสั้น เส้นผ่าศูนย์กลางถึง 200 เซนติเมตร ต้นแก่มีพูพอนเล็กน้อย

เปลือกต้น สีเทาอ่อนค่อนข้างเรียบ มีรูอากาศใหญ่ๆ ต้นแก่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมเทาเข้ม มีรอยแตกตามยาวลึกๆ เปลือกชั้นในสีเหลืองอ่อน ลำต้นไม่มีน้ำยาง แต่มีน้ำยางสีขาวที่กิ่งก้าน

ใบ ขนาด 8-18 x 3-8 เซนติเมตร รูปมนรีหรือรูปไข่ ในต้นอ่อนก้านใบติดที่หลังใบ ใบอ่อนสีม่วงแดง ใบแก่ด้านล่างมีนวลสีเขียวเทา มีต่อมสีเข้มที่ใกล้ฐานใบ มักจะมีสีแดงตามขอบใบและก้านใบที่ฐานมีต่อมนูน 2 ต่อม เส้นใบข้างขนานกัน 11-13 คู่ ใบที่จาวงสีเหลือง ก้านใบสีแดง

ดอก เล็ก ช่อเรียวเล็ก แตกแขนง ยาว 4-22 เซนติเมตร ช่อตัวผู้สั้นหรือมีดอกตัวผู้และดอกตัวเมียในช่อเดียวกัน ดอกตัวผู้กลุ่มละ 6 ดอก มีก้าน ± 1 มิลลิเมตรรองรับ และด้านข้างมีต่อมรูปขอบขนานขนาดใหญ่ 2 ต่อม กลีบเลี้ยง 2-3 กลีบ เชื่อมเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็นซี่ ± 1 มิลลิเมตร ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 2 อัน ดอกตัวเมียออกเดี่ยวๆ ± 5 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยงเช่นเดียวกับดอกตัวผู้แต่ใหญ่กว่า ก้านเกสรตัวเมีย 2 อัน ยาว 1-1.5 มิลลิเมตร เชื่อมกันที่ฐาน

ผล ขนาด 0.8-1.3 เซนติเมตร สีเขียวเข้ม มีผลสีเทาปกคลุม ผลอ่อนมียางสีขาว เมื่อสุกมีสีม่วงดำ รูปกลมยาว ± 2 พู ด้านบนมีก้านเกสรตัวเมีย และด้านล่างมีชั้นกลีบเลี้ยงติดอยู่ ผลไม่แตก ผิวนอกบางชั้นในเหนียวคล้ายหนัง มีเมล็ดสีดำ 2 เมล็ด ติดกับแกนกลางเป็นระยะเวลานานหลังจากผลเน่าแล้ว

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม – สิงหาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายตั้งแต่ตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย จีนตอนใต้ ลาว กัมพูชา เวียดนาม คาบสมุทรมลายู สุมาตรา และบอร์เนียว พบทั่วไปในป่าดิบและป่าผลัดใบที่ชื้น

ประโยชน์

ไม้มีคุณภาพต่ำ ใช้ในงานก่อสร้างชั่วคราว ฟืน เพาะเห็ด ใบมีสารแทนนิน ให้สีย้อมสีดำ รากและใบมีคุณสมบัติเป็นยา น้ำมันเมล็ด ใช้จุดไฟ เทียน และสบู่ อีเก้งและสัตว์ป่าชนิดอื่นมักมากินผลร่วง

มะกล่ำต้น

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Adenanthera pavonina* Linn.
ชื่อวงศ์ : LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE
ชื่อสามัญ : มะกล่ำต้น
ชื่ออื่น : มะกล่ำตาช้าง (ทั่วไป) มะแด็ก หมากแด็ก มะแดง
มะหัวแดง มะโหกแดง (เหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบระยะสั้น สูงถึง 20 เมตร กิ่งก้านใหญ่แผ่กว้าง

เปลือกต้น สีน้ำตาลแก่หรือออกเทา เปลือกชั้นในนุ่มสีครีมอ่อน

ใบ ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น ก้านใบชั้นที่หนึ่ง 3-6 คู่ และก้านมีใบย่อย 5-8(12) คู่ เรียงสลับกัน ใบย่อยขนาด $1.5-3.5 \times 1-2$ เซนติเมตร ฐานไม่สมมาตร ด้านบนสีเขียวอมเทา ด้านล่างสีอ่อนกว่ามีขนเล็กน้อย ก้านใบไม่มีต่อมหูใบเล็กมาก หลุดร่วงไว

ดอก 0.3 เซนติเมตร สีเหลืองอมครีม ดอกแก่เปลี่ยนเป็นสีส้ม ช่อดอกแคบยาว ออกในซอกใบบน ๆ หรือแตกแขนงที่ปลายกิ่ง ช่อยาว 75-20 เซนติเมตร ดอกมีกลิ่นหอมในตอนเย็นคล้ายกลิ่นดอกส้ม ก้านดอกยาว 1.5-3 มิลลิเมตร มีขนคล้ายไหม กลีบดอก 5 กลีบ ขนาด 2.5-3 มิลลิเมตร เชื่อมกันที่ฐาน กลีบแคบ ปลายแหลม เกสรตัวผู้ 10 อัน อับเรณูมีต่อมที่ปลาย

ผล เป็นฝักยาว $15-30 \times 0.8-1.2$ เซนติเมตร บิดเป็นเกลี้ยงแน่น แตกได้เป็น 2 เส้น เมล็ด 5-8 มิลลิเมตร เกลี้ยงเป็นมัน สีแดงสด ติดอยู่ในฝักเป็นเวลานาน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทุกภาคตามบริเวณชายป่าดงดิบ และป่าเบญจพรรณ ที่ระดับความสูงประมาณ 50-400 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ ใช้ทำอุปกรณ์ที่ใช้ในร่มได้ดี

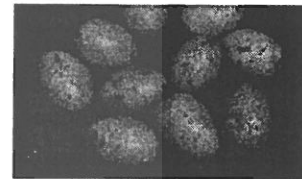
สรรพคุณ

เนื้อไม้ ตำรับยาไทย ใช้ต้มกินแก้โรคปวดข้อ บำรุงธาตุ แก้อท้องร่วงและบิด ราก ใช้ขับเสมหะ เมล็ด บดพอกดับพิษ รักษาแผลหนองและฝี

มะกอก

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Spondias pinnata* (L.f.) Kurz
ชื่อวงศ์ : ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ : มะกอก
ชื่ออื่น : กราไฟ้, ไฟ้ (กลาง-กาญจนบุรี) กอกกุก / กุก
(เชียงราย) กอกเขา (นครศรีธรรมราช) กอกหมอง
(เจ็ว-ภาคเหนือ) ไพแซ (ภาคกลาง-เชียงใหม่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร เรือนยอดโปร่ง กิ่งก้านยาวเรียว มักจะห้อยลง เปลือกต้นหนาสีเทาอ่อน ผิวเรียบหรือมีปุ่มกลมๆ เปลือกชั้นในสีชมพู มีน้ำยาง

ใบ เรียงแบบสลับ ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ ใบย่อย 3 – 6 คู่ เรียงแบบตรงกันข้ามหรือเกือบตรงกันข้าม ขนาด 7-16 x 3-6 เซนติเมตร ฐานมักจะไม่สมมาตร ขอบใบและผิวใบเรียบเกลี้ยง เส้นใบข้าง 15 – 20 คู่ เชื่อมกันที่ขอบใบเป็นเส้นตามขอบใบชัดเจน ก้านใบย่อยด้านข้าง 0.3 – 0.8 เซนติเมตร ก้านใบรวม 12 – 16 เซนติเมตร กิ่งก้านอ้วนสั้น มีรอยแผลของใบที่หลุดไป ใบอ่อนสีชมพู ใบแก่สีเหลืองทองดงาม

ดอก 0.5 เซนติเมตร สีขาวหรือครีมอมเหลือง กลุ่มช่อดอกยาว 20 – 30 เซนติเมตร

ออกในซอกใบบนๆ แต่ละก้านดอกย่อยสั้นไม่มีขน กลีบเลี้ยงรูปถ้วย ปลายแยก 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่แคบปลายโค้งยาว 2.5-3 มิลลิเมตร กลีบดอกไม่ซ้อนกันในดอกตูม แต่ละหน่วยมีก้านชูโค้งและสั้น ดอกสมบูรณ์เพศและดอกแยกเพศอยู่บนต้นเดียวกัน เกสรตัวผู้ 8 – 10 อัน หมอรองดอกเป็นพู่สั้น ๆ 10 พู รังไข่ 5(4) หน่วย อัดแน่นแต่ไม่เชื่อมรวมกัน

ผล 3 - 4.5 เซนติเมตร สีเขียวแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเทา ผลรูปไข่ มีเนื้อและชั้นหุ้มเมล็ดแข็งตรงกลาง ซึ่งภายในมีแกนเป็นรูปดาว มีเส้นใยหนาแน่น ระหว่างแกนมีเมล็ดมากถึง 5 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม – ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในป่าเบญจพรรณ และป่าแดงทั่วไป (สมุนไพรไทย ตอนที่1) พบตั้งแต่ศรีลังกา อัสมัม พม่า กัมพูชา เวียดนาม จีนตอนใต้ ไทหล่า หมู่เกาะอันดามัน และคาบสมุทรมลายูตั้งแต่มาเลเซียถึงหมู่เกาะโซโลมอน

ประโยชน์

ไม้อ่อน ใช้งานง่ายแต่ผู้พัง แผลงทำลาย ทำรองเท้าไม้ เครื่องเฟอร์นิเจอร์ ดอก ผล และใบอ่อน
รับประทานได้

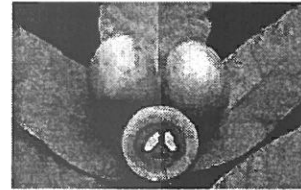
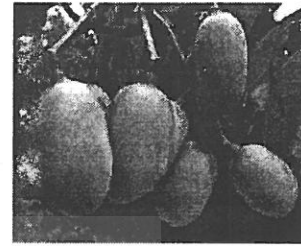
สรรพคุณ

แพทย์แผนโบราณของไทย ใช้ ผล เปลือก ใบ เป็นยาบำรุงธาตุ ช่วยให้ชุ่มคอ แก้กระหายน้ำ และ
เลือดออกตามไรฟัน เนื้อในผล รสเปรี้ยว ผาด หวานชุ่มคอ แก้อาตุพิการเพราะน้ำดีไม่ปกติ และกระเพาะอาหาร
พิการ แก่โรคบิด ใบ ใช้แก้โรคปวดท้อง น้ำคั้นจากใบใช้หยอดแก้ปวดหู เปลือก ดับพิษกาฬ แก่ร้อนในและสะอึก
รักษาอาการปวดท้อง โรคบิด รุมตึก ขอบวม เมล็ด เผาไฟชงน้ำรับประทาน แก่ร้อนใน หอบ และสะอึก ราก แก่
ร้อนใน ขับปัสสาวะ

มะกอกเกลื่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin
ชื่อวงศ์	:	BURSERACEAE
ชื่อสามัญ	:	มะกอกเกลื่อน
ชื่ออื่น	:	มะเลี่ยม (นครราชสีมา) กอกกัน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) ซาลัก (เขมร) มะกอกเลือด (ภาคใต้) มะเก็ม (ภาคเหนือ) มะเลื่อม (จันทบุรี, พืชโลก) มักเหลียม (จันทบุรี) โมกเลื่อม (ปราจีนบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร ลำต้นตั้งตรง เรือนยอดกลม

เปลือกต้น สีน้ำตาลเทาถึงเทาแก่ เปลือกชั้นในสีน้ำตาลอ่อน มีขีดเส้นขาว ๆ และให้น้ำยางใส ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีออกดำ

ใบ ยาว 20-50 เซนติเมตร ใบย่อย 2-5 คู่ ขนาด 6-14(21) × 3-6(12) เซนติเมตร ฐานใบเฉียง ขอบใบเป็นซี่หยักละเอียด กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลอมส้มหนาแน่น ใบแก่เกลี้ยงหรือมีขนห่าง ๆ โดยเฉพาะด้านล่าง ก้านของใบย่อยบนสุดยาว 2.5-5 เซนติเมตร ส่วนก้านใบย่อยด้านข้างยาว 1-2 เซนติเมตรของใบย่อยบนสุด ก้านใบรวมมีหูใบแคบ 1 คู่ ขนาด 10-25 มิลลิเมตร ใบแก่สีแดงเข้ม

ดอก 0.7-1.1 เซนติเมตร สีครีมเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในซอกใบ ช่อยาว 7-25 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงยาว 2.5-3.5 มิลลิเมตร แยกเป็น 3 พู มีขนนุ่มทั้ง 2 ด้าน กลีบดอก 3 กลีบติดกันที่ฐานยาวเป็น 2-3 เท่าของกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 6 อัน เชื่อมกันที่ฐานเป็นท่อสั้น ๆ

ผล 2.8-3.5 เซนติเมตร ช่อยาว 2.5-8 เซนติเมตร สีเขียวเหลือง รูปไข่ปลายแหลม หน้าตัดตามขวางเป็นสามเหลี่ยม มียางสีส้มอ่อน ชั้นหุ้มเมล็ดแข็งมาก ภายในมี 3(2) เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่าเบญจพรรณ ป่าผลัดใบและทุ่งหญ้า ชอบขึ้นในที่แล้ง ผลจะแก่และร่วงหล่นประมาณเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

ประโยชน์

ยาง เป็นเครื่องหอม ผล รับประทานได้

สรรพคุณ

ยาง ทาแก้คัน ผล แก้อา ขี้บเสมหะ

มะกอกป่า

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Spondias bipinnata* Airy Shaw & Forman
ชื่อวงศ์ : ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ : มะกอกป่า
ชื่ออื่น : กอก (ใต้) กอกเขา (นครศรีธรรมราช) มะกอก (ไทยภาคกลาง) มะกอกดง กร้า
ไผ่ (กระเหรี่ยง-กาญจนบุรี) กอกกุก (เชียงราย)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นผลัดใบขนาดกลาง สูง 10-20 เมตร

เปลือกสีเทา เรียบ มีช่องอากาศทั่วไป เรือนยอดเป็นพุ่มกว้างและโปร่ง

ใบ ประกอบแบบขนนกสองชั้น เรียงเวียนสลับเป็นกลุ่มตามปลายกิ่ง ใบย่อยรูปไข่หรือรูปใบหอก โคนใบเบี้ยว แผ่น
ใบด้านล่างมีขนนุ่มทั่วไป

ดอก เล็ก สีขาว กลิ่นหอมอ่อน ออกเป็นช่อใหญ่ตามซอกใบและปลายกิ่ง

ผล สด กลมรี สีเหลืองอมเขียว มีเมล็ดแข็ง 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม – กรกฎาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบเฉพาะภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของไทย ขึ้นตามภูเขาหินปูนที่
แห้งแล้งในป่าเบญจพรรณหรือป่าละเมาะผลัดใบ ระดับความสูง 50-300 เมตร

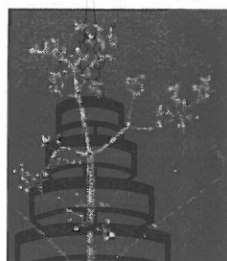
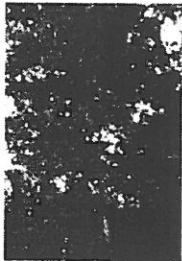
สรรพคุณ

ใบ คั้นเอาน้ำหยอดหู แก้ปวดหู แก้หูอักเสบ เปลือกต้น ดับพิษกาฬ แก้ร้อนใน แก้ท้องเสีย แก้ปวด
ปวดมวน แก้สะอึก และแก้อาเจียน ผล แก้อาการตามโรฟัน แก้อาการพิษไข้ แก้บิด แก้โรค ขาดแคลเซียม ทำให้
ชุ่มคอและแก้กระหายน้ำ เมล็ด รสเย็น สุ่มไฟแช่น้ำดื่มแก้ร้อนใน แก้หอบ และแก้สะอึก ราก แก้ร้อนใน
กระหายน้ำ ทำให้ชุ่มคอ และขับปัสสาวะ

มะกอกพรวาน

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Turpinia pomifera* (Roxb.) D.C.
ชื่อวงศ์ : STAPHYLEACEAE
ชื่อสามัญ : มะกอกพรวาน
ชื่ออื่น : ขาเปี้ย (น่าน) โคนาค่ (ภาคกลาง-เชียงใหม่) ขอส่ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน)
มะก้วย / มะกอกพรวาน (ภาคเหนือ) ลูกอ้า (ภูเก็ต) รวก (ตรัง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ ขนาดเล็ก สูงถึง 13 เมตร เรือนยอดไม่สม่ำเสมอ ลำต้นสั้น เปลือกต้น สีครีมอมน้ำตาล ผิวเรียบ เมื่ออายุมากขึ้น เปลือกที่โคนเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มและแตกสะเก็ด ใบ ประกอบเรียงแบบตรงกันข้ามเป็นสองแถวตั้งฉากกัน ใบย่อยขนาด 8.5-20 x 3.5-7 เซนติเมตร ขอบขนานหักเข้าหากันทันทีที่ปลาย ขอบใบหยักแหลมไม่สม่ำเสมอ เส้นใบข้าง 5-10 คู่ โค้งงอมาก ใบย่อยด้านข้างมีก้านใบยาว 0.3-1 เซนติเมตร หูใบรูปสามเหลี่ยม หลุดร่วงง่าย ทั้งรอยไว้ชัดเจน ดอก 0.6-0.8 เซนติเมตร สีขาวออกเขียว ออกเป็นกลุ่มช่อในซอกใบบนๆ และที่ปลายกิ่ง ช่อขนาดสั้นกว่าใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบซ้อนกัน เกสรตัวผู้มี 5 อัน ก้านชูเกสร อับเรณูสั้นล้อมรอบหลอดดอกที่เป็นพู ก้านเกสรตัวเมีย 3 เกสร ชิดกันแต่ไม่เชื่อมติดกัน ยกเว้นที่ปลายยอด ผล ขนาด 2-4.5 เซนติเมตร สีเขียวเหลืองอ่อน ฉ่ำน้ำ ผลกลมหรือรูปไข่ มักจะมี 3 ดิ่ง เชื่อมกันเป็นสันที่ยอดผล มี 1-5 เมล็ด เป็นเหลี่ยมสีน้ำตาลทองเป็นมัน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ธันวาคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตั้งแต่ศรีลังกา อินเดีย บังคลาเทศ พม่า จีนตอนใต้ และคาบสมุทรมลายู

ประโยชน์

ไม้ ค่อนข้างหนักแต่ไม่ทนแมลง ใช้ทำภาชนะบรรจุ

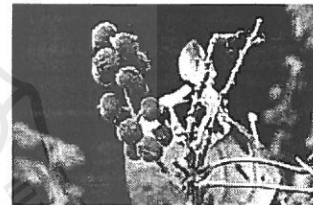
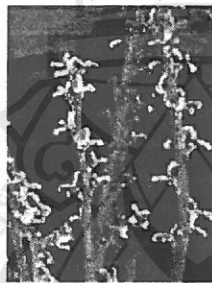
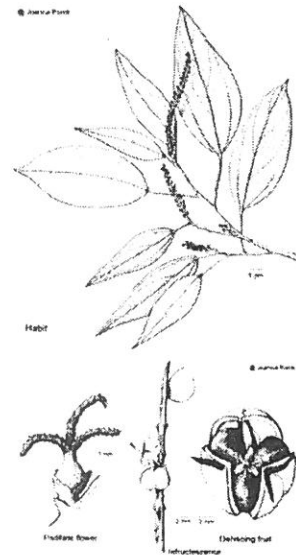
สรรพคุณ

ราก ใช้บรรเทาอาการแพ้

มะกายคัต

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mallotus philippensis* Müll.Arg.
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : มะกายคัต
ชื่ออื่น : กายขัดหิน / ชี้นื้อ (เชียงใหม่) กีบอ / ซาบอเส่ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ขางปอย / ซาดป่า (นครปฐม) ชีเต้า (สุราษฎร์ธานี) คำแดง / คำแสด / ทองทวย / มะคาย / แสด (ภาคกลาง) ซาตรีขาว (ภูเก็ต) ทองขาว (เลย) แทงทวย (ภาคกลาง, ราชบุรี) พลับพลาชีเต้า (นครศรีธรรมราช) พลาขวางใบใหม่ (ตรัง) มะกายคัต (ภาคเหนือ) มินยะมายา (มลายู-ยะลา) มีอราแก๊ปเต๊ะ (มลายู-นราธิวาส) ลายตัวผู้ (จันทบุรี) สากกะเบือละว้า (พิษณุโลก, สุโขทัย)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มถึงไม้ต้นขนาดเล็ก สูงได้ประมาณ 15 เมตร หนูปรูปสามเหลี่ยมแคบ ยาว 0.5-1.3 เซนติเมตร ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับ รูปรีหรือรูปไข่ ยาว 4-22 เซนติเมตร ปลายใบเรียวแหลมหรือเป็นติ่งแหลม โคนใบกลม ก้านใบ ยาว 1.5-5 เซนติเมตร แผ่นใบด้านล่างมีขนหนาแน่น และต่อมเป็นเกล็ดจำนวนมาก เส้นแขนงใบ 3 เส้นใบ ดอก ดอกออกเป็นช่อเดี่ยวตามซอกใบ หรือหลายช่อตามปลายกิ่ง ช่อดอกเพศผู้ยาวได้ถึงประมาณ 18 เซนติเมตร ออกเป็นกลุ่ม 3-4 ดอก ดอกสีเขียว เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.2-0.3 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 2-4 กลีบ เกสรเพศผู้ 15-20 อัน ช่อดอกเพศเมียยาวได้ประมาณ 20 เซนติเมตร ดอกเพศเมียเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.4 เซนติเมตร สี เหลืองหรือสีแดง กลีบเลี้ยง 3-6 กลีบ รังไข่มี 2-3 ช่อง ก้านเกสรเพศเมียยาวได้ประมาณ 0.1 เซนติเมตร ปลายเกสร แยกเป็น 3 แฉก ยาว 0.3-0.5 เซนติเมตร ผลแห้งแล้วแตก รูปรีหรือเกือบกลม เป็นพูเล็กน้อย มีต่อมและขนสั้นสี น้ำตาลเข้มหรือสีแดง เมล็ดสีดำ ทรงรี ยาวประมาณ 0.4 เซนติเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤศจิกายน – มกราคม

ระยะเวลาออกผล : มกราคม – มีนาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตั้งแต่แถบหิมาลัย ศรีลังกา อินเดีย จีนตอนใต้ พม่า ภูมิภาคอินโดจีนและมาเลเซีย ถึงไต้หวัน ออสเตรเลีย ตลอดจนหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก ในไทยพบทุกภาค ขึ้นตั้งแต่ป่าตามชายฝั่งทะเล ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา ระดับความสูงจนถึงประมาณ 1,200 เมตร

ประโยชน์

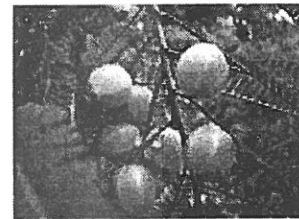
ผล ใช้ทำเป็นสีย้อมให้สีแดง ที่เรียกว่า amela dye ผลและเปลือก ใช้เป็นสมุนไพรในหลายประเทศ

มะขามป้อม

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Phyllanthus emblica* L.
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : มะขามป้อม
ชื่ออื่น : กันโตด (เขมร-จันทบุรี) กำทวด (ราชบุรี) มั่งลู่ /
สันยาสำ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ ขนาดเล็ก สูงถึง 8 เมตร เรือนยอดโปร่ง ลำต้นคดงอ เปลือกต้นสีน้ำตาลเทาหรือดำมีสีส้มออกครีม ผิวบางเรียบ หลุดลอกเป็นแผ่นกว้างๆ เปลือกชั้นในสีชมพู

ใบ ขนาด 0.9-2 x 0.2-0.4 เซนติเมตร ใบเดี่ยวในแนวระนาบ ลักษณะคล้ายใบแบบขนนก ใบอ่อนมีขนละเอียด มักจะมีแต้มสีแดง ใบแก่ไม่มีขน ก้านใบน้อยกว่า 1 มิลลิเมตร มีหูใบเล็ก

ดอก เล็ก สีเขียวอ่อนหรือเหลืองออกครีมอาจมีหรือไม่มีแต้มสีชมพู ออกเป็นช่อแน่น แต่ละช่อมีดอกตัวเมีย น้อยดอก และดอกตัวผู้หลายดอก ก้านดอกตัวผู้ ± 2.5 มิลลิเมตร ดอกตัวผู้มักสับเลี้ยว 5-6 อัน ยาว 1.5-2.5 มิลลิเมตร เรียงซ้อนกัน 2 วง ไม่มีกลีบดอก เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมกันเป็นแกนสั้นๆ ก้านดอกตัวเมียน้อยกว่า 0.5 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยงเล็กกว่าของดอกตัวผู้ เชื่อมกันที่ฐาน ก้านเกสรตัวเมียเชื่อมกัน ปลายแยกออก รั้งไข่ม้วนตัว ครั้งหนึ่งในหมอนรองดอกที่มีระบาย

ผล กลม ขนาด 1.3-2 เซนติเมตร ไม่มีก้าน สีเขียวค่อนข้างจะใส มีเส้นสีอ่อน ผลสุกสีเหลือง ไม่แตก เนื้อฉ่ำ น้ำ รับประทานได้ รสชาติค่อนข้างเปรี้ยว ชุ่มเมล็ดแข็ง 3 หน่วย แต่ละหน่วยหุ้ม (1) 2 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายตั้งแต่ศรีลังกา อินเดีย เนปาล พม่า ลาว เวียดนาม จีนตอนใต้ คาบสมุทรมลายู สุมาตรา บอร์เนียว ซา และหมู่เกาะซุนดาน้อย พบทั่วไปในที่แห้ง ที่กึ่งโล่งแจ้ง ทนทานต่อไฟป่า

ประโยชน์

ต้นไม้มีความสำคัญในศาสนาฮินดู ไม้สีแดงเข้ม เนื้อแข็ง ใช้งานได้นานแม้จะอยู่ในน้ำ ใช้ทำเครื่อง
เฟอร์นิเจอร์ อุปกรณ์การเกษตร

สรรพคุณ

ราก น้ำต้มรากกินเป็นยาลดไข้เป็นยาเย็น ฟอกเลือด และทำให้อาเจียน ถ้ากลืนรากจะได้สารที่มี
คุณสมบัติเป็นยาฝาดสมานที่ดีกว่าสีเสียด

เปลือก เป็นยาฝาดสมาน ใบ น้ำต้มใบใช้อาบลดไข้

ดอก ใช้เข้าเครื่องยาเป็นยาเย็นและยาระบาย

ผล ใช้ทั้งผลสดและผลแห้ง มีฤทธิ์กัณฑ์ทำลาย เป็นยาเย็น ยาฝาดสมาน ลดไข้ ขับปัสสาวะ ระบาย บำรุง
หัวใจ ฟอกเลือด

น้ำคั้นผลสด มีปริมาณวิตามินซีสูงกว่าน้ำส้มคั้นประมาณ 20 เท่า ในปริมาณเท่ากัน ใช้แก้โรค
ลักปิดลักเปิด

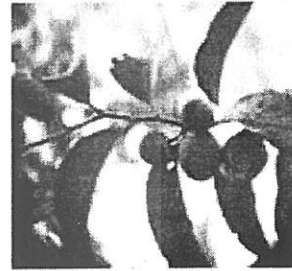
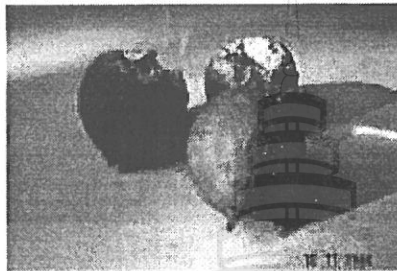
ยางผล ใช้หยอดตาแก้ตาอักเสบ กินเป็นยาช่วยย่อยและขับปัสสาวะ

เนื้อผลแห้ง ที่เรียกว่า Emblic myrobalan ใช้เป็นยาฝาดสมาน เพราะมี tannin แก้โรคเรื้อรัง แก้บิด
ท้องเสีย ใช้ควบกับธาตุเหล็กแก้โรคดีซ่าน และช่วยย่อย ถ้าหมักผลจะได้แอลกอฮอล์ กินแก้อาหารไม่ย่อย แก้อา
และแก้โรคดีซ่าน

มะดูก

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Siphonodon celastrineus* Griff.
ชื่อวงศ์ : CELASTRACEAE
ชื่อสามัญ : มะดูก
ชื่ออื่น : หมักดูก / บักดูก (นครราชสีมา) บักโคก
(เขมร-สุรินทร์) ยายปลวก (สุราษฎร์ธานี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ สูงถึง 25 เมตร

เปลือกต้น สีน้ำตาลเข้ม-เทา เปลือกชั้นในสีเหลือง

ใบ ขนาด $8-20 \times 3.5-8$ เซนติเมตร ขอบใบมีซี่เล็ก ๆ ก้านใบ 0.8-1.3 เซนติเมตร

ดอก 0.4-0.6 เซนติเมตร สีเหลืองถึงส้ม เป็นกลุ่มช่อสั้น ๆ มี 1-3 ดอก กลีบดอก 5 กลีบ ปลายกลีบหุบ บานแผ่ออก
เกสรตัวผู้เชื่อมกันที่ใกล้ฐาน ก้านเกสรอวบ รังไข่ฝังอยู่ในหมอนรองครึ่งหนึ่ง ปลายเป็นรูกลวง

ผล 3-6.5 เซนติเมตร สีส้ม กลมหรือรูปไข่ ปลายมน เป็นรูกลวง ผิวเหนียว ไม่แตก มีเมล็ดแข็งหลายเมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตามบริเวณป่าดิบ ทางภาคเหนือ ภาคกลาง ของประเทศไทย

ประโยชน์

ผลสุกและเนื้อหุ้มเมล็ดรับประทานได้

สรรพคุณ

ราก ใช้รากรับประทานเป็นยาบำรุงกระดูก แก้พิษฝีภายใน ตับพิษในกระดูก น้ำเหลืองเสีย ผื่นคัน โรคผิวหนัง และเส้นเอ็นพิการ

มะเดื่อปล้อง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ficus hispida* L.f.
ชื่อวงศ์ : MORACEAE
ชื่อสามัญ : มะเดื่อปล้อง
ชื่ออื่น : เตื่อปล้อง (นครศรีธรรมราช สระบุรี และ
ภาคเหนือ) เตื่อป่อง (กรุงเทพฯ) เตื่อสาย
(เชียงใหม่) ตะเอน่า / เอาແອ່ (กะเหรี่ยง-
แม่ฮ่องสอน) สะกอสะนียา (มลายู-นราธิวาส)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ขนาดเล็ก ไม้ผลัดใบ หรือกึ่งผลัดใบ สูงถึง 12 เมตร ลำต้นอ่อนกลวง มีรอยควั่นเป็นข้อๆ คล้ายข้อไม้ไผ่ ใบ 11-28 x 5-13 เซนติเมตร มักจะเรียงแบบตรงกันข้าม ขอบใบมีซี่หยักละเอียดโดยเฉพาะครึ่งปลายบน ใบแก่มิขนหยาบๆ และบนเส้นใบด้านล่าง เส้นใบข้างโค้ง 5-9 คู่ เส้นใบที่ฐานยาว 1/5 ของใบ ก้านใบ 1.5-4 เซนติเมตร มีหูใบ 1-2.5 เซนติเมตร กิ่งก้านอ้วนสั้น

ผล แบบมะเดื่อ 2.5-4 เซนติเมตร เป็นช่อยาวตามแนวของกิ่ง ห้อยลงจากลำต้นและกิ่งใหญ่ๆ ผลสีเขียวออกเหลือง มีจุดสีขีดกว่า รูปลูกข่าง แฉกที่ฐาน ยอดผลแบนหรือนูน มีเส้นสัน 7-9 เส้น แผ่รอบๆ จากยอด มีขนอ่อนนุ่ม และเกล็ดปกคลุมทั่วๆ ก้านผล 0.6-2.5 เซนติเมตร มีกาบรูปสามเหลี่ยม 3 กาบ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม – กรกฎาคม (เกือบตลอดปี)

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากศรีลังกา อินเดีย กัมพูชา ลาว เวียดนาม จีนตอนใต้ คาบสมุทรมลายู สุมาตรา ชวา สุลาเวสี หมู่เกาะซุนดาน้อย ปาปัวนิวกินี จนถึงรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย

ประโยชน์

เปลือก เป็นยาภายนอกรักษาสิว ฝี กระจุดตก ใบอ่อน กินได้ ใบแก่ เป็นอาหารสัตว์ ผล กินได้ ทำแยม

สรรพคุณ

เปลือก กล่อมเสมหะ แก้ท้องเสีย แก้ประดง เม็ดผลผื่นคันตามผิวหนัง แก้มือเท้า ฝีมุขในกระดุก ผลแห้ง รักษาแผลในปาก ยาง ทำให้อาเจียน และเพิ่มน้ำนม

มะน้อด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ficus prostrata* Wall.
ชื่อวงศ์ : MORACEAE
ชื่อสามัญ : มะน้อด
ชื่ออื่น : -

ลักษณะทั่วไป

ต้นสูง 10-15 เมตร ออกลูกเป็นพวงยาวตรงโคนต้น ผลดิบสีเขียว ผลสุกสีแดง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

จัดเป็นพวกไทรชนิดหนึ่ง พบตามที่โล่งๆ เช่น ข้างลำธาร หรือข้างทางในป่าดิบแล้ง และป่าผสมผลัดใบ หรือในป่าไผ่อ่อน

ประโยชน์

ผล กินสดๆ ได้ มีรสเปรี้ยว แต่บางต้นก็มีรสหวาน

มะแฟน

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Protium serratum* Engl.
ชื่อวงศ์ : BURSERACEAE
ชื่อสามัญ : มะแฟน
ชื่ออื่น : กะตึบ / กะโปกหมา (ประจวบคีรีขันธ์) ค้อลิง (ชัยภูมิ) ปี (ภาคเหนือ) ผี / พี่แซ / พี่แซ (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่) แฟนส้ม (เลย) ส้มแป้น (นครราชสีมา)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบระยะสั้น ๆ สูงถึง 30 เมตร ลำต้นสั้น กิ่งแผ่ขยายออก เปลือกต้น สีเทาอ่อน เมื่ออายุมากขึ้นเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแดง มักจะมีร่องแตกเล็กตามยาว เปลือกชั้นในมีน้ำยางสีชมพูส้ม

ใบ ใบย่อย 2-4(5) คู่ ที่เรียงเกือบจะตรงกันข้ามขนาด 6-13 × 3-4 เซนติเมตร มีจำนวนน้อยที่จะถึง 18 × 5 เซนติเมตร ขอบใบเรียบหรือมีซี่หยักเล็กน้อยที่ปลายใบ ใบอ่อนมีขนสีเทากระจาย ใบแก่เรียบและเป็นมัน ก้านใบย่อยด้านข้างยาว 0.9-1.2 เซนติเมตร ก้านใบย่อยของใบปลายยาว 2.5-4 เซนติเมตร ไม่มีหูใบ

ดอก 0.3-0.4 เซนติเมตร สีเขียวอ่อนเป็นกลุ่มในซอกใบบน ๆ ก้านดอกย่อยยาว 0.6-1 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ± 0.5 มิลลิเมตร กลีบดอก 5 กลีบ ใหญ่กว่ากลีบเลี้ยงมาก ปลายกลีบแหลมโค้งเล็กน้อย เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านเกสรตัวเมียสั้นมาก รังไข่มีหมอนรองดอกแบน ๆ เป็นวงแหวนล้อมรอบ

ผล 0.6-2 เซนติเมตร สีเขียวเหลือง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีแดง และเป็นสีดำเมื่อแก่ ผลกลมมักจะเป็นพู่สั้น ๆ 2-3 พู ภายในฉ่ำน้ำ มี 1-3 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

ขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ ตามป่าเบญจพรรณทั่วไป ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 100-800 เมตร ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด เพาะ

ประโยชน์

เนื้อไม้ เหนียว เลื่อยผ่าไสกบตกแต่งง่าย ใช้ทำเสา กระดานพื้น ฝา ฝ้า เพดานทำเครื่องเรือน เครื่องใช้ทางการเกษตร วงกบ ประตุน้ำต่าง ผลสุก มีรสเปรี้ยวอมหวาน

สรรพคุณ

ราก เป็นยาถอนพิษ แก้พิษขาง แก้ไข้

มะม่วงป่า

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Mangifera caloneura* Kurz
ชื่อวงศ์ : ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ : มะม่วงป่า
ชื่ออื่น : ม่วงเทียน (ประจวบคีรีขันธ์) มะม่วงกะล่อน /
มะม่วงป่า (ภาคกลาง) มะม่วงชี้ใต้ (ภาคใต้)
มะม่วงเทพรส (ราชบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ คล้าย *M. sylvatica* สูงถึง 27 เมตร เรือนยอดเป็นรูปไข่ที่แน่นทึบ ลำต้นยาวตรง เปลือกต้นสีน้ำตาลหรือเทา-น้ำตาล มีรอยแตกที่ไม่สม่ำเสมอ เปลือกชั้นในสีน้ำตาลอ่อน มีน้ำยางใส

ใบ ขนาด 10-22 x 4-9 เซนติเมตร ใบเดี่ยวเรียงแบบวนรอบ ใบรูปหอก ผิวบนเขียวเข้มและเป็นมัน มีเส้นใบย่อยสานกันบนที่ผิวใบทั้ง 2 ด้าน

ดอก ขนาด 0.6-0.8 เซนติเมตร ก้านดอกร่วมมีขนหนาแน่น กลีบเลี้ยงมีขน กลีบดอก 4-5 กลีบ สั้นกว่า 5 มิลลิเมตร ดอกตัวผู้มีเกสรที่ไม่เป็นหมันขนาดต่างๆ กัน 5 อัน หมอนรองดอกมี 5 พู

ผล ขนาด 3-5 เซนติเมตร สีเหลืองอมส้ม เมล็ดมีเนื้อในคล้ายกาก (ruminant)

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : เมษายน – พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบมากในป่าชื้นผลัดใบ ขนาดของต้นใหญ่มีเส้นผ่าศูนย์กลางถึง 200 เซนติเมตร มักจะเป็นไม้ขนาดใหญ่ที่ยังหลงเหลืออยู่ในป่าที่มีการทำไม้ เนื่องจากไม้ไม่ค่อยมีค่า และมีความเชื่อในเรื่องโชคลางที่จะไม่ตัด

ประโยชน์

ดอกอ่อน ผลดิบและสุก รับประทานได้ ผล เป็นอาหารของสัตว์ป่าหลายชนิด

มะเฒ่าสาย

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Antidesma sootepense* Craib
ชื่อวงศ์ : EUPHORBIACEAE
ชื่อสามัญ : มะเฒ่าสาย
ชื่ออื่น : ตะไคร้หน้า (สระบุรี) บ่าเฒ่า / มะเฒ่าสาย (เชียงใหม่)
มะเฒ่าตุก / เฒ่าสาย / มุกกอก (ลำปาง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มหรือไม้ต้น ขนาดเล็ก สูงถึง 6 เมตร

ใบ ยาว 3-12 เซนติเมตร กว้าง 1-3.5 เซนติเมตร รูปขอบขนานหรือรูปหอก ปลายสอบฐานแหลม เส้นใบข้าง โค้ง 6-7 คู่ กิ่งก้านสีน้ำตาลแดง

ดอก ตัวผู้เป็นช่อเรียวยาว ออกปลายกิ่ง ช่อยาวถึง 10 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 4 กลีบ ± 0.5 มิลลิเมตร เกสรตัวผู้ 4 อัน ล้อมรอบหมอนรองดอกที่มีต่อมเชื่อมกัน ไม่มีขน รังไข่เป็นหมัน รูปกรวยคว่ำ ช่อดอกตัวเมียไม่แตกแขนง ช่อยาวถึง 7 เซนติเมตร ก้านดอกน้อยกว่า 1 มิลลิเมตร กลีบเลี้ยง ± 0.8 มิลลิเมตร หมอนรองดอกรูปถ้วยเกือบจะ เรียบเกลี้ยง รังไข่ไม่มีขน

ผล กลมหรือแบนเล็กน้อย ไม่มีขน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤษภาคม – กรกฎาคม

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม – มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่าผลัดใบและป่าดิบ

ประโยชน์

ผล รับประทาน

มะยมป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Ailanthus triphysa* (Dennst.) Alston

ชื่อวงศ์ : SIMAROUBACEAE

ชื่อสามัญ : มะยมป่า

ชื่ออื่น : กอมชน หมักกอม (เชียงใหม่) ตึงตัน แดงกวา

(อุตรดิตถ์) มะแง่ม (นครสวรรค์) มะยมหอม (ชลบุรี) ยมป่า (ยะลา) ยมผา

(ภาคเหนือ) ยมหยวก ยมหางไก่ (ตาก) หมูสี โอโสด (ลำปาง แพร่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 30 เมตร กิ่งทอดขึ้น มีเรณียอดโปร่ง

เปลือกต้น สีเทาอ่อน ผิวเรียบ เปลือกชั้นในมียางสีแดง

ใบ ยาว 30-70 เซนติเมตร เป็นใบประกอบแบบขนนก ใบออกเป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง ใบย่อย 9-13 คู่ ขนาด 5-12 × 1.5-5 เซนติเมตร ฐานใบทั้งสองข้างไม่เท่ากัน ผิวด้านล่างมีขนสั้น ๆ โดยเฉพาะบนเส้นใบ มีต่อมกระจายอยู่ตามซอกของเส้นใบ กิ่งก้านมีรอยหลุดของใบ ไม่มีหูใบ ใบแก่เปลี่ยนเป็นสีแดงเข้ม

ดอก 0.5 เซนติเมตร สีเขียวอมเหลือง ออกเป็นกลุ่มที่ซอกใบ ช่อดอกยาว 20-60 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 1 มิลลิเมตร รูปสามเหลี่ยม ปลายมี 5(8) แฉก กลีบดอกแยก 5(6) ดอกแยกเพศแยกต้น ดอกตัวผู้มีเกสร 10 อัน ติดอยู่ใต้หมอนรองดอก ดอกตัวเมียมีก้านเกสร 2-5 อัน ปลายเป็นพู่

ผล ขนาด 5-8 × 1.8-2.5 เซนติเมตร มักจะออกเป็นคู่ ผลอ่อนมีลายเส้นสีชมพูมากมาย ผลรูปขอบขนาน มีปีกบางห่อหุ้ม 1 เมล็ด ที่แบน ปีกอ่อนสีชมพู มีลายเส้นหนาแน่น

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

มะยมป่ามีการกระจายพันธุ์ในป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ที่ความสูงตั้งแต่ระดับทะเลปานกลางถึง 600 ม. ในต่างประเทศพบที่อินเดีย ศรีลังกา พม่า เวียดนาม มาเลเซีย และออสเตรเลีย

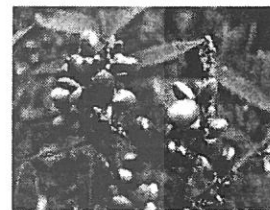
ประโยชน์

เนื้อไม้อ่อน เหนียว ใช้ทำถ่าน กล่องไม้ขีด หีบใส่ของ ไม้บรรทัด แบบคอนกรีต ไม้อัดและเยื่อกระดาษ

มะหาด

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lepisanthes rubiginosa* (Roxb.) Leenh.
ชื่อวงศ์ : SAPINDACEAE
ชื่อสามัญ : มะหาด
ชื่ออื่น : กะข่ำ / กำขำ / มะหาด (ภาคกลาง) กำจำ
(ภาคใต้) ชันรู / มะหาดบาท / มะหาดลิง (ภาค
ตะวันออกเฉียงใต้) ขำ (ทั่วไป) นำขำ / มะจำ
(ภาคใต้) มะหาดป่า / หวดคา (ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ) สีฮกน้อย / หวดลาว
(ภาคเหนือ) หวดฆ่า (อุตรธานี)

ลักษณะทั่วไป

ต้น เป็นไม้พุ่ม ขนาดเล็ก สูงไม่เกิน 5 เมตร เปลือกต้นสีน้ำตาล แตกเป็นร่องตามยาวของลำต้น
ใบ เป็นใบประกอบ มีใบย่อยเรียงตรงข้าม ใบรูปหอกเรียว ปลายและโคนแหลม แผ่นใบมีขนหนุ่มปกคลุม รูปขอบ
ขนาน
ดอก ออกเป็นช่อ ตามปลายยอด มีดอกเล็กจำนวนมาก สีขาวอ่อนอมเหลือง ก้านดอกมีขนสีน้ำตาลอ่อน
ผล รูปไข่กลม ผลอ่อนสีเขียวมีขนปกคลุมบาง ๆ ผลแก่สีแดง สุกสีดำ หนึ่งผลมี 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : เมษายน – มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตามป่าเต็งรัง และป่าดิบแล้ง

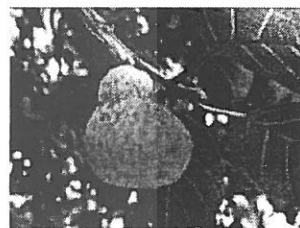
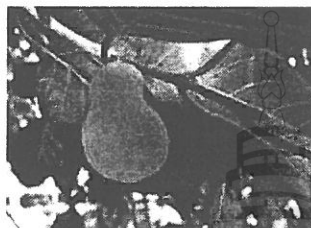
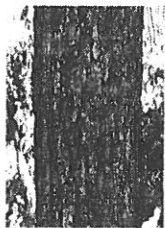
ประโยชน์

ผลสุก รับประทานได้

มะหาด

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Artocarpus lacucha* Roxb.
ชื่อวงศ์ : MORACEAE
ชื่อสามัญ : มะหาด
ชื่ออื่น : กาย / ตาแป / ตาแปง (มลายู-นราธิวาส) มะหาด (ภาคใต้) มะหาดใบใหญ่ (ตรัง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 24 เมตร เปลือกต้นสีน้ำตาลออกแดงถึงน้ำตาลเข้ม ต้นแก่ผิวจะหยาบและเป็นเกล็ด ใบ ยาว 10-30 เซนติเมตร กว้าง 5-15 เซนติเมตร ฐานใบมักไม่สมมาตร ขอบใบเรียบหรือมีซี่จักเล็กน้อย ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลออกแดง หนาแน่น ใบแก่สีเขียวเข้มเห็นยวคล้ายหนัง ด้านบนหยาบเล็กน้อย ด้านล่างสีเขียวอมเทา มีขนเล็กน้อย เส้นใบข้างไม่ชัดเจน 8-20 คู่ จรดกันที่ขอบใบ เส้นใบย่อยชัดเจน ก้านใบยาว 1.4-3.3 เซนติเมตร มีหูใบเล็กรูปหอกซึ่งหลุดร่วงไว กิ่งก้านค่อนข้างอ่อน อ้วน หนา ไม่มีรอยแผลงแวน ดอก เป็นช่อกลมแน่นสีเหลืองหม่นถึงชมพูอ่อน ช่อดอกตัวผู้กลมยาว 0.8-2 เซนติเมตร ออกเป็นช่อเดี่ยวที่ซอกหรือช่วงล่างของกิ่ง ช่อดอกตัวเมียรูปไข่หรือขอบขนานยาว 1.2-2.3 เซนติเมตร ก้านช่อยาว 2.5-3.5 เซนติเมตร ผล ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5-8 เซนติเมตร ก้านผลยาว 1.2-3.8 เซนติเมตร สีเหลืองอ่อนหรือส้ม รูปวงรีบิดเบี้ยวเป็นตะปุ่มตะป่ำ ผิวนอกมีขนคล้ายกำมะหยี่ เนื้อในสีชมพูมีเมล็ดรูปขอบขนานมากมาย

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากศรีลังกา อินเดีย พม่า คาบสมุทรมลายู สุมาตรา จนถึงบอร์เนียว พบทั่วไปตามที่ถึงโล่งแจ้ง

ประโยชน์

ไม้ ค่อนข้างแข็ง ชักเงาได้ดี ทำเครื่องเฟอร์นิเจอร์ เรือ หรือตุ้ ราก ให้สีย้อมสีเหลือง ยาง ใช้แทนหมาก ใบ เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ได้ดี ผลสุก รับประทานได้ เปลือกต้น ใช้เคี้ยวกับหมาก

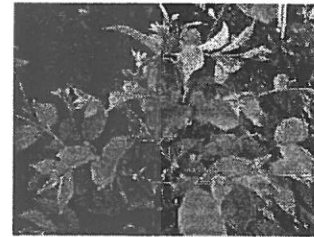
สรรพคุณ

เปลือก ใช้รักษาแผลติดเชื้อ เมล็ด เป็นยาถ่าย

โมกมัน

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Wrightia arborea* (Dennst.) Mabb.
ชื่อวงศ์ : APOCYNACEAE
ชื่อสามัญ : โมกมัน
ชื่ออื่น : มกมัน (สุราษฎร์ธานี) มุกน้อย / มุกมัน (น่าน)
โมกน้อย (ทั่วไป) เสทือ แนนแก (ภาคกลาง-
แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มผลัดใบ หรือ ไม้ยืนต้น สูงถึง 20 เมตร

เปลือกต้น เรียบ สีขาวหรือสีน้ำตาลอ่อน มียางสีขาว

ใบ ขนาด 7.5-14 × 2.5-6.5 เซนติเมตร ออกตรงข้ามกันในระนาบ ใบแก่อย่างน้อยด้านล่างมีขนสั้น ๆ มักจะมีต่อม
ระหว่างซอกเส้นใบ ก้านใบยาว 0.2-0.7 เซนติเมตร

ดอก ขนาด 1.5-2.5 เซนติเมตร สีขาว บางครั้งจะมีแต้มสีเหลืองหรือเขียว ช่อดอกออกที่ปลายกิ่ง ก้านช่อดอกยาว 3.5-
7 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 0.5-1.1 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงยาว 0.1-0.3 เซนติเมตร มีขนและมีต่อม 5 ต่อม ด้านใน
หลอดกลีบดอกยาว 0.3-0.7 เซนติเมตร พูกลีบยาว 0.8-1.5 เซนติเมตร ช่อดอกไปทางซ้าย มีขนทั้ง 2 ด้าน มีเกล็ดสี
ส้ม 10 เกล็ด ปลายแยก 2-3 พู เกสรตัวผู้ยาว 5-7 มิลลิเมตร อับเรณูรูปลูกศรจรดกันเป็นรูปกรวยรอบก้านเกสรตัว
เมีย รังไข่เกลี้ยงไม่มีหมอนรองดอก

ผล ขนาด 9-3.4 × 0.6-1.8 เซนติเมตร สีน้ำตาล มีรูอากาศเป็นจุดสี่เหลี่ยม ผลเกลี้ยงรูปทรงกระบอกแคบมีร่องตื้น ๆ
ทั้ง 2 ด้าน เมล็ด ± 1.5 เซนติเมตร ด้านหนึ่งมีแผ่นขนยาวชี้ไปที่ฐานของผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤษภาคม – มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม – พฤศจิกายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตั้งแต่อินเดีย ศรีลังกา พม่า และจีน พบทั่วไปในป่าผลัดใบ

ประโยชน์

ยอดอ่อน รับประทานได้ เนื้อไม้ สีขาวจนถึงขาวอ่อน เส้นตรง เนื้อละเอียดมาก เหนียว ใช้ทำเครื่องกลึง เครื่องเล่นสำหรับเด็ก เครื่องเขียน ตู้ โต๊ะ ไม้คาน ไม้พาย ตะเกียบ ไม้บุผนังห้อง

สรรพคุณ

ใบ รสเย็น ขับน้ำเหลือง ท้องมาน แก่ตับพิการ เนื้อไม้ ใช้เป็นยาขับเลือด กระพี้ แก่ติพิการ ดอก ระบายท้อง แก่พรรตึก ฝัก แก่ฟันผุ เปลือกต้น บำรุงธาตุทั้ง 4 ให้เจริญ แก่บิดมูกเลือด แก่คุดทะราด แก่พิษแมลงสัตว์กัดต่อย รักษาโรคไต ทำให้ประจำเดือนปกติ แก่พิษสัตว์กัดต่อย แก่โรคไต ข่าเชื้อร่ามขนาด ราก แก่ลมสันดาน ใช้รักษางูกัด ยางจากต้น แก่บิดมูกเลือด

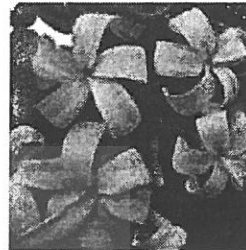
โมกหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Holarrhena pubescens* Wall. ex. G.Don

ชื่อวงศ์ : APOCYNACEAE

ชื่อสามัญ : โมกหลวง

ชื่ออื่น : ซอที / พอแก / ลำติ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) พุด
(กาญจนบุรี) พุทธรักษา (เพชรบุรี) มุกมันน้อย /
มุกมันหลวง / มุกหลวง / โมกเขา / โมกทุ่ง / โมก
หลวง (ภาคเหนือ) โมกใหญ่ (ภาคกลาง) ยางพุด
(เลย) หนามเนื้อ (เงี้ยว-ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มผลัดใบหรือไม้ต้น สูงถึง 15 เมตร

เปลือก สีเทาอ่อนถึงน้ำตาล หลุดออกเป็นแผ่นกลม ๆ ไม่เท่ากัน เปลือกชั้นในสีซีด

ใบ ขนาด 10-27 × 4-12 เซนติเมตร ออกตรงข้ามในระนาบ ปลายใบสอบแคบถึงปลายแหลม ฐานป้าน ใบแก่บาง
เส้นใบข้าง 10-16 คู่ ไม่มีต่อม ก้านใบ 0.2-0.6 เซนติเมตร

ดอก ขนาด 2.5-3.5 เซนติเมตร สีขาวหรือเหลืองอ่อน บางครั้งจะมีแต้มสีชมพู กลิ่นหอม ช่อดอกห้อยลง ช่อยาว 4-
11 เซนติเมตร ก้านดอก 0.6-1.7 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 2-4 มิลลิเมตร แคบและแหลม ด้านนอกมีขนและอาจมีต่อม
ประปราย ด้านในหลอดกลีบดอก 0.8-1.4 (1.8) เซนติเมตร พูกลิบ 1-2 เซนติเมตร ปลายกลม กลีบซ้อนทับไป
ทางขวา เกสรตัวผู้ติดใกล้ฐานหลอดกลีบ ก้านชูเกสรสั้น มีขนที่ฐาน อับเรณูแคบแหลม ก้านเกสรตัวเมีย 1.8-2.5
เซนติเมตร ไม่มีหมอนรองดอก

ผล ขนาด 18-43 × 0.3-0.8 เซนติเมตร รูปกระบอกแคบ ห้อยเป็นคู่โค้ง ผลแห้งแตกด้านเดียว เมล็ด 13-17
มิลลิเมตร เกลี้ยงแต่มีแผงขนยาวเป็น 2 เท่าของเมล็ด แผงขนชี้ไปทางยอดของผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : กรกฎาคม – พฤศจิกายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากแอฟริกาถึงอินเดีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยพบทุกภาคตามป่าเบญจพรรณและ
ป่าดิบแล้ง

ประโยชน์

เนื้อไม้ สีขาวละเอียด นิยมใช้ทำเครื่องเรือนเครื่องใช้ เช่น ตะเกียบ พัด ตู้ โต๊ะ และอื่นๆ เปลือก
เป็นยารักษาโรคบิด

สรรพคุณ

เปลือกต้น แก้วบิต แก้วไขพิษ ใบ ขับไล่เดือนในท้อง ผล ขับโลหิต เมล็ดใน แก้วไข กระพี้ ฟอกโลหิต
แก่น แก้วโรคกลาก ราก ขับโลหิต

ไมยราบ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Biophytum sensitivum* DC.
ชื่อวงศ์ : OXALIDACEAE
ชื่อสามัญ : ไมยราบ
ชื่ออื่น : กระเทียมยอบ คันร่ม เข้ายอบ ไมยราบ (ภาคกลาง),
จียอบตันตาล (ภาคเหนือ), หน่อปีเหมาะ
(กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), หัวใจไมยราบ (ภาคใต้)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ล้มลุก ลำต้นสูงถึง 35 ซม.

ใบ ประกอบแบบขนนกปลายคู่ แกนกลางใบประกอบยาว 5-10 ซม. มีใบย่อย 7-12 คู่ รูปรีแกมรูปขอบขนาน ดอก
ก้านช่อดอกอาจยาวได้ถึง 14 ซม. ก้านดอกสั้นมาก กลีบเลี้ยงสั้นกว่ากลีบดอกเล็กน้อย และยาวกว่าผล 1-2 เท่า กลีบ
ดอกสีเหลือง มีเส้นสีม่วงตามยาวตรงปลายกลีบ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

เขตร้อนแถบอินโด-มาเลเซีย ที่ร่มค่อนข้างชื้น ตามริมแม่น้ำ ตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงสูงประมาณ 500
เมตร

สรรพคุณ

ในฟิลิปปินส์ ราก ต้มกินแก้โรคหนองในและโรคผิวหนัง น้ำคั้นทั้งต้น ต้มกินแก้โรคเบาหวาน ใน
ประเทศไทย ทั้งต้น ต้มน้ำกินแก้ไข้จับสั่น ต้นและใบ ตำพอกฝี

ยมมะกอก

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Chisocheton siamensis</i> Craib
ชื่อวงศ์	:	MELIACEAE
ชื่อสามัญ	:	ยมมะกอก
ชื่ออื่น	:	-

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ สูงถึง 30 เมตร เรือนยอดแคบ ใบเป็นกลุ่ม ออกที่ปลายของกิ่งที่อ้วนสั้น เปลือกต้น สีน้ำตาลเข้มหรือสีเทา มีรอยแตกตื้นๆ เปลือกชั้นในสีครีม

ใบ ขนาด 35-70 เซนติเมตร เป็นใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 5-9 คู่ ปลายใบมักเป็นตุ่มแทนที่จะเป็นใบย่อย ขนาดใบย่อย 12-28 x 4.5-7 เซนติเมตร ขอบขนานหรือรูปหอกปลายสอบเข้าหากัน ฐานใบสองข้างไม่เท่ากัน ขอบใบเรียบ ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ใบแก่เรียบหรือมีขนสีน้ำตาลกระจายอยู่ห่างๆ บนก้านและเส้นใบด้านล่าง เส้นใบข้าง 10-15 คู่ ทอดจรดขอบใบ กิ่งก้านมีรอยก้านใบ

ดอก สีขาวหรือเหลือง ช่อดอกยาวเป็นกลุ่มห้อยลง ออกในซอกใบหรือเหนือซอกใบบนๆ ช่อดอกยาว 20-50 เซนติเมตร ก้านดอกย่อยยาว 0.2 เซนติเมตร ดอกตูมเป็นหลอดเล็กยาว กลีบเลี้ยงเป็นรูปถ้วยปลาย 4 แฉก ขนาดยาวเกือบเท่ากลีบดอก กลีบดอก 4-6 กลีบ เรียง 1-2 วง เชื่อมติดกับหลอดเกสรตัวผู้ที่ฐาน หลอดเกสรตัวผู้เป็นรูปทรงกระบอกขนาดยาวเท่ากลีบดอก อับเรณูมีขนยาวและสลับกับดิ่งเล็กๆ 6 อัน ยอดเกสรตัวเมียยาว 17 มิลลิเมตร รังไข่ 1 มิลลิเมตร มีหมอนแต่ไม่ชัดเจน

ผล ขนาด 5-8 เซนติเมตร สีแดงสดหรือเหลืองหม่นแกมชมพู ผลห้อยจากก้านที่ยาวมากถึง 70 เซนติเมตร ผลกลม แตกออกเป็น 2-5 เลี้ยว แต่ละเลี้ยวมี 1-2 เมล็ด ซึ่งมีเยื่อสีส้มห่อหุ้มบางส่วน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มิถุนายน – สิงหาคม

ระยะเวลาออกผล : มกราคม – เมษายน

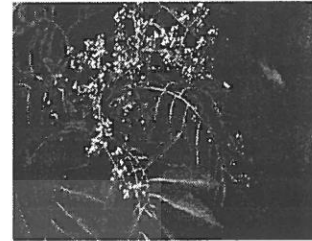
การกระจายและนิเวศวิทยา

พบเฉพาะในประเทศไทย ตามป่าดิบชื้น

ยมหอม

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Toona ciliata* M. Roem.
ชื่อวงศ์ : MELIACEAE
ชื่อสามัญ : ยมหอม
ชื่ออื่น : ยมผักดาบ (ภาคเหนือ) เล้ย (กระเหรี่ยง
กาญจนบุรี) สะเดาดง (กาญจนบุรี) สีเสียดหอม
(พืชนานาชาติ) สีเสียดอัม (ไทย)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบในช่วงสั้น ๆ สูงถึง 40 เมตร เรือนยอดแคบแตกกิ่งก้านตั้งชันกับลำต้น เมื่อโตเต็มที่มีพุ่มขนาดเล็ก ๆ
เปลือกต้น สีน้ำตาลเทา มีรอยแตกตามยาว เปลือกชั้นในสีน้ำตาลเข้ม เป็นเส้นใย กลิ่นหอม
ใบ 35-50 เซนติเมตร ใบย่อย 6-11 คู่ ขนาด 6.5-14.5 × 3-4.5 เซนติเมตร รูปไข่ แคบ ฐานใบไม่เท่ากัน ใบแก่ ผิว
เรียบ ก้านใบย่อย 0.6-1.5 เซนติเมตร
ดอก 0.5-0.8 เซนติเมตร สีขาว ช่อดอกออกในซอกใบ และตามกิ่งก้านที่ไม่มีใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลม ขนาด 1
มิลลิเมตร กลีบดอก 5 กลีบ ขนาด 3 มิลลิเมตร เชื่อมกันที่ฐานตรงหมอนรองดอก กลีบด้านในเรียบมีรอยนูน
สามเหลี่ยม หนา ขอบกลีบมีขน เกสรตัวผู้ 5 อัน ฝังลึกในหมอนรองดอกสีแดง-ส้มที่เป็นพู และมีขนหนาแน่น
ผล สีน้ำตาลเข้มหรือดำ มีจุดสีครีม เปลือกบาง แข็ง แตกออกเป็น 5 เลี้ยว แต่ไม่หลุดออกจากกัน เมล็ดมีปีกบาง
2 ด้าน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม – กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – มิถุนายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตั้งแต่ปากีสถาน อินเดีย จีน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงปาปัวนิวกินี ขึ้นตามป่าชื้นหรือเปิด
ใหม่ ที่ระดับความสูง 300-1,500 เมตร

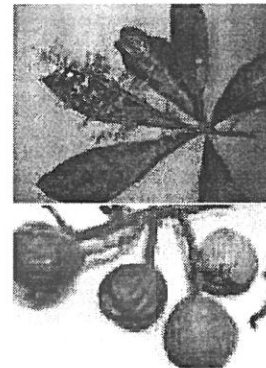
ประโยชน์

เนื้อไม้ แข็ง ทนทาน มีลายสวย นิยมใช้สร้างบ้านเรือนและเฟอร์นิเจอร์ ดอก เป็นสิ่ย์้อมให้สีเหลือง
หรือแดง ใช้ย้อมผ้าฝ้าย ผ้าไหม

รักขาว

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Semecarpus cochinchinesis* Engl.
ชื่อวงศ์ : ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ : รักขาว
ชื่ออื่น : เตาลูงะ (มลายู-ยะลา) น้ำเกลี้ยง / ปูนผง
(ปราจีนบุรี) รัก (ปราจีนบุรี, สระบุรี, สุราษฎร์ธานี)
รักน้ำ (ชัยภูมิ) อักขีหนู / อักหมู (เชียงใหม่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร

เปลือกต้น สีครีมน้ำตาล มีรอยแตกตามยาวตื้น ๆ เปลือกชั้นในสีชมพูหรือส้ม น้ำยางใสมีพิษมาก

ใบ ขนาด (10)18-30 × (4)7-10 เซนติเมตร ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ ใบรูปไข่กลับแคบ ปลายใบหู่ ฐานสอบ ขอบใบเรียบ ด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีเขียวอมเทา มักมีขนประปรายบนเส้นใบ เส้นใบข้าง 10-21 คู่ เส้นใบย่อยสานกันเป็นร่างแห ด้านใบ (0.5)1.5-2.5 เซนติเมตร มีขนละเอียดปกคลุม

ดอก ± 0.5 เซนติเมตร (ดอกตัวผู้) หรือ ± 1 เซนติเมตร (ดอกสมบูรณ์เพศ) สีขาว หรือเหลืองอ่อน-เขียว ออกเป็นกลุ่มช่อใหญ่ที่ปลายกิ่ง และในซอกใบบน ๆ ช่อยาว 15-50 เซนติเมตร ดอกตัวผู้ไม่มีก้านดอก ดอกสมบูรณ์เพศมีก้านดอกที่มีขน และก้านยาวเท่ากับดอก กลีบเลี้ยงเป็นรูปถ้วย 4-5 พูซ้อนกัน มีขนด้านนอก กลีบดอก 5(4) กลีบ กลีบแคบปลายแหลม และเกลี้ยง เกสรตัวผู้ล้อมรอบหมอนรองดอกที่แบนมีพู่รอบ ก้านเกสรตัวเมีย 3 อัน รังไข่และหมอนรองดอกมีขนปกคลุม

ผล ขนาดถึง 2.5 เซนติเมตร ฐานมีโครงสร้างเป็นเนื้อสีส้มสดห่อหุ้ม มีขนคล้ายกำมะหยี่

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : ธันวาคม – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม – พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในป่าโปร่ง ป่าหญ้า และป่าไผ่ ๆ เขาหินปูน ทางภาคเหนือและภาคใต้ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 25-450 เมตร

สรรพคุณ

เปลือกและใบ ผสมแก่นฝาง สะอ๊ะทั้งต้น สังกวาลยพระอินทร์ทั้งต้น ใบหรือรากทวดหม่อน เปลือกต้นหรือลำต้นแฉก และเปลือกต้นกันแสง ต้มน้ำดื่ม แก่น้ำเหลืองเสีย

รางจืด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Thunbergia laurifolia* Lindl.

ชื่อวงศ์ : ACANTHACEAE

ชื่อสามัญ : รางจืด

ชื่ออื่น : กำลังช้างเผือก / ขอบชะนาง / เครือเขาเขียว /
ยาเขียว (ทั่วไป) ราง / รางเย็น (ยะลา) จอลอด
เออ / ชั่งกะ / ปังกะละ / พอหน่อเตอ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน) ดุเหว่า (ปัตตานี)
ทิดพุด (นครศรีธรรมราช) น้านอง (สระบุรี) ย่ำแย้ / แอดแอ (เพชรบูรณ์)

ลักษณะทั่วไป

ไม้เถา ขนาดกลาง

ใบ เป็นใบเดี่ยว สีเขียวเข้ม ออกตรงข้าม รูปขอบขนานหรือรูปไข่ กว้าง 4-7 เซนติเมตร ยาว 8-15 เซนติเมตร ปลายเรียวแหลม โคนเว้า ขอบเรียบหรือหยักตื้น

ดอก สีม่วงอมฟ้าหรือขาว ออกเป็นช่อตามซอกใบ ห้อยลง ใบประดับสีเขียวประแดง กลีบรองดอกมีลักษณะเป็นถ้วยรูปจาน กลีบดอกแผ่รูปแตร ยาว 4-5 เซนติเมตร ปลายแยกเป็น 5 กลีบ เมื่อบานขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8 เซนติเมตร เกสรผู้ 4 อัน

ผล รูปทรงกลม ขนาดผ่าศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร ส่วนปลายสอบแหลมเป็นจงอย ยาว 2-3 เซนติเมตร เมื่อแก่แตกเป็นสองซีกจากจงอยส่วนบน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤศจิกายน - มกราคม

ระยะเวลาออกผล : พฤศจิกายน - มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบทั่วไปตามชายป่าดิบ ป่าละเมาะ ขึ้นได้ในดินทุกชนิด

ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

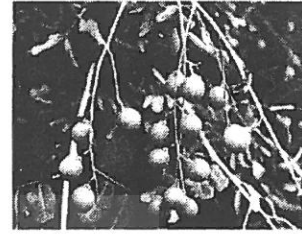
สรรพคุณ

รากและเถา แก้วร้อนใน กระหายน้ำ แก้ปวดบวม ใบสด คั้นน้ำเข้ายาเขียว แก้ไข้ ถอนพิษ ใบตากแห้ง ชงน้ำ ถอนพิษเบื่อเมา ใบและราก ใช้ปรุงเป็นยาถอนพิษไข้ เป็นยาพอกบาดแผล น้ำร้อนลวก ไฟไหม้ ทำลายพิษยาฆ่าแมลง พิษจาก สตริกนินให้เป็นกลาง พิษจากดื่มเหล้ามากเกินไป หรือยาเบื่อชนิดต่างๆ เข้าสู่ร่างกาย

ลำไยป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Dimocarpus longan</i> Lour. subsp. <i>longan</i> var. <i>longan</i>
ชื่อวงศ์	:	SAPINDACEAE
ชื่อสามัญ	:	ลำไยป่า
ชื่ออื่น	:	เงาะเลอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน); ลำไย (ทั่วไป)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบ สูงถึง 30 เมตร เรือนยอดกลมและทึบ

เปลือกต้น เรียบหรือหลุดลอกเล็กน้อย

ใบ ยาว 28-50 เซนติเมตร ใบย่อย 2-4(6) คู่ ขนาด $9-18 \times 3.2-6$ เซนติเมตร ปลายแหลมทั้งสองด้าน ฐานใบมักจะ ไม่สมมาตร ด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านล่างสีอ่อนกว่ามักจะมีต่อมแบน ๆ สีเข้มในซอกของเส้นใบ ผิวเรียบ หรือ มีกลุ่มขนกระจายบนเส้นใบ เส้นใบข้าง 14-17 คู่ ไม่จรดกัน ก้านใบย่อย (0.2)0.4-0.5(1.0) เซนติเมตร ก้านมักมีร่อง ดอก สีเหลืองหรือน้ำตาลเป็นช่อใหญ่ แตกแขนงที่ปลายกิ่ง ยาว 8-40 เซนติเมตร กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขนาด 2-5 มิลลิเมตร ช้อนกันและเชื่อมติดกันที่ฐาน กลีบดอก 5 กลีบ ขนาด 1.5-6 เซนติเมตร มักจะมีผิวเรียบด้านนอก ด้าน ในมีขนยาว เกสรตัวผู้ 8-10 อัน มีหมอนรองดอกที่แบนคล้ายวงแหวน

ผล 1.2-2.5 เซนติเมตร สีเหลืองหรือน้ำตาล กลม ไม่แตก มีเนื้อใส ๆ ห่อหุ้มเมล็ดสีน้ำตาลเข้มเป็นมัน

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : เมษายน – มิถุนายน

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม – กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในเขตจังหวัดสุรินทร์และชลบุรี (เกาะเสม็ด) ขึ้นตามป่าละเมาะ ใกล้ฝั่งทะเล และบนพื้นที่โล่งชาย ป่าดิบแล้ง ระดับความสูง 0-200 เมตร นอกจากนี้ พบในป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขาในภาคเหนือและภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 50 – 1,000 เมตร

เลา

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Saccharum spontaneum* Linn.
ชื่อวงศ์ : GRAMINEAE
ชื่อสามัญ : เลา
ชื่ออื่น : เขมดอกขาว / คาหลวง (เชียงใหม่) คาหลง
(เงี้ยว-เชียงใหม่) พง (ทั่วไป) อ้อยเลา (ลพบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ลำต้น เป็นข้อปล้องมีกาบใบหุ้ม ความสูงประมาณ 1-3 เมตร ลักษณะเป็นกอ คล้ายอ้อย
ใบ ใบเดี่ยว รูปรางยาวรี ปลายใบแหลม ขอบใบขนาน แผ่นใบเรียบ มีขนเล็กน้อย ขนาดใบกว้างประมาณ 1-3
เซนติเมตร ยาว 50-100 เซนติเมตร สีขาวนวล เส้นกลางใบขนานขนานเนินท้องใบ กาบใบหุ้มลำต้นมีสีทองอมเขียว
ดอก เป็นช่อออกที่ปลายยอด ก้านช่อดอกขาว ดอกมีขนาดเล็ก ติดอยู่บนแขนงของช่อดอก
เมล็ด มีขนาดเล็กมาก ปลายเมล็ดมีปุยขนสีขาว ปลิวตามลมได้ง่าย คล้ายดอกอ้อย

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

ปลูกได้ทั่วไป ทนแล้ง และทนน้ำขังได้ดี

ประโยชน์

โคนต้นอ่อนและยอดอ่อน ใช้แกง กินสด ย่างไฟ หรือลวกจิ้มน้ำพริก เป็นยาระบาย ช่วยระบบขับถ่าย
ต้นแก่ นำมาสานขัดตะ ทำผนังขี้ข้าว ปลูกคลุมดิน ป้องกันการพังทลายของดิน

เลียง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Berrya mollis* Wall. ex Kurz
ชื่อวงศ์ : TILIACEAE
ชื่อสามัญ : เลียง
ชื่ออื่น : เฉลา (พืชนุโลก) ทุมทวย (สระบุรี) ปอเลียง
(ภาคเหนือ) ปอหมื่นใหญ่ / ยางใบมน / เลียงนา
(เลย) หมากหัวลิง (กรุงเทพฯ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร

เปลือกต้น สีน้ำตาลอ่อนหรือเทา มีรอยแตกเล็กน้อย เปลือกชั้นในสีเหลือง

ใบ ขนาด 6-15(30) × 7.5-15 เซนติเมตร เรียงวนรอบ รูปไข่กว้างหรือเกือบกลม ฐานรูปหัวใจ ขอบใบมักจะเป็นคลื่น ใบแกมีขนพุ่มด้านล่าง เส้นใบ 5-9 เส้น ก้านใบ 3.5-8 เซนติเมตร

ดอก 1-2 เซนติเมตร สีขาว เป็นกลุ่ม ช่อยาว 15-27 เซนติเมตร กลีบดอกไม่มีต่อม เกสรตัวผู้มากมาย

ผล 3.5-5.5 เซนติเมตร เป็น 3 เลี้ยว แต่ละเลี้ยวมีปีก 1 คู่ เมื่อสุกมีสีน้ำตาลอมชมพู

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มิถุนายน – กรกฎาคม

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตั้งแต่อินเดียจนถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในประเทศไทยพบขึ้นตามป่าผลัดใบผสม บริเวณเขาหินปูนและป่าดิบแล้ง ที่ความสูงตั้งแต่ 300-1,300 เมตร จากระดับน้ำทะเล ออกดอกเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม ติดผลเดือนมิถุนายน – สิงหาคม

ประโยชน์

เนื้อไม้ เหนียว ใช้ทำเสา เผลา ล้อเกวียน เครื่องมือกลึง กระดาน พื้น รั้ว และเครื่องเรือนได้

เลียงมัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Berrya cordifolia* (Willd.) Burret
ชื่อวงศ์ : TILIACEAE
ชื่อสามัญ : เลียงมัน
ชื่ออื่น : -

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร

เปลือกต้น สีน้ำตาลอ่อนหรือเทา มีรอยแตกเล็กน้อย เปลือกชั้นในสีเหลืองอ่อน

ใบ 6-15(30) × 7.5-15 เซนติเมตร เรียงวนรอบ รูปไข่กว้างหรือเกือบกลม ฐานรูปหัวใจ ขอบใบมีซี่ละเอียด ใบเรียบ
เกลี้ยงทั้งสองด้าน เส้นใบ 5-9 เส้น ก้านใบ 3.5-8 เซนติเมตร

ผล 3.5-5.5 เซนติเมตร มี 4 ปีก สีน้ำตาลอมชมพูเมื่อสุก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มิถุนายน – กรกฎาคม

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – ตุลาคม

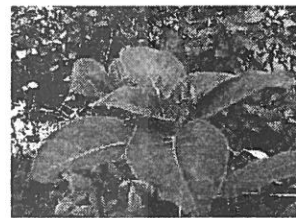
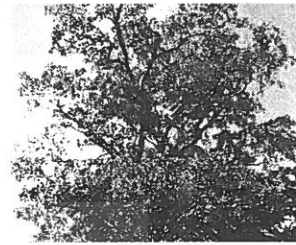
การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่ากึ่งโล่งแจ้ง

ส้มกบ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Hymenodictyon orixense* (Roxb.) Mabb
ชื่อวงศ์ : RUBIACEAE
ชื่อสามัญ : ส้มกบ
ชื่ออื่น : อุโลก (นครราชสีมา, ภาคเหนือ) ลาตา (ตรัง) ลู
/ ส้มลู (สุราษฎร์ธานี) สังเหาะ (กะเหรี่ยง-
เชียงใหม่) ส้มเห็ด (ภาคใต้) อุโลก (ราชบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ขนาดกลางถึงใหญ่ ลำต้นตั้งตรง กิ่งแขนงแตกออกจากลำต้นเป็นวงรอบ ที่ปลายกิ่งจะมีใบรวมกันเป็น
กระจุก เปลือกหนาสีน้ำตาลปนเทา แตกลอนเป็นสะเก็ด

ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกเป็นคู่ๆ ตรงข้ามกันเป็นกระจุกตามปลายกิ่ง ใบมนแกมรูปไข่ ใบมีขนาดใหญ่ ปลายใบ
กว้างแล้วหยักคอด โคนใบสอบ ใบอ่อนเป็นสีแดงเรื่อๆ เนื้อในบาง มีขนนุ่มทั้งสองด้าน ใบแก่มีสีเขียวสด

ดอก สีขาวนวล ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง แต่ละช่อประกอบด้วยดอกย่อยจำนวนมาก โคนช่อจะมีกาบรูปใบพาย
1 คู่ เชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ

ผล รูปทรงกลม ขนาดเล็ก ผิวเปลือกบาง สีน้ำตาลแดง ปลายผลชี้ลงโคนช่อ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นตามธรรมชาติในป่าเบญจพรรณ ชันและ ชายป่าดิบแล้งทางภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ
ตะวันออก และภาคกลาง

ประโยชน์

ไม้ทำหีบใส่ของ พื้นบ้าน ฝา ทำเรือมาด ทำของเล่นสำหรับเด็ก

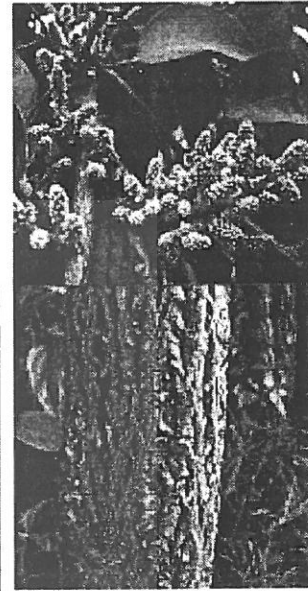
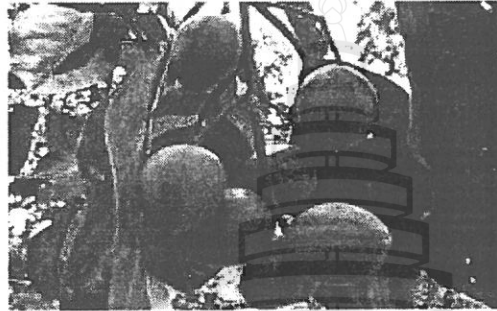
สรรพคุณ

ราก แก้ไข้พิษต่างๆ แก้กระหายน้ำ ระบายความร้อน แก่นเปลือก ใช้แก้ไข้

สมอไทย

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Terminalia chebula* Retz.
ชื่อวงศ์ : COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ : สมอไทย
ชื่ออื่น : ม่าแน (กะเหรี่ยง-เชียงใหม่) สมออัพยา (ภาคกลาง) หมากแนะ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 20 เมตร เรือนยอดกลมกว้าง ลำต้นค่อนข้างสั้น

เปลือกต้น สีน้ำตาลแตกเล็กน้อย หลุดออกเป็นแผ่นบาง ๆ เปลือกชั้นในมีน้ำยางสีแดง

ใบ ขนาด 8-20 × 5-10 เซนติเมตร ใบรูปไข่กว้างหรือมนรี ฐานป้านหรือกลม มักจะเบี้ยวเล็กน้อย ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลแน่น ใบแก่บางและเหนียว เส้นใบข้างตรง 7-12 คู่ ขนานกัน ก้านใบ 1-3.5 เซนติเมตร มีต่อมกลม 1 คู่ ที่ส่วนบน

ดอก 0.3-0.4 เซนติเมตร สีขาวออกเขียว ช่อยาว 3-7 เซนติเมตร มักจะออกพร้อม ๆ กับใบอ่อน ชั่นกลีบเลี้ยงรูปถ้วยตื้น ๆ แยก 5 พู รูปสามเหลี่ยม ด้านในกลีบมีขนหนาแน่น กลีบเลี้ยงรูปถ้วยตื้น ๆ ปลายแยก 5 แฉก กลีบไม่โค้งไปด้านหลัง เกสรตัวผู้ 3-4 มิลลิเมตร ก้านเกสรตัวเมีย 2.5-3 มิลลิเมตร รังไข่เกลี้ยง หมอรองดอกมีพูและขนหนาแน่น

ผล 2.5-4(5) เซนติเมตร สีเขียวอมเหลือง เมื่อสุกสีส้ม-น้ำตาลแดงเข้มหรือดำ ผลกลมหรือรูปไข่ ปลายแหลมไม่มีสันหรือปึก บางครั้งมีร้ว 5 ร้วบาง ๆ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม – สิงหาคม

ระยะเวลาออกผล : กันยายน – ตุลาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ที่ระดับความสูง 50-800 เมตร

ประโยชน์

เนื้อไม้ สีเทาแดง ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ได้ดี ผลสด ใช้ผสมทำสีเหลือง ผลแห้ง ใช้ในกิจการฟอกหนังได้ดี

สรรพคุณ

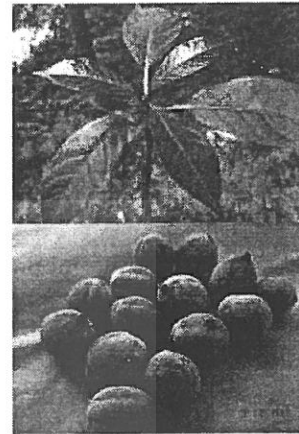
ทั้งต้น เป็นยาขับเสมหะ แก้อาการเสียวคอ เสียวหน้าอก แก้อท้องผูก เป็นยาฝาดสมาน ดอก เป็นยารักษาโรคบิด ผล ผลอ่อนเป็นยาระบาย ผลแก่มีรสฝาดเป็นยาสมาน แก้ลมจุกเสียด เป็นยาเจริญอาหาร บำรุง เป็นยาชง อมกั่วแก้เจ็บคอ ขับน้ำเหลืองเสีย ใช้ภายนอกบดเป็นผงละเอียดโรยแผลเรื้อรัง ใช้รักษาโรคฟันและเหงือก เป็นแผล เปื่อย บำรุงหัวใจ ขับน้ำเหลืองเสีย ขับปัสสาวะ เนื้อหุ้มเมล็ด แก้บิด แก้อท้องผูก ท้องร่วงเรื้อรังท้องขึ้นอืดเฟ้อ โรคเกี่ยวกับน้ำดี โรคท้องมาน โรคหืด ตับม้ามโต อาเจียน อากาสะอิก พยาธิในลำไส้ กระเพาะปัสสาวะไม่ทำงาน

สมอพิเภก

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.
ชื่อวงศ์	:	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	:	สมอพิเภก
ชื่ออื่น	:	ชิบะตู (ภาคกลาง-เชียงใหม่) ลัน (เชียงราย) สมอ แทน (ภาคกลาง) สะคู้ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน) แทน / แทนขาว / แทนตัน (ภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูงถึง 30(40) เมตร ทรงพุ่มรูปไข่กว้าง ลำต้นตรงยาว เมื่อต้นโตเต็มที่จะมีพูพอนเล็กน้อย

เปลือกต้น สีเทา มีรอยแตกแคบ ๆ เปลือกบางและเปราะ เปลือกชั้นในสีเหลือง

ใบ 7-23 × 3-14 เซนติเมตร เรียงแบบสลับ เป็นกลุ่มที่ปลายกิ่ง ใบรูปไข่กลับหรือมนรี ยอดอ่อนมีขนหนาแน่น ใบ
แก่เรียบและเหนียว เส้นใบข้าง ± 6-7 คู่ จรดกันก่อนถึงขอบใบ ก้านใบเรียวเล็ก 2.5-6(9) เซนติเมตร มักจะมีต่อม
เล็ก ๆ 2 ต่อมอยู่เหนือหรือกลางก้าน

ดอก 0.4-0.6 เซนติเมตร สีเหลืองหรือเขียวอ่อน เป็นช่อห้อยลง ยาว 5-18 เซนติเมตร มักจะเป็นดอกตัวผู้ช่วงบน
ช่วงล่างเป็นดอกสมบูรณ์เพศ ช่อกับเลี้ยงรูปถ้วย 5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมโค้งไปข้างหลัง เกสรตัวผู้ 3-3.5 มิลลิเมตร
ก้านเกสรตัวเมีย 4 มิลลิเมตร รังไข่ 2-3 มิลลิเมตร หมอรองดอกมีขนหนาแน่น

ผล 1.8-3.5 เซนติเมตร สีน้ำตาลเข้มเหลือบเงินหรือสีทองแดง มีขนคล้ายกำมะหยี่ ผลรูปไข่หรือลูกข้าง ไม่มีปีก
บางครั้งมีสันกลาง ๆ 5 สัน เมื่อแก่ผลเหนียว ชื้นหุ้มเมล็ดแข็ง

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – เมษายน

ระยะเวลาออกผล : สิงหาคม – มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

มีการกระจายอยู่ทั่วไปในป่าผลัดใบ ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้ง ที่ไถ่ระดับน้ำทะเลไปจนถึง 500
เมตร จะผลัดใบในช่วงสั้น ๆ ในเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม และใบอ่อนจะขึ้นมาใหม่พร้อมกับตาดอกในเดือน
มีนาคม – เมษายน

ประโยชน์

เนื้อไม้ สีขาว อ่อน เหมาะสำหรับใช้ทำกล่องและลัง ผลแห้ง ใช้พอกหนัง ทำสีย้อมและหมัก

สรรพคุณ

ราก แก่พิษโลหิตซึ่งมีอาการทำให้ร้อน เปลือกต้น แก่โรคเกี่ยวกับปัสสาวะพิการ ใบ รักษาแผลติดเชื้อ ดอก แก่ตาเปียกและ ผล เป็นยาเจริญอาหาร บำรุง แก่ไข้ ท้องร่วง โรคเรื้อน ริดสีดวงทวาร ท้องมาน (ถ้ารับประทานมาก ๆ เป็นยาเสพติดและทำให้หลับ) เมื่อเอาเมล็ดออกและนำไปย่างไฟนابسะตือเด็กหลังจากสาย สะตือหลุด ผลค่อนข้างสุกเป็นยาระบาย เมื่อสุกเต็มที่ป็นยาสมาน ผลแห้ง แก่ไอ เสียงแห้ง เจ็บคอ และธาตุพิการ

ส้าน

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dillenia aurea* Smith.
ชื่อวงศ์ : DILLENIACEAE
ชื่อสามัญ : ส้าน
ชื่ออื่น : ปังดาว (ละว้า, เชียงใหม่) มะส้าน (เลย, นครราชสีมา) มะส้านหลวง / มะส้านหึ่ง / ส้านแว้ (เชียงใหม่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ขนาดเล็กไม่ผลัดใบ สูงถึง 14 เมตร ลำต้นสั้น กิ่งก้านดูแคระแกรน

ใบ ขนาด 20-35 × 10-20 เซนติเมตร รูปไข่กลับ ปลายป้าน ฐานใบไม่สมมาตร เส้นใบข้าง 30-40 คู่ ก้านใบ 3-6 เซนติเมตร

ดอก 10-12 เซนติเมตร สีเหลืองสด ดอกเดี่ยวหรือออกเป็นคู่ในซอกใบ ชอบกิ่งข้างมีสัน ก้านดอก 5-12 เซนติเมตร

ผล 3-4 เซนติเมตร สีเหลืองอมส้ม

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : มิถุนายน – กรกฎาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบประปรายในป่ากึ่งโล่งแจ้ง มักจะขึ้นปนกับไม้สน พบจากเชียงใหม่ลงไป

ประโยชน์

ผล รับประทานเป็นอาหาร

ส้านช้าง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dillenia pentagyna* Roxb.
ชื่อวงศ์ : DILLENIACEAE
ชื่อสามัญ : ส้านช้าง
ชื่ออื่น : แพ้ง (นครปฐมและเลย) มะส้านแข็ง / ส้านช้าง
(ภาคกลาง) ส้านนกเป็ด / ส้านแว (ภาคเหนือ)
ส้านนา (ภาคกลางและภาคเหนือ)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ คล้าย *D. parriflora* สูงถึง 40 เมตร เรือนยอดค่อนข้างโปร่ง มีกิ่งห้อยลงไม่มีระเบียบ เปลือกต้นเรียบ สีนํ้าตาลอ่อน

ใบ ยาว 20-50 เซนติเมตร ใบอ่อนมีขนละเอียดปกคลุม แต่จะเรียบเกลี้ยงเมื่อใบแก่

ดอก ขนาด 2.3-3.5 เซนติเมตร ก้านดอก 2.5-6 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงไม่มีขน เกสรตัวผู้ ± 100 อัน อันที่อยู่ภายในยาว 6-9 มิลลิเมตร ก้านเกสรตัวเมียยาว ± 4 มิลลิเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ – มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : เมษายน – กรกฎาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากอินเดีย พม่า ยูนาน ลาว เวียดนาม คาบสมุทรมลายู หมู่เกาะอันดามัน ชวา จนถึงสุลาเวสี

ประโยชน์

ไม้ คงทนแต่ใช้งานยาก ใช้ทำเครื่องใช้ภายในบ้าน พื้นบ้าน เสาบ้าน และหมอนรถไฟ เป็นถ่านได้ดี ผล มีรสเปรี้ยว สามารถทำเป็นน้ำผลไม้ วุ้น และแยม เปลือก บางครั้งใช้มุงหลังคา เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาในอินเดีย

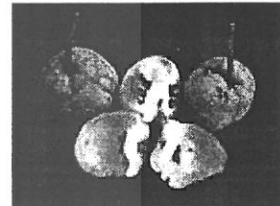
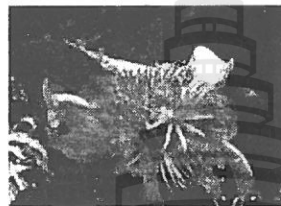
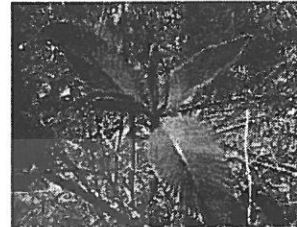
สรรพคุณ

ผล เป็นยาแก้ไอ เปลือก ใช้แก้โรครุมตัก

सानใบเล็ก

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Dillenia ovata* Wall. ex Hook.f. & Thomson
ชื่อวงศ์ : DILLENIACEAE
ชื่อสามัญ : สานใบเล็ก
ชื่ออื่น : ส้มกลีบ (นครราชสีมา) ไข่เน่าตง / ตานกกด (เลย) ปล้อ (ส่วย-สุรินทร์) มะโดน (ชลบุรี) ส้านกวาง (ภาคใต้) ส้านโดยเด (นครพนม) แสน (ตรัง)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ไม่ผลัดใบหรือผลัดใบระยะสั้น สูงถึง 30 เมตร ลำต้นมักเป็นปุ่มปม กิ่งอ่อนมีขน เรือนยอดเป็นพุ่มกลมสีเขียวเข้ม ทึบ ปลายกิ่งจะห้อยลง

ใบ ใบเดี่ยว เวียนสลับที่ปลายกิ่ง รูปไข่กลับ โคนใบมนกว้าง ๆ เนื้อใบหนา หลังใบมีขนนุ่ม ท้องใบมีขนสาก ๆ ท้องใบสีจางกว่าหลังใบ ใบมีขนาด 10-20 × 7-12 เซนติเมตร เส้นใบข้าง 15-25 คู่ ก้านใบยาว 3-4.5 เซนติเมตร

ดอก ขนาดใหญ่ถึง 16 เซนติเมตร สีเหลืองสด ดอกเดี่ยวหรือเป็นคู่ที่ปลายกิ่ง ก้านดอกสั้น 0.5-1.7 เซนติเมตร

ผล ลูกกลมแป้น อ้วนน้ำ เนื้อผลหนาสีเหลือง ภายในผลเป็นเนื้อเยื่อหุ้มเมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กุมภาพันธ์ - เมษายน

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม - พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่ากึ่งโล่งแจ้ง ระดับถึง 1,200 เมตร

ประโยชน์

ผลสุก รับประทานเป็นผลไม้ หรือนำมาปรุงรสอาหาร เนื่องจากมีรสเปรี้ยว

สาบเสือ

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Eupatorium odoratum* Linn.
ชื่อวงศ์ : COMPOSITAE
ชื่อสามัญ : สาบเสือ
ชื่ออื่น : ไร่เคย (ระนอง) บ้านร้าง (ราชบุรี) ยี่สุนเครือ (สุราษฎร์ธานี) ฝรั่งรุกที่ (สุพรรณบุรี) หญ้าเมืองงาย (เหนือ) หญ้าคงร้าง (สระบุรี)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ล้มลุก ขึ้นเป็นกลุ่มคล้ายกอ สูงประมาณ 1-1.5 เมตร ลำต้นขนาดเล็ก

เปลือกต้น สีเขียวมีขน เนื้อในสีขาว มีไส้กลางนิ่มสีขาว แตกกิ่งก้านสาขามากมาย จนดูเป็นทรงพุ่ม ตามลำต้นและกิ่งก้านจะมีขนนุ่มประปราย

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม ลักษณะของใบเป็นรูปหอก ปลายแหลม โคนใบสอบแคบ กว้างประมาณ 3-4 เซนติเมตร ยาว 5-7 เซนติเมตร ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย พื้นใบมีขนปกคลุมทั่วทั้งใบ

ดอก เป็นดอกช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยขนาดเล็ก โคนกลีบดอกจะเชื่อมติดกันเป็นหลอด และตรงปลายจะแยกออกเป็น 5 กลีบ กลีบดอกเป็นพูสีขาวหรือขาวแกมม่วง

ผล เป็นผลแห้ง มีขนาดเล็ก ไม่แตก เรียวบาง มีสีดำ ผลจะเป็นสัน หรือเป็นเหลี่ยม 5 เหลี่ยม มีเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

เกิดอยู่ตามที่รกร้างว่างเปล่าทั่วไป และในป่าโปร่งที่ดินมีการระบายน้ำได้ดี เป็นพืชพื้นเมืองของอเมริกากลางและอเมริกาใต้ พบทั่วประเทศไทยตั้งแต่ความสูงใกล้เคียงระดับน้ำทะเลถึงที่สูงกว่า 2,000 เมตร

ประโยชน์

ไม้เนื้ออ่อน นิยมนำมาเป็นเชื้อก่อไฟในการก่อไฟหุงต้มตามครัวเรือน ลำต้น สารเคมีในลำต้นมีฤทธิ์ยับยั้งการงอกและการเจริญเติบโตของพืชหลายชนิด ทั้งต้น รสฝาดหอมร้อน ทำเป็นยาฆ่าแมลงสามารถฆ่าแมลงและไล่พวกหนอนที่ชอบเข้ามาทำลายผักพืชผัก เช่น เพลี้ยกระโดด เพลี้ยจั่น เพลี้ยหอย เพลี้ยไฟ หนอนกระทู้กัดต้น หนอนกระทู้ควายพระอินทร์และหนอนใยผัก เป็นต้น

สรรพคุณ

ใบ รสฝาดเย็น ชัยบีบเอาน้ำใส่แผลสด หรือตำพอกแผลห้ามเลือด ดอกและใบ ตำกับเกลือห้ามเลือด ราก ผสมกับรากมะนาวและรากย่านาง ต้มน้ำดื่มแก้ไข้ป่า

เสลาเปลือกบาง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lagerstroemia venusta* Wall.
ชื่อวงศ์ : LYTHRACEAE
ชื่อสามัญ : เสลาเปลือกบาง
ชื่ออื่น : ตั้ว / ทั่ว (สระบุรี) เปื่อยชี้หมู (นครปฐม) เปื่อยช่อ /
เส้า / เส้าชั้น / เส้าดำ / เส้าหมื่น (ภาคเหนือ) ม่อห
นาม (เงี้ยว-เชียงใหม่) เสลาดำ (ราชบุรี) เส่พอ
มือปรา / เส่เพาะมือกวา (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ขนาดกลาง ผลัดใบ สูงถึง 17 เมตร เปลือกต้นสีอ่อน หลุดลอกเป็นชั้นบางยาวๆ

ใบ ขนาด 10-15 x 3.5-5 เซนติเมตร มีเส้นใบข้างโค้ง 6-8 คู่ ระหว่างคู่มีเส้นใบสั้นๆ มากมาย เส้นใบย่อยขนขึ้น
ชัดเจน กิ่งก้านเรียวเล็ก ไม่มีสัน

ดอก เส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 เซนติเมตร สีชมพู-ม่วง ช่อยาวถึง 40 เซนติเมตร มีผงสีขาวคล้ายแป้งปกคลุม ชัน
กลีบเลี้ยงมีเส้นแหลมระหว่างกลีบ มีเกสรตัวผู้ 5-6 อัน รังไข่เกลี้ยง

ผล ขนาด 1.8-12 เซนติเมตร รูปไข่ มีชั้นกลีบเลี้ยงปกคลุม 1/4 ของผล

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม - ตุลาคม

ระยะเวลาออกผล : ตุลาคม - ธันวาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่าชื้นผลัดใบ

ประโยชน์

เนื้อไม้ แปรรูป ใช้ทำเสา กระดานพื้น ฝา เรือ เครื่องเรือ เครื่องเกวียน เครื่องเรือน และไม้บุผนัง
ที่สวยงาม ทำได้ ต้มเครื่องมือ ทำหูก ด้านหอก คันธนู หน้าไม้ ทำหีบใส่ของ และหีบศพที่ดี

สรรพคุณ

เปลือก ใช้ต้มชะล้างบาดแผลเรื้อรัง ใบ ใช้เผาไฟใส่แผลพุพอง ทำให้แห้ง

เลี่ยน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Bauhinia hirsuta</i> Weinm.
ชื่อวงศ์	:	LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อสามัญ	:	เลี่ยน้อย
ชื่ออื่น	:	วังพู (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 3 เมตร กิ่งอ่อนและปลายยอดมีขนสีน้ำตาลปกคลุม

ใบ เป็นใบเดี่ยว รูปกว้างเกือบกลมขนาด 9-16 เซนติเมตร โคนใบรูปหัวใจ ปลายใบแยกสองแฉก ลึก 1/4 - 1/3 ของแผ่นใบ แต่ละแฉกรูปสามเหลี่ยม ปลายค่อนข้างมน ก้านใบยาว 2-5 เซนติเมตร

ดอก สีขาว ออกเป็นช่อสั้นๆ 2-5 ดอก ดอกตูมรูปกระสวย ยาว 3-4 เซนติเมตร เมื่อบานกลีบเลี้ยงแผ่ออกเป็นกาบ กลีบดอกรูปขอบขนาน ปลายมนกว้าง 1.5 เซนติเมตร ยาว 3-4 เซนติเมตร เกสรผู้ 10 อัน

ผล เป็นฝักแบน ขนาดกว้าง 1.5 เซนติเมตร ยาว 6-9 เซนติเมตร ปลายแหลมโค้ง เมล็ดแบน ขนาดประมาณ 8 มิลลิเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤษภาคม – สิงหาคม

ระยะเวลาออกผล : พฤษภาคม – สิงหาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

จากจีนตอนใต้ถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบตามชายป่าผลัดใบ ในพื้นที่ระดับต่ำ

ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับได้

เลี้ยวป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Bauhinia saccocalyx</i> Pierre
ชื่อวงศ์	:	LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE
ชื่อสามัญ	:	เลี้ยวป่า
ชื่ออื่น	:	คิงโค (นครราชสีมา) ชงโค (จันทบุรี, นครราชสีมา, สุพรรณบุรี, อุทัยธานี) ส้มเลี้ยว (นครสวรรค์, อุตรดิตถ์) ส้มเลี้ยวโพะ / เลี้ยวดอกขาว (เลย)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มถึงไม้ยืนต้นขนาดเล็ก หรือเป็นปายขึ้นต้นไม้ข้างเคียง สูงถึง 10 เมตร เปลือกสีเทา-ดำ เป็นพืชแยกเพศเป็นต้นตัวผู้และต้นตัวเมีย

ใบ ใบเดี่ยว เรียงตัวแบบสลับ ก้านใบยาว 2-4 เซนติเมตร ใบรูปไข่กว้าง โคนใบตัดตรงหรือเว้าเข้าเป็นรูป ร่องหัวใจ เล็กน้อย ปลายใบแยกเป็น 2 พูกลึกเข้าไปในตัวใบ 1 ใน 3 ถึงครึ่งความยาวใบ แต่ละพูเป็นรูปสามเหลี่ยมปลายแหลม ขอบใบเรียบ ใบค่อนข้างหนา ผิวใบด้านบนเรียบด้านล่างมีขนเล็กๆ ใบกว้าง 5-10 เซนติเมตร ยาว 6-11 เซนติเมตร มีเส้นใบ ร่องแบบฝ่ามือ เส้นใบหลักจำนวน 9-11 เส้น

ดอก ดอกช่อเป็นกระจุกคล้าย raceme เกิดที่ปลายกิ่ง ดอกย่อยจำนวนมาก ก้านช่อดอกยาว 2-7 เซนติเมตร ก้านดอกย่อยยาว 2-3 มิลลิเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางดอกบาน 10-15 มิลลิเมตร ฐานรองดอกเล็กและสั้น ดอกย่อยมี ใบประดับ 1 อัน รูป linear ปลายแหลม ยาว 1-2 มิลลิเมตร ร่วงเร็ว กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ติดกันที่ฐานปลายแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งมี 2 แฉก อีกส่วนหนึ่งมี 3 แฉก สีเขียว กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว แยกกัน รูปไข่กลับหรือรูปยาวรี กลีบกว้าง 4-5 มิลลิเมตร ยาว 7-10 มิลลิเมตร โคนกลีบมีก้าน ยาว 0.5-1 มิลลิเมตร ดอกตัวผู้ มี เกสรเพศผู้ 10 อัน ขนาดไม่เท่ากัน กลุ่มวงนอก 5 อัน ยาว 6-7 มิลลิเมตร กลุ่มวงใน 5 อัน ยาว 2-4 มิลลิเมตร อับเรณูยาวรี ยาว 0.1 มิลลิเมตร ใจกลางดอกมีร่องรอยเกสรเพศเมียเป็นตุ่มเล็กๆ 1-2 มิลลิเมตร ดอกเพศเมีย มีริ้วก้านเกสรเพศผู้ที่เป็นหมัน 7-10 เส้น ยาว 2-5 มิลลิเมตร มี เกสรเพศเมีย 1 อัน รังไข่ superior ovary สีเขียว มีขนเล็กๆปกคลุม ยาว 8-10 มิลลิเมตร ก้านเกสรสั้นๆ และยอดเกสรเป็นตุ่มแบนๆ รังไข่ 1 ห้อง marginal placentation ผลและเมล็ด ผลแห้งแบบ legume รูปแบนขอบหนา ฐานเรียว ตอนปลายกว้างออกและปลายผลแหลม ผลกว้าง 2.0-3.0 เซนติเมตร ยาว 5-12 เซนติเมตร เมล็ดประมาณ 2 - 5 เมล็ดค่อนข้างกลม แบน สีน้ำตาล เส้นผ่าศูนย์กลาง 10-15 มิลลิเมตร

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กันยายน – ตุลาคม

ระยะเวลาออกผล : ธันวาคม – กุมภาพันธ์

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทั่วไปในป่าเต็งรัง

ประโยชน์

นำลำต้น หรือกิ่งที่มีความตรงอยู่ข้างมาทำเป็นเสาค้ำยันให้แก่บางส่วนของบ้าน หรือนำมาทำเป็นเสาสำหรับพืชผักที่เป็นไม้รอเลื้อย หรือนำไปทำเป็นเชื้อเพลิง เผาถ่าน

หญ้ายายเกา

ชื่อวิทยาศาสตร์	: <i>Lygodium flexuosum</i> Sw.
ชื่อวงศ์	: SCHIZAEACEAE
ชื่อสามัญ	: หญ้ายายเกา
ชื่ออื่น	: กระฉอก (ปราจีนบุรี) กระฉอก (ราชบุรี) กิ๊โกโนเต๊ะ / ไก่ขู่ (ภาคกลาง-แม่ฮ่องสอน) กูดต๋อง / กูดเครือ / กูดอดแดง / กูดแพะ / กูดย่อง / ผักตืดักโต (ภาคเหนือ) ตะเกาขึ้นหน (ภาคใต้, ประจวบคีรีขันธ์) ตีนตะขาบ (พิจิตร) ทุโกโค (ภาคกลาง-กาญจนบุรี) เฟินตีนมังกร (กรุงเทพฯ) รีบูบะชา (มลายู-นราธิวาส) ลิเกาใหญ่ (ปัตตานี) หมอยแม่ม้าย (นครราชสีมา, ราชบุรี) หลีเกา (ภาคใต้)

ลักษณะทั่วไป

ไม้จำพวกเฟิร์น ทอดเลื้อยพาดพันต้นไม้อื่น ยาวหลายเมตร มีเหง้าสั้น มีขนสีน้ำตาลเข้มหนาแน่น

ลำต้น เมื่อแก่มีสีดำเป็นมัน

ใบ เป็นใบประกอบ ออกจากลำต้นเป็นคู่แบบตรงข้าม ประกอบด้วยใบย่อย มีหลายรูปร่าง เช่น ขอบขนานถึงรูปสามเหลี่ยมยาว กว้าง 7-12 เซนติเมตร ยาว 10-25 เซนติเมตร ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย มีสปอร์เกิดขึ้นที่ขอบใบ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก :

-

ระยะเวลาออกผล :

-

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตามป่าเขาทั่วๆ ไป บริเวณที่มีความชุ่มชื้นสูง เจริญงอกงามดีในช่วงฤดูฝน

ประโยชน์

ใบและยอดอ่อน รับประทานได้ ลำต้น นำมาใช้ในงานหัตถกรรมจักสานภาชนะและเครื่องประดับ

สรรพคุณ

ต้นใบ ผสมหยาข้าวเย็น ต้มน้ำดื่มต่างน้ำชา แก้ปวดเมื่อย ราก ลำต้น เหง้า และ ทั้งต้น ต้มน้ำดื่ม แก้เจ็บคอ เสียเหงา ปวดหลัง ขับปัสสาวะ นิ่วในไต เลือดตกใน ใบ ตำพอก แก้อักเสบจากงู ตะขาบ แมงป่อง และแมลงมีพิษกัดต่อย

หนาด

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Inula polygonata* DC.
ชื่อวงศ์ : COMPOSITAE
ชื่อสามัญ : หนาด
ชื่ออื่น : สาบแร้งขาว (นครราชสีมา)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มสูงถึง 1 m. ลำต้นตั้งตรงขึ้นเดี่ยวๆ หรือแตกกิ่งแผ่เป็นคืบ 4 คืบ

ใบ ใบเดี่ยวเรียงสลับรูปขอบขนานแกมใบหอก กว้าง 2-3.5 เซนติเมตร ยาว 7-10 เซนติเมตร มีขนยาวสีขาวแกมเทา ทั้งสองด้าน

ดอก ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกสีม่วง

ผล ผลแห้งไม่แตกมีขนนุ่มละเอียดยาวคล้ายเส้นไหม

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก :

ระยะเวลาออกผล :

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบตามที่รกร้าง พุ่มหญ้าหรือริมทาง

ประโยชน์

ใบสด แก้ไข้ ขับลม ขับเสมหะ จุกเสียด ราก ผสมสมุนไพรรักษา ฝนน้ำกินแก้ผดผื่น

สรรพคุณ

ราก ผสมสมุนไพรรักษา 19 ฝนน้ำกินแก้ผดผื่น

หว้าใบใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Syzygium pergamentaceum</i> (King) Chantar. & J. Parn.
ชื่อวงศ์	:	MYRTACEAE
ชื่อสามัญ	:	หว้าใบใหญ่
ชื่ออื่น	:	-

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก 3-7 เมตร ลำต้นมีสีเทา เนื้อไม้มีริ้วสีน้ำตาลเข้มยาวถึงริมใบ

ใบ เป็นใบเดี่ยวรูปหอก ปลายและโคนใบแหลม กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 10-15 เซนติเมตร

ดอก ดอกช่อ สีขาว

ผล ผลแบบเบอร์รี่ คล้ายลูกหว้า สีส้มเงินอมม่วง มีเมล็ดเดียว

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

เหมือด

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Symplocos racemosa* Roxb.
ชื่อวงศ์ : SYMPLOCACEAE
ชื่อสามัญ : เหมือด
ชื่ออื่น : กฤษณา / ตะลุมบก / หว้า (ราชบุรี) เหมียดหล้า / เหมือดหล้า (ชัยภูมิ) เหมือด (ปราจีนบุรี) เหมือดดอก / เหมือดไร่ (ภาคเหนือ) เหมือดน้อย / เหมือดส้ม (ส่วย-ศรีสะเกษ) เหมือดน้อย / เหมือดหอม (ภาคเหนือ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เหมือดโลด (นครราชสีมา)

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูงถึง 8 เมตร ลำต้นมีสีขาว เนื้อไม้มีรสขมชัดเจนยาวถึงริมใบ

ใบ ขนาด 6-15 × 1.5-5 เซนติเมตร รูปไข่กลับ ขอบใบมีซี่ไม่ชัดเจน ใบแก่มีสีเขียวเกลี้ยง เส้นใบข้างโค้ง 5-9 คู่ ก้านใบ 0.7-1.5 เซนติเมตร กิ่งก้านมักจะเรียบเกลี้ยง

ดอก เป็นช่อเรียวเล็ก ยาว 5-10(17) เซนติเมตร ก้านดอก 1-3(6) มิลลิเมตร ก้านดอกมีขนและมีกาบที่หลุดไว 3-4 มิลลิเมตร ช่อกลิบลี้น 1-3 มิลลิเมตร เรียบเกลี้ยง ยากที่จะมีขนเล็กๆ ช่อกลิบลี้น 5-6 มิลลิเมตร เกสรตัวผู้ ± 100 อัน หมอรองดอกมีขนเล็กน้อย

ผล 0.8-1.1 เซนติเมตร รูปมนรี ชันหุ้มเมล็ดแข็ง ผิวเรียบ ภายในมี 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : พฤศจิกายน — กุมภาพันธ์

ระยะเวลาออกผล : กุมภาพันธ์ — เมษายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในที่แห้งแล้ง ที่ระดับน้อยกว่า 1,000 เมตร

สรรพคุณ

เนื้อไม้ รสสุขุม ดับพิษร้อน แก้ไข้ ถอนพิษผิดสำแดง ราก แก้พิษ ถอนพิษ ถอนพิษผิดสำแดง แก้ไข้ กลับไข้ซ้ำ ไข้พิษ ไข้หวัด ไข้หัด ไข้ปอดบวม ฝนกับน้ำหรือต้มดื่ม ถอนพิษยาเบื่อเมา แก้เมาเห็ด เมาหอย

แห่นเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Combretum deciduum</i> Coll. & Hemsl.
ชื่อวงศ์	:	COMBRETACEAE
ชื่อสามัญ	:	แห่นเครือ
ชื่ออื่น	:	-

ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้น ขนาดเล็ก สูงถึง 9-12 เมตร ไม่ผลัดใบหรือผลัดใบช่วงสั้นๆ เปลือกต้นสีเทา เรียบหรือมีร่องเล็กน้อย ขณะที่ต้นยังเล็ก กิ่งล่างๆ มักจะมีหนาม

ใบ ใบรูปไข่กลับหรือมนรี กว้าง 3-8 เซนติเมตร ยาว 5-19 เซนติเมตร ใบมีขนสีน้ำตาลแดง ต่อมมีก้านชู ไม่มีเกล็ด

ดอก สีขาวหรือเหลืองอ่อน ออกเป็นช่อแน่นยาว ช่อกลิบลี้นเป็นรูปกรวยกว้าง ปลายแยก 4 พู เป็นรูปสามเหลี่ยม กลีบดอก 5 กลีบ ไม่มีหมอนรองดอก

ผล รูปไข่ สีเขียวอ่อน เปลี่ยนเป็นเหลืองออกครีม ขนาด 2-4 เซนติเมตร ผลมี 5 ปีก

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : กรกฎาคม – กันยายน

ระยะเวลาออกผล : พฤศจิกายน – มกราคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบกระจายในพม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม

ประโยชน์

ปลูกเพื่อการอนุรักษ์ดินและป้องกันลม ไม้เป็นถ่านได้ดี

อบเชย

ชื่อวิทยาศาสตร์	:	<i>Cinnamomum bejolghota</i> (Buch.-Ham.) Sweet
ชื่อวงศ์	:	LAURACEAE
ชื่อสามัญ	:	อบเชย
ชื่ออื่น	:	ขนุนมะแวง / เชือกใหญ่ (ตรัง) จวงดง (หนองคาย) เฌียด / บริเวง (ระนอง) ฝนแสนห่า/ สมุลแว้ง (นครศรีธรรมราช) พะแว / โมงหอม / ระแวง (ชลบุรี) มหาปราบ (ตราด) มหาปราบตัวผู้ (จันทบุรี) แลงแวง (ปัตตานี) อบเชย (กรุงเทพฯ, อุตรดิตถ์)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นขนาดกลางไม่ผลัดใบ สูง 15-20 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลม รูปเจดีย์ต่ำ ทึบ
เปลือกต้น เรียบสีเทาแก่หรือสีเทาปนน้ำตาล
ใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามใบรูปขอบขนาน เนื้อใบหนา แข็งและกรอบ มีเส้นแขนงจากใบ 3 เส้น เมื่อขยี้ใบมีกลิ่น
ฉุน
ดอก ขนาดเล็ก ออกเป็นช่อโตตามปลายกิ่ง สีเหลืองอ่อน
ผล ขนาดเล็กรูปไข่ มี 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : -

ระยะเวลาออกผล : -

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบขึ้นทั่วไปในป่าดิบชื้น และมักพบใกล้แหล่งน้ำ

ประโยชน์

เนื้อไม้ กลิ่นหอมคล้ายการบูร เนื้อหยาบแข็งค่อนข้างเหนียวใช้ในการแกะสลัก ทำหีบใส่ของที่ป้องกัน
แมลง เครื่องเรือน ไม้บุผนังที่สวยงาม ต้น ให้ร่มเงา ให้ความร่มรื่น ป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เรือนยอด
ของอบเชยเป็นพุ่มกลมแน่นทึบมีทรงสวยงามและให้ร่มเงาได้ดียอดอ่อนของอบเชยเมื่อแตกใบใหม่จะมีสีแดงม่วงดู
สวยงาม ในประเทศมาเลเซียนิยมปลูกประดับข้างทาง เปลือก เปลือกอบเชยแห้งใช้ทำเครื่องเทศประกอบอาหาร
เช่น เครื่องพะโล้

สรรพคุณ

รากและใบ ต้มให้แห้งที่คลอດใหม่ ต้มและรักษาไข้ เปลือก มีรตหวานหอม ไข่เข้านัตถ์ แก้วปวด
ศีรษะ เข้ายาบำรุงกำลัง แก้วจุกเสียดแน่นท้อง น้ำมันที่กลั่นได้จากเปลือกใช้เป็นยาฆ่าโรคและกันบูตได้

อ้อยช้าง

- ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lannea coromandelica* (Houtt.) Merr.
ชื่อวงศ์ : ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ : อ้อยช้าง
ชื่ออื่น : กูก (เหนือ) หวิด (เชียงใหม่) กอกกั้น (อุบลราชธานี) ชั่งเกาะ / ชั่งโน้ม (ตราด)
ตะคร้ำ (ราชบุรี, กาญจนบุรี) มีเชียง / เสโทกี (กะเหรี่ยง - แม่ฮ่องสอน) แม่หู่
ว้าย (กะเหรี่ยง - กาญจนบุรี) เส่งลู้ได้ (กะเหรี่ยงเชียงใหม่)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูงประมาณ 12 เมตร ลำต้นเปลาตรง เรือนยอดเป็นพุ่มโปร่ง ๆ จะสลัดใบเมื่อออกดอก

เปลือกต้น สีเทาอมเขียวหรือขาวปนเทา เรียบ หรือแตกเป็นแผ่น ๆ ห้อยย้อยลง

ใบ เป็นใบประกอบ เรียงสลับเวียนกัน มีใบย่อย 2-7 คู่ รูปไข่แกมรูปหอก โคนเบี้ยวปลาย เป็นติ่งยาวหุบ ๆ เนื้อค่อนข้างหนา หลังใบเกลี้ยง ท้องใบมีขนประปรายขอบเรียบ

ดอก ขนาดเล็ก สีเหลืองอ่อน กลีบหอม ออกเป็นช่อตามง่ามใบตอนปลายกิ่ง ดอกเพศผู้และดอกเพศเมียจะแยกกัน อยู่คนละต้น โดยดอกเพศผู้โตกว่าเพศเมียเล็กน้อย กลีบดอกส่วนมากจะมีอยู่อย่างละ 4 กลีบ

ผล ผลสดจะมีเนื้อ มีลักษณะเป็นรูปค่อนข้างเบี้ยวสีเขียวคล้ายถั่ว แต้มด้วยสีม่วงแดง ภายในจะมีเมล็ดอยู่ 1 เมล็ด

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มกราคม - มีนาคม

ระยะเวลาออกผล : มีนาคม - พฤษภาคม

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคเหนือ จากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 20 - 700 เมตร

ประโยชน์

ไม้ใช้ทำกระดานพื้น ฝา รอด เครื่องเรือน เปลือก เป็นยาใส่แผล แก้ปวดท้อง ทำเชือก และทูปทำเป็นฝิ่นสำหรับสูบหลังช้าง ให้สีน้ำตาลสำหรับย้อมผ้าหรือหนัง และให้น้ำฝาดชนิด Pyrogallol และ Catechol

สรรพคุณ

เปลือก แก้เสมหะเหนียว บดเป็นผงใช้ใส่แผล รักษาอาการปวดฟัน ใช้เป็นยาตำรักษาริดาตุพิการและอ่อนเพลีย ใช้ต้มอาบเมื่อเป็นฝี รักษาโรคเรื้อน และโรคผิวหนัง น้ำที่ได้จากเปลือกสด ๆ ใช้หยอดตา รักษาอาการตาเจ็บ แขน มีรสฝาด ประโยชน์ยาทำให้ชุ่มคอ แก้กระหายน้ำ

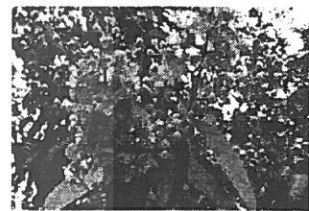
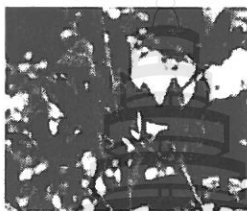
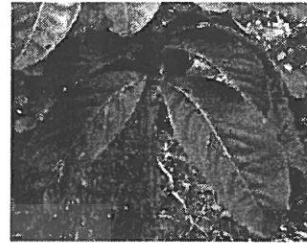
อินทนิลบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Lagerstroemia macrocarpa* Wall.

ชื่อวงศ์ : LYTHRACEAE

ชื่อสามัญ : อินทนิลบก

ชื่ออื่น : กากะเลา (อุบลราชธานี) กาสเลา / กาสเา (ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ) จ้อล่อ / จะล่อ / จะล่อหู
กว้าง (ภาคเหนือ) ซีมุง (เงี้ยว) ปะหน่าฮอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ลักษณะทั่วไป

ไม้ขนาดเล็ก สูงถึง 12 เมตร

เปลือกต้น สีเทาอ่อนหรือน้ำตาล หลุดลอกออกเล็กน้อย เปลือกชั้นในสีแดงอ่อนมีเส้นใยใส ๆ

ใบ 12-18(25) เซนติเมตร รูปไข่หรือมนรี ไม่มีขน เส้นใบข้างโค้ง (7)10-11 คู่ ฐานใบจรดกันใกล้ปลายใบ

ดอก 6-10 เซนติเมตร ขนาดใหญ่ สีม่วงสด แล้วช่อดอกออกสีชมพู ช่อดอกแน่นสั้นมักจะยาวน้อยกว่า 15 เซนติเมตร
ดาดอก 1.5-2 เซนติเมตร ช่อกลิบลี้นสีแดงเข้ม มีร่อง 10-12 ร่อง มีสันแคบระหว่างร่อง ปลายกลีบแยก 5-6 กลีบ
ซึ่งจะไม่หนาที่ขอบกลีบ เกสรตัวผู้มากมายขนาดเท่ากัน รังไข่เกลี้ยง

ผล 2.5-4 เซนติเมตร รูปไข่ สีน้ำตาลอ่อนเป็นมัน มีชั้นกลีบเลี้ยงที่แข็งแรงรับ ไม่มีซี่แหลมคั่นระหว่างพูกลีบ

ระยะเวลาออกดอก-ผล

ระยะเวลาออกดอก : มีนาคม – พฤษภาคม

ระยะเวลาออกผล : กรกฎาคม – กันยายน

การกระจายและนิเวศวิทยา

พบในอินเดียถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ออกดอกช่วงเดือนมีนาคม-
พฤษภาคม

ประโยชน์

มีรูปทรงและให้ดอกสวยงาม ใช้ปลูกประดับบริเวณริมถนนได้ดี

สรรพคุณ

เปลือก ใช้ปรุงเป็นยาแก้บิด ลงแดง ถ่ายเป็นมูกเลือด

ดัชนีชื่อสามัญ

	หน้า		หน้า		หน้า
กระท่อมหนู	ผ-3	ตีนนก	ผ-49	มะเฒ่าสาย	ผ-101
กระพี้จั่น	ผ-4	ดุ่มแต่น	ผ-51	มะยมป่า	ผ-102
กล้วยป่า	ผ-5	ทองหลางป่า	ผ-53	มะหวด	ผ-103
กอม	ผ-6	เนาใน	ผ-54	มะหาด	ผ-104
กางข้มอด	ผ-7	ประดู่	ผ-55	โมกมัน	ผ-106
กางหลวง	ผ-8	ปอกระสา	ผ-57	โมกหลวง	ผ-108
กาสะลองคำ	ผ-9	ปอขาว	ผ-59	ไมยราบ	ผ-110
กาสามปีก	ผ-11	ปอแดง	ผ-61	ยมมะกอก	ผ-111
เก็ดดำ	ผ-13	ปอแดง	ผ-62	ยมหอม	ผ-112
เก็ดแดง	ผ-14	ปอยาบ	ผ-63	รักขาว	ผ-113
แซม	ผ-15	เปล้าตองแตก	ผ-64	รางจืด	ผ-114
คนทา	ผ-16	เปล้าหลวง	ผ-65	ลำไยป่า	ผ-115
คูน	ผ-18	เปล้าใหญ่	ผ-67	เลา	ผ-116
แคขาว	ผ-20	ผ้าเลียน	ผ-69	เลียง	ผ-117
แคทราย	ผ-22	ไผ่ซาง	ผ-71	เลียงมัน	ผ-118
แคฝอย	ผ-23	ไผ่บง	ผ-72	ลัมกบ	ผ-119
แคหัวหนู	ผ-24	ไผ่ไร่	ผ-73	สมอไทย	ผ-120
แคหางค่าง	ผ-26	ไผ่หก	ผ-75	สมอพิเภก	ผ-122
จ้าว	ผ-28	พังแหรใหญ่	ผ-76	ส้าน	ผ-124
จ้าว	ผ-29	พืชในวงศ์ชิงช้า	ผ-77	ส้านช้าง	ผ-125
จำปีป่า	ผ-31	เพกา	ผ-78	ส้านใบเล็ก	ผ-126
ตองกง	ผ-32	โพบาย	ผ-80	สาบเสือ	ผ-127
ตองเต้า	ผ-33	มะกล่ำต้น	ผ-82	เสลาเปลือกบาง	ผ-129
ตองเตบ	ผ-35	มะกอก	ผ-83	เสี้ยนน้อย	ผ-130
ตะขบป่า	ผ-36	มะกอกเกลื่อน	ผ-85	เสี้ยนป่า	ผ-131
ตะคร้อ	ผ-38	มะกอกป่า	ผ-87	หญ้ายายเภา	ผ-133
ตะคร่ำ	ผ-40	มะกอกพรวน	ผ-88	หนาด	ผ-134
ตะเคียนหนู	ผ-41	มะกายัด	ผ-90	หว่าไบใหญ่	ผ-135
ตะแบก	ผ-42	มะขามป้อม	ผ-92	เหมือด	ผ-136
ตะแบกเกรียบ	ผ-43	มะตูก	ผ-94	แหนเครือ	ผ-137
ตะแบกเปลือกบาง	ผ-44	มะเดื่อปล้อง	ผ-96	อบเชย	ผ-138
ตาเป็ดตาไก่	ผ-45	มะน้อด	ผ-97	อ้อยช้าง	ผ-140
ตัวเกลี้ยง	ผ-46	มะแฟน	ผ-98	อินทนิลบก	ผ-141
ตีนตั้ง	ผ-48	มะม่วงป่า	ผ-100		

ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์

	หน้า		หน้า
<i>Adenanthera pavonina</i>	ผ-82	<i>Desmos dumosus</i>	ผ-48
<i>Ailanthus triphysa</i>	ผ-102	<i>Dillenia aurea</i>	ผ-124
<i>Albizia odoratissima</i>	ผ-7	<i>Dillenia ovata</i>	ผ-126
<i>Albizia chinensis</i>	ผ-8	<i>Dillenia pentagyna</i>	ผ-125
<i>Anogeissus acuminata</i>	ผ-41	<i>Dimocarpus longan</i>	ผ-115
<i>Antidesma sootense</i>	ผ-101	<i>Dolichandrone serrulata</i>	ผ-20
<i>Ardisia polycephala</i>	ผ-45	<i>Duabanga grandiflora</i>	ผ-51
<i>Artocarpus lacucha</i>	ผ-104	<i>Erythrina subumbrans</i>	ผ-53
<i>Baliospermum siamense</i>	ผ-64	<i>Eupatorium odoratum</i>	ผ-127
<i>Bambusa natanis</i>	ผ-72	<i>Fernandoa adenophylla</i>	ผ-26
<i>Bauhinia hirsuta</i>	ผ-130	<i>Ficus hispida</i>	ผ-96
<i>Bauhinia saccocalyx</i>	ผ-131	<i>Ficus prostrata</i>	ผ-97
<i>Berrya cordifolia</i>	ผ-118	<i>Flacourtia indica</i>	ผ-36
<i>Berrya mollis</i>	ผ-117	<i>Garuga pinnata</i>	ผ-40
<i>Biophytum sensitivum</i>	ผ-110	<i>Gigantochloa albociliata</i>	ผ-73
<i>Bombax anceps</i>	ผ-28	<i>Harrisonia perforata</i>	ผ-16
<i>Bombax ceiba</i>	ผ-29	<i>Holarrhena pubescens</i>	ผ-108
<i>Broussonetia papyrifera</i>	ผ-57	<i>Hymenodictyon orixense</i>	ผ-119
<i>Canarium subulatum</i>	ผ-85	<i>Ilex umbellulata</i>	ผ-54
<i>Cassia fistula</i> Linn.	ผ-18	<i>Inula polygonata</i>	ผ-134
<i>Chisocheton siamensis</i>	ผ-111	<i>Kaempferia</i> spp.	ผ-77
<i>Cinnamomum bejolghota</i>	ผ-138	<i>Lagerstroemia balansae</i>	ผ-43
<i>Colona elobata</i>	ผ-62	<i>Lagerstroemia cochinchinensis</i>	ผ-42
<i>Colona flagrocarpa</i>	ผ-63	<i>Lagerstroemia duperreana</i>	ผ-44
<i>Combretum deciduum</i>	ผ-137	<i>Lagerstroemia macrocarpa</i>	ผ-141
<i>Cratogeomys cochinchinense</i>	ผ-46	<i>Lagerstroemia venusta</i>	ผ-129
<i>Croton roxburghii</i>	ผ-65	<i>Lanea coromandelica</i>	ผ-140
<i>Dalbergia assamica</i>	ผ-13	<i>Lepisanthes rubiginosa</i>	ผ-103
<i>Dalbergia oliveri</i>	ผ-14	<i>Lygodium flexuosum</i>	ผ-133
<i>Dendrocalamus hamiltonii</i>	ผ-75	<i>Macaranga denticulata</i>	ผ-35
<i>Dendrocalamus strictus</i>	ผ-71	<i>Mallotus barbatus</i>	ผ-33

ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์ (ต่อ)

	หน้า		หน้า
<i>Mallotus macrostachyus</i>	ผ-67	<i>Spondias bipinnata</i>	ผ-87
<i>Mallotus philippensis</i>	ผ-90	<i>Spondias pinnata</i>	ผ-83
<i>Mangifera caloneura</i>	ผ-100	<i>Sterculia gutta</i>	ผ-61
<i>Markhamia stipulata</i>	ผ-24	<i>Sterculia pexa</i>	ผ-59
<i>Microcos paniculata</i>	ผ-6	<i>Stereospermum fimbriatum</i>	ผ-23
<i>Millettia brandisiana</i>	ผ-4	<i>Stereospermum neuranthum</i>	ผ-22
<i>Mitragyna brunonis</i>	ผ-3	<i>Symplocos racemosa</i>	ผ-136
<i>Musa acuminata</i>	ผ-5	<i>Syzygium pergamentaceum</i>	ผ-135
<i>Oroxylum indicum</i>	ผ-78	<i>Terminalia bellirica</i>	ผ-122
<i>Paramichelia baillonii</i> Hu	ผ-31	<i>Terminalia chebula</i>	ผ-120
<i>Phyllanthus emblica</i>	ผ-92	<i>Thunbergia laurifolia</i>	ผ-114
<i>Protium serratum</i>	ผ-98	<i>Thysanolaena maxima</i>	ผ-32
<i>Pterocarpus macrocarpus</i>	ผ-55	<i>Toona ciliata</i>	ผ-112
<i>Radermachera ignea</i>	ผ-9	<i>Trema orientalis</i>	ผ-76
<i>Saccharum arundinaceum</i>	ผ-15	<i>Turpinia pomifera</i>	ผ-88
<i>Saccharum spontaneum</i>	ผ-116	<i>Vitex canescens</i>	ผ-69
<i>Sapium baccatum</i>	ผ-80	<i>Vitex peduncularis</i>	ผ-11
<i>Schleichera oleosa</i>	ผ-38	<i>Vitex pinnata</i>	ผ-49
<i>Semecarpus cochinchinesis</i>	ผ-113	<i>Wrightia arborea</i>	ผ-106
<i>Siphonodon celastrineus</i>	ผ-94		

ภาคผนวก ค

ตำแหน่งของแปลงสำรวจพรรณไม้ในระบบพิกัด UTM

แปลงสำรวจที่	พิกัด UTM	
1	0594924	2216494
2	0594913	2216432
3	0594895	2216365
4	0594892	2216302
5	0594895	2216247
6	0594884	2216198
7	0594729	2216069
8	0594676	2216056
9	0594604	2216026
10	0594574	2215979